

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΙΚΟΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΙΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1905

ΗΡΟΔΟΤΕΙΑ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΑ

ΕΝ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΩ ΚΩΔΙΚΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Ἐν ἔτει 1888 ἐποιησάμην μακρὸν λόγον περὶ τῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 90 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὀρει μονῆς Διονυσίου περιλαμβανομένων ἀπανθισμάτων ἐκ τῶν συγγραφῶν τοῦ Πλουτάρχου¹. Καίτοι δὲ ὁ ἐπὶ περγαμηνῆς κώδιξ οὗτος ἐγράφη τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, εὐλόγως, νομίζω, ἰσχυρίσθην, ὅτι τὰ πανθίσματα ἐκεῖνα εἶνε ἀντίγραφον ἀρχαιοτέρου κώδικος ἀνερχομένου εἰς τὸν δέκατον αἰῶνα, ὅτε καὶ ὑπολαμβάνω τὴν σύνοψιν ἐκείνην γενομένην ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐφ' οὗ, ὡς γνωστὸν, πλείστα ὄσα συνετάχθησαν ἐπιτομαὶ ἐξ ἀρχαίων συγγραφέων.

Περιλαμβάνει δ' ὁ κώδιξ ἐκεῖνος, καθ' ἃ ἤδη τότε ἔγραψα, πλὴν τῶν Πλουταρχείων καὶ ἀπανθίσματα ἐκ τοῦ Ἡροδότου καὶ Διογένους τοῦ Λαερτίου, κατὰ τὸν αὐτὸν πιθανώτατα χρόνον γεγόμενα καὶ ὁμοίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀρχαιοτέρου κώδικος ἐκγραφέντα. Διὸ δὲν νομίζω ἀνάξιον λόγου νὰ εἶπω ἐνταῦθα πλείονά τινα περὶ τῶν ἠεροδοτείων ἀπανθισμάτων τοῦ κώδικος 90 τῆς μονῆς Διονυσίου.

Καὶ ἀντιβολὴν μὲν τῶν ἐν τῷ κώδικι ἀπανθισμάτων ὁὐ-

¹ Πλουτάρχεια ἀπανθίσματα ἐν Ἀγιορειτικῷ κώδικι τῆς μονῆς Διονυσίου ἐν τῷ τεύχει Γ'α κατὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις, 1888 σ. 315 κ. ἔ. καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει.

ναμαι δυστυχῶς νὰ παράσχω· ἀλλ' οὐχ ἤττον ὁποῖα ἢ ποιότης αὐτοῦ δύναται ἱκανῶς νὰ καταδειχθῇ ἐκ τῶν ἀρχοτελειῶν ἐκάστου ἀπανθίσματος, ἅς παραθέτω ἐνταῦθα κατὰ τὸ χάριν ἐμοῦ ἀκριβὲς ἀντίγραφον τὸ γενόμενον κατ' ἐμὴν παράκλησιν ὑπὸ τοῦ κ. Φιλίππου Γεωργαντᾶ τῷ 1884. Καὶ τὴν μὲν ἀρχὴν ἐκάστου ἀπανθίσματος δηλῶ διὰ τοῦ Ἄρχ., τὸ δὲ τέλος διὰ τοῦ Τέλ. Ἐνθα δὲ τὸ ἀπάνθισμα βραχὺ ὄν παρατίθεται ὄλον, οὐδὲν παρεσημειώθη.

Περιέχονται δὲ τὰ ἡρεδότηα ἀπάνθίσματα ἐν φ. 1^α - 34^β τοῦ κώδικος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Ἐκ τῶν τοῦ Ἡροδότου μουσῶν καὶ ἔχουσιν ὧδε·

1 (φ. 1^α). Ἄρχ. Ὁ δὲ Κύρος αὐτέων ἀκούσας τὰ προύχοντα ἔλεξε σφι λόγον.

Τέλ. ὅτι δὴ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος ἀπίστασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέθοντο.

2 (φ. 1^α). Νίτρωβις Βαβυλωνος βασιλεία τοιαῦτα ἐμηχανήσατο. Ὑπὲρ τῶν μάλιστα λαοφόρων πυλέων τοῦ ἄστως τάφον ἐωυτῆ κατασκευάσατο.

Τέλ. Ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὔρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ τὰ γράμματα λέγοντα τάδε· Εἰ μὴ ἀπληστός τε χρημάτων ἕας καὶ αἰσχροκερδῆς, οὐκ ἂν θήκας νεκρῶν ἀνέφυγας.

3 (φ. 2^α). Ἀμειβεταί οἱ δὴ οὖν ὁ Ὑστάσπης τοῖςδε· ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονῶς, ὅς τις τοι ἐπιβουλεύσει, εἰ δ' ἔστιν, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα.

I, 141 : Ὁ δὲ ἀκούσας αὐτῶν τὰ προύχοντα, ἔλεξε σφι λόγον.

ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίστασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου οὐκ ἐπέθοντο.

I, 187 : Ἡ δ' αὐτὴ αὕτη βασιλεία καὶ ἀπάτην τοιήνδε ἐμηχανήσατο. Ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστως τάφον ἐωυτῆ κατασκευάσατο.

Ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὔρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε· Εἰ μὴ ἀπληστός τε ἕας χρημάτων καὶ αἰσχροκερδῆς, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἀνέφυγας.

I, 210 : Ἀμειβεταί οἱ δὴ οὖν ὁ Ὑστάσπης τοῖσινδε· ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονῶς, ὅς τις τοι ἐπιβουλεύσει, εἰ δ' ἔστιν, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα.

4 (φ. 2^α). Ἄρχ. Ἀπληστε αἵματος Κύρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι.

Τέλ. Ἡ μὴν σε ἐγὼ καὶ ἀπληστον ἐόντα αἵματος κορέσω.

5 (φ. 2^α). Ἄρχ. Ἀσκὸν ἐμπλήσασα ἀνθρωπήϊου Τόμυρις ἐδίζετο ἐν τοῖς τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν.

Τέλ. Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσαν σε καὶ νικῶσαν μάχῃ ἀπώλεσας.

6 (φ. 2^β). Ἄρχ. Ψαμμίτιχος ὡς οὐκ ἠδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτων ἀνευρεῖν οἱ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε.

Τέλ. Οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πράγματι τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους ἐωυτῶν εἶναι.

7 (φ. 3^α). Ἄρχ. Τοὺς δὴ ὦν Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας, ἀπέλυεν οὐδεὶς τῆς φρουρᾶς.

Τέλ. Τῶν δὲ τινα λέγεται δαίξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἐνθα ἂν τοῦτο ἦ ἔσσεσθαι αὐτοῖσιν ἐνθαῦτα καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας.

8 (φ. 3^β). Ἐσθίουσιν Αἰγύπτιοι ἐν τῆσιν ὁδοῖσι, λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν.

9 (φ. 3^β). Ἄρχ. Ἡρακλῆα θελήσαντα πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία

I, 212 : Ἀπληστε αἵματος Κύρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι.

Ἡ μὴν σε ἐγὼ καὶ ἀπληστον ἐόντα αἵματος κορέσω.

I, 214 : Ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπήϊου Τόμυρις ἐδίζετο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν.

Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶουσάν τε καὶ νικέουσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας.

II, 2 : Ψαμμήτιχος δὲ ὡς οὐκ ἠδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν, οἱ γενοίατο πρῶτος ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε.

Οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἐωυτῶν.

II, 30 : Τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας, ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρᾶς.

Τῶν δὲ τινα λέγεται δαίξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἐνθα ἂν τοῦτο ἦ, ἔσσεσθαι αὐτοῖσιν ἐνθαῦτα καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας.

II, 35 : Ἐσθίουσι δὲ ἐξω ἐν τῆσι ὁδοῖσι, ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ ἀναγκαῖα δὲ ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν, τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ ἀναφανδόν.

II, 42 : Ἡρακλῆα θελήσαντα πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία καὶ τὸν

καὶ τὸν (κώδ. τὸ ν) οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

Τέλ. Ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τῷ γαλμα ποιεῦσιν Αἰγύπτιοι.

10 (φ. 4_a). Ἄρχ. Ἐν δὲ τῆσιν συνουσίησι τοῖσιν εὐδαιμόσιον Αἰγυπτίων, ἐπεὶ ἀπο δειπνοῦ γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ ἐν σορῷ.

Τέλ. Ἐς τοῦτον ὄραων πίνεω τε καὶ τέρπει· ἔσαι γὰρ ἀποθανῶν τοιοῦτος.

11 (φ. 4_a). Ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφάσκειν τοῦ δαιμονίου πρᾶξασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανές τοῦτο τοῖσιν ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Καὶ ταῦτα μὲν τῆ ἐμῇ δοκέει εἶρηται.

12 (φ. 4_a). Ἄρχ. Τα μὲν δὴ πρῶτα κατῶνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι.

Τέλ. λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγένοι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι αὐτῶν βασιλεὺς καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑαυτοῦ ἐκέλευσεν.

13 (φ. 4_b). Ἄρχ. Τὸ μὲν ὄροριον μέχρις οὗτου πληθούσης ἀγορᾶς προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα.

Τέλ. Ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθῶς

οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

Ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τῷ γαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι.

II, 78: Ἐν δὲ τῆσιν συνουσίησι τοῖσι εὐδαιμόσιον αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπο δειπνοῦ γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ.

Ἐς τοῦτον ὄραων πίνεω τε καὶ τέρπει· ἔσαι γὰρ ἀποθανῶν τοιοῦτος.

II, 120: Ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφάσκειν τοῦ δαιμονίου πρᾶξασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι καταφανές τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαί εἰσι καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Καὶ ταῦτα μὲν τῆ ἐμοὶ δοκέει εἶρηται.

II, 172: Τα μὲν δὴ πρῶτα κατῶνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι.

λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγένοι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεὺς. Καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑαυτοῦ ἐκέλευσεν.

II, 173: Τὸ μὲν ὄροριον μέχρις οὗτου πληθούσης ἀγορᾶς προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα.

Ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθῶς θεῶν

θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήσια παρεχομένων τα μάλιστα ἐπεμέλετο.

14 (φ. 5^b). Ἄρχ. Λέγεται δὲ καὶ ὁδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν εἰσελθοῦσα τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῆ Κασανδάνη παρεστεῶτα τὰ τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, ἀπεχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερθωμάζουσα.

Τέλ. Οὕτω δὴ ἐπεὶ τε ἀνδρώθη καὶ ἔσχε τὴν βασιλείαν, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατείαν.

15 (φ. 6^a). Ἄρχ. Τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισιν Αἰγυπτίοις διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιέων τοιάδε.

Τέλ. Τὸν μὲν δὴ παῖδα περιόντα οὐκέτι εὐρον οἱ μετιόντες, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ Ψαμμίνιτον ἀναστήσαντες ἤγον παρὰ Καμβύσην.

16 (φ. 7^b). Ἄρχ. Νῦν δὲ αὐτῷ τόξον δίδόντες τάδε ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς Αἰθιοπῶν συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ.

Τέλ. Οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσιν Ἴχθυοφάγοις τὸν οἶνον· τούτω γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὲρ Περσέων ἤσσοῦσθαι.

17 (φ. 8^b). Ἄρχ. Ἐχει δὲ ὁ

ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήσια παρεχομένων τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο.

III, 3: Λέγεται δὲ καὶ ὁδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός, ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν εἰσελθοῦσα τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῆ Κασανδάνη παρεστεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ ὑπερθωμάζουσα.

Οὕτω δὴ ἐπεὶ τε ἠνδρώθη καὶ ἔσχε τὴν βασιλείαν, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατείαν.

III, 14-15. Τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισιν Αἰγυπτίοις διεπειράτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ποιέων τοιάδε.

Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὐρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα, αὐτὸν δὲ Ψαμμίνιτον ἀναστήσαντες ἤγον παρὰ Καμβύσην.

III, 21-22: Νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθιοπῶν συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ.

Οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσιν Ἴχθυοφάγοις τὸν οἶνον· τούτω γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὲρ Περσέων ἤσσοῦσθαι.

III, 28: Ἐχει δὲ ὁ μόσχος

μόςχος οὗτος ὁ Ἄπις καλεόμενος σημεῖα τοιάδε.

Τέλ. Ταῦτα εἶπας ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱερέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἴγυπτίων δὲ τὸν ἄν λάβωσιν ἑορτάζοντα κτείνειν.

18 (φ. 9α). Ἄρχ. Ἰῶν δ' ἀδελφῶν τὴν νεωτέραν ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνειν. Ἄμφι δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζός, ὡς περ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος.

Τέλ. Νῦν δέ μοι εἰπέ, τίνα ἤδη εἶδες πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξάζοντα; Πρηξάσπεα δὲ ὄρωντα ἄνδρα οὐ φρενῆρη εἰπεῖν. Οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλεῖν.

19 (φ. 116). Ἄρχ. Ὁ δὲ ἕτερος τῶν μάγων, ἐπεὶ τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν τὸν ἀνδρεῶνα.

Τέλ. Δαρειὸς δὲ πυθόμενος ὡσεὶ τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου.

20 (φ. 116). Ἄρχ. Διὰ ταύτην δὲ τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ἄλλα ταύτη λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρειὸς μὲν ἦν κάπηλος, Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κῦρος δὲ πατήρ.

οὗτος ὁ Ἄπις καλεόμενος σημεῖα τοιάδε.

Ταῦτα εἶπας ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱερέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἴγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν.

III, 31-35: Τούτων δῆτα τὴν νεωτέραν ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνειν. Ἄμφι δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζός, ὡς περ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος.

Νῦν δέ μοι εἰπέ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτω ἐπίσκοπα τοξεύοντα; Πρηξάσπεα δὲ ὄροντα ἄνδρα οὐ φρενῆρη καὶ περὶ ἑωυτοῦ δειμαίνοντα εἰπεῖν. Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλεῖν.

III, 78: Ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα.

Δαρειὸς δὲ πιθόμενος ὡσεὶ τε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου.

III, 89: Διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου καὶ παραπλήσια ταύτη ἄλλα λέγουσι Πέρσαι, ὡς Δαρειὸς μὲν ἦν κάπηλος, Καμβύσης δὲ δεσπότης, Κῦρος δὲ πατήρ.

Τέλ. Ὁ δὲ ὅτι ἥπιος καὶ ἀγαθὸς σφι ἐμηχανήσατο.

21 (φ. 12α). Ἄρχ. Ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθεν, ὡς οὐ συγκειμένοι-σιν εἴη ταῦτα πεποιηκῶς, ἔλαβεν αὐτὸν τε τὸν Ἰνταφέρνεα καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.

Τέλ. Ταύτη τῇ γνώμῃ χρεομένη ἔλεξε ταῦτα. Ἐὖτε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε ὃν παραιτέστο καὶ τῶν παιδῶν τὸν πρεσβύτατον ἠσθεῖς αὐτῇ.

22 (φ. 13α). Ἄρχ. Μετὰ δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς αἰρέει Δαρειὸς διὰ τοιήνδ' εἰνα αἰτίαν.

Τέλ. Ἄλλ' ἀνασωσάμενός μοι τὴν πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτew ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀρροίτew, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσσης.

23 (φ. 146). Ἄρχ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα.

Τέλ. Ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπεισῆ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων καλὸν γενέσθαι.

24 (φ. 15α). Πυθόμενος δὲ

Ὁ δὲ ὅτι ἥπιός τε καὶ ἀγαθὸς σφι τὰ πάντα ἐμηχανήσατο.

III, 119: Ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε, ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα πεποιηκῶς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ.

Ταύτη τῇ γνώμῃ χρεομένη ἔλεξε ταῦτα. Ἐὖτε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέστο καὶ τῶν παιδῶν τὸν πρεσβύτατον, ἠσθεῖς αὐτῇ.

III, 139-141: Μετὰ δὲ ταῦτα Σάμον βασιλεὺς Δαρειὸς αἰρέει, πολλῶν πασιῶν πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδ' εἰνα αἰτίαν.

Ἄλλ' ἀνασωσάμενός μοι τὴν πατρίδα Σάμον, τὴν νῦν ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκράτew ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀρροίτew ἔχει δοῦλος ἡμέτερος, ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσσης.

III, 148: Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα.

Ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπεισῆ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων κακὸν γενέσθαι.

III, 151: Πυθόμενος δὲ ταῦτα

ταῦτα Δαρειὸς ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτοὺς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐπολιόρκει.

Τέλ. Τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. Τοῦτο εἶπε οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.

25 (φ. 15_α). Ἄρχ. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίη Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῆ, οὐδὲ τῶν ὕστερον γενομένων.

Τέλ. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγαβύζος. Μεγαβύζου δὲ γίνεται Ζώπυρος, ὃς εἰς Ἀθήνας ἠύτομόλησεν ἐκ Περσέων.

26 (φ. 15_β). Ἄρχ. Γινομένης δὲ μάχης πολλάκις καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν ἔχειν πλέον τῶν Σκυθῶν τῆ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε.

Τέλ. Οὕτως οἱ Σκύθαι τῆς Ἀσίας ἤρξαν καὶ ἐξελαθέντες αὐθις ὑπὸ Μήδων κατῆλθον τρόπῳ τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην.

27 (φ. 16_α). Ἄρχ. Πολλάκις δὲ τούτου γενομένου τέλος Δαρειὸς ἐν ἀπορίῃσιν εἶχετο, καὶ οἱ Σκυθῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο ἔπεμπον κήρυκα.

Τέλ. εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· Ἦν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι

ὁ Δαρειὸς καὶ συλλέξας πᾶσαν τὴν ἐσωτοῦ δύναμιν ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτοὺς, ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐπολιόρκει.

Τότε γὰρ αἰρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. Τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.

III, 160 : Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῆ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων.

Τέλ. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγαβύζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς εἰς Ἀθήνας αὐτομόλησε ἐς Περσέων.

IV, 3 : Γινομένης δὲ μάχης πολλάκις καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθῶν τῆ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε.

Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν, καὶ ἐξελασθέντες αὐθις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην.

IV, 131-132 : Πολλάκις δὲ τοιούτου γενομένου τέλος Δαρειὸς ἐν ἀπορίῃσιν εἶχετο, καὶ οἱ Σκυθῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο ἔπεμπον κήρυκα.

εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· Ἦν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀνα-

ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὧ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι εἰς τὰς λίμνας εἰσπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι.

28 (φ. 16_β). Ἄρχ. Ἄνδρες Σκύθαι χρηστὰ ἤκετε φέροντες καὶ εἰς καιρὸν ἐπέειγεσθε.

Τέλ. Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζεσθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ὑμέων αὐτέων τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.

29 (φ. 17_α). Ἄρχ. Δαρειὸς δὲ διὰ Θρηϊκῆς πορευόμενος ἀπῆκετο εἰς Σηστὸν τῆς Χερρονήσου.

Τέλ. Οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλιόνος παρεόντος κτιζεῖν χώρου τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί.

30 (φ. 17_β). Ἄρχ. Τῆ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμίῃ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσεσθαι.

Τέλ. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεὺς, ἐπ' οὐ Αἰγεῖδαι καλέονται φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ.

31 (φ. 17_γ). Ἄρχ. Ἡ δὲ μήτηρ Ἀρκεσιλάου τοῦ παιδὸς Λάτου Φερετίμη εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε.

Τέλ. Εἰπάσης δὲ αὐθις τῆς Φερετίμης τωτοῦ ἔπος, ὁ Εὐέλ-

πτῆσθε εἰς τὸν οὐρανόν, ὧ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι εἰς τὰς λίμνας εἰσπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι.

IV, 139 : Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες καὶ εἰς καιρὸν ἐπέειγεσθε.

Ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζεσθαι ἐκείνους, εὐρόντας δὲ ὑπὲρ τε ἡμῶν καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι οὕτως ὡς κείνους πρέπει.

IV, 143-144 : Δαρειὸς δὲ διὰ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενος ἀπῆκετο εἰς Σηστὸν τῆς Χερρονήσου.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλιόνος παρεόντος κτιζεῖν χώρου τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί.

IV, 148-149 : Τῆ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπωνυμίῃ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσεσθαι.

Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεὺς, ἀπ' οὐ Αἰγεῖδαι καλέονται φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ.

IV, 162 : Ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε.

Εἰπάσης δὲ αὐθις τῆς Φερετίμης τωτοῦ ἔπος ὁ Εὐέλθων ἔφη

θων ἔφη τοιούτοις γυναῖκας δωρεῖσθαι ἄλλ' οὐ στρατιῇ.

32 (φ. 18α). Ἄρχ. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ἑπαρχος ὑπὸ Καμβύσει καταστατός· ὅς ὑστέρῳ τούτων χρόνῳ παρισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη.

Τέλ. Μαθῶν δὲ Δαρείος ταῦτα ποιεῦντα αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανίστατο, ἀπέκτεινε.

33 (φ. 18β). Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζώνην κατέληξεν· ὡς γὰρ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης τισαμένη τοὺς Βαρκαίους ἀπενόστησεν εἰς Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ εὐλέων ἐξεσεν· ὡς ἄρα ἀνθρώποις αἰλίαν ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπιφθονοὶ γίνονται.

34 (φ. 18β). Ἄρχ. Τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφιν ὕδωρ κρηναῖον ἰόν, τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρόν, ἀγορᾶς δὲ πληθούσης ψυχρότερον.

Τέλ. Παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ φύχεται μέχρις ἐς ἡῶ. Ἐπικλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέσται ἡλίου.

35 (φ. 19α). Ἄρχ. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταυτὰ τοῖσιν ἄλλοις Ἐρηξίν ἐπιτελέουσι.

Τέλ. Τὸν δὲ ἀπογινόμενον παίζοντες τε καὶ ἠδόμενοι γῆ κρύ-

τοιούτοις γυναῖκας δωρεῖσθαι, ἄλλ' οὐ στρατιῇ.

IV, 166: Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ἑπαρχος ἐπὶ Καμβύσει καταστατός, ὅς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη.

Μαθῶν δὲ Δαρείος μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίαν οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανίστατο, ἀπέκτεινε.

IV, 205: Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζώνην κατέπλεξε. Ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης τισαμένη τοὺς Βαρκαίους ἀπενόστησε εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶουσα γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε, ὡς ἄρα ἀνθρώποις αἰλίαν ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπιφθονοὶ γίνονται.

IV, 181: Τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφιν ὕδωρ κρηναῖον ἰόν, τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρόν, ἀγορᾶς δὲ πληθούσης ψυχρότερον.

Παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ φύχεται μέχρις ἐς ἡῶ. Ἐπικλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέσται ἡλίου.

V, 4: Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταυτὰ τοῖσιν ἄλλοις Ἐρηξίν ἐπιτελέουσι.

Τὸν δὲ ἀπογινόμενον παίζοντες τε καὶ ἠδόμενοι γῆ κρύπτουσι,

πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἀπαλλαχθεὶς ἔστιν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

36 (φ. 19α). Ἄρχ. Ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. Ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκειν ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐεϊδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἀτλήτα παθῶν τε-
τληότι θυμῷ·
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδίκων τίσιν
οὐκ ἀποτίσει.

37 (φ. 19α). Ἄρχ. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἠσυχίαν ἤγον· Κορίνθιος δὲ Σωκλῆς ἐλεξε τάδε.

Τέλ. Τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον.

38 (φ. 19β). Ἄρχ. Ὁ τοίνυν Περσῶν καταρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρὸς, ἐπεὶ τε δὲ δι' ἀγγέλων ὠμίλησε Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτῳ τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφονώτερος.

Τέλ. Περσῶν δὲ συνεὶς τὸ νοηθὲν καὶ νόμῳ ἰσχυῶν ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνταῦθα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας.

39 (φ. 20β). Ἄρχ. Βασιλεῖ Δαρείῳ ὡς ἐξηγγέλθησαν Σάρδεις

ἐπιλεγόντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ.

V, 56: Ἡ μὲν νυν ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. Ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκειν ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐεϊδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἀτλήτα παθῶν τε-
τληότι θυμῷ·
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδίκων τίσιν
οὐκ ἀποτίσει.

V, 92, 1: Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἠσυχίαν ἤγον· Κορίνθιος δὲ Σωκλῆς ἐλεξε τάδε.

Τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρώπους οὔτε μαιφονώτερον.

V, 92, 6-7: Ὁ τοίνυν Περσῶν καταρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρὸς, ἐπεὶ τε δὲ ὠμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτῳ τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μαιφονώτερος.

Περσῶν δὲ συνεὶς τὸ νοηθὲν καὶ νόμῳ ἰσχυῶν, ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας.

V, 105: Βασιλεῖ Δαρείῳ ὡς ἐξηγγέλθη Σάρδεις ἀλούσας ἐμ-

ἀγοῦσαι ἐμπεπρῆσθαι ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἴωνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην.

Τέλ. Εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξας ἐνὶ τῶν θεραπόντων δείπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρις ἐκάστοτε εἰπεῖν· Δέσποτα μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.

40 (φ. 206). Ἄρχ. Ἀρισταγόρης μὲν νυν Ἴωνίαν ἀποστήσας οὕτω τελευτᾷ.

Τέλ. Ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὀρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπεν, εἰδὼς τὴν ἀτρέκειαν τῆς ἀποστάσιος· Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σὺ, ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης.

41 (φ. 21^α). Ἄρχ. Πρὸς ταύτην δὴ τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξίνδρεω βασιλεύων Σπυριτιντέων βασιλεύων διέβη ἐς Αἰγίναν.

Τέλ. Κλεομένης δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Ἦδη νῦν κατὰ χαλκοῦ, ὦ κριε, τὰ κέρα ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

42 (φ. 21^β). Ἄρχ. Μετὰ δὲ τῆς βασιλείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρτητος ἦρχεν.

Τέλ. Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦεν ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία.

πεπρῆσθαι ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἴωνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην.

Εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξας ἐνὶ τῶν θεραπόντων δείπνου προκειμένου αὐτῷ ἐς τρις ἐκάστοτε εἰπεῖν· Δέσποτα μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.

VI, 1 : Ἀρισταγόρης μὲν νυν Ἴωνίην ἀποστήσας οὕτω τελευτᾷ.

Ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὀρέων αὐτὸν τεχνάζοντα εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρέκειαν τῆς ἀποστάσιος. Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σὺ, ὑπεδήσατο δὲ Ἀρισταγόρης.

VI, 50 : Πρὸς ταύτην δὴ τὴν κατηγορίαν Κλεομένης ὁ Ἀναξάνδριδew βασιλεύς ἐὼν Σπαρτιητέων διέβη ἐς Αἰγίναν.

Κλεομένης δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Ἦδη νῦν καταχαλκοῦ, ὦ κριε, τὰ κέρα ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

VI, 67 : Μετὰ τῆς βασιλείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρτητος ἦρχε.

Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ κατακαλυψάμενος ἦε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία.

43 (φ. 22^α). Ἄρχ. Ἐκβάντας τὲ ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασεν Ἰππίας ὁ Πεισιστράτου.

Τέλ. Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶν οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. Ὀκόσον δὲ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδῶν μετέχει.

44 (φ. 22^β). Ἄρχ. Καὶ δὴ που μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι Κλεισθένη τῷ Σικυῶνος τυράννῳ, καὶ τούτων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο.

Τέλ. τσαῦτα ἐγένετο καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

45 (φ. 23^δ). Ἄρχ. Ἀποκτείνασιν δὲ τοῖσιν Πελασγοῖσιν τοὺς σφετέρους παῖδας τὲ καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερεν οὔτε γυναῖά τι καὶ ποιῆναι ἔτικτον καὶ προτοῦ.

Τέλ.

46 (φ.). Ἄρχ.

Τέλ. (φ. 24^β) Ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπειρήτον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλὰ ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποις φιλέει γίνεσθαι.

Μαρδόνιος μὲν τσαῦτα ἐπιτελήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην ἐπέπαυτο.

VI, 107 : Ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε.

Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. Ὀκόσον δὲ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδῶν μετέχει.

VI, 128-131 : Καὶ δὴ που μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο.

τσαῦτα ἐγένετο καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα.

VI, 139 : Ἀποκτείνασιν δὲ τοῖσιν Πελασγοῖσιν τοὺς σφετέρους παῖδας τὲ καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκίς τε καὶ ποιῆναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ.

VII, 3-10 : Ἔστω δ' ὧν μηδὲν ἀπειρήτον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλὰ ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποις φιλέει γίνεσθαι.

Μαρδόνιος μὲν τσαῦτα ἐπιτελήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην ἐπέπαυτο.

47 (φ. 24^b). Ἄρχ. Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τὲ εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστά ἐθέλειν πείθεσθαι.

Τέλ. Ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ τοσοῦτον ἔδακε λύπη.

48 (φ. 25^a). Ἄρχ. Ἐν Κελαίναϊς τῆς Φρυγίης Πυθίας ἀνὴρ Λυδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοις μεγίστοις.

Τέλ. Δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας, ἵνα ἦ σοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμοῦ πεπληρωμένη, καὶ ξεινον ἐμὸν ποιήσομαι· οὐδενὶ γὰρ κω ἀνθρώπων ξυνέμιξα οἷος σύ.

49 (φ. 25^b). Ἄρχ. Μαρδονίου τοῦ Γωδρύου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τρέποντος τὴν Ξέρξου γνώμην, ἀποτρέποντος δὲ ἀπ' Αἰγύπτου καὶ μηδενὸς τολμώντος ἀντειπεῖν, Ἀρτάβανος πάτρως ὧν Ξέρξου μόνος ἀντεῖπε.

Τέλ. ταῦτά τε ἤκουσε καὶ ἰδόκει τὸ ὄνειρον θερμοῖς σιδηρίοις ἐκκαίειν μέλλον αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

50 (φ. 27^a). Ἄρχ. Ἡπειλήσει πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, ὅτι πίτυς μόνη πάντων δένδρων ἐκμηθεῖσα βλαστὸν οὐδένα μεθήσειν, ἀλλὰ πανώλεθρα ἀπόλλυται.

VII, 16, 1: Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστά ἐθέλειν πείθεσθαι.

Ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σαῦ κακῶς οὐ τοσοῦτο ἔδακε λύπη.

VII, 27-29: Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄττος ἀνὴρ Λυδὸς ἐξείνισε τὴν βασιλέως στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοις μεγίστοις.

... οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε . . . ξεινόν τέ σε ποιῶμαι ἐμὸν . . . δοὺς τὰς χιλιάδας ἵνα . . . ἀλλ' ἦ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη.

VII, 10-18: Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξου γνώμην ἐπέπαυτο, σιωπεόντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένη, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος πάτρως ἔων Ξέρξου, τῷ δὲ καὶ πῖσυνος ἔων ἔλεγε τάδε.

ταῦτά τε δὲ ἰδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν καὶ θερμοῖσι σιδηρίοις ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς.

VI, 37: . . . τὸ ἔπος εἶπει, τὸ σφι ἠπειλήσειν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόλις ποτὲ μαθῶν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἔον, ὅτι πίτυς μόνη δένδρων πάντων ἐκμηθεῖσα βλαστὸν οὐ-

δένα μετή, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξ-ἀπόλλυται.

VII, 34-35: Καὶ δὲ ἔσσυγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.

Τὴν τε δὲ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιούν, καὶ τῶν ἐπιστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλληςπόντου ἀποταμῖν τὰς κεφαλὰς.

VII, 56: Ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρξου ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἀνδρὰ εἶπειν Ἑλλήσποντιον· ὦ Ζεῦ, τί δὲ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρση καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξην θέμενος ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.

VII, 44-46: Ἐπει δ' ἐγένετο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατὸν. Καὶ προσεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτοῦ ταύτη προσξέδρη λίθου λευκοῦ.

Αἶ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ ναῦσαι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἔοντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιῶσι τὸν βίον.

VII, 120: Ἐνθα δὲ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο.

Παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίται, εἰ καὶ ἀριστον προεῖρηται ὁμοῖα

51 (φ. 27^a). Ἄρχ. Καὶ δὲ ἐξευγμένου τοῦ πόρου ἐπιγενόμενος χειμῶν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.

Τέλ. Τὴν τε δὲ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιούν, καὶ τῶν ἐπιστεώτων τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλήσποντου ἀποταμῖν τὰς κεφαλὰς.

52 (φ. 27^b) Ἄρχ. Ἐνθαῦτα λέγεται Ξέρξου ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον ἀνδρὰ εἶπειν Ἑλλήσποντιον· ὦ Ζεῦ, τί δὲ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρση καὶ οὐνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξην θέμενος ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.

53 (φ. 27^b). Ἄρχ. Ἐν Ἀβύδῳ προσεπεποίητο Ξέρξου ἐπίτηδες ἐπὶ κολωνοῦ προσξέδρη λίθου λευκοῦ.

Τέλ. Αἶ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ ναῦσαι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἔοντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιῶσι τὸν βίον.

54 (φ. 28^a). Ἄρχ. Ἐνθα δὲ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτῳ ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο.

Τέλ. Παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίται εἰ καὶ ἀριστον προεῖρηται

ὁμοιον τῷ δειπνῷ παρασκευάζειν ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων κατατριβῆναι.

55 (φ. 286). Ἄρχ. Ἐν Ἀθήδῳ Ξέρξης ἰὼν εἶδεν ἐκ τοῦ Πόντου πλοῖα σιταγωγὰ διεκπλέοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα.

Τέλ. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ οὗτος τοῖσιν ἄλλοισιν ἐξηρτημένοι καὶ σίτα· τί δῆτα ἀδικέουσιν οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

56 (φ. 29α). Ἄρχ. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προστεινέτο, φθάσας δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἄγγελος τῶν Λακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν τοῖςδε.

Τέλ. Στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτοῦ συμμαχίας εἰκάζειν ὡσεὶ τὸ ἔαρ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἶη.

57 (φ. 29β). Ἄρχ. Λακεδαιμονίων καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων ὁμοῦς λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπηρτιότης Διηνέκης.

Τέλ. Ὡς πάντα σφιν ἀγαθὰ ὁ Τριχῆνιος ξεῖνος ἀπαγγελοι, ἢ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.

58 (φ. 29γ). Ἄρχ. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων Εὐρυτός τε καὶ Ἀριστόδημος μεμετειμέ-

τῷ δειπνῷ παρασκευάζειν ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξην ἐπιόντα ἢ καταμείναντας κάκιστα πάντων διατριβῆναι.

VII, 147: Ἐὼν γὰρ ἐν Ἀθύδῳ ὁ Ξέρξης εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα.

Οὐκ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλώομεν, ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ· τί δῆτα ἀδικέουσιν οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;

VII, 161-162: Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προστεινέτο, φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν τοῖςδε.

Στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωυτοῦ συμμαχίας εἰκάζει ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἶη.

VII, 226: Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὁμοῦς λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιότης Διηνέκης.

Ὡς πάντα σφιν ἀγαθὰ ὁ Τριχῆνιος ξεῖνος ἀγγελοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.

VII, 229: Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὐρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὼν αὐ-

νοὶ ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ τοῦ Λεωνίδεω.

Τέλ. Ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐμπесόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι.

59 (φ. 30α). Ἄρχ. Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δημάρητε τέῳ τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξήγσο.

Τέλ. Ἄει τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς· τοιοῦτον ἔσεσθαι, οἷον ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον προσιδῶς, ἀλλὰ πάντα ἀνδρῶν στόλον ὁμοίως φοβεόμενος.

60 (φ. 30β). Ἄρχ. Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξην ἐς ὁδὸν ὀρμέατο. Ἦκον δὲ σφιν ἀπ' Ἀρκαδίας ἄνδρες αὐτόμολοι ὀλίγοι.

Τέλ. Εἶπε τε ἐς πάντας τάδε· Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἀνδρας ἤγαγες μαχεσομένους ἡμέας, οἳ οὐ περί χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περί ἀρετῆς.

61 (φ. 30γ). Ἄρχ. Λέγοντος Θεμιστοκλέους ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπεν.

Τέλ. Σημαίνων δὲ ταῦτα διέβαιεν ὡς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα.

62 (φ. 31α). Πρὸς δὲ καὶ τότε, ὦ βασιλεῦ, ἐς θυμὸν βαλέο,

τοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῶ λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετειμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω.

Ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐμπесόντα ἐς τὸν ὄμιλον διαφθαρῆναι.

VII, 234-235: Εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξήγσο.

Αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι, οἷον τι ἐγὼ ἐξηγέομαι, οὔτι τὸν σὸν στόλον προσιδῶς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.

VIII, 26: Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην ἐς ὁδὸν ὀρμέατο. Ἦκον δὲ σφιν αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίας ὀλίγοι τινές.

Εἶπέ τε ἐς πάντας τάδε· Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἀνδρας ἤγαγες μαχεσομένους ἡμέας, οἳ οὐ περί χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περί ἀρετῆς.

VIII, 59-62: Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε.

Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδην, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα.

VIII, 68, 3: Πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τότε ἐς θυμὸν βάλεο,

ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλοῦσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. Σοὶ δὲ ἴοντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσίν, οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι.

63 (φ. 316). Λέγεται γὰρ βασιλεῖα ὑπεύμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐξβαλοῦσαν καὶ δὴ τινα εἰπεῖν τῶν παρεόντων· Δέσποτα, ὄρξας Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται. Ξέρξην δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες.

64 (φ. 316). Ἄρχ. Πλέοντα δὲ τὸν βασιλεῖα ἄνεμον μέγαν ἀπολαβῶν κυματίνην.

Τέλ. Ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσεν, ἀποταμείν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

65 (φ. 32α). Ἄρχ. Ὁ δ' Ἑλλησπόντιος Μουριχίδης ἐς Σαλαμίνα ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλήν, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου.

Τέλ. Διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίαν αὐτομολέες ἦσαν καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα.

66 (φ. 326). Ἄρχ. Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγῖνος ὁ Φρώνωνος ἀνὴρ

ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλοῦσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί. Σοὶ δὲ ἴοντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσίν, οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι.

VIII, 88 : Λέγεται γὰρ βασιλεῖα ὑπεύμενον μαθεῖν τὴν νέα ἐμβαλοῦσαν καὶ δὴ τινα εἰπεῖν τῶν παρεόντων· Δέσποτα, ὄρξας Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμιῶν κατέδυσε; . . . Ξέρξην δὲ εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες, αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες.

VIII, 118 : Πλώνοντα δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίνην.

Ἄρχ. Ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμείν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ

IX, 4-5 : . . . πέμπει ἐς Σαλαμίνα Μουριχίδην ἄνδρα Ἑλλησπόντιον. . . Ὁ δὲ ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλήν ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου.

Διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ καὶ παραλαβοῦσα ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίαν ἦσαν αὐτοκελέες, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσιν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα

IX, 15-16 : Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων Ἀτταγῖνος ὁ Φρώνωνος ἀνὴρ Θηβαῖος

Θηβαῖος παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκέλευεν ἐπὶ Ξεῖνια.

Τέλ. Ἐχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισιν αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν.

67 (φ. 336) Ἄρχ. Ὡς δὲ ἀπύκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὦρα τέ σφας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους.

Τέλ. Καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τοῦ Πausανίω ταύτη τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς Ξεῖνους, λέγων τοὺς βαρβάρους.

68 (φ. 34α). Ἄρχ. Λέγεται δὲ καὶ τὰδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν ἐπισκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ.

Τέλ. Τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι, ὅς τοιήνδε δίκαιαν ἔχων ἦλθεν ἐς ἡμέας οὕτως ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.

69 (φ. 346). Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ Ξεῖνος ὁ Σάμιος, ἤρετο Λευτυχίδης εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῦντος· Ὡς εἶπε Σάμιε, τί τοι τὸ ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἡγησίστρατος. Ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὴν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα λέγειν ὤρητο ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· Δέχομαι τὸν οἰώ-

παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκέλευεν ἐπὶ Ξεῖνια.

Ἐχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν ἐν ἀνθρώποισιν αὕτη, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν.

IX, 55 : Ὡς δὲ ἀπύκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὦρα τέ σφας κατὰ χώραν τεταγμένους καὶ ἐς νεῖκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους.

Καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τοῦ Πausανίω ταύτη τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς Ξεῖνους, λέγων τοὺς βαρβάρους.

IX, 82 : Λέγεται δὲ καὶ τὰδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ.

Τῶνδε εἵνεκεν ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦ Μήδου τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι, ὅς τοιήνδε δίκαιαν ἔχων ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος.

IX, 91 : Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ Ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἶρετο Λευτυχίδης, εἴτε κληδόνος εἵνεκεν θέλων πυθέσθαι εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῦντος· Ὡς εἶπε Σάμιε τί τοι τὸ ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε· Ἡγησίστρατος. Ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα λέγειν ὤρητο ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· Δέ-

νόν τόν Ἡγησιστράτου, ὡ ξεῖνε καιαι τόν αἰωνίν τόν ἡγησιστρα-
Σάμια. τόν. ὡ ξεῖνε Σάμια.

Ἡ ἀνωτέρω γενομένη παράθεσις τῶν ἀρχοτελειῶν τῶν ἐν τῷ ἀγιορειτικῷ κώδικι ἀπανθισμάτων ἐν παραλλήλῳ πρὸς τὸ ἀντίστοιχον κείμενον τῶν ἐκδόσεων δεικνύει, ὅτι αἱ διαφοραὶ τῶν γραφῶν κύριον λόγον ἔχουσι τὴν ὑπὸ τοῦ ἀπανθιστοῦ ἐπεξεργασίαν τοῦ κειμένου. Πράγματι ὀλίγαι εἶνε αἱ γραφαὶ αἱ προϋποθέτουσαι ἀρχικὴν διαφορὰν τοῦ ἀντιβολαίου, ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ ἀπανθιστὴς ἢ ἀμαρτάδας τοῦ βιβλιογράφου. Τούτων αἱ κυριώταται εἶνε ἐν τοῖς παρατεθεῖσι τεμαχίοις αἱ ἐξῆς, ἐν αἷς τὸ μὲν Δ δηλοῖ τὸν κώδικα Διονυσίου, τὸ δὲ Ε τὰς ἐκδόσεις. Ἀπάνθ. 4. κέρε Δ : Κῦρε Ε 5. ἀνθρωπηίου Δ : αἵματος ἀνθρωπηίου Ε και Δ : τε και Ε 6. ψαμμίτιχος Δ : Ψαμμήτιχος δὲ Ε τούτων Δ : τούτου Ε οἶ Δ : οἶ Ε 7. τέκνα Δ : παῖδας Ε 8. λέγοντες Δ : ἐπιλέγοντες Ε 9. θελήσαντα Δ : θελήσαι Ε 13. τούτων δὲ τούτων δὲ Δ : τούτων δὲ Ε ἀληθῶν Δ : ἀληθῶς θεῶν Ε 14. τὰ τέκνα Δ : τέκνα Ε ἀπεχρᾶτο Δ : πολλῷ ἐχρᾶτο Ε 15. ψαμμίτιτον Δ : ψαμμήτιτον Ε 16. τούτω Δ : τούτω Ε 17. ἄπις Δ : ἄπις Ε ἀνετείλατο Δ : ἐνετείλατο Ε 21. συγκειμένοιισιν Δ : σὺν ἐκείροισι Ε τὸν παῖδα Δ : τοὺς παῖδας Ε καλὸν Δ : κακὸν Ε 24. δαρεῖος Δ : ὁ Δαρεῖος Ε 25. οὐδὲ Δ : οὔτε Ε 27. τούτου Δ : τοιούτου Ε μῦες Δ : μύες Ε καταδύητε Δ : καταδύσητε Ε 29. θρηῖκης Δ : τῆς θρηῖκης Ε 30. ἐπ' Δ : ἀπ' Ε 32. ἑππαρχος Δ : ὑπιρχος Ε (καὶ 38) ὡς Δ : ὡς Ε 35. δὲ Δ : δ' Ε ἀπαλλαχθεῖς Δ : ἐξαπαλλαχθεῖς Ε 36. λέον Δ : λέων Ε ἀδικων Δ : ἀδικῶν Ε 37. σωκλέης Δ : Σωσικλέης Ε 39. δὲ Ε : λείπει Δ ἐξηγγέλθησαν Δ : ἐξηγγέλωθη Ε 41. βασιλεύων Δ : βασιλεύς ἐὼν Ε κατὰ χαλκοῦ Δ : κατάχαλκοῦ Ε 42. δὲ

τῆς Δ : τῆς Ε 45. γύναιά Δ : γυναῖκές Ε 46. ἀλλὰ Δ : ἀλλ' Ε 49. μέλλον Δ : μέλλειν Ε 50. παρωλεθρία ἀπόλλυται Δ : παρώλεθρος ἐξαπόλλυται Ε 54. ὅμοιον Δ : ὁμοῖα Ε 55. διαπλέοντα Δ : διεκπλώνοντα Ε σῖτα Δ : σίτω Ε 56. ὡσεὶ Δ : ὡς εἶ Ε τοῦ Δ : ἐκ τοῦ Ε 57. τριχίνιος Δ : Τρηχίνιος Ε ἀπαγγέλοι Δ : ἀγγέλλοι Ε 58. μεμετειμένοι Δ : μεμετιμένοι Ε 59. οἶον Δ : οἶόν τι Ε 60. δ' Δ : δὲ Ε 61. ὡς Δ : ἐς Ε 63. ἐσβαλοῦσαν Δ : ἐμβαλοῦσαν Ε 64. ἀπολαβῶν Δ : ὑπολαβεῖν Ε 65. αὐτομολέες Δ : αὐτομολέες Ε 68. ἐπισκευῆρ Δ : κατασκευῆρ Ε 69. θέλων Δ : ἐθέλων Ε ἡγησιστράτου Δ : ἡγησιστρατον Ε.

Πολλῶ δὲ πλειότεραι εἶνε αἱ μεταβολαί, ἅς ἐπήνεγκεν εἰς τὸ ἡροδότειον κείμενον αὐτὸς ὁ ἀπανθιστὴς. Εἶνε δ' αὐταὶ διαφορῶν εἰδῶν, καὶ δὴ

α) Διαλεκτικαὶ διαφοραὶ, τοῦ ἀπανθιστοῦ μεταβαλόντος τὸν ἰωνικὸν τύπον ἢ ἐπενεγκόντος ἄλλας γραμματικὰς μεταβολάς. Εἶνε δ' αὐταὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω παρατεθεῖσι τεμαχίοις αἰδε:

Ἀπάνθ. 2. λαοφόρων Δ : λεωφόρων Ε ἀνέωγας Δ : ἀνέωγες Ε 3. οὖν Δ : ὦν Ε 4. ἐπαρθῆς Δ : ἐπαερθῆς Ε μῆρ Δ : μὲν Ε 5. ζῶσαν Δ : ζώουσάν Ε ρικῶσαν Δ : ρικέουσαν Ε 6. ἠδύνατο Δ : ἐδύνατο Ε σταθμησάμενοι Δ : σταθμωσάμενοι Ε 10. τέρπευ Δ : τέρπεο Ε 12 (καὶ 42, 56) ἐαυτοῦ Δ : ἐωντοῦ Ε ὄτου Δ : ὄτεν Ε 14. εἰσελθοῦσα Δ : ἐσελθοῦσα Ε ὑπερθωμάζουσα Δ : ὑπερθωμάζουσα Ε ἀνδρώθη Δ : ἠνδρώθη Ε βασιλείαν Δ : βασιληίην Ε στρατείαν Δ : στρατηίην Ε 15. αἰγυπτίοις Δ : Αἰγυπτίοισι Ε 16. ἐαυτοῦς Δ : ἐωντοῦς Ε 17. σημεῖα Δ : σημήια Ε ἱερέας Δ : ἱρέας Ε ἑορτάζοντα Δ :

ὀρτάζοντα E 18. τοξάζοντα Δ : τοξεύοντα E
 ὀρῶντα Δ : ὀρέοντα E φρενήρη Δ : φρενήρεα E
 βαλλέειν Δ : βαλεῖν E 22. πολυκράτεω Δ : Πολυκρά-
 τεος E 23. ἐκπλέει Δ : ἐκπλώει E 25. ἠύτο-
 μόλησεν Δ : αὐτομόλησε E 26. ἐξελαθέντες Δ : ἐξε-
 λασθέντες E (καὶ 31). αὐθις Δ : αὐτις E 27. εἰς-
 πηδήσητε Δ : ἐσπηδήσητε E 28. δίξεσθαι Δ : δίξη-
 σθαι E 29. χερρονήσου Δ : Χερσονήσου E 31. δω-
 ρεῖσθαι Δ : δωρέεσθαι E 32. κατεσταῶς Δ : κατε-
 στεῶς E 34. πληθούσης Δ : πληθουούσης E
 36. ἐδόκεεν Δ : ἐδόκεε E 37. ἠσυχίαν Δ : ἠσυχίην E
 38 (καὶ 52). ἐνταῦθα Δ : ἐνθαῦτα E πολίτας Δ :
 πολιήτας E 39 βασιλεῖ Δ : βασιλεῖ E σάρ-
 δεις Δ : Σάρδις E 41. δῆ Δ : δὲ E 42. βασιλείης Δ :
 βασιληίης E 44. ἀθηναίων Δ : Ἀθηνέων E
 45. ἐμοῦ Δ : ἐμέο E 48. ξεινίοις μεγίστοις Δ : ξεινί-
 οῖσι μεγιστοῖσι E 49. θερμοῖς σιδηροῖς Δ : θερμοῖσι
 σιδηροῖσι E 50. δένδρων Δ : δενδρέων E 51. ζεύ-
 ξει Δ : ζεύξι E ἀποτεμεῖν Δ : ἀποταμεῖν E 52. συν-
 ταράττουσαι Δ : συνταράσσουσαι E ποιοῦσι Δ : ποι-
 εῦσι E 55. οὐκοῦν Δ : οὐκ ὦν E πλώομεν Δ :
 πλώομεν E 59. αἰεὶ Δ : αἰεῖ E προσδοκῶν Δ :
 προσδοκέων E 60. ὀρμέατο Δ : ὠρμέατο E 62. φι-
 λοῦσι Δ : φιλέουσι E 63 (δῖς). εἰπεῖν Δ : εἶπαι E
 65. οἰκίαν Δ : οἰκίην E ἦσαν Δ : ἦισαν E 68. δεῖ-
 ξαι Δ : δέξαι E 69. ἦρετο Δ : εἶρετο E ὄνομα Δ :
 οὄνομα E ὑφαρπάσας Δ : ὑπαρπάσας E.

Ἄλλ' οὐχ ἦττον ἢ μεταβολὴ τῶν ἰωνικῶν τύπων δὲν ἔγεινε συστηματικῶς ὑπὸ τοῦ ἀπανθιστοῦ, δεστικ ἐν ἄλλοις χωρίοις ἀφῆκεν ἐνίοτε ἀμετάβλητα αὐτὰ ἐκεῖνα ὅσα μετέβαλεν ἀλλαχοῦ. Ἐνίοτε δ' ἀπ' ἐναντίας μετέβαλε τὰ καλῶς ἔχοντα, ἐπιδιώ-

κων νὰ ἰωνίσῃ. Οὕτως ἐν Ἀπανθίσματι 1 (καὶ 28). αὐτέων Δ :
 αὐτῶν E 10. πίνεν Δ : πῖνε E 32. ἐπανιστέατο Δ :
 ἐπανίστατο E 40. ἀτρεκίην Δ : ἀτρεκείαν E. Παρα-
 δοξότατον δὲ εἶνε μάλιστα τὸ ἐν τῷ Ἀπανθίσματι 57 σπηρ-
 τιήτης ἀντὶ τοῦ Σπαρτιάτης.

6') Προσθήκη τοῦ εὐφωνικοῦ νσ. Οὕτως ἐν τῷ Ἀπανθίσματι
 3 (καὶ 35). ἔστιν Δ : ἔστι E 7. ἀπέλυνεν Δ : ἀπέλυε E
 αὐτοῖσιν Δ : αὐτοῖσι E 8. ἐσθίουσιν αἰγύπτιοι Δ :
 ἐσθίουσι δὲ ἔξω E (καὶ 10). τῆσιν Δ : τῆσι E
 9. ποιεῦσιν Δ : ποιεῦσι E 10. (καὶ 11, 16, 35, 45, 55).
 τοῖσιν Δ : τοῖσι E εὐδαίμοσιν Δ : εὐδαίμοσι E
 11. ποιήσωσιν Δ : ποιήσωσι E 15. (καὶ 55) ἄλλοισιν Δ :
 ἄλλοισι E 17. λάβωσιν Δ : λάβωσι E 21. ἐξέμα-
 θεν Δ : ἐξέμαθε E ἔλαβεν Δ : ἔλαβε E 27. ἀπο-
 ρίησιν Δ : ἀπορίησι E 33 (καὶ 66). ἀνθρώποισιν Δ :
 ἀνθρώποισι E 34. σφιν Δ : σφι E 35. θρηξίν Δ :
 θρηξί E κρύπτουσιν Δ : κρύπτουσι E 38. ἐξέ-
 φραυνεν Δ : ἐξέφραυε E 40 (καὶ 61, 69). εἶπεν Δ :
 εἶπε E 42. ἦμεν Δ : ἦμε E 43. διέτασσαν Δ :
 διέτασσε E 45. ἔφερον Δ : ἔφερε E 47. τοσοῦ-
 τον Δ : τοσοῦτο E 51. διέλυσαν Δ : διέλυσε E
 55. εἶδεν Δ : εἶδε E ἀδικέουσιν Δ : ἀδικέ-
 ουσι E 56. εἵκαζεν Δ : εἵκαζε E 59. τοι-
 οῦτον Δ : τοιοῦτο E 61. διέβαινε Δ : διέβαινε E
 62. εἰσὶν Δ : εἰσὶ E 64. ἀπώλεσαν Δ : ἀπώλεσε E
 66. ἐκάλεεν Δ : ἐκάλεε E 68. ἦλθεν Δ : ἦλθε E.

γ') Προσθήκη τελικοῦ σίγμα πρὸ φωνήεντος τῆς ἐπομένης
 λέξεως. Οὕτως ἐν Ἀπανθίσματι 13 (καὶ 34). μέχρις Δ : μέ-
 χρι E 18 (καὶ 26, 28, 68). οὕτως Δ : οὕτω E.

8') Μεταθέσεις λέξεων. Οὕτως ἐν Ἀπανθίσματι 1. αὐτέων
 ἀκούσας Δ : ἀκούσας αὐτῶν E 2. θήκας νεκρῶν Δ :
 νεκρῶν θήκας E χρημάτων ἕας Δ : ἕας χρημάτων E

6. ἐνωτῶν εἶναι Δ : εἶναι ἐνωτῶν Ε 7. ὦν δὴ Δ :
 δὴ ὦν Ε 15. περιόντα οὐκέτι εὔρον οἱ μετιόντες Δ : εὔ-
 ρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιόντα Ε 18. ἤδη εἶδες Δ : εἶδες
 ἤδη Ε 20. ταύτην δὲ Δ : δὲ ταύτην Ε ἄλλα ταύτη Δ :
 ταύτη ἄλλα Ε 22. αἰρέει δαρεῖος Δ : Δαρεῖος αἰρέει Ε
 26. ἔχειν πλέον Δ : πλέον ἔχειν Ε 32. τούτων
 χρόνω Δ : χρόνω τούτων Ε 49. μέλλον αὐτοῦ Δ : αὐ-
 τοῦ μέλλειν Ε 50. πάντων δένδρων Δ : δένδρων πάν-
 των Ε 55. ἐν ἀβήδω ξέρξης ἐὼν Δ : ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ
 ὁ Ξέρξης Ε ἐκ τοῦ πόντου πλοῖα Δ : πλοῖα ἐκ τοῦ
 Πόντου Ε 59. ἀνδρῶν στόλον ὁμοίως φοβεόμενος Δ :
 ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον Ε 60. ἀπ' ἀρκα-
 δίης ἄνδρες αὐτόμολοι Δ : αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκα-
 δίης Ε 62. καὶ τόδε ὦ βασιλεῦ Δ : ὦ βασιλεῦ καὶ
 τόδε Ε.

ε') Παραλείψεις λέξεων καὶ φράσεων. Οὕτως ἐν Ἀπανθί-
 σματι 12. εἶναι Δ : εἶναι δημότης ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι εἶναι Ε
 15. τόξον Δ : τόξον τόδε Ε 17. αἰγυπτίων δὲ Δ :
 Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων Ε 18. φρενήρη Δ : φρενήρεα
 καὶ περὶ ἐνωτοῦ δειμαίνοντα Ε 20. ἥπιος Δ : ἥπιός τε Ε
 σφι Δ : σφι τὰ πάντα Ε 22. πολίων πασέων πρώ-
 την Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων Ε : λείπουσι Δ 24. καὶ
 συλλεξας πᾶσαν τὴν ἐνωτοῦ δύναμιν Ε : λείπουσι Δ
 τῶν τις Βαβυλωνίων Ε : λείπουσι Δ 25. ὃς ἐν Αἰγύπτῳ
 ἀντίον Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησέ Ε : λεί-
 πουσι Δ 26. τῆς Δ : τῆς τε Ε 27. δαρεῖος Δ : Δα-
 ρεῖός τε Ε ἀποροστήσετε Δ : ἀποροστήσετε ὀπίσω Ε
 28. ὑμέων αὐτέων Δ : ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν Ε
 32. δαρεῖος Δ : Δαρεῖός μιν Ε 39. βασιλεῖ Δ : βασι-
 λεῖ δὲ Ε 48. πυθίας Δ : ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄ-
 τως Ε 55. τοῖσιν Δ : τοῖσί τε Ε 60. ὀλιγοὶ Δ : ὀλι-
 γοὶ τινές Ε 61. σημαίνων δὲ ταῦτα Δ : σημαίνων δὲ

ταῦτα τῷ λόγῳ Ε 64. ἄνεμον Δ : ἄνεμον Στρυμονίην Ε
 ς') Προσθήκη λέξεων, οἷον ἐν Ἀπανθίσματι 68. τοῦδε τοῦ
 Μήδου ἠγεμόνος Δ : τοῦ Μήδου Ε.

ζ') Ἀντικατάστασις ἀντωνυμιῶν ἢ ἄλλων λέξεων δι' ἄλ-
 λων, ἰδίως δὲ κυρίων ὀνομάτων, ἢ καὶ προσθήκη λέξεων, παρα-
 λαμβανομένων ἐκ τῆς προηγουμένης διηγήσεως παρὰ τῷ Ἡρο-
 δότῳ, χάριν σαφηνείας καὶ αὐτοτελείας τοῦ ἀπανθίσματος. Οὕ-
 τως ἐν Ἀπανθίσματι 1. ὁ δὲ κύρος Δ : ὁ δὲ Ε 2. νίτρω-
 βις Δ : ἢ δ' αὐτὴ αὕτη βασιλεία Ε τοῖαῦτα Δ : ἀπά-
 τιμ' τοιήνδε τινὰ Ε 15. ἐμπλήσασα Δ : δὲ πλήσασα Ε

10. αἰγυπτίων Δ : αὐτῶν Ε 18. τῶν δ' ἀδελφῶν Δ :
 τούτων Ε 19. ὁ δὲ ἕτερος τῶν μάγων Δ : ὁ δὲ ἕτερος Ε
 31. ἀρκεσιλάου τοῦ παιδὸς βάτου φερετίμη Δ : οἱ Ε
 43. ἰππίας ὁ πεισιστράτου Δ : λείπουσι Ε 44. κλει-
 σθένει τῷ σικυῶνος τυράντῳ Δ : οἱ Ε 48. ἐν κελαιναῖς
 τῆς φρυγίας Δ : ἐν ταύτῃ τῇ πόλι Ε 61. θεμιστο-
 κλέους Δ : αὐτοῦ Ε 64. τὸν βασιλέα Δ : μιν Ε.

ζ') Συντακτικὴ μεταβολὴ ἀπὸ πλαγίου λόγου εἰς εὐθὺν, οἷα
 ἢ ἐν τῷ Ἀπανθίσματι 58.

Καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τῶν ἀπανθισμάτων παρέχουσιν αὐτο-
 τελῆ καὶ ἑαυτὴν διήγησιν ἢ τέλειόν τι ἀνέκδοτον ἢ γνωμικόν.
 Εἰς τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο ἀποσκοπῶν ὁ ἀπανθιστὴς ἀπέσπα-
 σεν ἐνίστ' ἐκ τοῦ δλου διηγήσεώς τινος μέρος τᾶλλα οὐδεμίαν
 παρέχον αὐτοτέλειαν, ὡς παρατηροῦμεν τοῦτο ἰδίως ἐν τῷ ἐβδό-
 μῳ ἀπανθίσματι.

Τέλος δὲ, ἀναθεωροῦντες τὴν σειρὰν τῶν ἀπανθισμάτων,
 παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ἀπανθιστὴς, καίπερ διὰ μεγάλων δια-
 λειμμάτων ποιησάμενος τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, ἀπήνηθισεν ὅσα
 ἐξέλεξεν ἐν τάξει, προβαίνων ἀπὸ βιβλίου εἰς βιβλίον τῆς Ἡρο-
 δοτείου συγγραφῆς καὶ ἐν ἐκάστῳ βιβλίῳ προχωρῶν ἀπὸ τῆς
 ἀρχῆς πρὸς τὸ τέλος. Ἄλλ' ἢ τάξις αὕτη ἀκολουθεῖται μόνον

μέχρι τοῦ 47 ἀπανθίσματος. Ἀπὸ δὲ τοῦ 48 ἀπανθίσματος διαταράσσεται μέχρι τινός ἢ αὐστηρὰ τάξις τῆς ἀκολουθίας, εἰκαιότερα δ' ἀποβαίνει ἢ ἐκλογὴ, ἔχουσα μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ τρίτου ἀπανθίσματος ὧδε:

48 (VII, 27 - 29)
 49 (VII, 10 - 18)
 50 (VII, 37)
 51 (VII, 34 - 35)
 52 (VII, 56)
 53 (VII, 44 - 46).

Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ τετάρτου ἀπανθίσματος προβαίνει καὶ πάλιν κατὰ τάξιν ἢ ἐκλογὴ μέχρι τέλους. Ἡ δὲ ἀνωμαλία αὕτη ἐν τῇ τάξει τῶν ὀλίγων ἀπανθισμάτων τοῦ ἑβδόμου βιβλίου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἀκολουθίαν τῶν τε προηγουμένων καὶ τῶν ἐπομένων, ἧς οὐδένα λόγον ἄλλον δυνάμεθα νὰ ἐξεύρωμεν, ἄγει εἰς τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ ἀταξία αὕτη προῆλθεν ἐκ διαταράξεως τῆς ἀλληλουχίας τῶν φύλλων τοῦ ἑβδόμου βιβλίου ἐν τῷ ἀντιβολαίῳ τοῦ Ἡροδότου, ἐξ οὗ ἀπήρτισε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὁ ἀπανθιστής.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

¹ Ἀνωτέρω ἐν σ. 8 στήλῃ α' στ. 3 γράφει ἀνετείλατο ἀντὶ ἐνετείλατο. Ἐν δὲ σ. 16 στήλῃ α' στ. 27 ἀπάλειψον τὸ Ἄρχ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

ΕΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΙΣ ΚΩΔΙΞΙ

ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΑΙΣ ΕΣΠΕΡΙΩΝ ΛΟΓΙΩΝ¹

Ὀλίγω μεταγενέστερος τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἰωάννου Λασκάρως ὑπῆρξεν ὁ Μιχαὴλ Σουλιάρδος. Ἦτο δὲ οὗτος φιλόπonos βιβλιογράφος πολλοὺς γράψας κώδικας, ἐφ' ὧν ὅτε μὲν λέγει ἑαυτὸν Ναυπλιέα, ὅτε δὲ Ἀργεῖον. Καὶ εἰδικώτερον μὲν ὁ λόγιος οὗτος βιβλιογράφος θέλει ἐπισπάσει ἄλλοτε τὴν ἡμετέραν προσοχὴν. Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀρκείτω νὰ εἴπωμεν, ὅτι βλέπομεν αὐτὸν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπαίροντα εἰς τὴν βενετοκρατουμένην Κρήτην καὶ ἐν αὐτῇ ἐκγράφοντα κώδικας ἀπὸ τοῦ 1475². εἶτα δὲ ἀπὸ τοῦ 1486 εἰργάζετο ἐν Φλωρεντίᾳ³. Τέλος δ' ἐπιστρέφει καὶ πάλιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἔνθα συνεχίζει τὸ ἔργον αὐτοῦ ὡς βιβλιογράφος. Καὶ πρότερον μὲν μόνος κώδιξ ῥητῶς ὑπ' αὐτοῦ ἐκγραφεῖς ἐν Πελοποννήσῳ ἦτο γνωστὸς ὁ τῶν Παρισίων *Regius* 2727, ἐφ' οὗ σημειοῦται, ὅτι ἐγράφη ἐν Μεθώνῃ τῷ 1497³. Ἀλλὰ νῦν γινώσκομεν ὡς πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ

¹ Ἰδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 257 κ. ἐ., 385 κ. ἐ.

² *Gardthausen* Griechische Palaögraphie σ. 332. *Omont* Fac - Similés de manuscrits Grecs des XVe et XVIe siècles. Ἐν Παρισίῳ. 1887 σ. 14 ἀρ. 38.

³ *Montfaucon* Palaeographia Graeca σ. 85. Ἐσφαλμένως ὁ *Gardthausen* ἐνθ' ἄν. σημειώνει ὡς ἔτος καθ' ὃ ἐγράφη οὗτος ὁ κώδιξ τὸ 1496. Πρὸς τὸν ἀριθμὸν 2411 τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, πρὸς ὃν ἀντιστοιχεῖ νῦν ὁ ἀρχαῖος 2727 παρὰ τῷ *Omont* (*Inventaire sommaire des manuscrits Grecs* Τόμ. Β' σ. 256).

γραφέντα κώδικα τὸν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Estense τῆς Μοδένης ὑπ' ἀρ. 40 (α. Τ, Θ, 6), ὅστις ἐγράφη τῷ 1490 ἐν Μεθώνῃ¹. Ἄρα καὶ τῷ 1491, ὅτ' ἐγράφη ὁ ὑπ' ἀρ. 1410 κώδιξ τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ὁ περιέχων τὸν Πausανίαν², ὁ Μιχαὴλ Σουλιάρδος εὐρίσκειτο ὁμοίως ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν ἣ διατρίβεν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1490, καίτοι δὲν σημειοῦται ἐν τῷ κώδικι ποῦ οὗτος ἐξεγράφη. Καθ' ἃ δέ μ' ἐβεβαίωσεν ἐπ' ἐσχάτων ἐρωτηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ ὁ κ. Omonl, μόνον σημεῖωμα εὐρίσκειται ἐν αὐτῷ τῷ κώδικι (φ. 307^a) τόδε· Τέ[λος εἴληφ]ετ' ἡ παροῦσα τῶν δέλτος ὑπ' ἐμοῦ [Μιχαὴλ τ]οῦ Σουλιάρδου ἐν ἔτει, ρω πηθ'. Καὶ ἀργότερον δὲ τῷ 1500 ἔχομεν γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Σουλιάρδου τὸν Ἀμβροσιακὸν κώδικα A 63 sup., χαρτῶν, περιέχοντα τοῦ Ὀρφέως Ἀργοναυτικά καὶ Ὑμνους, τοὺς Ὑμνους τοῦ Λυκίου Πρόκλου, τοὺς τοῦ Καλλιμάχου καὶ τὰ τοῦ Νικήτα Σερρῶν «Ὀνόματα τῶν θεῶν» τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Δομινίκου Bussi ἐν τῷ Bollettino di filologia classica ἐν Τόμ. Δ' σ. 32-34. Καθ' ἃ δέ μοι ἔγραψεν οὗτος, τὸ σημεῖωμα τοῦ Σουλιάρδου, εὐρισκόμενον ἐν φ. 111^b τοῦ κώδικος, ἔχει ὡδε· +αφθ· ὀκτωβρίου κβ' ἐν οἴκῳ κυροῦ μαρουήλ τοῦ πουλλομάτου. Καὶ δὲν λέγεται μὲν δυστυχῶς ποῦ ἔκειτο αὕτη, οὐδὲ γινώσκω ἄλλοθεν τὸν ἄνδρα. Ἄλλ' εὐλόγως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἔζη καὶ οὗτος ὁ Πουλομάτης ἐν τινὶ πόλει τῆς Πελοποννήσου, ἐπειδὴ δὲν εἶνε πιθανὸν νὰ ἐπανῆλθεν ὁ Σουλιάρδος καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἑσπερίαν.

Αἱ ἀνωτέρω ἐκτελεῖσαι παρατηρήσεις ἔδει ἀναγκαιῶς νὰ προταχθῶσιν, ὅπως διαγνωσθῇ μετὰ τινος ἀσφαλείας τίς ὁ ἐκγράψας τὴν ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι 1410 ἐκ Πατρῶν ἀρ-

¹ Puntoni Indice de' codici Greci della biblioteca Estense di Modena ἐν Studi Italiani di filologia classica Τόμ. Δ' (1896) σ. 406. Σημειωτέον, ὅτι τὸ βιβλιογραφικὸν σημεῖωμα τοῦ Σουλιάρδου δὲν εὕρηται ἐν τούτῳ τῷ κώδικι ἐν φ. 189^a, καθ' ἃ σημειώνει ὁ Puntoni, ἀλλ' ἐν φ. 188^b, καθ' ἃ εἶδον μελετήσας τὸν κώδικα τὸ θέρος τοῦ 1903.

² Omonl Inventaire sommaire des manuscrits Grecs Τόμ. Α' σ. 39.

χαίαν ἐπιγραφὴν καὶ τὸ πρὸ αὐτῆς σημεῖωμα. Εὐρίσκονται δὲ ταῦτα γεγραμμένα ἐν τῇ ῥα τοῦ τὸν ἀριθμὸν ἐκεῖνον ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων φέροντος κώδικος τοῦ Πausανίου (V, 16, 2) καὶ ἔχουσιν ὡδε· Εἶδον ἐγὼ ἐν Πάτραις τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τοῖς ἐριπείοις τῶν παλαιῶν οἰκοδομημάτων ἐπὶ κίονος κεραλίδος ταύτην τὴν γραφὴν· Νικηγόραν Νικόφιλος νικήσασαν δρόμῳ τὸν τῶν πικρῶν δρόμων τῆδ' ἀνέθηκα λίθου Παρίου τὴν γλυκυτάτην ἀδελφὴν. Ὁ τὸ σημεῖωμα τοῦτο καὶ τὴν ἐπιγραφὴν μετ' ἄλλων σχολίων τοῦ Πausανίου ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος ἐκδοῦς κ. Spiro¹, ἀνάγων τὰ σχόλια ταῦτα εἰς τὸν λόγιον Πατρέα διάκονον τοῦ δεκάτου αἰῶνος καὶ ἔπειτ' ἀρχιεπίσκοπον Καισαρείας Ἀρέθαν, εἰς τοῦτον ἀναφέρει καὶ τὴν ἀντιγραφὴν τῆς ἐκ Πατρῶν ἐπιγραφῆς· τούτῳ δ' ἔπεται καὶ ὁ κ. Ziebarth². Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἢ εἰς τὸν Ἀρέθαν ἀπόδοσις τοῦ ἀντιγράφου τούτου δὲν ἔχει ὀρθῶς. Εἶνε δὲ πολὺ ὀρθότερον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τὴν ἐπιγραφὴν ἀντέγραψεν ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ λίθου ὁ τὸν κώδικα καὶ τὰρχαῖα σχόλια τοῦ Ἀρέθα ἐκγράψας τῷ 1491 Μιχαὴλ Σουλιάρδος, ἐπισκεφθεὶς τὰς Πάτρας πιθανῶς ἐκ Μεθώνης, ἔνθα εἶδομεν αὐτὸν διατρίβοντα ἤδη τῷ 1490. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται καὶ ἡ ὁμοιότης τοῦ σημειώματος Εἶδον ἐγὼ ἐν Πάτραις τῆς Πελοποννήσου κτλ. πρὸς τὰ τοιαῦτα σημειώματα τῶν ἄλλων ἀντιγραφῶν ἐπιγραφῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, ἐν οἷς καὶ Κυριακὸς ὁ Ἀγκωνίτης, εἰ καὶ δὲν εἶνε ἀπίθανον, συμφῶνως πρὸς τὰνωτέρω παρατηρηθέντα³, ὁ τύπος τῶν τοιούτων σημειωμάτων νὰ εἶχε τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἐξ ἀρχαιοτέρων βυζαντιακῶν χρόνων.

¹ Ein Leser des Pausanias ἐν τῇ Festschrift Johannes Vahlen zum siebenzigsten Geburtstag gewidmet von seinen Schülern. Ἐν Βερολίῳ, 1900 σ. 137.

² Cyriacus von Ancona als Begründer der Inschriftenforschung ἐν τοῖς Neue Jahrbücher für das klassische Alterthum, Geschichte und Deutsche Litteratur Τόμ. Θ' (1902), μέρ. α', σ. 214.

³ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 405-406.

Εἶνε δὲ τᾶλλα ἢ πατραϊκὴ αὕτη ἐπιγραφή, περὶ ἧς οὐδέν τι ἐφυλοκρίνησεν ὁ κ. Spiro, ἀνέκδοτος. Τούλάχιστον δὲν εὐρίσκειται ἐν τῷ Corpus Inscriptionum Graecarum.

Τὸν δὲ δέκατον ἕκτον αἰῶνα παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ἢ μικρὰ ἐπιγραφικὴ συλλογὴ τοῦ Ζαχαρίου ἱερέως τοῦ Μαλαφαρᾶ τοῦ Κυδωνιάτου. Τὸ σημεῖωμα δὲ τοῦτο τὸ οὕτως ἔχον φέρει χωριστὰ καὶ ἰδίᾳ ἠριθμημένον τμήμα τοῦ πολυμιγοῦς κώδικος τῆς ἐν Βενετίᾳ Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης Cl. XI cod. 32. Καὶ ἐγγράφη μὲν τὸ μέρος τοῦτο τοῦ χειρογράφου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, ὡς ἔξεστιν εἰκάσαι ἐκ τῆς γραφῆς· ὁ δὲ γράψας αὐτὸ Ζαχαρίας Σχορδύλιος ὁ ἐπονομαζόμενος Μαραφαρᾶς, ἄτε ἀνήκων εἰς τὸν οὕτω καλούμενον κλάδον τοῦ πολυωνύμου κρητικοῦ οἴκου τῶν Σχορδυλίων, εἶνε καὶ ἄλλως γνωστὸς ὡς γράψας μὲν περὶ τῶν βαθμῶν συγγενείας, ἐκδοὺς δὲ τῷ 1563 ἐν Βενετίᾳ τὴν ἐρμηνεῖαν Νικήτα τοῦ φιλοσόφου εἰς τὰ ἐπιγράμματα Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ μετὰ καὶ τῶν ἐπιγραμμάτων Ἰωάννου τοῦ Γεωμέτρου καὶ καλλιγραφῆσας ἰκανοὺς κώδικας ἀποκειμένους ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων¹.

Εἶνε δ' αἱ ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι ὑπὸ τοῦ Σχορδυλίου ἀντιγεγραμμέναι ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἅπασαι ἐκ Κρήτης. Ἐπονται δ' εἰς αὐτάς τῇ αὐτῇ χειρὶ γεγραμμένα ἐν φ. 6^a τοῦ κώδικος τὰ ἐξῆς δύο βυζαντινὰ ἐπιγράμματα.

+ *Εἰς τὸ ἵπποδρόμιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.*

+ *Ἐπίγραμμα εἰς τὸν τετράπλευρον κίονα εἰς τὸν λεγόμενον κοινῶς Ξηρόλοφον².*

¹ *Σπυρ. Π. Δάμπρου* Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Καταβριγίᾳ. Τόμ. Α' σ. 444. *Legrand* Bibliographie Hellénique . . . aux XVe et XVIe siècles Τόμ. Α' σ. 315 κ. ἔ. Αὐτόθι σ. 315 εὐρηται ἐκδομένη καὶ ἀρχαία ξυλογραφικὴ εἰκὼν τοῦ Σχορδυλίου χειρὶ Μάρκου Βαθᾶ. Περὶ δὲ τοῦ διττῶς φερομένου ὀνόματος Σχορδύλιος καὶ Σχορδύλης ἴδε *Σπυρ. Π. Δάμπρου* Οἱ Ἀρκολέοντες τῆς Κρήτης ἐν Σπινθῆρι, περιοδικῶν Χανίων Ἰούλ. Α' (1902) σ. 8 ἐν σημ.

² Κωδ. Ξηρόλαφον.

Κίονα τετράπλευρον ἀεὶ χθονὶ κείμενον ἄχθος
μοῦνος ἀναστῆσαι Θευδόσιος βασιλεὺς
τολμήσας Πρόκλω ἐπεκέκλετο¹, καὶ τόσος ἔσται
κίων ἡελίοις ἐν τριακοντα δύο² : ~

+ *Στίχοι ἰαμβικοὶ εἰς τὸν ἕτερον κτιστὸν τετράπλευρον κίονα :*

Τὸ τετράπλευρον θαῦμα τῶν μεταρσίων
χρόνῳ φθαρὲν νῦν Κωνσταντῖνος δεσπότης,
οὐ Ῥωμανὸς παῖς, δόξα τῆς σκηπτουχίας,
κρεῖττον νεουργεῖ τῆς πάλαι Θεωρίας.
Ὅ γὰρ κολοσσὸς θάμβος ἦν ἐν τῇ Ῥόδῳ
καὶ χαλκοῦς οὗτος θάμβος ἐστὶν ἐνθάδε : ~

Τὰ δύο ταῦτα ἐπιγράμματα, ὧν τὸ πρῶτον εὐρηται καὶ ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ³, ἤδη ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐξεδόθησαν καὶ παρὰ τῷ Ducange⁴ καὶ τῷ Banduri⁵, τὸ δὲ δεύτερον καὶ ὑπὸ τοῦ Gyllius⁶. Ὅπόθεν δ' ἀντέγραψε ταῦτα ὁ Σχορδύλης ἀδυνατοῦμεν νὰ διαγνώσωμεν, οὐδὲ δυνάμεθα νὰ διίδωμεν, ἂν εὐρέπου ταῦτα ἄμφοτερά ἢ τὸ μὲν πρῶτον παρέλαβεν ἐκ κωδικός τινος τοῦ Πλανούδη, ἄλλοθεν δὲ τὸ ἄλλο.

Τὰς δ' ἑπτὰ ἀρχαίας ἐπιγραφάς, οὐσας πάσας κρητικάς, συνέλεξε πιθανώτατ' αὐτὸς ὁ Σχορδύλης, ἄτε ὧν Κρής. Παρατηρητέον δὲ περὶ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, ὅτι εὐρηται πᾶσαι ἐκδομέναι, καὶ δὴ αἱ μὲν ἐξ τὸ πρῶτον παρὰ τῷ Γρουτέρῳ, ὅστις ἐξέδωκεν αὐτάς δεκάδας τινὰς ἐτῶν μετὰ τὸν Σχορδύλην, ἢ δ' ἐβδόμη, ἐκδοθεῖσα πρότερον ξυλογραφικῶς ἐν τῷ περιηγητικῷ

¹ Κωδ. πρόκλος ἐπεκέκλετο.

² Κωδ. τριακονταδύο.

³ Ἀνθολογία Πλανούδη IV, 47. Παλατινὴ IX, 682.

⁴ Constantinopolis Christiana. Ἐν Παρισίοις. 1682. Μέρ. Β' σ. 105-106.

⁵ Imperium Orientale sive Antiquitates Constantinopolitanae. Ἐν Παρισίοις. 1711 σ. 144, 181.

⁶ Topographia Constantinopolitana. Ἐν Λουγδούνῳ. 1562. II, 42.

βιβλίω τοῦ Τουρνεφορτίου, παρελήφθη ἐξ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐν Βενετίᾳ τῷ 1755 ἐκτυπωθείσῃ *Creta sacra* τοῦ Φλαμινίου Κορνηλίου, ὅστις καὶ τὰς λοιπὰς ἐξ παρέλαβεν ἐκ τοῦ Γρουτέρου. Καὶ ὑπ' ἄλλων δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐξεδόθησαν τινες αὐτῶν· ἀπασαὶ δ' εὐρηγνται νῦν ἐν τῷ *Corpus Inscriptionum Graecarum*.

Ἀναγράφω δ' ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπτὰ τούτων ἐπιγραφῶν, προσθέτων τὰς παραπομπὰς εἰς τὸν Γρούτερον, τὸν Κορνηλίον καὶ τὸ *Corpus*.

α') Κώδ. φ. 1⁶. «Εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Μελιδονίου». *Μηναῖος ὁ Σαλούϊος*. Ἄρχ. *Οὔρεσιν ἀταλαίσις*.

Gruter *Inscriptiones antiquae*. Ἐν Ἐιδελβέργῃ. 1603 σ. *MLXVIII* ἀρ. 1.— *Cornelius* Τόμ. Β' σ. 139.— *C. I. G.* ἀρ. 2569. Ἴδε καὶ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 274 ἀρ. 5'. 400 ἀρ. 6' καὶ 404 ἀρ. 16.

β') Κώδ. φ. 3^a. «+ Ἐν ταῖς πλαξὶ τῆς πόλεως Γορτυνίων». Ἄρχ. *Πετρώνιον Πρόβον τὸν λαμπρότατον*. *Tournefort* *Relation d'un voyage*. Ἐν Λουγδούνῃ καὶ Παρισίοις. 1717. Τόμ. Β' σ. 75.— *C. I. G.* ἀρ. 2593.

γ') Κώδ. φ. 3^b. Ἄρχ. *Βαλέριον Σέβηρον τὸν λαμπρότατον*.

Gruter σ. *MCIII* ἀρ. 1.— *Cornelius* Τόμ. Α' σ. 143.— *C. I. G.* ἀρ. 2595.

Ἐν ταῖς ἐκδόσεσι γέγραπται *Σεβῆρον*.

δ') Κώδ. φ. 4^a. Ἄρχ. *Ἐσπερίης πάσης χθοῦδος ὄβριμον ἰθνητῆρα*.

Gruter σ. *MXCVI* ἀρ. 8.— *Cornelius* Τόμ. Α' σ. 140.— *C. I. G.* ἀρ. 2589.

ε') Κώδ. φ. 4^b. Ἄρχ. *Ἀνίκιον Βάσσον τὸν λαμπρότατον*.

Gruter σ. *MCX* ἀρ. 20.— *Cornelius* δις ἐν Τόμ. Α' σ. 141 ἐκ τοῦ Βατικανοῦ κώδικος 1759 καὶ ἐν σ. 145 καὶ πάλιν μετὰ τινῶν διαφορῶν ἐκ τοῦ Γρουτέρου.— *C. I. G.* ἀρ. 2597.

Παρὰ τῷ Γρουτέρῳ φέρεται Ἄνίκιον, παρὰ δὲ τῷ Κορνη-

λίῳ ἐνθ' ἀντιγέγραπται ἐκ τοῦ Βατικανοῦ κώδικος, *Γανίκιον*, τοῦθ' ὅπερ διορθοῦται ἐν τῷ *Corpus* εἰς *Γ. Ἀνίκιον*.

ς') Κώδ. φ. 5^a. Ἄρχ. *Πούπλιον Σεπτίμιον Γέταν*.

Gruter σ. *MXCIX* ἀρ. 7.— *Cornelius* Τόμ. Α' σ. 143.— *C. I. G.* ἀρ. 2591.

Παρὰ τῷ Γρουτέρῳ καὶ Κορνηλίῳ γέγραπται *Πούπλιον Σεπτίμιον Γάταν*, ἐν δὲ τῷ *Corpus* *Πούβλιον Σεπτίμιον Γέταν*.

ζ') Κώδ. φ. 5^b. Ἄρχ. *Κόϊντον καὶ Κίλιον Ρουφεῖνον*.

Gruter σ. *MXCI* ἀρ. 6.— *Cornelius* Τόμ. Α' σ. 141.— *C. I. G.* ἀρ. 2588.

Παρὰ τῷ Κορνηλίῳ γέγραπται *Κόϊντον Καικίλλον*, παρὰ δὲ τῷ Γρουτέρῳ καὶ ἐν τῷ *Corpus* *Κόϊντον Καικίλιον*.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι οὔτε ὁ Γρούτερος οὔτε ὁ Κορνήλιος οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ παραλαβόντες κατόπιν τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας ἐκδύται τοῦ *Corpus* ποιοῦνται μνησθῆναι τῶν ἀπογράφων τοῦ Σκορδύλη. Γινώσκωμεν δ' ἄλλως, ὅτι ὁ Γρούτερος παρέλαβεν αὐτὰς ἐξ ἀντιγράφου τοῦ Ἰταλοῦ ἱατροῦ Ὀνωρίου Βέλλου παρὰ τοῦ *Rigafetta*. Ὡστε προφανῶς οὐδεμία ὑπάρχει σχέσις μεταξὺ τοῦ Κρητὸς στηλοκόπτα καὶ τοῦ πρώτου ἐκδότη καὶ τῶν πηγῶν αὐτοῦ.

Περὶ πέντε τῶν κρητικῶν τούτων ἐπιγραφῶν, τῶν ὑπ' ἀρ. α' (*C. I. G.* 2569), γ' (*C. I. G.* 2595), δ' (*C. I. G.* 2589), ε' (*C. I. G.* 2597) καὶ ζ' (*C. I. G.* 2588) σημειωτέον, ὅτι εὐρίσκονται καὶ ἐν τῷ κώδικι *Vaticanus Graecus* 1759. Ὁ αὐτὸς δὲ κώδιξ περιέχει καὶ ἄλλην κρητικὴν ἐπιγραφὴν, ἀρχομένην ἀπὸ τῶν λέξεων *Ἀυτοκράτορα Καίσαρα θεοῦ Τραϊανοῦ Παρθικοῦ* (*C. I. G.* 2579). Καὶ ἄλλαι δὲ τινες ἐπιγραφαὶ ἐκ τῶν ἐκδεδομένων περιέχονται ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι, φ. 134^a - 138^b. Ἔχει δὲ ὁ κώδιξ οὗτος κατὰ τὰ ἐπισταλέντα μοι τῇ 15/28 Σεπτεμβρίου 1904 ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ πατρὸς *Ehrle* διαστάσεις 22×15 ἑκατοστῶν τοῦ γαλλικοῦ μέτρου καὶ εἶνε γεγραμμένος ἐν φ

μέρει σώζονται, αἱ εἰρημέναι ἐπιγραφαὶ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα.

Καὶ ἄλλος δὲ κώδιξ τοῦ Βατικανοῦ, ὁ ὑπ' ἀρ. 5237, περιέχει κρητικὰς ἐπιγραφάς, καθ' ἃ εἶχεν ἤδη σημειώσει ὁ Κορνήλιος¹· ἀλλ' ἀποκλείω τοῦτον τῆς ἐμῆς ἐρεύνης ἅτε περιέχοντ' ἀντίγραφα Κυριακοῦ τοῦ Ἀγκωνίτου, περὶ οὗ δὲν προκειται ἐνταῦθα.

Μετὰ τοῦ κώδικος τούτου τοῦ Ζαχαρίου Σκορδύλη Μαραφᾶ περατοῦται ἡ σειρὰ τῶν γνωστῶν μοι ἑλληνικῶν χειρογράφων τῶν μέσων αἰώνων καὶ τῶν κατόπιν χρόνων, τῶν περιεχόντων ἀντιγεγραμμένας ἀρχαίας ἐπιγραφάς. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ περάτῳσω τὸν περὶ αὐτῶν λόγον χωρὶς νὰ προσθέσω ὀλίγα περὶ ἄλλων τινῶν χειρογράφων οὐχ ὅλως ξένων πρὸς τὰ ἤδη περιγραφέντ' ἀνωτέρω καὶ δυναμένων οὐχ ἥττον νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὰς ἐπιγραφικὰς μελέτας.

Ἐν τοῖς πρώτοις δὲ ποιῶμαι λόγον περὶ τοῦ ἐν τῇ Βοδληϊανῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ὁξωνίου κώδικος Miscellaneus 163. Ἐν αὐτῷ, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα, περιέχονται ἐν φ. 6^a - 7^a καλλιτεχνικῶς διὰ μεγάλων γραμμῶν ἀντιγεγραμμένα ἐπτὰ ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί, αἱ ἐξῆς:

α') ἼΙ μεταξὺ Λατίων καὶ Ὀλοντίων ἐν Κρήτῃ συνθήκη ἡ ἀρχομένη διὰ τῶν λέξεων Ἀγαθῆ τύχη καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ συνέθοντο Λάτιοι καὶ Ὀλοντίοι. C. I. G. 2554².

β') « I. Epigramma ad Mercurium repertum in agro Rethymonio prope pagum Melidonem in antro Mercurio olim sacro ». Ἀρχ. ΟΥΨΕΣΙ ΤΑΛΛΑΓΟΙΣΙΝ Ι΄ΔΡΙΜΕ΄ΝΕ ΜΑΪΑΔΟΣ ἙΡΜΗ΄.

Προστίθεται ἐν τῇ ἀνω ᾠᾷ τοῦ φύλλου Gruter pag. MLXIIIX.

¹ Creta sacra Τόμ. Α' σ. 36 κ. ἐ.

² Ἴδε ἐν τῷ C. I. G. Τόμ. Β' σ. 397 κ. ἐ. τὴν βιβλιογραφίαν τῆς ἐκδόσεως τῆς στήλης ταύτης.

C. I. G. 2569. Ἴδε καὶ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 274 ἀρ. 5', 400 ἀρ. 6', 404 ἀρ. 16. Τόμ. Β' σ. 34:

γ')

II

ΔΙΟΓΕ'ΝΗ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΛΑΟΔΙΚΕ'Υ ΧΡΗΣΤΕ' ΧΑΪΡΕ
ΖΗ'ΝΩΝ ΓΕΤΙΑ'ΛΑΝΕ ΜΑΡΑΪΟΥ ΧΡΗΣΤΕ' ΚΑ'Ι
ἜΑΛΥΠΕ ΚΑΪ ΧΑΪΡΩΝ ΧΑΪΡΕ Ο'Ι ΣΗΝΗ'ΘΕΙΣ
ΡΕ΄ΙΜΑ ὈΦΕΛΙ'ΟΝΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΗ' ΧΡΗΣΤΗ' ΧΑΪΡΕ
ΑΝΤΙΟ'ΧΕ ἈΛΕΞΑΝ'ΔΡΟΥ ΛΑΟΔΗΚΕ'Υ ΧΡΗΣΤΕ' ΧΑΪΡΕ
ΠΙΤΤΑΚΕ ΧΡΗΣΤΕ ΚΑΙ ΑΛΥΠΕ ΧΑΙΡΕ
ἈΡΧΑ'ΓΑΘΕ ΔΙΟΔΩ'ΡΟΥ ΧΡΗΣΤΕ' ΚΑΪ ἜΑΛΥΡΕ ΧΑΪΡΕ

δ')

III

Pene idem cum Secundo.

ΕΥΚΛΕΑ ΑΓΑΘΩΝ ΟΣΙΝΗΑΕ ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΥ
ΑΝΤΙΟΧΕ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΛΑΟΔΙΚΕΥ ΧΡΙΣΤΕ ΧΑΙΡΕ
ΔΙΟΓΕΝΗ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΛΑΟΔΙΚΕΥ ΚΡΙΣΤΕ ΧΑΙΡΕ
ΖΗΝΩΝ ΓΕΡΜΑΝΕ ΜΑΡΑΙΟΥ ΧΡΗΣΤΕ ΧΑΙΡΕ ΑΛΥΠΕΣ
ΤΡΑΡΩΝ ΚΑΙΡΕ ΟΙΣ ΙΝΥΘΕΙΣ
ΡΕΙΜΑ ΟΦΕΛΙΟΝΟΣ ΛΑΜΑΣΚΙΝΗ ΚΡΗΣΤΗ ΚΑΙΡΕ
ΑΡΧΛΕΑΘΕ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΚΡΙΣΤΕ ΚΑΙ ΑΛΥΡΕ ΧΑΙΡΕ

ε')

IV

Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ
ΜΗΣΙΚΛΕΙΔΗΝ ΕΠΙ ΑΝΑΚΤΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΘΕΝΤΑ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΟΛΥΝ ΑΣΦΑΛΙΑΣ
ΠΡΟΝΟΗΘΕΝΤΑ
ΕΚΤΕΝΩΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΩΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΕΝ
ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΡΙΔΑ ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑΣ

ς')

V

ΟΙΔΕ ΕΛΑΤΟΜΗΣΑΝΤΟ
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΑΝ ΚΑΙ ΤΑ
ΚΛΙΤΑΧΩΜΑΤΑ ΕΝ ΤΩΙ
ΑΡΧΩΝΤΟΣ ΕΝΙΑΥΤΩΝ
ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΔΟΡΟΥ
ΥΠΕΡ ΕΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΡΩΛ
ΠΕΥΤΩΝ ΘΕΟΔΟΡΑΚΑ
ΘΗΓΑΘΗΡ ΚΛΕΟΦΑΝΗΣ
ΛΩΝΙΟΣΟΙ ΘΕΟΛΟΤΟΥΣΟ

ζ')

VI

ΘΕΑΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙ
ΚΑΙ ΚΟΡΗ
ΛΑΡΚΙΑ ΑΡΤΕΜΕΙΣ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ

Ἐπιγραφή ἐξ Ἱεραπύτνης τῆς Κρήτης, ἣν ἐκ τοῦ κώδικος 1754 τοῦ Βατικανοῦ ἐξέδωκε κακῶς ὁ Cornelius¹ καὶ ἐξ αὐτοῦ παρέλαβε τὸ Corpus Inscriptionum Graecarum², ἐν ᾧ εὐρίσκομεν αὐτὴν ἐπληρωμένην ὡδε: Θεαῖς Δήμητρι καὶ Κόρη [Μ]αρκία Ἀρτεμι[σ]ί[α] ἐκ τ[ῶ]ν ἰ[δί]ω[ν].

Τῶν ἐπιγραφῶν τούτων τρεῖς, ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ ἐβδόμη, εἶνε κρητικά. Βρίθουσι δὲ καὶ αὗται ἀντιγραφικῶν λαθῶν, καθ' ἃ καὶ αἱ λοιπαὶ³, ὧν δὲν εἶνε εὐκολοὶ ὁ καθορι-

¹ Creta sacra Τόμ. Α' σ. 245.

² C. I. G. 2568.

³ Πλὴν τῆς πολλάκις ἀντὶ ὀξείας τεθειμένης βαρείας καὶ τῆς ὀξείας ἀντὶ περισπωμένης (χαῖρε II) εὐρίσκομεν ἀνορθογραφίας καὶ παραναγνώσεις γραμμάτων, οἷον ἰδρυμένη I — συνήθεις — ὀφελιονος — Λαοδνευ — ἄλυρε (= ἄλυπε) II — χριστε — κριστε — καιρε — ὀφελιονος — λαμασκιννη κρηστνη καιρε (= Δαμασκηνή χρηστὴ χαῖρε) — κριστε — ἄλυρε — σινυθεις (= συνήθεις) III

σμός. Ἴσως δ' ἄλλος ἀναδειχθῆ εὐτυχέστερος ἐμοῦ, ἀνευρίσκων μὲν τὴν προέλευσιν αὐτῶν, ταυτίζων δ' αὐτὰς ἐν ὄλῳ ἢ κατὰ μέρος μετ' ἄλλων ἤδη ἐκδεδομένων. Ἐγὼ δὲ τοῦτο μόνον παρατηρῶ, ὅτι ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς II καὶ III τοῦ ἀντιγραφέως, δεστικὸς ἄλλως διέγνω τὴν κατὰ μέρος ταυτότητα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις ἀντιγραφέντων κειμένων, συνηνώθησαν πλείονες τοῦ ἐνὸς ἐπιτύμβιοι λίθοι. Ἐξάγω δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ τελευταίου στίχου τῶν ἀριθμῶν II καὶ III, ἀποτελοῦντος ἰδίαν νεκρικὴν στήλην, τὴν ἐν τῷ C. I. G. 6890 (Ἀρχάραθε Διοδώρου χρηστὴ καὶ ἄλυπε χαῖρε), ἐκδοθεῖσαν τὸ πρῶτον παρὰ τῷ Maffei¹ καὶ τῷ Venturi², καὶ ἐκ τοῦ πρώτου στίχου τοῦ ἀριθμοῦ III, περιλαμβάνοντος τὴν ἐκ Λυδίας ἐπιγραφὴν Εὐκλέα Ἀγάθωνος γυνὴ δὲ Ἀριστοδήμου, ὁμοίως ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐκδοθεῖσαν³ καὶ κατὰ ταῦτ' ἀποκειμένης ποτὲ, πιθανῶς δὲ καὶ νῦν, ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Οὐηρῶνος.

Ἄλλ' ἐξετάσωμεν τὴν προέλευσιν τῶν ἀντιγράφων τούτων καὶ ἴδωμεν ἰδίως πόθεν ἐλήφθησαν αἱ ἐν τῷ κώδικι τούτῳ κρητικά ἐπιγραφαί. Πρὸς τὴν μελέτην ταύτην ἄξια λόγου εἶνε τὰ ἐξῆς δύο σημειώματα. Καὶ δὴ ὁ μὲν πρῶτος τῶν λίθων ἐπιγράφεται ὡδε (φ. 6^a). Tabula foederum inter duos Cretae insulae populos, Latios et Olontios, e marmore vetusto, quo rusticus quidam in agro Cydoniensi non procul a Salinis men-

— Μνησικεῖδην (= Μνησικλεῖδην) — πολυν (= πόλιν) — ασφαλίας — πανρίδα (= πατρίδα) IV — κατεσκεψασαν (= κατεσκευασαν, — ἀρχωντος — διοδορου — Θεοδορα — Θηγάθηρ (= θυγάτηρ) — Θεολοτου (= Θεοδότου) V, Λαρκία Ἀρτεμεις (= Μαρκία Ἀρτεμισία) VI, παραναγνώσεις λέξεων ὄλων, οἷον ΓΕΤΙΑΛΑΝΕ (II), πρὸς ὃ ἀντιστοιχεῖ τὸ ΓΕΡΜΑΝΕ (III), — ΤΡΑΡΩΝ (III), πρὸς ὃ ἀντιστοιχεῖ τὸ ΧΑΙΡΩΝ (II), ΚΛΙΤΑ ἀντὶ ΚΑΙ ΤΑ (V) — ΕΝΙΑΥΤΩΝ ἀντὶ ΕΝΙΑΥΤΟΥ (V), ΡΩΛ ἀντὶ ΡΩΜ[ΑΙΩΝ] (V), τέλος δὲ κακὸν χωρισμὸν λέξεων, οἷον ΑΓΑΘΩΝ ΟΣΙΗΑΕ (= ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΓΥΝΗ) (III), ΟΙΣ ΙΝΥΘΕΙΣ (= ΟΙ ΣΥΝΗΘΕΙΣ (II), ΕΠΙ ΑΝΑΚΤΟΣ (= ΕΠΙΑΝΑΚΤΟΣ) (IV), ΘΕΟΔΟΡ Α (= ΘΕΟΔΩΡΑ) (V).

¹ Museo Veronese σ. LI, 2.

² Guida al Museo Veronese Τόμ. Α' πίν. 9 σ. 79, ἀρ. 20.

³ Maffei ἐνθ' ἀν. σ. XLIX, 1. Venturi ἐνθ' ἀν. Πίν. 7 ἀρ. 17.

ς')

V

ΟΙΔΕ ΕΛΑΤΟΜΗΣΑΝΤΟ
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΑΝ ΚΑΙ ΤΑ
ΚΛΙΤΑΧΩΜΑΤΑ ΕΝ ΤΩΙ
ΑΡΧΩΝΤΟΣ ΕΝΙΑΥΤΩΝ
ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΔΟΡΟΥ
ΥΠΕΡ ΕΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΡΩΛ
ΠΕΥΤΩΝ ΘΕΟΔΟΡΑΚΑ
ΘΗΓΑΘΗΡ ΚΛΕΟΦΑΝΗΣ
ΛΩΝΙΟΣΟΙ ΘΕΟΛΟΤΟΥΣΟ

ζ')

VI

ΘΕΑΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙ
ΚΑΙ ΚΟΡΗ
ΛΑΡΚΙΑ ΑΡΤΕΜΕΙΣ
ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ

Ἐπιγραφή ἐξ Ἱεραπύτνης τῆς Κρήτης, ἣν ἐκ τοῦ κώδικος 1754 τοῦ Βατικανοῦ ἐξέδωκε κακῶς ὁ Cornelius¹ καὶ ἐξ αὐτοῦ παρέλαβε τὸ Corpus Inscriptionum Graecarum², ἐν ᾧ εὐρίσκομεν αὐτὴν ἐπληρωθεμένην ὡδε: Θεαῖς Δήμητρι καὶ Κόρη [Μ]αρκία Ἀρτεμι[σ]ί[α] ἐκ τ[ῶ]ν ἰ[δί]ω[ν].

Τῶν ἐπιγραφῶν τούτων τρεῖς, ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ ἐβδόμη, εἶνε κρητικά. Βρίθουσι δὲ καὶ αὗται ἀντιγραφικῶν λαθῶν, καθ' ἃ καὶ αἱ λοιπαὶ³, ὧν δὲν εἶνε εὐκολοὶ ὁ καθορι-

¹ Creta sacra Τόμ. Α' σ. 245.

² C. I. G. 2568.

³ Πλὴν τῆς πολλάκις ἀντὶ ὀξείας τεθειμένης βαρείας καὶ τῆς ὀξείας ἀντὶ περισπωμένης (χαῖρε II) εὐρίσκομεν ἀνορθογραφίας καὶ παραναγνώσεις γραμμάτων, οἷον ἰδρυμένη I — συνήθεις — ὀφελιονος — Λαοδνευ — ἄλυρε (= ἄλυπε) II — χριστε — κριστε — καιρε — ὀφελιονος — λαμασκιννη κρηστυ καιρε (= Δαμασκηνή χρηστή χαῖρε) — κριστε — ἄλυρε — σινυθεις (= συνήθεις) III

σμός. Ἴσως δ' ἄλλος ἀναδειχθῆ εὐτυχέστερος ἐμοῦ, ἀνευρίσκων μὲν τὴν προέλευσιν αὐτῶν, ταυτίζων δ' αὐτάς ἐν ὄλῳ ἢ κατὰ μέρος μετ' ἄλλων ἤδη ἐκδεδομένων. Ἐγὼ δὲ τοῦτο μόνον παρατηρῶ, ὅτι ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς II καὶ III τοῦ ἀντιγραφέως, δεσ- τις ἄλλως διέγνω τὴν κατὰ μέρος ταυτότητα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις ἀντιγραφέντων κειμένων, συνηνώθησαν πλείονες τοῦ ἐνὸς ἐπιτύμβιοι λίθοι. Ἐξάγω δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ τελευταίου στίχου τῶν ἀριθμῶν II καὶ III, ἀποτελοῦντος ἰδίαν νεκρικὴν στήλην, τὴν ἐν τῷ C. I. G. 6890 (Ἀρχά- γραφε Διοδώρου χρηστὴ καὶ ἄλυπε χαῖρε), ἐκδοθεῖσαν τὸ πρῶτον παρὰ τῷ Maffei¹ καὶ τῷ Venturi², καὶ ἐκ τοῦ πρώτου στίχου τοῦ ἀριθμοῦ III, περιλαμβάνοντος τὴν ἐκ Λυδίας ἐπιγρα- φὴν Εὐκλέα Ἀγάθωνος γυνὴ δὲ Ἀριστοδήμου, ὁμοίως ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐκδοθεῖσαν³ καὶ κατὰ ταῦτ' ἀποκειμένης ποτὲ, πι- θανῶς δὲ καὶ νῦν, ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Οὐηρῶνος.

Ἄλλ' ἐξετάσωμεν τὴν προέλευσιν τῶν ἀντιγράφων τούτων καὶ ἰδῶμεν ἰδίως πόθεν ἐλήφθησαν αἱ ἐν τῷ κώδικι τούτῳ κρη- τικαὶ ἐπιγραφαί. Πρὸς τὴν μελέτην ταύτην ἄξια λόγου εἶνε τὰ ἐξῆς δύο σημειώματα. Καὶ δὴ ὁ μὲν πρῶτος τῶν λίθων ἐπι- γράφεται ὡδε (φ. 6^a). Tabula foederum inter duos Cretae in- sulae populos, Latios et Olontios, e marmore vetusto, quo ru- sticus quidam in agro Cydoniensi non procul a Salinis men-

— Μνησικεῖδην (= Μνησικλεῖδην) — πολυν (= πόλιν) — ασφαλίας — παν- ρίδα (= πατρίδα) IV — κατεσκεψασαν (= κατεσκεύασαν, — αρχωντος — διοδορου — Θεοδορα — Θηγάθηρ (= θυγάτηρ) — Θεολοτου (= Θεοδότου) V, Λαρκία Ἀρτεμεις (= Μαρκία Ἀρτεμισία) VI, παραναγνώσεις λέξεων ὄλων, οἷον ΓΕΤΙΑΛΑΝΕ (II), πρὸς δ' ἀντιστοιχεῖ τὸ ΓΕΡΜΑΝΕ (III), — ΤΡΑΡΩΝ (III), πρὸς δ' ἀντιστοιχεῖ τὸ ΧΑΙΡΩΝ (II), ΚΛΙΤΑ ἀντὶ ΚΑΙ ΤΑ (V) — ΕΝΙΑΥΤΩΝ ἀντὶ ΕΝΙΑΥΤΟΥ (V). ΡΩΛ ἀντὶ ΡΩΜ[ΑΙΩΝ] (V), τέλος δὲ κακὸν χωρισμὸν λέξεων, οἷον ΑΓΑΘΩΝ ΟΣΙΗΑΕ (= ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΓΥΝΗ) (III), ΟΙΣ ΙΝΥΘΕΙΣ (= ΟΙ ΣΥΝΗ- ΘΕΙΣ (II), ΕΠΙ ΑΝΑΚΤΟΣ (= ΕΠΙΑΝΑΚΤΟΣ) (IV), ΘΕΟΔΟΡΑ (= ΘΕΟ- ΔΩΡΑ) (V).

¹ Museo Veronese σ. LI, 2.

² Guida al Museo Veronese Τόμ. Α' πίν. 9 σ. 79, ἀρ. 20.

³ Maffei ἐνθ' ἀν. σ. XLIX, 1. Venturi ἐνθ' ἀν. Πίν. 7 ἀρ. 17.

του ἀπήχησις εἶνε καὶ ἡ ἀντιγραφή κρητικῶν ἐπιγραφῶν ἐν κώδιξι Ἑσπερίων λογίων, οἷους εἶδομεν τὸν τοῦ Βατικανοῦ ὑπ' ἀρ. 1759 καὶ τὸν τοῦ Ὁξωνίου Miscellaneus 163. Τοιοῦτοι δὲ κώδικες εἶνε καὶ ὁ Μαρκιανὸς ἐκεῖνος, οὗ ἐν κενῷ φύλλῳ εὑρηται ἀντιγεγραμμένη ἡ κρητικὴ ἐπιγραφή *Λαππαίων ἢ πόλις Μάρκον Ἀύρηλιον* κτλ. (C. I. G. 2584) ἢ ἐξ αὐτοῦ μὲν ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Mabillon¹, ἐξ ἀντιγράφου δὲ τοῦ Ὀνωρίου Βέλλου δοθέντος εἰς τὸν Rigasella καὶ ὑπὸ τούτου μεταβιβασθέντος εἰς τὸν Γρούτερον παραληφθεῖσα ὑπὸ τούτου εἰς τὴν συλλογὴν αὐτοῦ². Ἄλλος δ' Ἑσπερίος κώδιξ περιέχων κρητικὰς ἐπιγραφὰς εἶνε καὶ ὁ Vaticanus 1754, ἐξ οὗ ὁ Κορνήλιος³ παρέλαβε τὴν ἐξ Ἱεραπύτνης συνθήκην Ἱεραρυτινίων καὶ Γορτυνίων ἐκείνην, ἣν νῦν εὐρίσκομεν ἐπηρωρωμένην ἐν τῷ C. I. G. 2555. Τέλος δ' ἢ ἐν τῷ C. I. G. ὑπ' ἀρ. 2570 ἐκ τῆς Πεδιάδος κρητικὴ ἐπιγραφή *Τιβ. Κλαύδιος Καῖσαρ Σεβαστὸς Γερμανικὸς τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς ἀνδροβάμονας* κτλ. εὑρηται ἀντιγεγραμμένη ἐν ἄλλῳ κώδικι τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ ἐκ τῶν Λολλιανῶν, ἐξ οὗ ἐξέδωκεν αὐτὴν πρῶτος ὁ Donius⁴ καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Muratori⁵. Ἄλλως δ' εἰς τοὺς Λολλιανοὺς τάσσονται καὶ οἱ ὑπ' ἀρ. 1754 καὶ 1759 κώδικες τοῦ Βατικανοῦ, περὶ ὧν εἶπον ἤδη τὰ δέοντ' ἀνωτέρω. Οὐδ' εἶνε τυχαῖον, ὅτι ἀπόγραφα κρητικῶν ἐπιγραφῶν εὑρηται ἐν κώδιξι περιελθοῦσιν εἰς τὰς συλλογὰς τοῦ Βατικανοῦ ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ἀνδρὸς ἔχοντος γενέτειραν τὴν Κρήτην, οἷος ὁ Ἀλοῖσιος Λολλίνης, ὁ γεννηθεὶς μὲν ἐν τῇ νήσῳ τῷ 1557, ἀποθανὼν δ' ἐν Βελλούνῳ τοῦ Βενετικοῦ τῷ 1625⁶. Οὕτω δ' ἀδιάπτωτον

¹ Iter Italicum σ. 33.

² Gruter Thesaurus σ. MXCL.

³ Oreta sacra Τόμ. Α' σ. 242 κ. ε.

⁴ Inscriptiones antiquae. Ἐν Φλωρεντίᾳ. 1732. II ἀρ. 72 σ. 88.

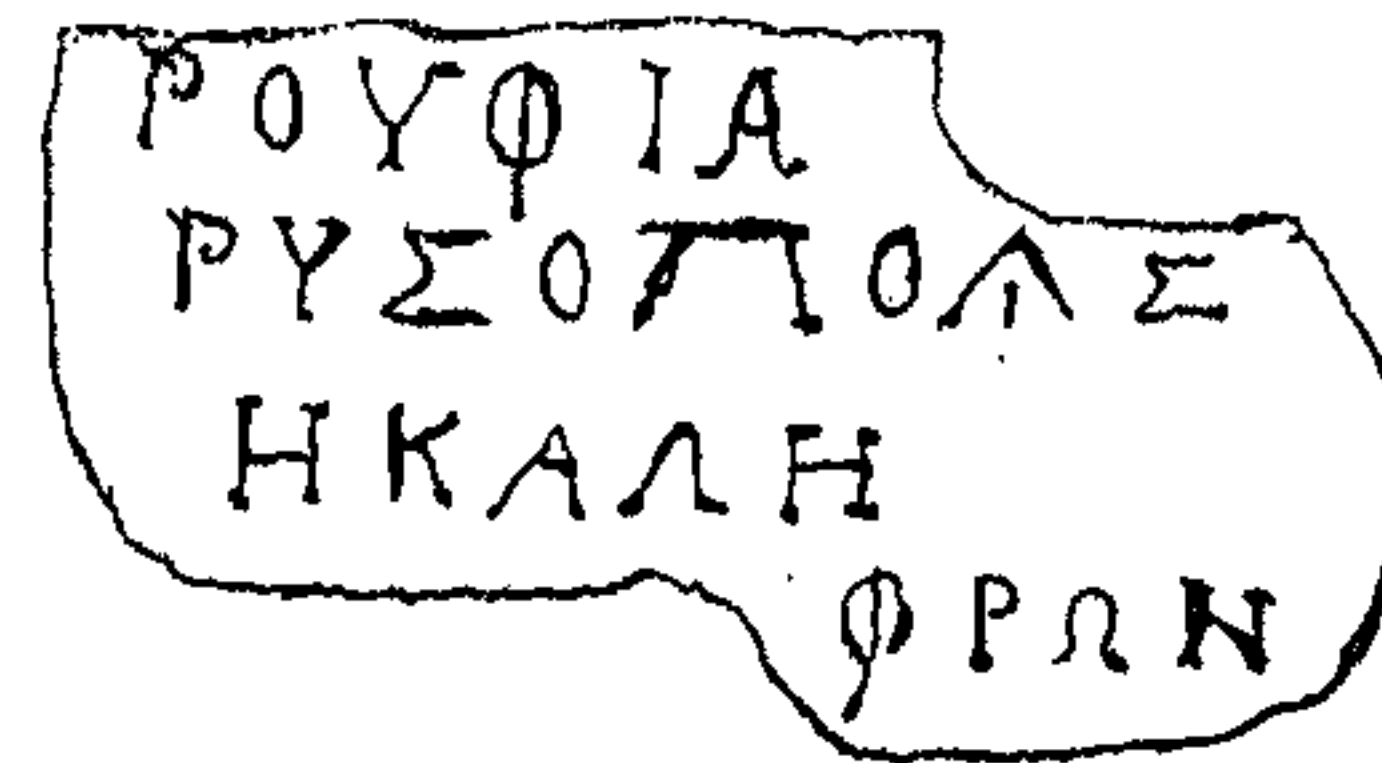
⁵ Novus Thesaurus veterum inscriptionum Τόμ. Α' σ. CDXLV ἀρ. 2.

⁶ Ἴδε περὶ τοῦ Λολλίνη καὶ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ, ἅτινα εἶνε σήμερον οἱ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ κώδικες ὑπ' ἀρ. 1683-1806, *Hoefler Bibliographie générale* Τόμ. ΔΑ' σ. 503. — *Battifol Les manuscrits Grecs de Lollini in M6.*

ὑπῆρξε παρ' Ἱταλοῖς ἔνεκα τῆς βενετοκρατίας τὸ ὑπὲρ τῶν κρητικῶν ἐπιγραφῶν ἐνδιαφέρον ἀπὸ τοῦ Κυριακοῦ¹ καὶ τοῦ Χριστοφόρου Βουονδελμόντη² μέχρι τῶν βιβλιογράφων τῶν Ἀμβροσιακῶν κωδίκων N 234 sup. καὶ Q 114 sup., τοῦ Λολλίνη καὶ τοῦ Μολίνου καὶ ἀπ' αὐτῶν μέχρι τοῦ Φλαμινίου Κορνηλίου κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα.

Εἰς δὲ τοὺς κώδικας, περὶ ὧν ἔγεινεν ἤδη λόγος, πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τὸν ὑπ' ἀρ. 2132 τῆς συλλογῆς Cicogna ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ Ἀστικῶ μουσείου (Museo Civico) τῆς Βενετίας. Ἐν τούτῳ περιέχονται μεταξὺ ἄλλων καὶ ἀντίγραφα, τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα γενόμενα, τῶν ἐξῆς ἐπιγραφῶν

α) Μεταξὺ διαφόρων ἐκ Πόλας τῆς Ἰστρίας λατινικῶν ἐπιγραφῶν «*Varie iscrizioni e lapide sepolcrali esistenti in Pola*», ἀντίγραφον τῆς ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς, ἧς παρέχω ἐνταῦθα πιστὸν πανομοιότυπον

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚ ΠΟΛΑΣ

langes d'archéologie et d'histoire Τόμ. Θ' (1889) σ. 28 κ. ε.— *Gardthausen Sammlungen und Cataloge griechischer Handschriften*. Ἐν Λειψίᾳ. 1903 σ. 45.

¹ Σημειώθητι ἰδίᾳ ὁ λατινικὸς κώδιξ Vaticanus 5237, ὅστις solos Creticos Oyaricioli titulos continet. Ἴδε C. I. G. Τόμ. Β' σ. 425 ὑπ' ἀρ. 2574. Ἴδε καὶ ἐνταῦθ' ἀνωτέρω σ. 36.

² Οὗτος μιᾶς μόνον λατινικῆς ἐπιγραφῆς ἐξ Ἀγίας Ροῦμελης παρέχει ἀντίγραφον ἐν τῇ *Description insule Candie* ἀλλὰ καὶ τοῦτο θεωρεῖται ἀπόκρυφον ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων. Ἴδε *Emile Legrand Description des îles de l'Archipel par Christophe Buondelmonti. Version Grecque par un Anonyme*. Ἐν Παρισίῳ. 1897 σ. XXIX.

β') Μικροῖς γράμμασιν, εἶτα δὲ κεφαλαίοις ἐντὸς ναῖδιοσχῆ μου στήλης ἀντίγραφον τοῦ ἐκ Κερκύρας ψηφίσματος "Ἐδοξε τῇ ἀλίᾳ κτλ., ὅπερ πρῶτος ἐξέδωκεν ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ στήλη εὐρίσκειτο ἐν τῷ βενετικῷ οἴκῳ τῶν Νάνη ὁ Biagiuss¹, κατόπιν δ' ὁ Μουστοξύδης². Ἀπόκειται δὲ αὕτη σήμερον ἐν τῷ Ἀστικῷ μουσεῖῳ τῆς Βενετίας καὶ φέρει ἐν τῷ C. I. G. τὸν ἀριθμὸν 1842. Μόνη δὲ διαφορὰ τοῦ ἀντιγράφου τούτου πρὸς τὰς ἐκδόσεις εἶνε ἐν τῷ προτελευταίῳ σωζομένῳ στίχῳ, ἐν ᾧ ἀναγινώσκωμεν ΕΚΓΡΑΨΑΙ ἀντὶ ΕΚΓΡΑΨΑΝ . . .

γ') Τὸ ἐκ Μεγάρων ἐπίγραμμα τοῦ Ὀρσίππου (C. I. G. 1050), περὶ οὗ ἴδε καὶ Νέου Ἑλληνομνημονος Τόμ. Α' σ. 395. Παρατηρῶ δὲ περὶ τῶν ἐκ Πόλας ἐπιγραφῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ ἀνωτέρω ἐν πανομοιοτύπῳ παρατεθεῖσα, ὅτι κατ' ἀνακοίνωσιν φιλικῶς γενομένην μοι ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἀστικοῦ μουσεῖου τῆς Βενετίας κ. Ἀγγέλου Scrinzi ταύτας ἐμελέτησε τῷ 1857 καὶ ὁ πολὺς Mommsen, ὡς ἐξάγεται ἐκ χειρογράφου αὐτοῦ σημειώματος προσηρημένου εἰς τὸν κώδικα. Ἄλλ' ἐν τούτοις οὔτε τοῦ κώδικος τούτου γίνεται μνεία ἐν τῷ Corpus Inscriptionum Latinarum ἔνθα ὁ λόγος περὶ τῶν ἐκ Πόλας ἐπιγραφῶν, οὔτε ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐλληνικῆ ἐπιγραφῆ φέρεται ἐκδομένη μετὰ αὐτῶν. Ὁμοίως δ' ἐν τῷ Corpus Inscriptionum Graecarum³ ἔνθα παρατίθεται ἡ βιβλιογραφία περὶ τῆς ἐκ Κερκύρας ἐπιγραφῆς οὐδεμίαν γίνεται μνεία τοῦ κώδικος τοῦ Cicogna⁴.

Τέλος δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ παραθέσω ἐν τέλει τῆς παρούσης πραγματείας σημείωσιν κωδίκων Ἑσπερίων λογίων ἐν διάφοροις βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων καὶ περιεχόντων ἐλληνικὰς ἐπιγραφάς. Ἡ σημείωσις αὕτη παρουσιάζεται ἀνευ οὐδεμιᾶς

¹ Decr. Ath. σ. 303.

² Illustrazioni Corciresi Τόμ. Α' σ. 202.

³ Corpus Inscriptionum Latinarum. Ἐν Βερολίῳ, 1872 Τόμ. Ε', μέρ. α' σ. 3 κ. ε.

⁴ Corpus Inscriptionum Graecarum Τόμ. Β' σ. 18.

ἀξιώσεως, ὅτι εἶνε πλήρης ἢ ὅτι περιέχει τι ὄλως νέον, καθ' ὅτι εἰς αὐτὴν περιέλαβον μόνον ὄσους κώδικας ἔτυχε νὰ συναντήσω μελετῶν τοὺς καταλόγους τῶν βιβλιοθηκῶν· ἀλλ' οὐχ ἦττον περιλαμβάνει ἴσως καὶ χειρόγραφα διαλαθόντα μέχρι τοῦδε τὴν προσοχὴν τῶν ἐρευνητῶν. Εἶνε δὲ ταῦτα τὰ χειρόγραφα τὰ ἑξῆς·

1) Cod. Barberinus I, 50: Graecae inscriptiones variae cum Latina interpretatione ab anonymo collectae (nonnullae emendationes inspiciuntur manu Allatii)

2) Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Vallicelliana τῆς Ῥώμης Allat. LIX: Inscriptiones Graecae et Latinae a L. Allatio collectae¹.

3) Ἐν τῇ αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ περιλαμβάνονται ἐν τῷ κώδικι R 26 ἀντίγραφα διαφόρων ἐπιγραφῶν καὶ εἰκόνες μνημείων, μάλιστα μὲν λατινικῶν, ἀλλὰ καὶ τινῶν ἐλληνικῶν.

4) Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Marucelliana τῆς Φλωρεντίας πλὴν τοῦ κώδικος A 6 (Schedae cl. Phil. Bonarrotii) περὶ οὗ ἔγραψεν ὁ Kaibel², ὁ κώδ. A CCLII 3: *Fourmonti Estratto del viaggio da esso fatto per la Grecia dal 1729 al 1730*.

5) Ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Τυβίγγης κώδ. M 6 11 σ. 51-56: Abschrift von griechischen Inschriften aus der Sammlung des Arrianus und Amantius von Crusius genommen³.

6) Ἐν τῇ Βοδληϊανῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ὁξωνίου ὁ κώδιξ D'Orville X, 1 - 1, 30 (νῦν ἀρ. κώδικος τῆς Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης 16908) περιέχει χειρὶ αὐτοῦ τοῦ D'Orville ἀντίγραφα μὲν λατινικῶν ἐπιγραφῶν ἐν σ. 43 - 128, ἀντίγραφα δ' ἐλληνικῶν ἅμα καὶ λατινικῶν ἐν σ. 131 - 148⁴.

¹ Ἴδε Martini Catalogo di manoscritti Greci esistenti nelle biblioteche Italiane Τόμ. Β' σ. 209. Ὁ κατάλογος οὐδὲν ἕτερον περιέχει πλὴν τοῦ ἀνω παρατεθέντος σημειώματος.

² Scenische Aufführungen in Rhodos Τόμ. ΚΓ' (1883) σ. 268. Πρὸς Hiller de Gärtringen Inscriptiones Graecae Insularum Rhodi Chalcos Carpathi σ. 45 ἀρ. 125.

³ Schmid Verzeichniss der K. Universitätsbibliothek zu Tübingen. Ἐν Τυβίγγῃ, 1902 σ. 28.

⁴ Codices mss. et impressi cum notis mss. olim D'Orvilliani qui in Bibliotheca Bodleiana apud Oxonienses adservantur. Ἐν Ὁξωνίῳ, 1806 σ. 6 κ. ε.-

Πλείστοι δὲ ὄσοι κώδικες περιλαμβάνοντες ἀρχαίας ἐπιγραφὰς ὑπὸ Ἑσπερίων λογίων ἀντιγραφείσας ἀπόκεινται ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων. Ἀναγράφω δ' αὐτοὺς ἐνταῦθα συνοπτικῶς, ἀπανθίσας ἐκ τοῦ Inventaire sommaire des manuscrits Grecs de la Bibliothèque Nationale τοῦ Ἑρρίκου Ομόντ.

α') Suppl. 264 : Inscriptio Graecae a Joanne Guerin in Oriente collectae a 1748.

β') Suppl. 457, φ. 21 : Inscriptio sepulchralis (Reines. p. 824 N° 36).

γ') Suppl. 514 : Inscriptio vetus Graeca, nuper ad Urbem in via Appia effossa, dedicationem fundi continens ab Herode rege factam. Isaacus Casaubonus recensuit et notis illustravit.

δ') Suppl. 560 : Inscriptio et varia ad antiquitatem Graecam spectantia, ex schedis D. Fauvel, Athenis consulis.

ε') Suppl. 569 - 571 A-D et 572 : Mich. Fourmont, Inscriptio Graecae a. 1729 - 1730 collectae.

ς') Suppl. 575 : Inscriptio Graecae a Guerin et Peyssonel ex monumentis a 1729-1749 in Graecia repertis scriptae.

ζ') Suppl. 854-855 : M. Fourmont collectio inscriptionum Atticarum et Graecarum.

η') Suppl. 875 φ. 149 - 181 : Inscriptio Coreyrensis ex dono Apostoli Zeni Venetiis 1701. - φ. 181-203 : *Tournefort* Inscriptio Graecae.

θ') Suppl. 930 φ. 26 : Inscriptio trovée à Pergame. - φ. 69 - 76 : Inscriptio de Stampalie, de Tiné et de Nanfi.

ι') Suppl. 977 φ. 25 - 77 : « Inscriptio de Sparte », de l'Attique et autres, copies d'inscriptions de Fourmont.

ια') Suppl. 1004, φ. 37-41 : Inscriptio Graecae de Smyrne envoyée à M. Cuper.

ιβ') Suppl. 1077, φ. 1-73 : Inscriptio Graecae et Latinae Asiae Minoris, Atticae, Thraciae, Siciliae etc. - φ. 73-81 : Inscriptio antiquarum a Grutero omissarum supplementum.

Falc. Madam A summary catalogue of Western Mss. in the Bodleian library. Τόμ. Δ'. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1897 σ. 45.

tum . . . authore Jacobo Spon. . . Lugduni Gallorum 1674.

γ') Suppl. 1079 φ. 1-81 : Inscriptio Graecae variae (beaucoup de ces copies et estampages sont de la main de Mynas). - φ. 81-91 : Inscriptio Graecae de Salonique recueillies par Germain¹.

Ἐἰς τοὺς Παρισιακοὺς δὲ τούτους κώδικας προσθετέος καὶ ὁ Suppl. 1192, περιέχων ἐν φ. 129⁶ - 132⁶ Inscriptio et epigrammata, ὃν ἀντέγραψε κατὰ τὸν κ. Ομόντ τῷ 1439 ὁ Ἰωάννης Ὀτριμοτεὺς Ζωός.

Ἡ ἀναγραφὴ αὕτη τῶν ὑπὸ Ἑσπερίων γενομένων ἀπογράφων ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν τῶν σωζομένων ἐν κώδιξιν οὐδαμῶς εἶνε πληρῆς, ἐπαναλαμβάνω. Ἐξήρῃσα δ' ἐξ αὐτῆς ὅλως τοὺς κώδικας τοὺς περιέχοντας ἀπόγραφα Κυριακοῦ τοῦ Ἀγκωνίτου, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν τὸ θέμα ἰδίων μελετῶν². Περιορίζομαι δὲ σημειῶν ἑνταῦθα τινὰ περὶ τοῦ ἐν τῇ Λαυρεντιακῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Φλωρεντίας κώδικος Asburnham II 1174 (1183)³ ἀνήκοντός ποτε τῷ Φραγκίσκῳ Πανδολφίνῃ. Ἐν τῷ κώδικι τούτῳ πλὴν λατινικῆς ἐπιγραφῆς ἐξ Ἐπιδαύρου,

¹ Ἄγνωστος κατὰ πόσον γίνεται τυχόν λόγος περὶ τινῶν χειρογράφων τούτων ἐν τῇ λείποντι ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοθηκῶν βιβλίῳ τοῦ Ομόντ Missions archéologiques Françaises aux XVII et XVIII siècles. Ἐν Παρισίῳ 1902.

² Ἴδὲ *Kaibel* Cyriaci Anconitani inscriptionum Lesbicarum Sylloge inedita ἐν τῇ Ephemeris Epigraphica Τόμ. Β' σ. 1 κ. ε. - *Jacobs* Die Thasiaca des Cyriacus ἐν Mittheilungen des Deutschen Archäol. Instituts Τόμ. KB' (1897) σ. 113 κ. ε. - *Ziebarth* Cyriaci Anconitani inscriptiones ineditae vel emendatae αὐτόθι σ. 405 κ. ε. - *Τοῦ αὐτοῦ* Die Strabonscholien des Cyriacus von Ancona αὐτόθι Τόμ. ΚΓ' (1898) σ. 197 κ. ε. - *Τοῦ αὐτοῦ* Ein griechischer Reisebericht des fünfzehnten Jahrhunderts αὐτόθι Τόμ. ΚΔ' (1899) σ. 72 κ. ε. *Τοῦ αὐτοῦ* Cyriacus von Ancona als Begründer der Inschriftenforschung ἐν Neue Jahrbücher für das klassische Alterthum, Geschichte und Deutsche Literatur 1902, I Abtheilung Τόμ. Θ' σ. 214 κ. ε. - *Τοῦ αὐτοῦ* Die Nachfolger des Cyriacus von Ancona αὐτόθι 1903, I Abtheilung Τόμ. ΙΑ' σ. 180 κ. ε. - *Τοῦ αὐτοῦ* Eine Inschriftenhandschrift der Hamburger Stadtbibliothek. Wissenschaftliche Beilage zum Jahresbericht des Wilhelm-Gymnasiums in Hamburg. Ostern 1903. - *Τοῦ αὐτοῦ* De antiquissimis inscriptionum syllogis ἐν τῇ Ephemeris epigraphica Τόμ. Θ' (1905) σ. 187-332.

³ *Rostagn*

περιλαμβανομένης ἐν τῷ φ. 112⁶, εὐρίσκομεν καὶ ἄλλας ὁμοίας ἀπὸ Aerocerinthum (φ. 113⁶), ἐκ Μυτιλήνης (φ. 114^a καὶ 117⁶) καὶ ἐξ Ἀθηνῶν (φ. 114^a κ. ἐ.). Ἐν δὲ φ. 119^{a-6} εὐρηνται εἰκόνες ἀρχαίων ἀγαλμάτων ἐν Θάσφ ἀνιδρυθέντων ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου Γατελουζίου, ἐν φ. 120⁶ εἰκὼν Φαύνου καὶ προβάτων ἀπὸ Aethiopi καὶ ἐν φ. 121^a εἰκὼν Μεδούσης ἀπὸ Samothraciam καὶ κατωτέρω ἄλλα ἐκ Σαμοθράκης, ἐν οἷς καὶ εἰκὼν Μουσῶν (ΑΙ ΤΩΝ ΣΑΜΟΘΡΑΚΩΝ ΜΟΥΣΑΙ), τέλος δ' ἐν φ. 192 κ. ἐ. ἐπιγραφαὶ ἑλληνικαὶ ἐκ Δήμου, Σηλυβρίας καὶ ἀλλαχόθεν. Προέρχονται δὲ τὰντίγραφα ταῦτα καὶ αἱ εἰκόνες ἀναμφιλέκτως ἐκ τοῦ Κυριακοῦ, καθ' ἃ ἐξάγομεν ἐκ τοῦ ἐν φ. 141⁶ σημειώματος ΕΧ ΚΥΡΙΑΚΕΟ ΑΡΧΕΤΙΡΟ. Καὶ περὶ τινος δ' ἐπιγραφῆς τῆς Σηλυβρίας σημειοῦνται τάδε: Ἐν ἀρχαίῳ βιβλίῳ εὐρηται τοιοῦτον ἐπίγραμμα ὑπὸ Κυριακοῦ τοῦ ἐξ ἀγκῶνος ἀνδρὸς φιλολόγου τε καὶ τῶν παλαιῶν ἑλληνικῶν τε καὶ ῥωμαϊκῶν ἐρευνητικωτίτου καθ' ἡμῶς γενομένου.

Ὁ ἐν σ. 42 μνημονευόμενος Μαρκιανὸς κώδιξ ἐξ οὗ ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Mabillon ἢ ἐπιγραφή Λαππαίων ἢ πόλις κτλ.¹ δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ δυστυχῶς. Ὁ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ φίλος διδάκτωρ κ. G. Coggiola, ἐρωτηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, ἠρεύνησε μὲν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰνεύρῃ τὸν κώδικα τούτον. Ἀλλὰ πρέπει πάντως νὰ ζητηθῇ μετὰ τῶν περιλαμβανομένων ἐν ταῖς ἀρχαίαις συλλογαῖς ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Μαρκιανῆς τῶν ἤδη ἀναγεγραμμένων ὑπὸ τοῦ Zanelli. οὗ δὲ κατάλογος ἐξεδόθη μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς συγγραφῆς τοῦ Mabillon.

¹ Ὁ Mabillon λέγει, ὅτι εὐρίσκειτο in vacuo folio cuiusdam veterissimi codicis, ἀλλ' οὐδεμίαν παρέχει δήλωσιν αὐτοῦ.

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν τῶν μετεώρων

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἣτις πολλαχῶς διελευκάνθη κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας, ἢ τῶν Μετεώρων εὐρίσκεται εἰσέτι ἐν τοῖς σπαργάνοις. Αἰτία δὲ τῆς ἐλλιποῦς ἐξερευνησεως τῆς ἱστορίας ταύτης εἶνε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν περισωθέντων ἀρχεϊακῶν ἐγγράφων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν κατὰ τὸ σύμπλεγμα ἐκεῖνο τῶν θεσσαλικῶν μονῶν διατριψάντων.

Πράγματι δὲ πλὴν ὀλίγων σποράδην γραψάντων περὶ τῶν Μετεώρων ἐν γενικαῖς περιγραφαῖς τῆς Θεσσαλίας¹ πρῶτος στρέψας τὸν νοῦν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχεϊακῶν ἐγγράφων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν ἐκείνων ὑπῆρξεν ὁ Σουηδὸς Björnstähl τελευτῶντος ἤδη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος². Μακρὸν δὲ μετ' αὐτὸν χρόνον εἰς κυρίως ἐρευνητῆς διέλα-

¹ Μνημονευσθήτωσαν τούτων ἐνταῦθα Ἰωάννου Ἀναστασίου Λονάρδου Νεωτάτη τῆς Θεσσαλίας χωρογραφία. Ἐν Πέστη τῆς Οὐγγαρίας. 1836 σ. 70 κ. ἐ. — Νικ. Μάγνητος Περιήγησις ἢ τοπογραφία τῆς Θεσσαλίας. Ἐν Ἀθήναις. 1860 σ. 30-33. — Ν. Γεωργιάδου Θεσσαλία. Ἐν Ἀθήναις. 1894 ἔκδ. 6' σ. 192 κ. ἐ. — Pouqueville Voyage dans la Grèce. Ἐν Παρισίοις. 1826, ἔκδ. 6' Τόμ. Γ' σ. 331 κ. ἐ. — Holland Travels in the Ionian isles, Albania, Thessaly, Macedonia. Ἐν Λονδίνῳ. 1815 σ. 232 κ. ἐ. — Curzon Les monastères de l'Orient ἐν τῇ Revue Britannique Ὀκτωβρίου 1849. — Leake Travels in Northern Greece. Ἐν Λονδίνῳ. 1835. Τόμ. Δ' σ. 537 κ. ἐ. — Ussing Griechische Reisen und Studien. Ἐ. Κοπινάγη. 1857 σ. 54 κ. ἐ. — Tozer Researches in the Highlands of Turkey. Ἐν Λονδίνῳ. 1869 Τόμ. Β' σ. 149 κ. ἐ.

² Rosa till Frankrike . . . Turkiet och Grekland. Ἐν Στοχόλμῃ. 1783. Τόμ. 5'. Γερμ. με ἀφρ. Groskurd. Τόμ. 5'. Ἐν Ροστοκίῳ καὶ Λειψίῳ. 1783 σ. 142 κ. ἐ.

βεν εἰδικώτερον καὶ ἐπανεὶλημμένως περὶ τῶν κατ' αὐτὰ μονῶν, ὁ Γάλλος Λέων Πευzey. Οὗτος, εὐτυχῆσας νάνευρη ἐν τῇ κατὰ τὰ Μετέωρα μονῇ τοῦ Βαρλαάμ ἀντίγραφον ἀξίου λόγου Σύγγραμματος ἱστορικοῦ ὡς ἐν συνόψει συντεθέντος περὶ τῶν μονῶν ἐκείνων, μετέφρασε μὲν αὐτὸ γαλλιστί, ἀφωρμήθη δ' ἐξ αὐτοῦ, ὅπως γράφη ἐξαιρετικὸν περὶ αὐτοῦ πραγματεῖαν¹. Καὶ ἦτο μὲν τὸ ἱστόρημα ἐκεῖνο ἀντίγραφον τοῦ ἔτους 1776 γραφὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Μετέωροις ἐξορίστου ἀρχιεπισκόπου Ῥάσκας Γερασίμου², ἀλλ', ὡς ὀρθῶς ἠέγνω ὁ ἐκδότης, τὸ πρωτότυπον εἶχε γραφῆν περίπου τῷ 1542, καὶ κατὰ ταῦτ' ἀνήρχετο εἰς χρόνους πολὺ πλησιεστέρους τῶν τῆς κτίσεως τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων. Εἶτα δὲ ὁ αὐτὸς ἐξέδωκε τῷ 1876 ἑλληνιστί τὸ πρότερον μόνον ἐν γαλλικῇ μεταφράσει ἐκδοθὲν Σύγγραμμα ἱστορικόν³. Τέλος δ' ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐξεδόθησαν τῷ 1876 καὶ πάλιν μὲν τὸ Ἱστορικὸν ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν μεταφράσει μετὰ σημειώσεων, πλὴν δ' αὐτοῦ διάφορα ἔγγραφα ἀναφερόμενα εἰς τὰς μονὰς τῶν Μετεώρων καὶ ἀνερχόμενα εἰς τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα μεσοῦντα μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου καὶ ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου⁴. Μετὰ δὲ τὸν Πευzey ἐξεδόθησαν ἄλλα πολλὰ ἔγγραφα τῶν Μετεώρων συλλεχθέντα ἐν περιοδείᾳ τοῦ Ῥώσου ἀρχιμανδρίτου Πορφυρίου Οὐσπένσκη, γενομένη ἤδη πρότερον τῷ 1859⁵.

Πολὺ δὲ ὑποδεεστέραν ἀξίαν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Πευzey καὶ Οὐσπένσκη ἔχουσι τὰ περὶ τῶν Μετεώρων γραφέντα ὑπὸ τοῦ

¹ Les couvents de Meteora ἐν Revue archéologique. 1864 σ. 153-169.

² Τοῦτον γινώσκωμεν καὶ ἐκ τοῦ 313 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μονῆς Ἰδύριων ὡς διατρίβοντα τῷ 1778 ἐξορίστου ἐν τῇ μονῇ Βαρλαάμ. Φέρει δ' ἐν αὐτῇ τὸ οἰκογενειακὸν ἐπωνύμιον Ῥάσκας. Συγγρ. II. Λάμπρον Κατάλογος . . . Τόμ. Β' σ. 81.

³ Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études Grecques. Ἐν Παρισίοις. Ἔτ. Θ' (1875) σ. 232-251.

⁴ Heuzey-Dauimet Mission archéologique de Macédoine. Ἐν Παρισίοις. 1876. Παραρτ. σ. 448-452.

⁵ Ἀποδημία εἰς τὰς μονὰς Μετεώρων κτλ. ἐκδοθεῖσα ῥωσιστί ἐν Πετρούπολει 1896 ἐντολῇ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐπιμελείᾳ P. A. Syreiu, σ. 446-509. Πβλ. Paul Marc Plan eines Corpus der gr. Urkunden σ. 41 κ. ἐ. καὶ σ. 112.

Ἀγγλοῦ βουλευτοῦ Γεωργίου Κούρτωνος¹ καὶ τοῦ Γεωργίου Γέγλε². Κατωτέρα δὲ τῶν προσδοκιῶν, καίπερ οὐκ ἀχρηστος οὔσα, εἶνε καὶ ἡ περὶ τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων μονογραφία τοῦ ἱερομονάχου Πολυκάρπου, πρώην ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως τῶν Μετεώρων³.

Ἡ ἀρχὴ τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων ἀνέρχεται εἰς τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, ὅτε ἰδρύθησαν αἱ πρῶται αὐτῶν ἐπὶ τῶν δυσπροσίτων ἐκείνων βράχων ὑπὸ μοναχῶν φευγόντων τὰς διαμάχας, ὧν ἔρμαιον ἐγένετο ἡ Θεσσαλία, ἐπικρατούντων τῶν Σέρβων ἐπὶ τῆς ἀρχῆς Συμεῶν Παλαιολόγου τοῦ Οὐρεσι. Πληθυνθεισῶν δὲ κατὰ μικρὸν τῶν μονῶν, ἀρχεται ἡ δευτέρα περίοδος τῆς ἱστορίας τῶν Μετεώρων ἡ συνδεομένη πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθανασίου, τὸ μὲν πρῶτον οἰκήσαντος ἐν τῷ λίθῳ τῷ ἐπονομαζομένῳ τοῦ Στύλου, εἶτα δ' ἀναβάντος εἰς τὸν λεγόμενον Πλατὺν λίθον, ἧτοι τὸ ἴδιον λεγόμενον Μετέωρον, καὶ κτίσαντος ἐπ' αὐτοῦ ναὸν τῆς Θεοτόκου καὶ μονήν, ἧτις εἶνε ἡ μέχρι καὶ τῆς σήμερον σωζομένη μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως. Τέλος δ' ἐν τῇ λοιπῇ ἱστορίᾳ τῶν Μετεώρων ἰδιάζουσιν ἕτιν ἐπέχει ἡ κτίσις τῆς μονῆς τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων ἀδελφῶν Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους τῶν Ἀψαράδων ἐν ἔτει 1548 κτίσις τῆς μονῆς Βαρλαάμ.

Α'.

Εἰς τὴν πρώτην τῶν περιόδων τούτων ἀναφέρεται τὸ πρῶτον τῶν κατωτέρω ἐκδομένων κειμένων, « Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ὅπου ἀσκήτευσεν εἰς τοὺς Σταγούς εἰς τὸν λίθον ὅπου ἀπ' αὐτὸν ὠνομάσθηκε Μετέωρον ». Ὁ

¹ Αἱ μοναὶ τῶν Μετεώρων, ἑλλ. μετάφρασις ἐν τῇ εἰκονογραφημένῃ Ἱστορίᾳ 1891 (Ἰανουάριος - Ἰούνιος σ. 277-280, 295-299).

² Τὰ Μετέωρα ἐν τῷ περιοδικῷ Ζακύνθου Κυψέλῃ Τόμ. Β' (1884) σ. 429.

³ Τὰ Μετέωρα. Ἐν Ἀθήναις. 1882. Μετὰ οἰκτρᾶς λιθογραφίας παριστανούσης τὰς μονὰς.

Βίος οὗτος, γεγραμμένος ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ, εἶνε κατὰ τὴν ἐν τέλει σημείωσιν μετάφρασις ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ συντεταγμένου πρωτοτύπου, γενομένη ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ μονῇ Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους μονάζοντος Νεοφύτου Χρυσοπούλου τοῦ ἐκ τοῦ Θεσσαλικοῦ Τυρνάβου ὀρρωμένου διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Μετεώρου Χατζῆ Καλλίστου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπεφασίσθη ἡ προσήλωσις τοῦ κώδικος τοῦ περιέχοντος τὸν βίον τοῦτον εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων, καθ' ἃ φέρεται γεγραμμένον ἐν σημειώματι προστεθειμένῳ ἐν τέλει τοῦ Βίου, εἶτα δὲ προεκρίθη ἡ ἀφιέρωσις εἰς αὐτὴν τὴν μονὴν τοῦ Μετεώρου· διὸ διεγράφησαν μετὰ τὰς λέξεις ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ μονῇ ἡ λέξις τῶν Ἰβήρων καὶ προσετέθη ἡ λέξις μετεώρου. Τὸ δὲ ὅλον σημείωμα, γεγραμμένον ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἐν φ. 58^ο τοῦ κώδικος, ἔχει ὡδε·

+ Ὁ παρὼν βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ὁ ἐξηγηθεὶς μὲν παρὰ Νεοφύτου ἱερομονάχου, διὰ σπουδῆς δὲ καὶ ἐξόδου τοῦ πανοσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῦ Χατζῆ κυρ Καλλίστου, ἀφιέρωθη παρ' αὐτῶν ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων¹ μετεώρου διὰ ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν, καὶ διὰ τὴν εὐρίσκειν εἰς ἀνάγνωσιν τῶν κατὰ καιροὺς ἐπιδημούντων ἐν αὐτῇ εὐλαβῶν προσκυνητῶν· ὁποῖος οὖν βουλευθῆ ἀποξενῶσαι αὐτόν, ἢ μετατοπίσαι ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ μετεώρου, ἢ μοναχὸς ἢ λαϊκός, ἀφωρισμένος εἶη παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον· αἱ πέτραι, τὰ ξύλα καὶ ὁ σιδηρὸς λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς, ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων· καὶ τὸν² εὖρη καὶ τὸν ὄσιον πατέρα ἡμῶν Διονύσιον ἀντιμαχόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Ἄλλ' οὐχ ἦττον παρὰ τὰναγραφόμενα ἐν ταύτῃ τῇ σημειώσει δι' ἄγνωστον ἡμῖν λόγον τὸ χειρόγραφον ἔμεινεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων, ἐν ἣ σῴζεται καὶ σήμερον, φέρον ἀριθμὸν 350.

¹ Αἱ λέξεις τῶν Ἰβήρων διεγράφησαν κατῆπιν.

² Ἡ λέξις τὸν διαγεγραμμένη.

Εἶνε δὲ γεγραμμένος ὁ κώδιξ ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος, μέχρις οὗ ἔζησεν ὁ μεταφραστὴς τοῦ βίου Νεόφυτος. Ἐφερε δὲ οὗτος ἐγκόσμιον ἐπώνυμον ὄχι τὸ Χρυσόπουλος, ὅπερ εὐρίσκομεν ἀναγεγραμμένον ἐν τέλει τοῦ Βίου, ἀλλὰ τὸ Χρηστόπουλος ἢ Χριστόπουλος, ὡς ὀνομάζεται ἐν ἐπιστολῇ ἀπειθυνομένη μὲν πρὸς τινα Μάρκον, ὅστις εἶνε βεβαίως ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Μᾶρκος ὁ Κύπριος¹, γεγραμμένη δ' ἐν τῷ Ἰβηρικῷ κώδικι ἀμέσως μετὰ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Μετεωρίτου. Καὶ ἄλλοθεν μὲν εἶνε ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς, ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γινώσκω, ὁ Νεόφυτος Χριστόπουλος. Ἐκ δὲ διαφορῶν ἁγιορειτικῶν κωδίκων βλέπομεν αὐτὸν ὡς ἱερομόναχον τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων ζῶντα ἐν Τυρνάβῳ καὶ Λαρίσῃ ἀπὸ τοῦ 1698 μέχρι τοῦ 1707. Ἦτο δὲ, καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀντιγραφέντων ἢ κεκτημένων κωδίκων, ὧν οἱ πλεῖστοι περιέχουσιν ἔργα τοῦ Θεοφίλου Κορυδαλλέως ἢ ἄλλας φιλοσοφικὰς συγγραφάς, ἀνὴρ ὑπὸ τῶν Μᾶρκον τὸν Κύπριον ἱκανῶς παιδευθεὶς καὶ μετ' ἰδιάζοντος ἔρωτος περὶ τὴν φιλοσοφίαν σχολάζων.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μεταφραστοῦ τοῦ Βίου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Τίς δὲ ὁ συγγραφεὺς τοῦ πρωτοτύπου μένει ἄγνωστον· ἀλλὰ τοῦτο τοῦλάχιστον ἀναγράφεται ῥητῶς ἐν αὐτῷ τῷ Βίῳ, ὅτι ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ ἁγίου, πολλὰ τῶν ἐν αὐτῷ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου ἀκούσας. Εἶνε δὲ κατὰ ταῦτα ὁ Βίος οὗτος ἀξιόπιστος πηγὴ περὶ τῶν κατὰ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κτίσιν τοῦ Μετεώρου.

Ὁ Βίος οὗτος δὲν ἦτο παντελῶς ἄγνωστος μέχρι τοῦδε. Καὶ ὀὐδὲν περίληψιν αὐτοῦ μετὰ τινῶν ἀποσπασμάτων, ἐντελῶς συμφωνούντων πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν κείμενον, ἐδημοσίευσεν ὁ Heuzey², παραλαβὼν, καθ' ἃ λέγει, d'une vie manuscrite, tirée d'un ancien registre à l'usage des higoumènes³. ἀλλ' οὐτε τὸ ὄνομα

¹ Ἴδε Σπυρ. II. Λάμπρον Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἑλληνικῶν κωδικῶν. Ἐν Κωνσταντινῇ. 1900. Τόμ. Β' σ. 66 ἀρ. 4357 (247).

² Ἐνθ' ἐν. σ. 581 ἐν λ. Χριστόπουλος.

³ Mission archéologique de Macédoine σ. 450 κ. ε.

τοῦ βιογράφου ἢ μεταφραστοῦ ἀναγράφει ὁ Heuzey, οὔτε λέγει ποῦ ἀπέκειτο τὸ ὑπ' αὐτοῦ μελετηθὲν χειρόγραφον. Αὐτὸς δ' ὁ προμνημονευθεὶς Πολύκαρπος ἐν τῇ ἀφηγήσει τῶν κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, πρῶτον ἰδρυτὴν τοῦ Μετεώρου, καίπερ οὐδεμίαν ποιούμενος μνείαν τῶν πηγῶν αὐτοῦ, ἐξελέγχεται ἀναφερόμενος εἰς τὸν προκειμένον Βίον, εἰ καὶ ὑπάρχουσι τινὰ καθ' ἕκαστα ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένοις ἀποδεικνύοντα, ὅτι πιθανῶς εἶχε πρὸ αὐτοῦ ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἐν μεταφράσει ἄλλην διασκευὴν τοῦ Βίου ἐνέχουσαν τινὰ διάφορα ἢ καὶ πλουσιώτερα τῶν ἐν τῇ προκειμένῃ ἡμῖν μεταφράσει τοῦ Νεοφύτου¹, εἰ μὴ ἐγκατέμιξε ταῦτ' αὐτὸς ὁ Πολύκαρπος εἰς τὴν συνοπτικὴν περίληψιν τοῦ Βίου ἐξ ἄλλων πηγῶν. Ἀλλ' ἀναντιρρήτως ὅπως αὐθαίρετοι εἶνε αἱ παρὰ τῷ Πολυκάρπῳ χρονολογίαι 977 περὶ τῆς γεννήσεως καὶ 1055 περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀθανασίου, δι' ὧν ἀκρίτως ἀναβιδάζει τὴν κτίσιν τοῦ Μετεώρου κατὰ τρεῖς ὅλους αἰῶνας καὶ πλέον, ἐν ᾧ ἐκ τοῦ Βίου γίνεται σαφέστατον, ὅτι ὁ κτίστης ἤκμασε μεσοῦντος τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος.

Ἀλλὰ τὸν Βίον γινώσκουμεν καὶ ἄλλοθεν, ἅτε περιλαμβανόμενον ἐν μέρει ἐν τῷ βιβλιαρίῳ τῷ φέροντι τὴν ἐπιγραφὴν τήνδε· « Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν Μετεώρῳ ἀσκήσαντος, ψαλλομένη τῇ κ' Ἀπριλλίου, παρὰ τοῦ

¹ Ὅμοια διαφορά παρὰ τῷ Πολυκάρπῳ (τὰ Μετέωρα σ. 14 κ.ε.) εἶνε αἱ ἐξῆς α') ὁ Πολύκαρπος ποιεῖται μνείαν τοῦ ἐπισκόπου Σταγῶν Μελετίου, περὶ οὗ οὐδεὶς γίνεται λόγος ἐν τῷ ἡμετέρῳ Βίῳ· β') γίνεται παρ' αὐτῷ λόγος περὶ ἀνωμένου ἐπισκόπου Βερροίας ὡς ὑποδείξαντος εἰς τὸν Ἀθανάσιον τὸν βράχον τοῦ Μετεώρου, ἐν ᾧ ὁ Βίος ἀναφέρει τὸν Σερβίῳν Ἰάκωβον· γ') ἢ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Καλαμπάκαν θείας τοῦ βράχου καὶ ἡ μνεία ὅτι ἔκειτο πλησίον τοῦ μετοχίου τοῦ Ντρουπιάνη καὶ ὅτι ἄλλοτε διέμεινεν ἐπ' αὐτοῦ ἀσκητὴς καλούμενος Βαφνάδας διὰ προσπαθειῶν τοῦ ὁποίου εἶχε λατομηθῆ καὶ ναῖσκος ἐν μέσῳ τοῦ βράχου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λείπουν ἐν τῷ Βίῳ· δ') ὁμοίως λείπει ἐκ τοῦ Βίου ἡ μνεία τῆς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου ἐγκαταστάσεως ὡς ἡγουμένου τοῦ μοναχοῦ Μελετίου· ε') ἐν τῷ Βίῳ δὲν εὐρίσκονται ὅσα ἐν τέλει διηγείται ὁ Πολύκαρπος περὶ ὄδων, κτιρίων καὶ φυτειῶν τοῦ Ἀθανασίου. Ἴδὲν τῷ βίῳ λέγεται μόνον, ὅτι ὁ Ἀθανάσιος ἔκτισε τὴν καμάραν καὶ ἐσμίκρυνε τὴν σκαλάν καὶ ὅτι ἠκοδόμησε ναὸν τῆς Θεομήτορος καὶ ναὸν τοῦ Σωτῆρος.

Λογιωτάτου Κυρίου Ἰουστίνου τοῦ Δεκαδύο. Νῦν δὲ τύποις ἐκδοθεῖσα πρῶτον, δι' ἐξόδων, καὶ φιλοτίμου δαπάνης τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος Κυρίου κύρ Δημάκη, υἱοῦ Χατζηαναγνώστου τοῦ οἰκονόμου, ἐκ κώμης Μαβρήλου, ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου Νέων Πατρῶν, εὐλαβείᾳ τῇ πρὸς τὸν Ἁγιον φερομένου. ἀψπη'. Ἐνετίησι. 1788. Παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con licenza de' superiori »¹.

Τοῦ φυλλαδίου τούτου, συγκειμένου ἐκ σελίδων 39, τὰς μὲν πρώτας εἴκοσι καὶ ἐννέα καταλαμβάνει ἢ ὑπὸ τοῦ Δεκαδύο συνταχθεῖσα Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου· εἰς αὐτὴν δ' ἔπεται ἐν σ. 30-39 « Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Μετεωρίτου, μεταφραστὴς εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ». Οὔτε δ' ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ, οὔτε ἀλλαχοῦ τοῦ βιβλιαρίου γίνεται μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ μεταφραστοῦ, ὅστις δὲν εἶνε βεβαίως ὁ Δεκάδου. Παραβάλλοντες δὲ τὴν μετάφρασιν ταύτην πρὸς τὸ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κείμενον τοῦ ἀγιορειτικοῦ χειρογράφου, πειθόμεθα εὐκόλως, ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ τυπογράφου Δημητρίου Θεοδοσίου ἔγινε χρῆσις αὐτῆς ταύτης τῆς μεταφράσεως τοῦ Νεοφύτου Χριστοπούλου. Λέξεις καὶ φράσεις ὅλαι, ὧν ἡ σύμπτωση δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγηθῆ ἄλλως, πείθουσι περὶ τούτου, καθ' ἃ δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τοῦ παρατιθεμένου ἐνταῦθα βραχείου ἀποσπάσματος.

Μετάφρασις Χριστοπούλου

Ἔστωντας δὲ καὶ νὰ κουρσευθῆ τὸ κάστρον ἢ Νέα Πάτρα ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, ἤγουν τοὺς Φράγγους, μαζὴ μὲ τοὺς ἄλλους πλησιοχώ-

Μετάφρασις Ἀκολουθίας

Ἄπόταν δὲ ἐκουρσεύθη τὸ κάστρον ἢ Νέα Πάτρα ἀπὸ τοὺς Φράγγους, μαζὴ μὲ τοὺς ἄλλους πλησιοχώρους αἰχμαλωτίσθη ἀπὸ

¹ Ὁ τίτλος τοῦ βιβλιαρίου, ἐκτετυπωμένου εἰς σχῆμα 8ον ἔχει ἀκριβῶς ὡς ἀνωτέρω, οἷον ἀντέγραφα ἐκ τοῦ ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ (© 3858) σωζομένου ἀντιτύπου· ἀνακριβῶς δὲ φέρεται παρὰ τῷ Βεστῷ (Νεοελληνικὴ φιλολογία Τόμ. Α' σ. 114 ἀρ. 322). Ὅρθως δ' ἀναγράφει τὸν τίτλον ὁ Legrand (Bibliographie Hellénique . . . aux XV et XVI siècles. Τόμ. Α' σ. CVII).

ρους αἰχμαλωτίσθη ἀπ' αὐτοὺς καὶ τὸ παιδίον· καὶ βλέπωντάς το ὁ ἔξαρχος τῶν Φράγγων ἀστείον κατὰ τὴν ὄψιν, τουτέστι συνετὸν, καλοπρόσωπον καὶ χαριτωμένον, ἠβουλήθηκε νὰ το στείλῃ εἰς τὸ ὀσπίτιον (κῶδ. ὀσπίτιον) του ὡς ἂν ἓνα λάφυρον, ἤγουν ζωντανὸν κούρσευμα· τὸ ὁποῖον ἔστωντας καὶ νὰ το γνωρίσῃ τὸ παιδίον ἐμεταχειρίσθη τὴν σωτηρίαν του μὲ τὸ φευγατεῖον, δηλαδὴ ἔφυγε καὶ ἐγλύτωσε. Λοιπὸν ἔστωντας καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν θεῖόν του, ὁποῦ ἦτον καὶ αὐτὸς ἐξόριστος εἰς κάποιον μακρὸν τόπον, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην· καὶ πιάνωντας τὸν θεῖόν του ἀρρωστία ὁποῦ ὀνομάζεται ἀρθρῆτις εἰς τὴν μονὴν ὁποῦ λέγεται τοῦ Ἀκαπνίου, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τοῦτα τὰ γήινα. Ὁ δὲ ἀνεψιὸς του, ἤγουν ὁ Ἀνδρόνικος (διὰ τὴν ἔτζη ὀνομάζεται τότε ὁ πατέρας), οἰκειοποιήθη καὶ ἐγεινεν ἐδικὸς εἰς ἄνθρωπὸν τινα ὁποῦ ἦταν ὑπογραφέας τῶν βασιλικῶν θεσπισμάτων καὶ ὀρισμῶν. Μὲ τὸν ὁποῖον ἰνδιατρίβωντας καὶ κάμνωντας ἀντάμα του μερικὸν καιρὸν, τοῦ ἦλθε πόθος τῆς ἐξωθεν σοφίας καὶ ἑλληνικῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ χρυσίον καὶ ἐξοδα νὰ δώσῃ τῶν διδασκάλων διὰ τὸ μάθημα, ἐστέ-

αὐτοὺς καὶ τὸ παιδίον, καὶ βλέπωντάς το ὁ πρῶτος τῶν Φράγγων ἀστείον, τουτέστι καλοπρόσωπον, συνετὸν καὶ χαριτωμένον, ἠβουλήθη νὰ το στείλῃ εἰς τὸ ὀσπίτιον του, ὡς ἂν ἓνα ζωντανὸν κούρσευμα, τοῦτο γνωρίζωντάς το ὁ Νέος, ἔφυγε καὶ ἐγλύτωσε. Μὲ τὸ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁμως ὁ Νέος, ὑπῆγεν εἰς τὸν Θεῖόν του, ὁ ὁποῖος ἦτον καὶ αὐτὸς ἐξόριστος εἰς κάποιον μακρὸν τόπον. Ἐκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ὁμοῦ μὲ τὸν Θεῖόν του, τὸν ὁποῖον πιάνωντάς τον ἀρρωστία, ὁποῦ ὀνομάζεται ἀρθρῆτις, εἰς τὴν μονὴν, ὁποῦ λέγεται τοῦ Ἀκαπνίου, ἐτελεύτησεν ἐκεῖ. Ὁ δὲ ἀνεψιὸς του ὁ Ἀνδρόνικος (διὰ τὴν ἔτζη ὀνομάζεται τότε ὁ ἅγιος) οἰκειοποιήθη καὶ ἐγένεν ἐδικὸς εἰς ἄνθρωπὸν τινα, ὁποῦ ἦτον ὑπογραφεὺς τῶν βασιλικῶν ὀρισμῶν. Μὲ τὸν ὁποῖον συναναστρεφόμενος μερικὸν καιρὸν, τοῦ ἦλθε πόθος νὰ μάθῃ τὴν ἐξωθεν σοφίαν, ἤγουν τὰ ἑλληνικὰ μαθήματα, καὶ μὴν ἔχωντας ἐξοδα νὰ δώσῃ τῶν διδασκάλων διὰ τὸ μάθημα, ἐστέ-

κετο ἔξω ἀπὸ τὰ σχολεῖα καὶ ἠκροάζετο. Μερικοὶ δὲ τινες ἀπὸ τοὺς σχολαστικούς φιλοσόφους, βλέποντες τὴν προθυμίαν του καὶ τὴν καλοκαθεδρίαν του, τὸν ἐδίδασκον καὶ χωρὶς διδασκαλοπληρωμῆν.

Ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου γίνεται πασιφανές, ὅτι ἡ μετάφρασις τοῦ Νεοφύτου ἐχρησίμευσεν ὡς βᾶσις τῆς ἐκδόσεως τοῦ Βίου τοῦ ἐπομένου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Δεκαδύου. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν τινες διαφοραὶ, ἀλλ' αὐταὶ ἢ ἀναφέρονται εἰς ἐπιτόμευσιν τοῦ Βίου ἢ εἶνε μεταβολαὶ τύπων ἢ ἀντικαταστάσεις λέξεων συνωνύμων. Παρουσιάζεται δὴλα δὴ καὶ ἐνταῦθα τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο, ὅπερ εἶνε συνηθέστατον ἐν πᾶσι τοῖς κειμένοις τῆς δημώδους γλώσσης, οὐ μόνον τοῖς ἐμμέτροις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεζοῖς, καὶ ἔχει τοιαύτην ἔκτασιν, ὡστε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι σχεδὸν δύο κώδικες ἢ δύο ἐκδόσεις τοῦ αὐτοῦ κειμένου ἀπαράλλακτοι κατὰ πάντα.

Εἶνε δ' ἐν τῷ συνόλῳ ὁ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Δημητρίου Θεοδοσίου Βίος τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου κατὰ πολὺ βραχυτέρος τοῦ ὑπ' ἐμοῦ κατωτέρου ἐκδιδομένου. Δύο δ' εἶνε τὰ αἷτια τῆς βραχυότητος ταύτης, πρῶτον μὲν ἡ παράλειψις οὐ μόνον συντόμων φράσεων, ἀλλὰ καὶ χωρίων ὅλων, ἐν οἷς καὶ ὁ πρόλογος, δεύτερον δὲ ὁ περιορισμὸς τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίου εἰς μόνον τὸ πρῶτον μέρος. Συμφωνεὶ δὴλα δὴ ὁ ἐντυπος Βίος μετὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Χριστοπούλου μόνον μέχρι τῶν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τοῦ Στύλου εἰς τὸ Μετέωρον. Ἐχει δὲ τὸ κείμενον τοῦτο ἐν τοῖς δύο Βίοις ὡδε·

Μετάφρασις Χριστοπούλου

Μετάφρασις Ἀκολουθίας

Ἀφίνωντας δὲ ὁ Ἀθανάσιος τοὺς δύο ἱερομονάχους καὶ ἀδελφεοὺς ἐκείνους εἰς τὸν Στύλον ἀν-

Ἀφίνωντας δὲ ὁ Ἀθανάσιος τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὸν στύλον, ἔρχεται εἰς τὸ Μετέωρον. Διὰ τὴν

τάμα μὲ τοὺς ἐπιλοίπους ἀδελφοὺς, ἔρχεται εἰς τὸ Μετέωρον· διότι ἔτζη μετωνομάσθηκε ὁ Πλατύλιθος ἀπ' αὐτόν. Συνέρρευσαν δὲ καὶ ἔτρεξαν πρὸς αὐτόν πολλοί, παρακαλοῦντές τον νὰ τοὺς ὑποδεχθῆ. Ἀλλὰ αὐτὸς ἀγαπῶντας τὴν ἡσυχίαν δὲν ἤθελεν· ὅμως ἔστωντας καὶ νὰ ἰλιγγιάσῃ καὶ νὰ παραχθῆ εἰς τὸ μάκρος τῆς πέτρας, ἐδέχθη μερικοὺς νὰ πολιτεύωνται κατὰ δευτέραν ὑποταγὴν· καὶ ταῖς ἑξ ἡμέραις ἔδωκε καθ' ἕναν νὰ κάμνῃ ξεχωριστὸν κανόνα, καὶ ἔτζη νὰ μεταλαμβάνῃ τροφῆς· εἰ δὲ καὶ ἤθελεν ἀκολουθήσῃ εἰς κανέναν ἀπ' αὐτοὺς καμμία ἀμέλεια καὶ ὀκνηρία, τὸ ταχὺ νὰ το φανερῶνῃ εἰς αὐτόν, καὶ νὰ πέρνῃ κανόνα ἀπὸ λόγου τοῦ ἀπὸ τὴν δύναμιν, ἢ ὑδροποσίαν ἢ τελείαν ἀσιτίαν· ἤγουν ἢ νὰ μὴ πῖν νερὸν, ἢ νὰ μὴ φάγῃ ὀλότελα ψωμί· καὶ τὸν κανόνα νὰ τον πληρῶνῃ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν.

Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀποσπάσματος τούτου δεικνύει, ὅτι ὁ διασκευαστὴς τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίου ἐνταῦθα συνώψισεν ἄλλως τὰ λεπτομερέστερον ἀναγραφόμενα ἐν τῷ Βίῳ ὃν μετέφρασεν ὁ Χριστόπουλος, ἐν ᾧ διὰ μακρῶν ἔπειτ' ἀναγράφονται ἐν συνεχείᾳ αἱ διατυπώσεις ἃς ἐπέβαλεν ὁ Ἀθανάσιος εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης μονῆς. Ὁ δ' ἀγαγινώσκων κατωτέρω τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τοῦ Βίου τὸ λείπον ἐκ τῆς Ἀκολουθίας πείθεται, ὅτι τοῦτο συνωψίσθη ἐξ αὐτοῦ τοῦ Τυ-

ἔτζη ὠνόμασε τὸν ὑψηλὸν ἐκεῖνον λίθον. Συνέρρευσαν δὲ ἐκεῖ καὶ συνέτρεξαν πολλοὶ πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντές τον νὰ τοὺς ὑποδεχθῆ. Ἀλλὰ αὐτὸς ἀγαπῶντας τὴν ἡσυχίαν, ὀλίγους ἐδέχθη εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκε καὶ κανόνα, καὶ τοὺς ἐπρόσταξε νὰ πολιτεύωνται, καὶ πῶς νὰ εὐγάνουσι τὴν ἀναγκαίαν τοὺς ζωοτροφίαν, καὶ ποίαν πολιτείαν νὰ μεταχειρίζονται οἱ γέροντες, καὶ ποίαν οἱ νέοι, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς Κοινόβιον πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου ἦλθον τοὺς ἐκατέστησε, καὶ τοὺς ἔδωκε τύπους ἀκριβεῖς καὶ κανόνας πρὸς καλλωπισμὸν καὶ εὐπρέπειαν τῆς κατὰ θεὸν πολιτείας.

πικοῦ τῆς μονῆς, ὅπερ παντελῶς ἀγνοοῦμεν μέχρι τοῦδε. Συμπεριλαμβάνονται δ' εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος καὶ ἄλλαι τινὲς διηγήσεις ὁμοίως λείπουσαι ἐκ τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίου, ἐν αἷς καὶ ἡ περὶ τοῦ καίσαρος Πρεαλήμπου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τὰ περὶ ἐρημώσεως τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Τούρκων¹. Καὶ ὁ μὲν καίσαρ Πρεαλήμπος εἶνε ὁ ἐκ τοῦ Καντακουζηνοῦ² καὶ τῶν Ἡπειρωτικῶν³ ἄγνωστος στρατηγὸς τοῦ Στεφάνου Δουσάν ὁ θανὼν τῷ 1355, οὗ ἡ χήρα συνεζεύχθη ἔπειτα τὸν Σέρβον Χλάπενον⁴. Τὴν δὲ περὶ ταῦτά ἔτη ἐρημώσιν τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀγνοοῦμεν ἄλλοθεν, ὅσον γινώσκω. Ἀντὶ δὲ ὄλου τοῦ δευτέρου τούτου μέρους ὁ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίος ἔχει ἐν τέλει τὰ ἐξῆς·

Ἀνήγειρε δὲ καὶ Ναοὺς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, τοὺς ὁποίους καλῶς εὐτρεπίσας καὶ τελειώσας πάντα τὰ χρειώδη αὐτῶν, εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ τῆς ἀρρήτως γεννησάσης τὸν Κύριον. Ὁ δὲ Ἀθανάσιος τὴν ἄκραν ἡσυχίαν ἀσκήσας, μεγάλα χάρισματά εἶχε παρὰ Θεοῦ, καὶ προφητικὸν καὶ προορατικὸν χάρισμα εἶχε, καὶ μεγάλα θαύματα ἠξιώθη νὰ κάμνῃ, καθὼς ἄλλοι συγγραφεῖς κατὰ μέρος λέγουσιν, ἡμεῖς δὲ τῇ συντομίᾳ χρώμενοι, τὰ πολλὰ κατελείψαμεν. Οὕτως λοιπὸν ζήσας ὁ Ἀοίδιμος Ἀθανάσιος ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του, καὶ μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν τὴν τῶν μοναχῶν ἀδελφῶν πολιτείαν ἀσφαλισάμενος, περὶ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη εἰς νόσον περιέπεσε βαρυτάτην ἀπὸ χυμὸν μελαγχολικόν, καὶ ὄλους ἀσπασάμενος πνευματικῶς, καὶ μετ' εὐχῶν εὐλογήσας, πρὸς ὃν ἐπόθει Κύριον ἐκδημήσας ἀνεπαύθη, ἐν αὐτῇ τῇ τιμίᾳ Μάνδρᾳ τοῦ Μετεώρου οὕτως ὀνομασθέντος παρ' αὐτοῦ, πολλὰ θαύματα καὶ μετὰ τὴν ἀγίαν του κοίμησιν εἰργάσατο. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, αὐτὸς ὁ βίος του, ὅπως ἐπολιτεύθη, οὕτως ἠγώ-

¹ Ἐν περιλήψει καὶ παρὰ τῇ *Heuzey - Daimel* Mission de Macédoine σ. 452.

² Ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 423, 15. Τόμ. Γ' σ. 130, 10. 315, 15. Ὁ Καντακουζηνὸς ὀνομάζει αὐτὸν Πρεαλίμπον, ὁ δὲ Χαλκοκονδύλης (σ. 211, 6. 212, 8) Πριάλουπαν.

³ Ἱστορικὸν Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου ἐν Μουστοξύδου Ἑλληνομνήμωνι σ. 491 κ. ἑ. Ἡπειρωτικῶν. Ἐκδ. Βόννης σ. 210, 9 κ. ἑ. Ἐν αὐτοῖς ὀνομάζεται Πρέλουμπος.

⁴ Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου σ. 501. Ἡπειρωτικῶν ἐκδ. Βόννης σ. 213, 22.

νίσατο, τέτοια χαρίσματα ἔλαβε παρὰ Θεοῦ, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀνάπαυσιν καὶ τὴν Οὐράνιον Βασιλείαν. Ἦς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Τὸ τέλος τοῦτο τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίου, ὅπως διάφορον ὄν τοῦ τῆς μεταφράσεως τοῦ Νεοφύτου, περιλαμβάνει τινὰς εἰδήσεις μὴ περιεχομένας ἐν αὐτῇ. Πόθεν δ' ἐλήφθησαν τὰ διάφορα ταῦτα; Ὑπῆρχε καὶ ἄλλη διασκευὴ τοῦ Βίου, βραχυτέρα τῆς μεταφρασθείσης ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου καὶ ἔχουσα διάφορον τὸ τέλος, ὅπερ παρέλαβεν ἐξ αὐτῆς ὁ ἀνώνυμος διασκευαστὴς τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίου, τᾶλλ' ἀκολουθήσας τῷ Νεοφύτῳ; Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἄλλος Βίος ὁ περιέχων τὰ διάφορα ἐκεῖνα τὰ παραληφθέντα ὑπὸ τοῦ Πολυκάρπου καὶ σημειωθέντ' ἀνωτέρω; Ἡ προσδοκία νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα τοῦτο διὰ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ἐκλείπει, ἐπειδὴ οὗτος ἐν τῷ Συναξαριστῇ αὐτοῦ μόνην τὴν Ἀκολουθίαν καὶ τὸν μετ' αὐτὴν Βίον εἶχεν ὑπ' ὄψιν. Οὐδὲ γινώσκω ἐγὼ τοῦλάχιστον ἄλλον βίον τοῦ Ἀθανασίου σωθέντα ἐν τινὶ βιβλιοθήκῃ, οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ Ἑθνικῇ, εἰς ἣν περιῆλθον τὰ ἐκ τῶν Μετεώρων χειρόγραφα. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ περισώζηται ἔτι ἐν τινὶ τῶν ἐν Μετεώροις μονῶν ἄλλος βίος τοῦ Ἀθανασίου διαλευκαίνων τὰς ἡμετέρας ἀπορίας. Ἰκανῶς δ' ἠθέλομεν φωτισθῆ, ἂν ἠδυνάμεθ' ἀσφαλῶς νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν ἔννοιαν τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν βίου λεγομένων κυθῶς ἄλλοι συγγραφεῖς κατὰ μέρος λέγουσιν, ἡμεῖς δὲ τῇ συντομίᾳ χρώμενοι τὰ πολλὰ καταλείψαμεν. Καὶ ὁ λέγει ταῦτα ὁ διασκευαστὴς ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ συμπάρελαβεν ἐκ τέλους τοῦ Βίου ἔχοντος ἐν τῷ κειμένῳ ἄλλως ἢ τὸ τέλος τῆς μεταφράσεως τοῦ Νεοφύτου; Συναπήρτισε δὲ ἤλα δὴ ὁ διασκευαστὴς τοῦ παρὰ τῷ Δημητρίῳ Θεοδοσίου ἐκδοθέντος Βίου τοῦτον μέχρι μὲν τινος ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ Νεοφύτου, ἐν δὲ τῷ τέλει ἐξ ἄλλων ἐγγράφων πηγῶν, ἃς συνώ-

ψισεν, ἢ ἀνέγραψεν ἐν τέλει μόνον συμπληρωτικά τινα ἐκ προφορικῶν παραδόσεων; Ὅσα δὲ λέγει περὶ ἄλλων συγγραφέων ἀναφέρονται ἀπλῶς εἰς αὐτὸν τὸν Βίον τὸν ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου μεταφρασθέντα, ὃν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει πιστῶς ἀντέγραψεν, ὀλίγα μεταβαλὼν ἢ ἐπιτεμών, μόνον ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τὰ πολλὰ καταλείψας, ἔξωθεν δὲ παραλαβὼν ἀλλότρια τινα; Ἡ τοιαύτη εἰκασία θὰ ἦτο ἡ πασῶν πιθανωτάτη. Δέν μοι φαίνεται δὲ ἀπάδουσα πρὸς ταύτην ἡ κατακλείς τοῦ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν Βίου, περιέχουσα τὴν τυπικὴν δοξολογίαν, ἣν δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ ἐκδότης παρέλαβε τυχὸν ἐξ ἄλλης ἀλλοῖον ἐχούσης τέλος προγενεστέρας διασκευῆς ἄλλὰ δυνατόν αὐτὸς νὰ κατεσκεύασεν αὐτὴν, ἐπόμενος εἰς συνήθη πρότυπα τοιούτων βίων ἁγίων.

Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ Νεοφύτου Χριστοπούλου σωθεὶς πλήρης βίος τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου εἶνε ἀξιολογωτάτη συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Μετεώρου. Διὰ ταῦτα δ' ἐκδίδω αὐτὸν ἐνταῦθα ὀλόκληρον ἐπὶ τῇ βάσει δύο ἀντιγράφων χάριν ἐμοῦ γενομένων ὑπὸ τῶν κ. κ. Φιλίππου Γεωργαντᾶ καὶ Σωκράτους Κουγέα, ἅτιν' ἄλλως μικρὰς παρουσιάζουσι πρὸς ἄλληλα διαφορὰς. Ἐνθα δὲ διαφέρουσιν αἱ ἀναγνώσεις διὰ μὲν τοῦ Γ ἐδηλώθη ἐν ταῖς σημειώσεσιν ἢ τοῦ Γεωργαντᾶ, διὰ δὲ τοῦ Κ ἢ τοῦ Κουγέα. Ἀπαντα δὲ τὰ περὶ διασβεσμάτων διαγραφεισῶν λέξεων ἐν τῷ κώδικι σημειώματα προέρχονται ἐκ τοῦ Κουγέα.

Ἔχει δὲ ὁ Βίος ὡδε:

Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ὁποῦ ἀσκήτευσεν εἰς τοὺς Σταγούς εἰς τὸν λίθον ὁποῦ ἀπ' αὐτὸν ὠνομάσθηκε Μετέωρον. Εὐλόγησον πάτερ.

Πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅσοι εἶναι ὡς ἂν ἐμένα ἀμελεῖς καὶ ὀκνηροὶ εἰς τὴν κοπιαστικὴν στράταν τῆς ἀρετῆς, ἔχουν συνήθειαν νὰ λέγουσιν ἔτζη· ὅτι ἂν ἴσως καὶ εἰμασταν τότε εἰς ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων μας ὁποῦ προτῆτερα ἔλαμψαν εἰς τὴν ἀσκησιν, ἠθέλαμεν ἀγωνισθῆ

καὶ ἡμεῖς ὡσάν αὐτούς. Καὶ ἰδοὺ ὅπου φανερὰ θέλω τοὺς ἀποδείξει
 τοὺς τοιούτους ὅπου λέγουσι τὰ τοιαῦτα λόγια πῶς ὄχι ὁ χρόνος καὶ
 ὁ καιρὸς εἶναι αἰτία καὶ ἀφορμὴ τοῦ κελοῦ βίου καὶ τῆς ἐναρέτου
 σπουδῆς, ἀλλὰ μοναχὰ ἡ γνώμη ὅπου ἀγαπᾷ τὰ καλὰ καὶ ἡ ἀγαθὴ
 5 προαίρεσις. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν ἀπὸ πολλοὺς μεταγενεστέρους ὅπου
 ἔδειξαν καὶ ἔζησαν ζωὴν ἴσιν μετ' ἐκείνους, καὶ ὅπου δὲν ἀπόμειναν
 ὀπίσω ἀπὸ ἐκείνους τοὺς παλαιούς ἀνδρας καὶ πολλὰ θαυμαστοὺς οὐδὲ
 εἰς τὸ παραμικρὸν τίποτε· καὶ τὸ περισσότερο τὸ δείχνει τοῦτο ὅπου
 λέγω ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου
 10 εἰς ἡμᾶς ὅπου βουλόμεσθαι νὰ τον βάλωμεν εἰς διήγησιν· ὁ ὅποιος
 πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος δὲν ἔχει πολλὰς ἡμέρας ἀπὸ τὸ τέλος τῆς
 κοιμήσεώς του, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἀπὸ ἐκείνους ὅπου ἀκόμη
 ζῶν ἦλθεν εἰς ὄψιν καὶ θεωρίαν, ὄχι μοναχὰ παλαιούς, ἀλλὰ καὶ
 νέους, καὶ τον ἠξέουρον πολλὰ καλὰ, καὶ εἶδαν καὶ ἀπὸ μέρους τῆς
 15 ἀρετῆς του τὸ ἀπαρομοίαστον καὶ ἀπαράμιλλον· διότι πολλὰ ἐσπού-
 दाζε νὰ λανθάσῃ καὶ νὰ κρύψῃ τὴν κατὰ θεὸν ζωὴν του, μὲ ὅλον
 τοῦτο δὲν ἐδυνήθη νὰ την κρύψῃ ἕως τὸ τέλος, καθὼς οὐδὲ ἡ πόλις
 ὅπου εὐρίσκεται ἀπάνω εἰς τὸ ὄρος ἠμπορεῖ νὰ κρυφθῇ· ἀλλὰ ἐφανε-
 ρώθη καὶ ἐβεβαίωσε τὴν τραχύτητα τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἀνωμαλίαν
 20 καὶ ἀνισότητά τῆς στρατάς ὅπου φέρνει τὸν ἄνθρωπον εἰς αὐτὴν τὴν
 ἀρετὴν, καὶ ἔδειξε πῶς ἐκεῖνο ὅπου εἶναι δυσκολοπεριπάτητον εἰς
 τοὺς πολλοὺς δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ μά-
 λιστα ἀπὸ τὴν προαίρεσιν καὶ γνώμην ἐκείνων ὅπου παραιτοῦν καὶ
 ἀφίνουν τὰ καλὰ τὰ ὅποια εἶναι κοπιαστικὰ διὰ ἀσθένειαν καὶ ἀδυ-
 25 ναμίαν τῆς ψυχῆς των. || Τοῦ ὅποιου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τὰ
 κατορθώματα καὶ οἱ πόνοι καὶ κόποι τόσο πολλὰ εἶναι ἐπιθυμητοί,
 καὶ στάζουν ἡδονὴν καὶ χαρὰν, εἰς τόσον ὅπου καὶ τοῦτο μοναχὰ
 τὸ νὰ ἔλθῃ τινὰς εἰς ἐνθύμησιν ἐκείνου τοῦ ἀγίου ἀνδρὸς ἀρκετὸν εἶναι
 νὰ θερμάνῃ τὴν ψυχὴν καὶ νὰ την παρακινήσῃ εἰς εὐφροσύνην.
 30 Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος ἐπλήρωσε καὶ ἐτελείωσεν εἰς τοῦ λόγου μας

9. ἀοιδίμου 10. νὰ τον. Ὁμοίως κενεὶ ἐγκλίσεως ἐν τῷ κώδικι καὶ κα-
 τωτέρω τὰ τοιαῦτα. 14. (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ) ἴδαν 21. Αἱ λέ-
 ξεις ἔδειξε πῶς ἐκεῖνο ὅπου εἶναι διὰ παραπομπῆς προστεθειμέναι ἐν τῇ ᾠφ.
 24. ἀφίνουν 28. τινὰς Γ: τινὰς Κ. Ὁμοίως καὶ κατωτέρω σχε-
 δὸν πάντοτε.

ὅλον ἐκεῖνο ὅπου του ἦταν δυνατὸν, καὶ μας ἐσύναξε, καὶ μας ἐδί-
 दाξε, καὶ μας ἄφησεν ἐτούτην τὴν κατοικίαν ἢ ὅποια ἐυστάθη καὶ
 ἐγινεν ἀπὸ λόγου του μὲ πολλοὺς ἰδρωτάς καὶ κόπους, χρεωστοῦμεν
 καὶ ἡμεῖς νὰ εἰποῦμεν καὶ νὰ διηγηθοῦμεν διὰ λόγου του ὀλίγα τινὰ
 5 διὰ νὰ τα ἔχουν ἐκεῖνοι ὅπου μέλλουν νὰ κατοικήσουν ὕστερα ἀπὸ
 λόγου μας εἰς τοῦτον τὸν τόπον καὶ εἰς τοῦτο τὸ μοναστήριον καὶ νὰ
 ἠξέουρον ἀπὸ τί τόπον ἦτον ἐτούτος ὁ πατὴρ, καὶ ποῦ ἐκατοίκα, καὶ
 πότε ἦλθεν ἐδῶ, καὶ ἀνίσως εἶναι ἐντόπιος ἢ ξένος καὶ πάροικος. Καὶ
 θέλω εἰπεῖ ὄχι ὅλα καθ' ὀλοκληρίαν, ἀλλὰ ὅσα ἤκουσα ἀπὸ τοὺς
 ἀδελφοὺς ὅπου ἐκατοίκησαν μὲ τοῦ λόγου του ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, 10
 ἀλλὰ μὲν ὅπου εἶδαν μὲ τὰ ὀμμάτια τους, ἀλλὰ δὲ καὶ ὅπου ἄκου-
 σαν ἀπ' αὐτὸν ὅπου τα ἐδιηγείτο.

Εἰ δὲ καὶ διηγηθῶ καὶ ἀπὸ λόγου μου γραφικῶς περισσότερον τί-
 ποτες ἀπὸ ὅσα ἄκουσα. ἄς μὴ με ψέξῃ τινὰς· διατὶ ὄχι πῶς θέλων-
 τας νὰ δείξω τοῦ λόγου μου πῶς εἶμαι ἐνάρετος καὶ λόγιος, καὶ διὰ 15
 τοῦτο ἐσυνωμιλοῦσα ταῖς περισσότεραις φοραῖς μυστικὰ μὲ τὸν πα-
 τέρα, καὶ ἐμάθαινα τὰ κατορθώματά του καὶ διὰ τοῦτο τὰ γράφω,
 ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἦμουν περίεργος καὶ πολυεξεταστής, ἐγύρευα νὰ
 ἀκούω τίποτε ἀπ' αὐτόν· διατὶ ἔμεινα καὶ ἐγὼ μὲ τοῦ λόγου του
 ὀλίγον καιρὸν, καὶ ἐνθυμοῦμαι σκιωδῶς καὶ ἀμυδρῶς ὀλίγα τινὰ ὅπου 20
 ἐδιηγείτο ὄχι διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀρετὴν του, ἀλλὰ θέλωντας νὰ διε-
 γείρῃ καὶ νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν ἐδικὴν μου ἀμέλειαν καὶ ὀκνηρίαν διὰ
 τοῦτο κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα του ψυχωφελῆ διηγήματα ἔβανε καὶ τὰ
 ἐδικά του.

Ἐνα μοναχὰ ἐφύλαγεν ἀπὸ κάθε ἄνθρωπον, τὸ νὰ μὴ δημοσιεύσῃ 25
 καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν εὐάρεστον του διαγωγὴν καὶ πολιτείαν καὶ τοὺς
 κατὰ θεὸν ἰδρωτάς καὶ κόπους, || διατὶ ἐσπούδαζε μὲ τὸ σκουτάρι τῆς φ. 46^a
 ταπεινώσεως νὰ φυλάξῃ ἄσυλον καὶ ἄκλεπτον τὸν θησαυρόν.

Οὔτε κανένα γραφικὸν λόγον ἦτον ἐτοιμος καὶ πρόχειρος νὰ φέρῃ
 ποτὲ εἰς τὴν ὀμιλίαν του, μὲ ὅλον ὅπου δὲν ἦτον ἀμαθῆς, ἀλλὰ 30

1. Τοῦ ἐσύναξε προηγείται ἐδίδα διαγεγραμμένον. 2. ὅποια 3. Αἱ
 λέξεις ἀπὸ λόγου του προστεθειμέναι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠφ. 8. ξένος
 καὶ Γ: ξένος ἢ Κ 11. ὀμμάτια 17. ἐμάθαινα Γ: ἐμάθαινα Κ
 Αἱ λέξεις καὶ διὰ τοῦτο τὰ γράφω προστεθειμέναι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠφ.
 23. μαζῇ
 κοντὰ

ἤξευρεν ὅλην τὴν γραφὴν, καὶ τὴν ἐδικὴν μας καὶ τὴν ἔξωθεν, τουτέστι καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν ἐλληνικὴν.

Εἰ δὲ καὶ τὸν ἐρωτοῦσέ τινας κανέναν γραφικὸν λόγον, ἀπεκρίνετο ταπεινὰ, καὶ ὡς ἂν πῶς τάχα νὰ ἐψηλαφοῦσε καὶ νὰ ἐξέταζε τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν ἑκείνου ὅπου τὸν ἐρωτοῦσε· Καθὼς λογιᾶζω, τοῦτο θέλει νὰ δηλῇ τοῦτος ὁ λόγος.

Καὶ ἀνίσως πάλιν τὸν ἐρωτοῦσέ τινας διὰ ἐνεργείας θείας χάριτος καὶ διὰ ἀρετᾶς πράξεως καὶ θεωρίας, ὠνόμαζε τοῦ λόγου τοῦ ἀρχαρίου καὶ ἀνήξευρον. Ἀλλὰ ἡμεῖς, ἔστωντας καὶ νὰ ἐρευνησώμεν, ἐγνωρίσαμεν ὕστερα ἀπὸ τοὺς πατέρας καὶ ἐμάθαμεν καὶ διὰ τὴν ἐνεργητικὴν θείαν χάριν ὅπου ἑκατοῖκα εἰς αὐτὸν καὶ διὰ τὸ προορατικὸν χάρισμα ὅπου εἶχε· τὰ ὅποια καὶ θέλομεν τὰ σημαδεύσει ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς μας κοντὰ εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου.

Ἄμμη τῶρα ἀνίσως καὶ φαίνεται εὐλογον ἄς βάλωμεν εἰς τὴν μέσην τὴν διήγησιν τῆς πρώτης τοῦ ζωῆς, τῆς ἀνατροφῆς του καὶ τῆς ἀνδρικῆς του ἡλικίας, καὶ ἀκόμη ἄς βάλωμεν εἰς διήγησιν τοὺς μὲ ὑποταγὴν ἀγῶνάς του καὶ σκάμματα καὶ τὰ παλαίσματα καὶ τὰ ἕως τέλους τῆς ζωῆς του κατορθώματα, διὰ ὠφέλειαν ἑκείνων ὅπου τὰ ἀκούουν καὶ διὰ μίμησιν ὅσον δυνατὸν ἑκείνων ὅπου προαιροῦνται καὶ θέλουσι νὰ τὸν συζηλώσουν. Ἐχει δὲ οὕτως.

Εἰς τὸ ὄρος ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου χωρικῶς ὀνομάζεται Μολύβιον, εἰς τὴν ποδιάν τούτου τοῦ Μολύβου εὐρίσκεται πόλις, Νέα Πάτρα καλουμένη (ἢ ὅποια τὴν σήμερον ὀνομάζεται κοινότερον Πατρατζίκι). Ἀπὸ αὐτὴν τὴν Νεάν Πάτραν ἱκατάγετο ἰσοῦτος ὁ θαυμαστός ἀνθρώπος, υἱὸς γονέων ἐπιφανῶν καὶ πλουσίων, καὶ ὅπου μὲ ἀπερνοῦσαν τοὺς πολλοὺς ἀπὸ τοὺς Νεοπατρίτας τοὺς συμπατριώτας του. || Καὶ ἡ μὲν μητέρα του ὕστερα ἀφ' οὗτον ἐγέννησε, μαζὴ μὲ τὰ κοιλιοπονήματα τοῦ παιδίου, ἔστωντας καὶ νὰ τὴν πιάσουν καὶ τὰ κοιλιοπονήματα τοῦ θανάτου, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ. Ὁ δὲ πατέρας του ὕστερον ἀπὸ τὴν κοίμησιν τῆς μητρὸς του ἔστωντας καὶ νὰ ζῆσθαι ἕλιγον καιρὸν, μετετέθη καὶ αὐτὸς πρὸς τοὺς

- 3 (καὶ 7). ἐρωτοῦσε τινας 10. ἐμάθαμεν Γ: ἐμάθομεν Κ
12. καὶ θέλομεν Γ: ἠθέλομεν Κ 14. (καὶ κατωτέρω). ἀμμή
17. ἀγῶνας 18. τέλους Γ: τέλος Κ 23. ὅποια Κ: ὅποια Γ
26. νεοπατρίτας

πατέρας του, ἀφίνωντας τὸ παιδί εἰς τὸν ἰδίον του ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος τὸ ἐπιμελοῦνταν ὡς γνήσιόν του παιδί, δίδωντάς του καὶ τὰ ἄλλα ὅσα εἶναι ἐπιτήδεια καὶ ἀναγκαῖα πρὸς ζωοτροφίαν, καὶ ἀκόμη τὸ ἐπιμελεῖτο εἰς τὴν μάθησιν τῶν γραμμάτων.

Ἐστωντάς δὲ καὶ νὰ κουρσευθῇ τὸ κάστρον ἢ Νέα Πάτρα ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς, ἤγουν τοὺς Φράγγους, μαζὴ μὲ τοὺς ἄλλους πλησιώχους αἰχμαλωτίσθη ἀπ' αὐτοὺς καὶ τὸ παιδίον· καὶ βλέπωντάς το ὁ ἔξαρχος τῶν Φράγγων ἀστείον κατὰ τὴν ὄψιν, τουτέστι συνετόν, καλοπρόσωπον καὶ χαριτωμένον, ἠβουλήθηκε νὰ το στείλῃ εἰς τὸ ὄσπίτιόν του ὡς ἂν ἓνα λάφυρον, ἤγουν ζωντανὸν κούρσευμα· τὸ ὅποῖον ἔστωντας καὶ νὰ το γνωρίσῃ τὸ παιδίον, ἐμεταχειρίσθη τὴν σωτηρίαν του μὲ τὸ φευγατεῖον, δῆλα δὴ ἔφυγε καὶ ἐγλύτωσε. Λοιπὸν ἔστωντας καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν θεῖόν του, ὅπου ἦτον καὶ αὐτὸς ἐξόριστος εἰς κάποιον μακρυνὸν τόπον, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ πιάωντας τὸν θεῖόν του ἀρρωστία ὅπου ὀνομάζεται ἀρθρίτις εἰς τὴν μονὴν ὅπου λέγεται τοῦ Ἀκαπνίου, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τούτα τὰ γήινα.

Ὁ δὲ ἀνεψιὸς του, ἤγουν ὁ Ἀνδρόνικος, (διατὶ ἐτζη ὠνομάζετο τότε ὁ πατέρας), οἰκειοποιήθη καὶ ἐγένετο ἐδικὸς εἰς ἀνθρώπον τινα ὅπου ἦταν ὑπογραφίας τῶν βασιλικῶν θεσπισμάτων καὶ ὀρισμῶν· μὲ τὸν ὅποιον ἐνδιατρίβωντας καὶ κάμνωντας ἀντάμα του μερικὸν καιρὸν, τοῦ ἤλθε πόθος τῆς ἔξωθεν σοφίας καὶ ἐλληνικῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως· ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχη χρυσίον καὶ ἔξοδα νὰ δώσῃ τῶν διδασκάλων διὰ τὸ μάθημα, ἐστέκετο ἔξω ἀπὸ τὰ σχολεῖα καὶ ἀκροάζετο.

Μερικοὶ δὲ τινες ἀπὸ τοὺς σχολαστικούς φιλοσόφους, βλέποντες τὴν προθυμίαν του καὶ τὴν καλοκαθεδρίαν του, τὸν ἐδίδασκαν καὶ χωρὶς διδασκαλοπληρωμῆν ἀπὸ τοὺς ὁποῖους διδασκάλους καὶ φιλο-

7. αἰχμαλωτίσθη Γ: ἠχμαλωτίσθη Κ καὶ βλέπωντας Γ: βλέποντας Κ: 10. ὄσπίτιον Κ: ὄσπῆτιον Γ 11. Τῆς λέξεως ἐμεταχειρίσθη (Κ: ἐμετεχειρίσθη Γ) προηγούνται αἱ λέξεις ἔφυγε τὸν κίνδυνον διαγεγραμμέναι. 12. (καὶ κατωτέρω) δηλαδὴ

16. ἀρθρίτις ἀνεχώρησεν ἀπὸ τούτα τὰ γήινα εἰς τὴν μονὴν ὅπου λέγεται τοῦ ἀκαπνίου 19 (καὶ κατωτέρω). ἐγένετο 25. ἀκροάτετο Γ: ἀκροάζετο Κ

σόφους ἔστωντας καὶ νὰ δανεισθῆ ὀλίγα τινὰ καὶ ἀρκετὰ μαθήματα ἀπὸ τὴν εὐφυΐαν του καὶ ὀξύτητα τοῦ νοός του, ἀποφάσεις νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυρίσῃ μερικὰ μέρη τῆς γῆς.

φ. 47^α || Καὶ λοιπὸν εὐγένωντας ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, ἔφθασεν εἰς τὸ 5 Ἅγιον Ὅρος καὶ ἐκεῖ, συναναστρεφόμενος καὶ συνομιλῶντας μὲ τινὰς πατέρας καὶ ζητῶντας εὐχὴν καὶ εὐλογίαν, εὐλογήθη μὲν ἀπ' ἐκείνους, ἀμμή νὰ ἀπομείνῃ εἰς τὸν τόπον δὲν ἐσυγχωρήθη διὰ τὸ πολλὰ νέον τῆς ἡλικίας του καὶ ἀγένειον. Ἄπ' ἐκεῖ πάλιν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος διαπερνῶντας ἔρχεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ 10 προσκυνῶντας καὶ ἐκεῖ τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς ναοὺς καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, ἐσυγκατοικοῦσε μὲ δύο τινὰς μοναχοὺς, οἱ ὅποιοι καὶ τον ἐβίαζαν νὰ τοὺς ἐξουσιάζῃ καὶ νὰ τοὺς προστάζῃ ὡς ἂν ὁποῦ τον εἶδαν πῶς εἶναι ἀπὸ κληρικὸν γένος καὶ ἔντιμον. Ἀλλὰ αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ το ἀκούσῃ τοῦτο οὐδὲ μὲ τὰ ἄκρα τῶν αὐτίων του, λέγων 15 τας πῶς ἄτοπον καὶ ἄπρεπον εἶναι ἐγὼ ὁποῦ εἶμαι κοσμικὸς καὶ νέος νὰ προστάζω ἐσὺς ὁποῦ εἰστε μοναχοὶ καὶ γέροντες.

Λοιπὸν ὁμιλῶντας καὶ συναναστρεφόμενος μὲ πολλοὺς πατέρας λογίους καὶ ἐναρέτους, μὲ τὸν Γρηγόριον τὸν Σιναίτην, μὲ τὸν Δα- 20 νιὴλ τὸν ἡσυχαστὴν, μὲ τὸν Ἰσιδώρον ὅπου ἔγεινεν ὕστερα πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μὲ τὸν Ἀκίνδυνον ὁποῦ ἔδογματίσεν ὕστερα κακῶς καὶ σφαλερῶς καὶ δὲν ἦτον ἀκόμη τέτοιος, καὶ μὲ ἄλλους πολλοὺς τινὰς πατέρας, καὶ ὡς ἂν ἡ σοφὴ καὶ κοπιαστικὴ μέλισσα διαλέγωντας τὰ χρησιμώτερα καὶ ἀναγκαιότερα, ἐμπαίνωντας εἰς κα- 25 ράβιον, διαπερᾶ καὶ ἔρχεται εἰς τὴν νῆσον Κρήτην. Καὶ μαθαίνωντας πῶς ἐκεῖνος ὁποῦ τον ἐφιλοξένησεν εἰς τὴν Κρήτην εἶναι ἄνθρωπος φιλόπτωχος, ἐζήτησεν ἀπ' αὐτὸν νὰ του γένη βοηθὸς εἰς τὴν ἀναγκαιάν χρειαὴν καὶ ζωοτροφίαν, ἐκλινε δὲ εἰς τὸ ζήτημά του ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος μετὰ πάσης προθυμίας, ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἐλπίζωντας νὰ 30 ὠφελῆθῃ ἀπὸ λόγου του· διότι εἰ μὲν καὶ εἶναι καὶ γένη ἐργάτης τῆς ἀρετῆς, νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν ἀπὸ τὸν θεὸν μαζὴ μὲ αὐτὸν κοινόν, εἰ

4. εἴφθασεν ἐπίασεν 16. εἶσται Γ: εἶσθαι Κ 19. ὕστερα Γ: ὕστερον Κ 25. ἐφιλοξένισεν 26. γένει Κ: γένος Γ 27. Αἱ λέξεις καὶ ζωοτροφίαν προστεθειμέναι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠφ. 30. Μετὰ τὴν λέξιν θεὸν ἔπανται ἐν τῇ κειμένῃ αἱ λέξεις διὰ μεσοῦ διαγεγραμμέναι.

δὲ καὶ κλίνη καὶ γυρίσῃ εἰς τὴν κοσμικὴν ζωὴν, νὰ πάρῃ τὴν ἰδίαν του θυγατέρα εἰς κοινωνίαν γάμου, τὸ ὅποιον τοῦτο καὶ το ἀγαποῦσε περισσότερο· διότι ἦτον καλοαπόδεκτος καὶ ἀγαπημένος εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν ὠραιότητά του καὶ διὰ τὴν λογιότητά του αὐτοῦ κοντὰ ὁποῦ εἶχε τὸ ἄνθισμα τῶν τριχῶν καὶ ἄρχιζε νὰ χνουδιάζῃ 5 τὸ πηγούνι του.

|| Ἠσυχάζωντας λοιπὸν εἰς ἐρημικώτερον τόπον, ἔπερνε τὴν τροφήν φ. 47^β ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ ἐπροσείπαμεν, ὁ ὅποιος καὶ ἐπαρακαλοῦσε τὸν Ἀνδρόνικον νὰ παγαίνῃ πρὸς αὐτὸν πυκνότερα διὰ νὰ συνομιλοῦν. Ἀλλὰ ἔστωντας καὶ νὰ καταλάβῃ ὁ Ἀνδρόνικος πῶς τοῦτο νὰ 10 εἶναι πανουργία καὶ ἀπάτη καὶ δόλος τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου, διὰ νὰ ἐλκυσθῆ μὲ ἐτοῦτον τὸν τρόπον καὶ νὰ τραβιχθῆ εἰς τὴν φιλίαν τοῦ κόσμου, φεύγει ἀπ' ἐκεῖ, καὶ ἔρχεται πάλιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Καὶ παγαίνωντας εἰς τὴν σκῆτην ὁποῦ λέγεται τοῦ Μαγουλά (ἡ ὁποία σκῆτη εὐρίσκεται τὴν σήμερον εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς ἱερᾶς καὶ βασι- 15 λικῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων), μαθαίνει ἀπὸ κάποιον Κάλλιστον ἱερομόναχον πῶς εἰς τὸν τόπον ὁποῦ λέγεται Μηλέα κάθονται δύο τινὲς μοναχοὶ, Γρηγόριος ἱερομόναχος καὶ Μωῦσῆς τα ὀνόματά τους, ὁποῦ ἔφθασαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς.

Παγαίνωντας λοιπὸν εἰς αὐτοὺς καὶ παρακαλῶντάς τους νὰ τον 20 δεχθοῦν, δὲν ἤθελαν νὰ συγκατανεύσουν καὶ νὰ τον ἀκούσουν· ἔπειτα, βλέπωντας τὴν προθυμίαν του καὶ τὴν παρακάλεσίν του, τὸν ὑπέδεχθησαν. Καὶ κουρεύωντάς του ὁ ἱερός Γρηγόριος, τὸν μετωνόμασεν Ἀντώνιον, ὄντας χρόνων τριάκοντα· μετὰ ταῦτα εἰς ὀλίγον καιρὸν τὸν ἔνδυσε καὶ τὸ ἅγιον σχῆμα, καὶ τον ἐπωνόμασεν Ἀθανάσιον τὸν 25 κατὰ ἀλήθειαν ἀθάνατον. Λοιπὸν ἔστωντας καὶ θερμανθῆ ἀπὸ τὸν θεϊκὸν πόθον καὶ νὰ ἐνδυναμωθῆ ἀπὸ τὴν πίστιν ὁποῦ εἶχεν πρὸς ἐκείνους τοὺς ἀοιδίμους καὶ ἀειμνήστους γέροντας, ἔκαμνεν ὅλας τὰς ὑπηρεσίας χωρὶς κανένα βᾶρος· διατὶ ἔχωντας τὴν κατοικίαν εἰς τὸ ὑψηλότατον καὶ ἀπαρηγόρητον ὄρος τοῦ Ἀθωνος κάτω εἰς ταῖς πε- 30

1. κλίνει Κ: κλίνας Γ 6. πηγούνι 7. ἡσυχάζωντας Κ: ἡσυχάζοντας Γ 8. παγαίνη Κ: πηγαίνη Γ 9. πυκνότερα 12. ἐτοῦτον Κ: τοῦτον Γ 14. ὁποῖα 17. (καὶ σ. 68, 1). μηλαία 20. παρακαλῶντας 22. βλέποντας Κ: βλέποντες Γ 24. ὄντας 28. ἀοιδίμους 29. ἔχωντας Κ: ἔχοντες Γ

δίαις του, ὁ τόπος μὲν ἐκαλεῖτο Μηλέα, ἀλλὰ δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ βλαστήσῃ ἐκεῖ φυτὸν μηλέας διὰ τὴν ψύχραν τοῦ τόπου· μόνον κουκουναρέαις ἦτον ὑψηλόκορμαις καὶ κέδροι πυκνότατοι.

Ἐκεῖ λοιπὸν καθὼς εἶπα ἠσυχάζοντες ἐτοῦτοι οἱ μακάριοι, ὁ Ἄθανάσιος ὡς ἂν ἓνα θεῖκόν ὑποζύγιον καὶ κτήνος βαστῶντας ἀπάνω εἰς τοὺς ἄμους του τὸ φόρτωμα ὅπου ἤμποροῦσε νὰ το συκῶνῃ ἓνα μουλάρι ἢ ἄλλο ζῶον, καὶ περιτριγυρίζοντας τὰ μοναστήρια, ἔφερ-
 νεν εἰς τοὺς πατέρας τὰ χρειώδη πράγματα καὶ ὅσα εἶναι πρὸς τὴν

φ. 48^α ζωὴν ἀναγκαῖα. || Καὶ διὰ τὴν ὑψηλότητα τοῦ βουνοῦ καὶ διὰ τὴν
 10 ψυχρότητα τοῦ τόπου ἐσυνηθοῦσε νὰ πέφτῃ ἐκεῖ χιόνι πολὺ. Ἄνίσως
 λοιπὸν καὶ ἤθελε συνέβῃ καὶ γένη τοῦτο εἰς τὴν στρατάν, νὰ ἐμποδισθῇ
 ἀπὸ τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τὸ μάκρος τοῦ δρόμου καὶ νὰ μὴ φθάσῃ εἰς
 τὸ κελλί, εἰς καμμίαν κουφασμάδα πέτρας ἢ καὶ εἰς καμμίαν ρίζαν ἐλά-
 του ἐκαρτεροῦσεν ἕως ὅπου νὰ φθάσῃ ἀρμόδιος καιρὸς διὰ νὰ ὑπάγῃ.

15 Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ἕστωντας καὶ νὰ πλεονάσῃ ὁ χειμῶνας,
 καὶ αὐτὸς καθεζόμενος ἀποκάτω εἰς τὸ φυτὸν καὶ μὴ δυνάμενος μήτε
 ἐμπροσθεν νὰ ὑπάγῃ μήτε ὀπισθεν, μὲ τὸ νὰ σκεπάσῃ τὸ χιόνι τὰ
 δένδρα καὶ τὰ ὄρμάνια καὶ νὰ παγώσῃ ὡς ἂν κρύσταλλος, ἐκεῖνος θαρ-
 ρῶντας εἰς τὴν εὐχὴν τῶν πατέρων καὶ ἀρματώνωντας τοῦ λόγου
 20 του μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, δένωντας τὰ φηρέματά του μὲ τὰ
 ποδάρια του καὶ παγαίνωντας ἀπάνω εἰς τὸ χιόνι, ἐφέρετο καὶ ἐκι-
 νεῖτο εἰς τὸν κατήφορον ὡς ἂν εἰς μίαν θάλασσαν. Ἐστωντας δὲ καὶ
 νὰ ὀδηγηθῇ ἀπὸ θεῖαν νεῦσιν καὶ βούλησιν, ἔπεσεν ἀπὸ τὸ ὕψος κάτω
 εἰς ἓνα κελλί τριῶν τινῶν ἀδελφῶν· οἱ ὅποιοι καὶ βλέποντές τον ἔξα-
 25 φνα καὶ ἀνέλπιστα, ἐδόξασαν τὸν παντοδύναμον θεὸν ὅπου τον ἰδια-
 φύλαξε. Λοιπὸν ἕστωντας καὶ νὰ τον θερμάνουν καὶ νὰ του δώσουν
 τροφήν, ἐσυνεβρίσκειτο κοντὰ εἰς αὐτοὺς, ἕως ὅπου ἔγεινε καιρὸς νὰ
 ὑπάγῃ εἰς τοὺς πατέρας του· οἱ ὅποιοι καὶ ὅταν τὸν εἶδον μεγάλως
 εὐφράνθησαν καὶ ἐχάρηκαν· διότι ἠλπίζαν πῶς νὰ ἀπέθανε ἀπὸ τὸν
 30 ὑπερβολικὸν χειμῶνα. Μὲ τοιούτους ἄθλους καὶ ἄλλους ὁμοίους πα-
 λεύωντας ὁ Ἄθανάσιος, πάντοτε τοῖς ἐμπροσθεν ἐπεκτείνετο, τοῖς δὲ

ὀπισθεν ἐπελανθάνετο, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἤγουν ἐξαπλώ-
 νετο εἰς τὰ ἐμπροσθεν ἀγωνίσματα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ ὀπισθεν κο-
 πιαστικά ἔργα τὰ ἀλησιμονοῦσε.

Λοιπὸν οἱ Ἀγαρηνοὶ, ὅπου κοινῶς καὶ συνήθως ὀνομάζονται Τοῦρ-
 κοὶ, δὲν ἔπαυαν πάντοτε νὰ αἰχμαλωτίζουν καὶ νὰ κουρσεύουν διὰ 5
 θαλάσσης τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ἕστωντας καὶ
 νὰ πηδήσουν εἰς τὸ κελλί τους τοῦτοι οἱ Τοῦρκοὶ, φεύγοντες οἱ ἄλλοι,
 πιάνοντες τὸν γέροντα Μωϋσῆν, τὸν ἐπήγαιναν δεμένον· συνόμενος
 δὲ κοντὰ εἰς μίαν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, συκῶνωντας τὸ
 ὄμματι του ὁ Μωϋσῆς πρὸς τὸν ναόν, εἶπεν· ἅγιε Νικόλαε, || ἀρ- 10
 κεί εἰς τοῦ λόγου μας ἕως ἐδῶ ὁ πειρασμὸς καὶ κουρσευμὸς. Καὶ πάρ-
 10 αὐτα ὁ Τοῦρκος ὅπου τον ἐκρατοῦσεν, ἀφίνωντας τὸν γέροντα, ἐγύ-
 ρισεν εἰς τὸ κελλί· καὶ εὐρίσκωντας τὸν θαυμαστὸν Γρηγόριον, εἶπε
 πρὸς αὐτόν· « Ἄν καλὰ καὶ τῶρα ὁ θεὸς με ἐπρονόησε καὶ με ἐβοή-
 θησε διὰ πρεσβειῶν τοῦ μεγάλου Νικολάου, ἀλλ' ὅμως ἐγὼ πλέον δὲν 15
 θέλω πειράξῃ τὸν θεὸν διὰ λόγου μου· ἀλλὰ πηγαίνωντας εἰς μονα-
 στήριον θέλω ζῆσαι τὸν ἐπίλοιπον καιρὸν τῆς ζωῆς μου. Ἀμμὴ ἐσὺ,
 ἀνίσως καὶ ἀγαπᾷς, ἀπόμεινε ἐδῶ εἰς τὸ κελλί· εἰ δὲ μὴ, μετατόπισε
 καὶ ἀναχώρησε εἰς ὅποιον τόπον θέλεις ».

Ἐστωντας δὲ καὶ νὰ ξεχωρίσῃ ἐκείνη ἢ θαυμαστὴ ἀδελφότης, ὁ 20
 μὲν Μωϋσῆς, πέρνωντας ἓνα ἀπὸ τοὺς μαθητάς, Στέφανον καλούμε-
 νον, ἐπήγην εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Ἰβήρων, εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἐτε-
 λειώθη. Ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος, πέρνωντας τὸν Ἄθανάσιον καὶ τὸν
 Γαβριήλ, ἀποφάσισε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ἐσπέρια μέρη· διαπεράσας δὲ
 τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Βέρροϊαν, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς καὶ 25
 εὐγενεῖς ἐβούλουνταν νὰ τους ὑποδεχθοῦν καὶ νὰ τους ἀναπαύσουν,
 ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν ὁ γέρον, διότι ἔβλεπε τὸν Ἄθανάσιον ὅπου δὲν
 ἀγαποῦσε τὰς πολιτικὰς καὶ κοσμικὰς διατριβὰς ὡς ἐραστῆς τῆς
 ἡσυχίας.

Ἀνταμώνωντας δὲ τὸν ἐπίσκοπον Σερβίων, Ἰάκωβον ὀνόματι, ἔμα- 30
 θεν ἀπ' αὐτόν διὰ τοὺς Σταγούς ἔτζη· εἶναι, λέγει, μικρὰ πόλις
 ὅπου εὐρίσκειται ἀναμεταξὺ εἰς τὸ σύνορον τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς
 Βλαχίας ταύτης (Βλαχία δὲ ἐλέγετο πρῶτα ἢ δευτέρα Θιτταλία,

2. μηλαίας 10. πεύτη 13 (δις). καμμίαν 15. οὖν Γ: λεί-
 κει K 18. κρύσταλος 18-19. θαρῶντας 19. ἀρματώνοντας
 21. ποδάρια 24. τινῶν K: τινῶν Γ 29-30. Τὸ παλεύωντας
 ἐν τῇ ᾧα πρὸς διόρθωσιν τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ ἐπάλευνεν 31. ἐμπροσθεν

11. καὶ ὁ τοῦ ὁ διαγραφέντος.

ἤγουν τὰ μέρη τῆς Λάρισσας)· καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον στέκονται
λίθοι ὑψηλοὶ καὶ μεγάλοι ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ὅπου ἐστερεώθησαν
τοιούτης λογῆς ἀπὸ τὸν δημιουργὸν Θεόν. Λοιπὸν, ἀνίσως καὶ ἀγαπᾶς
νὰ κατοικήσης εἰς τόπον ἀπαρηγόρητον καὶ ἀκινόδοξον, ὕπαγε ἐκεῖ·
5 καὶ ἂν θέλῃς καὶ ὁδηγὸν ὅπου νὰ σε ὁδηγήσῃ εἰς αὐτὸ, ἔπαρε τὸν
ἀδελφὸν ὅπου εὐρίσκεται μὲ τοῦ λόγου μου· τὸν ὅποιον καὶ πέρνοντές
τον καὶ πηγαίνοντες εἰς τὸν τόπον, τοὺς μὲν λίθους τοὺς εὐρῆκαν
καθὼς ἄκουσαν, ἀμμὴ κανένα· ὅπου νὰ κατοικᾷ εἰς αὐτοὺς δὲν ἦτον
φ. 49^α πᾶρεξ σαρκοφάγα ὄρνεα, γῦπες δῆλον ὅτι καὶ κόρακες. || Ἴνας δὲ
10 μοναχὸς λίθος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι κοντὰ εἰς τὴν πόλιν· ὅπου ἑκατοι-
κίσθη ἀπὸ τὸν παλαιὸν καιρὸν, καθὼς λέγουσιν, ἀπὸ ἑναν βοσκόν· ὁ
ὅποιος βοσκὸς τυπώνωντας καὶ ναὸν γλυπτὸν εἰς τὴν πέτραν εἰς ὄνομα
τῶν Ταξιαρχῶν, τὸν ἐπωνόμασε Στύλον. Εἰς τὸν ὅποιον Στύλον πα-
γαίνοντες εὐρῆκαν κάποιον μοναχὸν ὅπου ὠνομάζετο μὲν Τρυφερός, ἦτον
15 δὲ ὁμῶς γηραιὸς, ὁ ὅποιος ἐζητοῦσε καὶ εὐρίσκετο ἐκεῖ μερικὸν καιρὸν.

Ἀποβλέποντας λοιπὸν ὁ θεῖος Γρηγόριος εἰς τὴν ὑπερβολικὴν σκλη-
ρότητα τοῦ τόπου καὶ εἰς τὸ ἀπαρηγόρητον, ἐβουλήθηκε νὰ κατέβῃ
κάτω καὶ νὰ γυρίσῃ εἰς τὰ ὀπίσω. Ὁ δὲ Ἀθανάσιος, γνωρίζωντάς
τα καὶ θέλωντας νὰ δώσῃ θάρρος τοῦ γέροντος, γίνεται ἐγγυητὴς εἰς
20 αὐτὸν ἀξιόχρεως, καὶ λέγει· ἂ Ἀνίσως καὶ βούλεσαι, πάτερ, νὰ ἀπο-
μείνης εἰς τοῦτον τὸν τόπον, μὴ διατάσης, μηδὲ νὰ ἀμφιβάλῃς διὰ
τὴν ἐνδειαν καὶ ὑστέρησιν τῶν ἀναγκαίων· διότι, ἐλπίζωντας εἰς τὸν
Θεὸν καὶ εἰς ταῖς ἐδικαῖς σου εὐχαῖς, σοῦ ὑπόσχομαι πῶς ποτὲ δὲν θέ-
λεις ὑστερηθῆ ἀπὸ ἄρτον, οἶνον καὶ ἔλαιον, ἤγουν ἀπὸ ψωμί, κρασί
25 καὶ λάδι».

Τοῦτα τὰ λόγια ἀκούωντάς τα ὁ γέρον, ἐκλινεν ἡ γνώμη του νὰ
ἀπομείνῃ. Καὶ λοιπὸν ἀπὸ τότε ἐδειχνεν ὅλην του τὴν σπουδὴν ὁ
Ἀθανάσιος διὰ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ διακονίαν καὶ ὑπηρεσίαν ὅπου
ἔπρεπε νὰ γίνεται ἀπὸ λόγου του εἰς τὸν γέροντα, κατὰ τὴν ὑπό-
30 σχασίν του.

1. Πρὸ τῆς λέξεως στέκονται (Γ: στέκονται Κ) ἡ λέξις εὐρίσκονται
διαγεγραμμένη.

3. τοιούτης Γ: τοιαύτης Κ

9. γῦπες δηλον-
ὄτι

10. Πρὸ τῶν λέξεων ὅπου ἑκατοκίσθη αἱ λέξεις ἔστωντας καὶ νὰ
κατοικίσθη

12 (καὶ κατωτέρω). στύλον

19. το Γ: τον Κ

21. μηδὲ

24. ὑστερηθεῖ

26. τοῦτα Κ: ταῦτα Γ

Ὁ Θεὸς δὲ ὅπου τεσσαράκοντα χρόνους ἐδιάτρεφεν εἰς τὴν ἔρημον
τὸν ἀχάριστον λαὸν τῶν Ἑβραίων, καὶ τὰς τόσας μυριάδας, τοὺς
εὐχαρίστους καὶ εὐγνώμονας δούλους του, τάχα τοὺς ἐπαρεῖδε καὶ
τοὺς ἐπαράβλεψε καὶ τοὺς ἄφησεν ἀπρονοήτους; Οὐδαμῶς ὄχι· ἀλλὰ
5 εὐθὺς ὅπου ἐκάθησαν εἰς ἐκεῖνον τὸν ὑψηλὸν Στύλον, συνέρρεον καὶ
ἔτρεχαν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἑκατοικοῦσαν ἐκεῖ κοντὰ καὶ
ἐκεῖνοι ὅπου ἑκατοικοῦσαν μακρὰν, καὶ γείτονες καὶ ξένοι, ἄρχοντες
καὶ ἀρχόμενοι, πλούσιοι καὶ πτωχοὶ, ἱερεῖς καὶ μοναχοί, οἱ ὅποιοι καὶ
λαμβάνοντες μεγάλην ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ὁμιλίαν τοῦ
γέροντος, ὑπήγαιναν εἰς τὰ ὀσπίτιά του· διότι ἦτον ὁ θαυμαστός
10 ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὁ ἱερός Γρηγόριος, ἐμπεπλησμένος καὶ γεμάτος
ἀπὸ λόγον καὶ πράξιν καὶ θεωρίαν καὶ χάριν.

|| Ἐπτωντας δὲ καὶ νὰ δεχθοῦν ἀπὸ τὸν γέροντα καὶ ἄλλοι ἀδελ- φ. 49^β
φοί, ἐσχόλασε τὸν Ἀθανάσιον ἀπὸ τὴν διακονίαν καὶ ὑπηρεσίαν,
τὸν ἐπρόσταξε δὲ νὰ ἡσυχάζῃ ταῖς πέντε ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος,
15 Δευτέραν δῆλα δὴ, Τρίτην, Τετράδην, Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν.
Παγαίνωντας λοιπὸν εἰς μίαν κουφωμάδα τῆς πέτρας, ἔκαμνεν ἐκεῖ
ταῖς διωρισμέναις πέντε ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος· καὶ διὰ νὰ μὴν ἀμελῇ
καὶ ἀκηδιᾷ καὶ διὰ νὰ μὴν κάθεται ἄργός χωρὶς ἐργόχειρον, ἔπλεκε
μαλλάκια (ἦτοι γυναίκεια κόσμια), ψάλλωντας καὶ ἐτοῦτο πάντοτε
20 καθ' ἑαυτὸν· «Ψυχὴ, ἐγκρατεῦσου διὰ νὰ σωθῆς· σῶμα, ἐργάζου διὰ
νὰ τραφῆς». Πέρνωντας δὲ ὁ γέροντας τὰ μαλλάκια ὅπου ἔπλεκεν
ὁ Ἀθανάσιος, τὰ ἐδίδεν ἐκείνων ὅπου ἤρχονταν χάριν εὐλογίας.
Ἠσυχάζοντας λοιπὸν, καθὼς εἶπαμεν, ὁ Ἀθανάσιος εἰς τὴν κουφω-
μάδα τῆς πέτρας, βλέπει ὁ γέροντας ἀπὸ πάνω μίαν νύκτα τοὺς δαι- 25
μονας ὅπου ἐπερικύκλωσαν τὸ σπήλαιον τοῦ Ἀθανασίου καὶ ἐσπού-
δαζαν νὰ τον κρημνίσουν κάτω, διότι ἦτον ἕνα χάος χωρὶς πάτον,
τουτέστι βαθύτατον. Γενόμενος δὲ ὁ γέρον εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ
τὴν θεωρίαν, ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, καὶ μαλώνωντάς τον μὲ
μερικὰ λόγια καὶ κτυπώντάς τον μὲ τὴν ράβδον σύμμετρα, δὲν τον
30 ἄφησε πλέον νὰ ἡσυχάζῃ εἰς τὸ σπήλαιον, ἀλλὰ τον ἐπρόσταξε νὰ
κάθεται εἰς τὸ ἕνα μέρος τοῦ Στύλου. Ἐστωντας δὲ καὶ νὰ εἶναι

4. ἀλλὰ Γ: ἀλλ' Κ

18. διωρισμέναις Κ: διορισμέναις Γ

20. (καὶ
κατωτέρω) μαλλάκια

23. ἤρχονταν Γ: ἤρχοντο Κ

30. κτυπώντας

τοῦτο τὸ μέρος τοῦ Στύλου πλησίον τοῦ κάστρου καὶ νὰ του κάμνη θόρυβον πολὺν καὶ σύγχυσιν, τοῦ ἐβαρυφάνη· ἐπαρακάλεσε δὲ τὸν γέροντα καὶ τον ἱκατάπεισε νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸν Στύλον καὶ νὰ καθίσῃ εἰς τὸ ἐρημικώτερον μέρος τῆς πέτρας. Κατεβαίνωντας γοῦν ὁ

5 γέρων μὲ τὸν Ἀθανάσιον καὶ ἐρευνῶντας καὶ γυρεύωντας τὸν ἀρμόδιον τόπον καὶ ἐπιτήδειον εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ κτίσῃ τὸ κελλί, τὸν ἄφησεν ἐκεῖ νὰ ἡσυχάζῃ ταῖς ἕξ ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος, ἀπὸ τὴν Δευτέραν δὴλα δὴ ἕως τὸ Σάββατον, καὶ εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τῆς Κυριακῆς νὰ ἀνεβαίῃ καὶ νὰ ἔρχεται ἀπάνω εἰς τὸν Στύλον.

10 Ἐτῆζεν λοιπὸν ὁ Ἀθανάσιος κάμνωντας καὶ συμπάλλωντας καὶ συναγρυπνῶντας μὲ τοὺς ἀδελφούς καὶ μεταλαμβάνωντας τὰ θεία μυστήρια καὶ συντρώγωντας μετ' αὐτούς, πάλιν ἱκατέβαινε καὶ ἤρχετο κάτω εἰς τὸ κελλί. Κάμνωντας τὸ λοιπὸν ἐκεῖ ἱκανὸν καιρὸν, ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, ἔστρωντας καὶ νὰ ἔλθουν κλέπται, τὸν ἐθορυβοῦσαν

15 καὶ τον ἐσύγχιζαν, λογιάζοντες νὰ πάρουν τίποτες ἀπὸ τὸ κελλίον του· εἰς τὸ ὁποῖον ἄλλο τίποτες δὲν ἦτον μῆτι εὕρισκετο πᾶρεξ ἕνα λαδικὸν καὶ ὀλίγα ψωμῖα ξηρὰ εἰς τὴν σπυρίδα (τὸ κοινῶς λεγόμενον ζημπῆλι). Τοὺς ὁποίους κλέπτας τοὺς ἀπεδίωξεν ἀπὸ πάνω μὲ τὴν σφενδόνα ὡς ἂν λύκους ἄλλος ἀδελφός, ὀνομαζόμενος Βαρλαάμ.

20 Βλέπωντας δὲ ὁ Ἀθανάσιος πῶς τὸ νὰ ἔρχεται τινὰς εἰς τοὺς πειρασμούς μοναχός του δὲν εἶναι παραδεδομένον, ἔκρινε καὶ αὐτός καὶ ἀποφάσισε νὰ ἀνέβῃ ἀπάνω εἰς μίαν πέτραν εἰς ἀποτροπὴν καὶ ἐμπόδιον τῶν χαιρικάκων ἀνθρώπων καὶ νὰ ἡσυχάζῃ κιόλα μὲ ἀμεριμνίαν καὶ ἀταραξίαν. Καὶ λοιπὸν, πέρνωντας ἕναν ἀναβάτην, τὸν

25 ἀνέβασαν εἰς μίαν πέτραν· εἰς τὴν ὁποῖαν κτίζωντας μίαν καλύβην, ἐπέρασεν ἐκεῖ ὀλίγον καιρὸν. Ἀπάνωθεν δὲ ἀπὸ τοῦτον τὸν λίθον ἦτον ἄλλος λίθος ὅπου ἐλέγετο χωρικῶς Πλατύλιθος εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεβαίνωντας ἕνας μοναχός, ὄντας καὶ αὐτός ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ προσμένωνντας εἰς αὐτὸν ὀλίγον τινὰ καιρὸν, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἀπο-

1. κάμνει 2. Μετὰ τὴν λέξιν πολὺν ἔπονται διαγεγραμμέναι αἱ λέξεις τὸ ἀντικρὺς ἄλλο μέρος τοῦ στύλου σύγχησιν 8. δηλαδὴ

18. ἀποπάνω 20. ἔρχεται τινὰς 22. εἰς μίαν ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ῥα διὰ παρακομπῆς διὰ μίαν 25. ἀνέβασαν K: ἀνέβασε Γ 26. ἦτον 28. ὄντας

μείνῃ ἕως τέλους διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν του, κατεβαίνωντας κάτω καὶ ζῶντας ὀλίγον καιρὸν, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ.

Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν λίθον ἀνεβαίνωντας ὁ Ἀθανάσιος καὶ βλέπωντας τὴν θέσιν του πῶς ἦτον ἀρμοδία καὶ ἐπιτηδεῖα διὰ κατοικήσιν, διότι ἦτον ὑψηλότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους λίθους ὅπου ἦτον τρι- 5 γύρου εἰς αὐτὸν, ἔχωντας καὶ πλάτος καὶ μάκρος ἀρκετόν· καὶ τὸ μὲν ἕνα του μέρος εἶναι προβλεπτικὸν καὶ εὐάερον, ἤγουν βλέπει τόπον πολὺν καὶ ἔχει καὶ ἀέρα καλόν, τὸ δὲ ἄλλο μέρος εἶναι περιτεφραγμένον διὰ ἀποτροπὴν καὶ ἐμπόδιον τοῦ ἀέρος τοῦ χειμωνιάτικου· || καὶ ἀκόμη εἶναι πεπυκνωμένον ἀπὸ διάφορα δένδρη καὶ φυ- 10 τὰ καὶ βότανα πολλὰ καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπιτήδειον εἰς ὅλα· τοῦτον τὸν λίθον βλέπωντάς τον ὁ Ἀθανάσιος, καὶ ἔστρωντας καὶ νὰ ἔχαρῃ πολλὰ διὰ τὴν θέσιν του, ἀνεβαίνει πρὸς τὸν γέροντα καὶ ζητᾷ ἀπ' αὐτὸν συγχώρησιν διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν λίθον. Ὁ δὲ γέρων δὲν ἤθελε· διότι ἐβούλετο νὰ τον ἀφήσῃ διάδοχον εἰς τὸ κάθισμα 15 τοῦ Στύλου. Ἐπειδὴ δὲ τον ἐπαρακάλει πολλὰ, τὸν ἐσυγχώρησε μὲν νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν λίθον, ἀμμή ὄχι μοναχός, ἀλλὰ νὰ πάρῃ μαζὴ μὲ τοῦ λόγου του καὶ ἄλλον ἕνα ἢ δύο. Ἐρχόμενος λοιπὸν εἰς τὸ σπήλαιον (τὸ ὁποῖον ἐκρατεῖτο ἀπὸ τὸ ἀνέβασμα τῆς σκάλας) καὶ κατοικῶντας εἰς αὐτὸ μερικὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα ἐδέχθη μὲ τοῦ 20 λόγου του καὶ ἄλλους δύο ἀδελφούς· ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὸν ἕνα, στέλνωντάς τον εἰς τὸν ἀρχιερέα, τὸν ἐχειροτόνησεν ἱερέα. Ἀπὸ πάνω δὲ ἀπὸ τὸ σπήλαιον ὅπου ἱκατοικοῦσαν, εὕρισκωντας ἄλλο σπήλαιον, τὸ ἀφιέρωσε καὶ το ἐφοδόμησε γὰρ εἰς ὄνομα τῆς Θεομήτορος· εἰς τὸν ὁποῖον γὰρ τοῦ σπηλαίου ἐπαρακίνησε τὸν χειροτονηθέντα Ἰά- 25 κωβον τὰ ὄνομα νὰ ἐκτελῇ τὴν θείαν λειτουργίαν.

Ἐστρωντας δὲ καὶ νὰ τελειώσῃ δέκατος χρόνος ἀφ' οὗ ἔκατοίκησεν ὁ γέρων εἰς τὸν Στύλον, διὰ κάποιαν πείραξιν τῶν κρατούντων καὶ ἐξουσιαστῶν μετατοπίζει πάλιν καὶ ἀναχωρεῖ εἰς τὰ ὀπίσθεν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦλθεν. Τρέχωντας δὲ ὁ Ἀθανάσιος ὀπίσω του, τὸν φθάνει 30 εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ πέφτωντας εἰς τὰ ποδάρια του, ἐπαρακαλοῦσε νὰ τον ἀκολουθήσῃ ὅπου καὶ ἂν ἤθελεν ὑπάγῃ. Ὁ δὲ γέρων

10. δέδρη 13. ἀνεβαίνει Γ: ἀναβαίνει K 17. Ἐν τῷ κειμένῳ ἀλλὰ, ἐν δὲ τῇ ῥα διὰ παρακομπῆς ἀμμή 20. αὐτὸν μερικαιρὸν 22. δε πρόσθετον διὰ παρακομπῆς ἐν τῇ ῥα. 31. ποδάρια

δὲν ἠθέλησεν, ἀλλὰ τὸν ἐπρόσταξε νὰ γυρίσῃ ὀπίσω εἰς τὴν λιθόπο-
 λιν καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ προεστὸν εἰς τὸν Στύλον τὸν ἱερομόναχον
 Ἀναστάσιον· αὐτὸς δὲ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ νέον κελλί ὅπου ἔκτισε, τῇ
 ὁποῖον καὶ το ἀγαποῦτε πολλά. Ἐχώντας δὲ ὁ γέρων δύο ἱερομο-
 5 νάρχους ἀδελφοὺς ὅπου τότε κοντὰ τοὺς εἶχε δεχθῆ, τοὺς ἔδωκε
 φ. 51^α τὸν Ἀθανάσιον, λέγωντας· || «Ἐπαρε τοὺς τοὺς ἀδελφοὺς μὲ
 τοῦ λόγου σου, καὶ φρόντιζε διὰ τὴν σωτηρίαν τους». Συντρο-
 φιάζοντας λοιπὸν ὁ γέρων καὶ συνταξειδεύοντας τὸν Ἀθανάσιον
 μὲ ταῖς ἱεραῖς του εὐχαῖς, ἐξεχώρισεν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλον μετὰ
 10 πολλῶν δακρύων. Καὶ ὁ μὲν Στυλίτης, ὁ ἱερός δὴλα δὴ Γρηγό-
 ριος, (διὰ τὴν ἐτζη μετωνομάσθη ἀπὸ τὸ κάθισμα τοῦ Στύλου),
 παγαίνοντας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἔστώντας νὰ φανῆ
 εἰς ὅλους αἰδέσιμος καὶ ἄξιος εὐλαβείας, ὄχι μόνον εἰς τοὺς μεγά-
 λους ἄρχοντας καὶ μεγιστάνους, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὸν πατριάρχην
 15 καὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς, μέγαν σέβας καὶ μεγάλην τιμὴν καὶ εὐλά-
 βειαν τοῦ ἐπρόσφερναν ὅλοι, ὡς κοινὸν τοὺς πατέρα. Καὶ μὲ τὸν λό-
 γον του καὶ μὲ τὴν πολιτείαν του ὀδηγώντας πολλοὺς καὶ ἰσάζοντας
 τοὺς εἰς τὰ κρείττονα καὶ καλλίτερα, ἔστώντας καὶ νὰ καταπονηθῇ,
 νὰ ταλαιπωρηθῇ καὶ νὰ δαπανηθῇ ἀπὸ τὸ γηρατεῖον καὶ ἀπὸ ὑδρι-
 20 κὴν ἀρρωστίαν, ἤγουν ἀπὸ ὑδρώπικα, πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν, ἀφί-
 νοντας μαθητὰς πολλοὺς καὶ κάθε λογῆς, εὐδοκίμους καὶ προκομμένους.

Ὁ δὲ θεῖος Ἀθανάσιος (διότι ὁ λόγος πάλιν εἰς αὐτὸν ἔρχεται νὰ
 ὀρμήτῃ), πέρνωντας τοὺς δύο ἐκείνους ἱερομόναχους καὶ ἀδελφοὺς
 ὅπου του ἔδωσεν ὁ γέρων, τὸν Γρηγόριον λέγω καὶ τὸν Παχώμιον,
 25 ἀνεβαίνει ἀπάνω εἰς τὸν Στύλον, καὶ εὐρίσκει ἀπεθαμμένον τὸν Ἀνα-
 στάσιον, διὰ τὸν ὁποῖον τοῦ εἶχεν εἶπει ὁ γέρων νὰ προστατεύῃ καὶ
 ἄρχῃ εἰς τὸν Στύλον. Ὁ ὁποῖος Ἀναστάσιος διὰ τὴν ἄκραν του καὶ
 ὑπερβολικὴν ταπεινώσιν ἐπετίμησε καὶ ἄφησε λόγον τοὺς ἀδελφοὺς
 ὅπου εὐρίσκοντο μὲ τοῦ λόγου του νὰ μὴν ἐνταφιάσουν τὸ κορμί του,
 30 ἀλλὰ νὰ το ρίψουν ὡς ἕνα μίασμα καὶ βδέλυγμα νὰ το φάγουν τὰ
 πετεινὰ καὶ θηρία. Τὸ ὁποῖον κορμὶ ἀφίνωντάς το εἰς μίαν κουφωμάδα
 πέτρας κατὰ τὸν λόγον ἐκείνου τοῦ καλοτυχισμένου, τὸ ἔτρωγαν οἱ

2. ἀποστακαταστήσῃ τῆς συλλαβῆς στα διαγραφείσης. πρῶστὸν
 12. παγαίνοντας Γ: παγαίνων Κ 21. προκομμένους
 24. ἔδωσεν 27. ἄρχῃ 30. τὰ Κ: τα Γ 31. κορμὴ

κόρακες· ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους κόρακας, βαστώντας τὸ μέγαν
 δάκτυλον τῆς χειρός του εἰς τὸ στόμα, ἐρχομένου τοῦ Ἀθανασίου,
 καθίσας ὁ κόραξ πλησίον του, τὸ ἔτρωγεν. || Βλέπωντάς τον δὲ φ. 51^β
 ὁ Ἀθανάσιος καὶ μαθαίνωντας πὺς ὁ δάκτυλος εἶναι τοῦ Ἀναστα-
 σίου διὰ τὴν ἐντολὴν ὅπου τοὺς ἄφησεν, φθάνει τὸν τόπον μὲ σπου- 5
 δὴν, καὶ πλίνωντας τὸ ἐπίλοιπὸν του κορμὶ μὲ τὰ δάκρυά του καὶ
 συμμαζώνωντάς το μὲ τὰ χέρια του, τὸ ἐνταφίασε· διότι ἦτον ἐνά-
 ρετος καὶ εἰς τὸν κόσμον αἰδέσιμος καὶ ἄξιος εὐλαβείας.

Ἀφίνοντας δὲ ὁ Ἀθανάσιος τοὺς δύο ἱερομόναχους καὶ ἀδελφοὺς
 ἐκείνους εἰς τὸν Στύλον ἀντάμα μὲ τοὺς ἐπίλοιπους ἀδελφοὺς, ἔρχεται 10
 εἰς τὸ Μετέωρον· διότι ἐτζη μετωνομάσθη ὁ Πλατύλιθος ἀπ' αὐ-
 τον. Συνέρρευσαν δὲ καὶ ἔτρεξαν πρὸς αὐτὸν πολλοὶ παρακαλοῦντές
 τον νὰ τοὺς ὑποδεχθῆ· ἀλλὰ αὐτὸς, ἀγαπώντας τὴν ἡσυχίαν, δὲν
 ἠθέλην. Ὅμως ἔστώντας καὶ νὰ ἰλιγγιάσῃ καὶ νὰ ταραχθῆ εἰς τὸ
 μέγαν τῆς πέτρας, ἔδέχθη μερικὸς νὰ πολιτεύωνται κατὰ δεύτην 15
 ὑποταγὴν. Καὶ ταῖς ἐξ ἡμέραις ἔδωκε καθ' ἕνα νὰ κάμνῃ ξεχωρι-
 στὸν κανόνα, καὶ ἐτζη νὰ μεταλαμβάνῃ τροφῆς. Εἰ δὲ καὶ ἠθέλην
 ἀκολουθήσῃ εἰς κανένα ἀπ' αὐτοὺς καμμία ἀμέλεια καὶ ὀκνηρία, τὸ
 ταχὺ νὰ το φανερώνη εἰς αὐτὸν καὶ νὰ πέρνη κανόνα ἀπὸ λόγου του,
 κατὰ τὴν δύναμιν, ἢ ὑδροποσίαν ἢ καὶ τελείαν ἀσιτίαν· ἤγουν ἢ νὰ 20
 μὴ πῖνῃ νερὸν ἢ νὰ μὴ φάγῃ ὀλοτέλα ψωμί, καὶ τὸν κανόνα νὰ τον
 πληρώνη τὴν ἐρχομένην ἡμέραν.

Ἐστώντας δὲ καὶ νὰ γένουν τὸν ἀριθμὸν δεκατέσσαρες οἱ ἀδελφοὶ
 ὅπου ἐλέγοντο παρακελλιῶται, μὲ τὸ νὰ φροντίζῃ καθ' ἕνα διὰ τὴν
 σωματικὴν του χρείαν, ἐπειδὴ δὲν τοὺς ἔφθανε μοναχὴ ἢ ἀγαθὴ με- 25
 ρίδα τῆς Μαρίας, ἤγουν τὸ νὰ σχολάζουν καὶ νὰ εὐρίσκωνται πάν-
 τοτε εἰς τὴν προσευχὴν, ὡς ἂν ὅπου τότε ὀγλήγορα εἶχαν ἀναχωρήσῃ
 ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ δὲν εἶχαν τόσῃν πείραν καὶ δοκιμὴν διὰ ἄκραν
 καὶ τελείαν ἡσυχίαν, τοὺς ἐπρόσταξε νὰ πιάσουν καὶ ἔργον φροντίδος
 ὡς ἂν ἢ Μάρθα, ἤγουν νὰ κάμνουν ἐργόχειρον· || διὰ τὴν, ἔστώντας φ. 52^α
 καὶ νὰ εὐγάζουν τὴν ἀναγκαίαν χρείαν καὶ τὴν ζωοτροφίαν τοὺς ἀπὸ 30

12. παρακαλοῦντες 16. τοῦ ἔδωκε προηγεῖται ἢ λέξιν δίδοντας δια-
 γεγραμμένη. 18. καμμία 20. κατὰ Γ: ἀπὸ Κ ὑδροποσίαν.
 ἢ καὶ Γ: ἢ Κ 27. ὀγλήγορα Γ: ὀγλίγορα Κ 28. πείραν

τοῦτο τὸ ἐργόχειρον, καὶ παρηγοροῦντες τὸ πῆλινον κορμί νὰ ἤμποροῦν νὰ ἀπομείνουν εἰς τὸν τόπον.

Καὶ τοὺς μὲν γέροντας τοὺς ἐπρόσταξε νὰ κάμνουν ἐργόχειρα ὅσα δὲν ἔχουν θόρυβον καὶ σύγχυσιν κοσμικὴν καὶ δὲν κάμνουν κτύπον·
5 τοὺς δὲ νέους τοὺς ἐπρόσταξε νὰ βαστοῦν δικέλλια καὶ τζαπία καὶ λισγάρια καὶ νὰ ἐργάζονται τὴν γῆν διὰ νὰ ἤμποροῦν καὶ αὐτοὶ νὰ τρέφονται ἀπὸ τὸν καρπὸν τῶν κόπων τους καὶ νὰ δίδουν καὶ τοὺς ἐνδεεῖς καὶ πτωχοὺς.

Πέρνωντας δὲ καὶ τὸν τόπον ὅπου εὐρίσκεται κοντὰ εἰς τὸν λίθον,
10 ἄλλον μὲν ἐκράτησε διὰ λόγου του, ἄλλον δὲ ἐμοίρασεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς διὰ φύτευμα ἀμπελίων· ὅμως νὰ μὴν ἔχη κανέννας ἄδειαν ἐκεῖνο ὅπου ἐφύτευσε νὰ το ὀρίζῃ καὶ νὰ το ἔχη εἰς τὴν ἐξουσίαν του ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του, νὰ το μετατοπίζῃ καὶ νὰ το δίδῃ ἀλλοῦ πούθενά, ἀλλὰ νὰ το ἀφίνη νὰ εὐρίσκεται μοναχὰ εἰς τὸ καθολικὸν
15 κελλίον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγράφη καὶ τὸ μνημόσυνόν τους. Ἔστωντας δὲ καὶ νὰ ἐκοπίαζαν οἱ ἀδελφοὶ διὰ τὸ μακρὸς τοῦ δρόμου, ἐζήτησε ἀπὸ κάποιον ἄρχοντα πληρωμὴν καὶ ἐξόδα, καὶ ἔκτισε τὴν καμάραν, καὶ ἐσμίκρυνε τὴν σκάλαν.

Ἔπειτα δι' ἐξόδου τινὸς μεγιστάνου ὅπου ἐκατάγετο ἀπὸ τὸ γένος
20 ὅπου ἐλέγετο τῶν Τριβαλλῶν, καὶ διὰ συνεργίας καὶ συνδρομῆς τῶν ἀδελφῶν ἀνεγείρεται ναὸς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ωραιότατος· τοῦ ὁποῖου ναοῦ μέρος κατεβάζωντάς το ὕστερον ὁ κλεινὸς Ἰωάσαφ, ὅπου ἐδέχθη ὕστερον ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον τὸ κελλίον, τὸ ἀνήγειρεν εἰς μακρὸς καὶ ὕψος καθὼς φαίνεται τῶρα.

Ἔτζη λοιπὸν πολιτευόμενοι οἱ ἀδελφοὶ καὶ καθ' ἡμέραν αὐξανόμενοι, βλέπωντας ὁ πατὴρ Ἀθανάσιος πῶς τὸ νὰ πολιτεύεται καθ'
52β ἕνας ξεχωριστὰ καὶ νὰ φροντίζῃ διὰ λόγου του μοναχὰ || δὲν εἶναι αἰτία καὶ ἀφορμὴ ὁμονοίας, ἀλλὰ διαιρέσεως καὶ χωρισμοῦ καὶ φιλονεικίας, ἐβουλήθη νὰ συνάψῃ καὶ νὰ σμίξῃ τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου
30 ἦτον ἀποκάτω ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν του εἰς κοινοβιακὸν τύπον καὶ κανόνα. Καὶ μερικοὶ μὲν ἀπὸ τοὺς παρακελλιῶτας ἦλθον εἰς τὸ μέσον, μερικοὶ δὲ δὲν το ἐδέχθησαν· ὅμως οὐδὲ αὐτοὺς ὅπου δὲν ἠθέλησαν

4. σύγχυσιν 20. τριβαλλῶν συνεργείας 22. κατεβάζωντας
23. Ἡ λέξις ὕστερον προστεθειμένη διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠγ.
30. ἀπὸ κάτω

δὲν τους ἀπεδίωξαν μὲ τὸ νὰ ἐδέχθησαν μίαν φορὰν ἀπὸ λόγου του, ἀλλὰ τους ἄφησε νὰ πολιτεύωνται καθὼς ἀγαποῦσαν. Ἐξέδωκε λοιπὸν κανονικὸν τύπον,

α. ὅτι ἔξω ἀπὸ τοὺς εὐρισκομένους παρακελλιῶτας νὰ μὴν δεχθοῦν ἄλλοι πλέον ὕστερα μῆτε ἀπὸ λόγου του, μῆτε ἀπὸ ἐκείνους ὅπου
5 μέλλουν νὰ δεχθοῦν κατὰ διαδοχὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ κελλίου, ἀλλὰ ὅλοι νὰ πολιτεύωνται εἰς τὸ καθολικὸν κελλίον μὲ κοινόβιον, ἧγουν κοινοβιάτικα.

β. μίαν γνώμην νὰ ἔχουν ὅλοι, ἓνα θέλημα, ἓσια νὰ παλεύουν καὶ τὸ ἓνα νὰ φρονοῦν καὶ νὰ θέλουν.

γ. τὸ φαγητὸν καὶ τὸ πιοτὸν καὶ τὸ ἐνδυμα καθὼς το ἔχει ὁ ἔσχατος, ἔτζη νὰ το ἔχη καὶ ὁ πρῶτος, ἔξω ἀπὸ σωματικὴν ἀσθένειαν.

δ. εἰς πλεονασμὸν καὶ περίσσευμα σιταρίου, κρασίου καὶ λαδίου νὰ μὴν καπηλεύουν, ἧγουν νὰ μὴ πουλοῦν.

ε. ξένα πράγματα κοσμικὰ νὰ μὴν δέχωνται.

ς. παιδιὰ κοσμικὰ γράμματα νὰ μὴ μαθαίνουν.

ζ. γυναῖκα νὰ μὴν ἐμπαίνῃ ὀμπροστὰ ἀπὸ τὸ διατεταγμένον ὄρος, μῆτε νὰ τὴν δώσουν τίποτες ἀπὸ τὰ φαγητὰ, ἂν καὶ ἤθελε συμβῆ νὰ ἀπεθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν.

η. νὰ μὴν ἔχη κανέννας τίποτες ἰδικόν του ὀλότελα, ἔξω ἀπὸ τὰ
20 ἐνδύματα καὶ φορέματα, διότι δὲν ἔχουσιν ὅλοι ἓσια μίαν ἡλικίαν.

θ. ἀπόκτημα ἰδιοαπόκτητον νὰ μὴν πολιτεύεται εἰς αὐτοὺς ὀλότελα· διότι διὰ τοῦτο λέγεται κοινόβιον· διατὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἰσότης, δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζεται κοινόβιον, ἀλλὰ συνέδριον
25 ληστῶν καὶ κατοικία ἱεροσύλων.

Ὅποιος λοιπὸν ἤθελε φανερωθῆ ὅπου νὰ ἔχη τίποτες ἰδικόν του, ἢ χάραγμα ἕως τρεῖς φύλλαις, νὰ μὴ κοινωνήσῃ τὰ θεῖα μυστήρια· καθὼς εἶναι παράδοσις πατρικὴ καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου· εἰ δὲ καὶ ἤθελε κοινωνήσῃ, ἡ κοινωνία τοῦ γίνεται εἰς κρίμα καὶ κατάκρισιν
30 καὶ ὄχι εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

|| Ταῦτα ὅλα γράφωντάς τα μὲ τὸ ἰδίον του χέρι καὶ βεβαιώνωντάς φ. 53^α τα μὲ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἀρχιερέως τὰ ἔδωκε τοὺς συνευρισκομένους

4. Τὸ α̅ λείπει μετατεθειμένον ἐν τῇ ᾠγ, ἐνθ' ἀναγινώσκωμεν τάδε· τὸν α̅ ὄρον ὄρατε πατρὸς ἐντολὰς οἱ ἐν τῷ μετεωρῷ οἰκοῦντες καὶ φρίζετε τῶν τριῶν ὀδοῶν τὴν ἀπειλήν 11. φαγητὸν

μέ τοῦ λόγου του, τὸν κύρ Γρηγόριον δὴλα δὴ καὶ τὸν κύρ Ἰάκωβον τοὺς ἱερομονάχους καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου ἦτον τότε μέ τοῦ λόγου του, καὶ τοὺς ἐδιάταξε νὰ συναθροίζωνται ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὄχι μοναχὰ εἰς ταῖς ἀγρυπνίαις τῆς Κυριακῆς καὶ τῶν 5 λοιπῶν μεγάλων ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ διαβά- ζουν τὴν ἀκολουθίαν ἀνελλιπῶς κατὰ τὴν ἀκριβῆ παράδοσιν τοῦ Τυπικοῦ.

Διότι συμβαίνει πολλαῖς φοραῖς ἀμέλεια καὶ ὀκνηρία, ἢ ἀπὸ φθό- νον τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου ἢ ἀπὸ φυσικὴν ὀκνηρίαν, καμμίαν φορὰν 10 καὶ ἀπὸ πειρασμὸν καὶ φροντίδα, ἢ καὶ διὰ προσθήκην καὶ πλεονα- σμὸν βρωμάτων καὶ φαγητῶν, ἢ γοῦν ἀπὸ πολυφαγίαν. Διότι τὸ νὰ προσεύχεται τινὰς μοναχὸς μέ μεγάλην προσοχὴν καὶ ἔγνοιαν καὶ χω- ρὶς ἀμέλειαν δὲν εἶναι δεδομένον εἰς ὅλους, ἀλλὰ εἰς ἐκείνους ὅπου 15 ἐδόθη ἡ προθυμία ἀπὸ τὴν θεῖαν χάριν μέ πολλοὺς καμμάτους καὶ κό- πους καὶ μέ πολλοὺς χρόνους· διότι, λέγει, οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἕνα, διατὶ ἀνίσως καὶ ἤθελέ του συνέβη ἀκηδία καὶ ἀμέλεια ἢ ἄλλος πειρασμὸς, δὲν ἔχει ποῖος νὰ τον βοηθήσῃ. Εἰς ὅλα δὲ ταῦτα εἶχεν ἐπιστάτην καὶ ἐπιτηρητὴν τὸν ἱερὸν Γρηγόριον, ὁ ὁποῖος ὄχι 20 μοναχὰ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ προτερήματα καὶ πράγματα ἐξαπερ- νοῦσε τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς ταῖς ἀναγκαῖαις τέχναις καὶ χρεῖαις ἦτον ἐπιστημονικώτατος καὶ τεχνικώτατος. Ὁ ὁποῖος Γρηγόριος ἔχωντας ὅλην τὴν φροντίδα καὶ ἔγνοιαν, ἡσύχαζεν ὁ γέρων χωρὶς μέ- ριμναν. Τούτην τὴν φήμην ἀκούωντας καὶ ὁ πνευματικώτατος Ἰγνά- 25 τιος ἦλθεν εἰς τὸν θαυμαστὸν Ἀθανάσιον μέ πέντε μαθητάς. Ὁπό- σην δὲ εὐπίθειαν καὶ ὑποταγὴν ἔδειξε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐκεῖνος ἀγάπην πρὸς αὐτόν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ το εἰπῆ τινὰς. Ἐὰ δὲ περὶ τοῦ πνευματικοῦ Ἀγάθωνος διηγήματα καὶ καμώματα ποῦ νὰ τα βάλωμεν; Ὁ ὁποῖος Ἀγάθων διὰ τὴν φιλικὴν σχέσιν καὶ ἀγάπην ὅπου εἶχεν εἰς τὸν πατέρα ἡμῶν Ἀθανάσιον, (διότι εἶχε μείνη προτῆτερα 30 μέ τοῦ λόγου του μερικὸν καιρὸν), ἀφίνωντας τὸ νὰ ἡσυχάζῃ εἰς τὸ

3. Μετὰ τὴν λέξιν ἐδιάταξε ἐπιταὶ ὅλους διαγεγραμμένον. 6. ἀνελλιπῶς 9. καμμίαν 10. περισμὸν 12. προσεύχεται τινὰς 15. ἀλλοίμονον 16. ἀκηδεῖα 27. Αἱ λέξεις διηγήματα καὶ καμώματα προστεθειμέναι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ψα. 29. Ἡ λέξις εἶχεν προστεθειμένη διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ψα.

Ἀγιον Ὅρος, πέρνωντας τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου εἶχεν ἀντάμα του, ἦλθε πρὸς αὐτόν. || Καὶ τί λογιῆς ὑποταγὴν ἔδιδε τοῦ πατρός, καὶ φ. 53β ὀπόση ἀγάπη ἦτον εἰς τοὺς δύο, τὸ ἡξεύρουσιν ἐκεῖνοι ὅπου ἐδιδάχθη- σαν ἀπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐδοκίμασαν καὶ ἤξευραν τὰ μυστικὰ τους.

Πόσῃν δὲ ὠφέλειαν ἔκαμεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅπου ἦτον ἀντάμα 5 του καὶ εἰς ὅλους, καὶ πόσον ἐμόχθησε καὶ ἐκοπίασε διὰ τὴν σύστασιν τοῦ κελλίου, τὸ ἀφίνω εἰς ἐκείνους ὅπου το ἡξεύρουν· ἐπειδὴ ἔγεινε τῶρα ὕστερα, καὶ ὅλοι τὸ γινώσκουσι. Μὲ ὅλον τοῦτο καὶ ἐκεῖνα ὅπου ἐδηλώθησαν καὶ ἐφανερῶθησαν παραπάνω, δὲν ἐλαλήθησαν ὅλα κατα- 10 λεπτῶς, ἢ κατὰ ἀκριβείαν, ἀλλὰ τοῦτο μοναχὰ ἦτον ὅλη ἡ σπουδὴ μου, νὰ μὴ σκεπασθοῦν τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀληθινο- νησίας. Ἀφίνωντας λοιπὸν τὰ ἀναμεταξὺ, ὡς ἂν ὅπου εἶναι καθὼς εἶπα γνώριμα καὶ φανερά εἰς ὅλους, κατεβαίνω εἰς τὸ τέλος τοῦ λό- γου, διὰ νὰ διηγηθῶ καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀγίου πατρός ὀλίγα 15 τινὰ, καὶ ἔτζη νὰ καταπαύσω καὶ νὰ τελειώσω τὸν λόγον.

Διότι ὕστερα, ἀφ' οὐ ἐκοιμήθη ὁ ἱερὸς Γρηγόριος, ἐπαρακίνησεν ὁ πατέρας τὸν ἐν ἱερομονάχοις κύρ Μακάριον νὰ ἐπιστατῆ καὶ νὰ ὀδηγῆ 20 τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὰ χρειαζόμενα τοῦ κελλίου. Ἐπειτα εὐγαίνωντας ἀπὸ τὸ κελλίον ὁ πνευματικὸς Ἀγάθων διὰ ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν καὶ τελειώνωντας τὸν βίον του ἐν εἰρήνῃ, (τὸν ὁποῖον πνευματικὸν 20 Ἀγάθωνα ἐβούλετο ὁ πατήρ Ἀθανάσιος νὰ τον ἀφήσῃ διάδοχον), μέ κοινήν γνώμην καὶ βουλήν πάντων τῶν πατέρων ἐγχειρίζει καὶ δίδει ὅλην τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀρχὴν Ἰωάσαφ τὸν βασιλέα. Ὁ ὁποῖος ἀπομέ- νωντας καὶ καρτερῶντας εἰς τοῦτο τὸ κελλί ὀλίγον καιρὸν, μετατο- 25 πίζει καὶ ἀναχωρεῖ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ἐστῶντας δὲ καὶ νὰ εὕγῃ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσαφ, ἐσυνέβη τοῦ πατρός Ἀθανασίου ἐκεῖ ὅπου ἐστέ- κετο εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τῆς Κυριακῆς νὰ ἀσθενήσῃ ἀπὸ χυμὸν μελαγ- χολικόν· ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀσθένειαν καὶ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ. Λοιπὸν 30 ἔστωντας καὶ νὰ τον περικυκλώσουν οἱ ἀδελφοὶ, ἐγύρευαν ποῖος ἀπὸ αὐτοὺς ἤθελε παρακινήθῃ καὶ προτραπῆ ἀπὸ λόγου του εἰς τὸ νὰ ἀρχῆ καὶ νὰ ἐξουσιάζῃ τὸ κελλίον καὶ τὴν ἀδελφότητα. || Καὶ εἶπεν φ. 54α ὁ πατήρ· α' Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἰδοὺ ὅπου παραδίδω εἰς ὅλους ἐσᾶς

10. Ἡ λέξις ἦτον προστεθειμένη διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ψα. 16. Ἡ λέξις ὕστερα προστεθειμένη διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ψα. 20. Τῆς λέξεως τελειώνων- 21. ἀφίση

ὀλίγην τινά και τελευταίαν ἐντολήν. Καί πρῶτον μὲν σας ἀφίνω εἰς τὴν σκέπην τῆς ὑπερευλογημένης Θεοτόκου και ἀειπαρθένου Μαρίας, καθὼς και τὸ μοναστήριον εἶναι κεκληρωμένον εἰς τὸ ὄνομά της· εἰς τὴν ὁποίαν και ἐγὼ ἐλπίζοντας και ἔχοντας τὸ θάρρος μου δὲν ἐστέρησα ἕως τώρα ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν χρείαν. Ἐλπίζω δὲ και διὰ πρεσβειῶν αὐτῆς και νὰ σωθῶ κατὰ χάριν, ἂν καλά και νὰ μὴν ἔκανα εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν κανένα καλόν. Ἀλλά, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ μου ὅλη ὁποῦ ἔζησα ἐδῶ δὲν ἦτον δι' ἄλλο τίποτες πᾶρεξ διὰ τὸν θεόν, και ἐγὼ πρῶτον ἐκατοίκησα και ἐκαλλώπισα τοῦτο τὸ κάθισμα, και μὲ τὸ μέσον τὸ ἐδικόν μου ἦλθετε ὅλοι ὅσοι εὐρίσκεσθε εἰς τὸ Μετέωρον, προστάζω μὲ ἐπιταγὴν και ἐξουσίαν νὰ ἔχετε πρῶτον ἀδελφόν και πατέρα πνευματικόν τὸν ἐν ἱερομονάχοις κύρ Μακάριον· διότι και πρῶτον ζῶντός μου τὸν ἐδιώρισα και τον ἔβαλα νὰ ἄρχῃ εἰς ταῖς χρείαις τοῦ κελλίου· τώρα δὲ χρεωστῆ νὰ σας ὀδηγᾷ και νὰ σας βάνῃ εἰς τάξιν και εἰς ταῖς πνευματικαῖς διαγωγαῖς, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἡμετέραν ἀμαρτίαν εὐγῆκεν ἀπὸ τὸ κελλίον ὁ κύρ Ἰωάσαφ και δὲν ἀπομεινε μὲ τοῦ λόγου μας, καθὼς ὑπισχέθη και ἔταξεν. Ὅμως ὅταν ἤθελε γυρίση ἐδῶ και ἤθελε στέρξῃ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυμφωνήθησαν νὰ πολιτεύεται κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Τυπικοῦ τοῦ κελλίου, ἄς εἶναι· διότι ἐλπίζω πῶς θέλει γυρίσει πάλιν ὀπίσω, και λοιπὸν ἄς ἄρχῃ· και ὅλοι οἱ εὐρισκόμενοι δώσετε του κάθε λογιῆς ὑποταγὴν και εὐπειθειαν. Καί ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον ἔχετε ἀγάπην και ὁμόνοιαν, και πολιτεύεσθε καθὼς ἐρμήνευσα και σας ἐδιάταξα ἀπάνω εἰς τὸ Τυπικόν κατὰ ταῖς παράδοσις τῶν ἀρχαίων ἀγίων πατέρων. Ὅταν δὲ συνέβη νὰ κοιμηθῇ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐβάλθη τώρα ἀπὸ λόγου μου προεστὸς και ἡγούμενος, νὰ γίνεταί ἐκλογή, ἦγουν νὰ διαλέγεται ἕνας ἀπὸ τοὺς εὐρισκομένους ἀδελφούς, και ἄς ἀναβιβάζεται εἰς τὴν ἀρχὴν και ἐξουσίαν τοῦ ἡγουμένου ὁποῖος και εἶναι, και ὄχι ἀπὸ ἄλλου, ἐπειδὴ δὲν θέλει προκόψει. || Ἄς εἶναι δὲ και μὲ γνώμην τοῦ ἡγουμένου τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, σώζεσθε ὅλοι, και ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἄς εἶναι μὲ ὅλους ἐσᾶς».

Ταῦτα λέγωντας και κάμνωντας εἰς τὴν ἀσθένειαν μερικὸν καιρὸν,

6. ἔκανα K: ἔκαμα Γ 7. Μετὰ τὸ εἰς ἔπεται τὸ διαγεγραμμένον.
12. Τοῦ ἐν προηγείται ἐν διαγεγραμμένον 13. ζῶντος 14. βάνει
20. ἀρχεῖ 21. δόσετε 25. προεστὸς

ἕως σαράντα ἡμέραις, ὄντας χρόνων ἐβδομηνταοκτῶ, ἀπῆλθε πρὸς Κύριον, συναριθμούμενος και συνταττόμενος μὲ τοὺς χοροὺς τῶν πατέρων.

Αὐτὰ μὲν τα ἐδιηγήθηκα και τα ἐπέρασα ὡς ἐν συντόμῳ, και τὰς περιόδους και στράτας του και τὰς λοιπὰς ἀριστείας και ἀνδραγαθίας του και ὅσα ἄκουσα ἀπὸ λόγου του και ὅσα ἔμαθα και ἀπὸ ἄλλους πολλοὺς και ἐδῶ και εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος· τὰ ὁποῖα και ἐσπούδαξα νὰ τα σημαδεύσω και νὰ τα γράψω ἰδιωτικῶς και ἀπλῶς. Πλὴν ὁμως, ἀνίσως και φαίνεται εὐλογον, καθὼς εἶπαμιν, κάμνοντες ἀρχὴν τοῦ λόγου και διηγούμενοι ὀλίγα τινὰ διὰ τὴν εὐάρεστον αὐτοῦ διαγωγὴν και πολιτείαν, νὰ τα δηλοποιήσωμεν και νὰ τα φανερώσωμεν εἰς ἐκείνους ὁποῦ μέλλουν νὰ ἔλθουν νὰ κατοικήσουν μετὰ ταῦτα ἐδῶ· διότι ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶδαν τὸν ἄνδρα και συνωμίλησαν μὲ τοῦ λόγου του δὲν ἔχουν χρείαν τὴν ἐδικὴν μας ἐξήγησιν.

Τὸ λοιπὸν ἄς ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον ἡ σύνθεσις και εὐαρμοστία τῆς οὐρανοβάμου σκάλας, και ἄς μετρήσωμεν τοὺς βαθμούς της, ἦγουν τὰ σκαλοῦνια της, και ἄς ἰδοῦμεν ἀνίσως και ἀνέβηκεν ὁ πατέρας εἰς ὅλα, ἢ εἰς μερικὰ ἀνέβηκε, και εἰς μερικὰ ἐφάνηκεν ὕστερος, ἦγουν δὲν ἀνέβηκεν.

Και πρῶτον μὲν ἄς ἰδοῦμεν τὰ ἰδιώματα τῶν τριῶν βαθμίδων, ἦγουν σκαλοῦνιων, τῆς φωνῆς λέγω τοῦ κόσμου, τῆς ἀπροσπαθείας και τῆς ξενιτείας. Ὅμως τοῦτα τρία εἶναι εἰς ὅλους φανερά· διατὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων και ἀπὸ βρέφους ἐκατώρθωσε τὴν παντοτεινὴν φυγὴν τοῦ κόσμου, και περιπατῶντας πόλεις και νησιά, ἔγεινεν ἀνώτερος και ἀπάνω ἀπὸ κάθε λογιῆς προσπάθειαν. Ἡ δὲ φρόνιμή του ξενιτεία ἀπ' ἐδῶ εἶναι φανερὴ, ὅτι καμμίαν φορὰν δὲν ἐφάνέρωσεν εἰς κανένα τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του, ἂν καλά και νὰ ἐμάθαμεν ἀπὸ πολλοὺς πῶς ἦτον ἀπὸ εὐγενικοὺς γονεῖς. Ἀνίσως δὲ και κανένας τὸν ὠνόμαζεν ὡς συγγενῆ του και ἐδικόν, ἐδειχνεν εἰς αὐτὸν ἀφιλίωτον μῖσος και ἀποστροφὴν μεγάλην, ἦγουν τὸν ἐφευγεν, || λέγωντας ἔτζη· ἀΦίλοι, και συγγενεῖς και ἐδικοί μου εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀγαποῦν νὰ

1. ὄντας β. Μετὰ τὴν λέξιν λόγου ἔπονται αἱ λέξεις και δίδοντες εἰς φῶς διαγεγραμμένοι. 10. τινὰ Γ: τινὰ K 12. Αἱ λέξεις νὰ ἔλθουν προστεθειμένοι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠδῇ. 15. ἔλθῃ 16. μετρήσωμεν K: μετρήσωμεν Γ 17. σκαλοῦνιά 20. καμμίαν

εὐρίσκωνται μαζί με τοῦ λόγου μου εἰς τὴν ἐδικήν μου διαγωγὴν καὶ πολιτείαν η.

Ἐπειτα ἄς ἰδοῦμεν τὸν βαθμὸν τῆς ὑπακοῆς, ἀνίσως ἀνέβηκε καὶ εἰς αὐτόν. Ὅμως καὶ διὰ τοῦτον λογιάζω πῶς καὶ οἱ λίθοι θέλουν φωνάζει· ἐπειδὴ νύκτα καὶ ἡμέραν ἰδιακονοῦσε καὶ ὑπερέτα τὸν πνευματικόν του πατέρα Γρηγόριον, κρούοντας τὸ ποδάρι του παντοῦ καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐδῶ ἕως καὶ εἰς τὸ Λυκοστόμιον διαχρεῖαν ἄλατος, ἀλλὰ δὴ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν τῶν καρύων εἰς τὴν Μόλουσαν. Διατί τέτοιας λογῆς ἔμεινεν εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦ πατρὸς καὶ εἰς τὴν ἀγάπην μέχρι τέλους, ὅπου πολλὰ ὀλίγοι καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιούς νά τα ἐκατέρθωσαν.

Διὰ δὲ τὴν ἐνθύμησιν τοῦ θανάτου καὶ διὰ τὸ χαροποιὸν πένθος, ἀπόδειξις φανερὴ εἶναι ὁ τάφος, τὸν ὅποιον ἔσκαψε μετὰ τὰ ἴδια του χέρια κοντὰ εἰς τὸ κελλίον του· εἰς τὸν ὅποιον τάφον καθούμενος ἀγνάντια καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπένθει καὶ ἔκλαιεν. Εἰ δὲ καὶ ἐχρειάζετο περισσότερην ἀφορμὴν διὰ νὰ κλαίῃ περισσότερον, πέρνωντας εἰς τὰ χέρια του τὰς ἐπιστολάς ὅπου του ἔστειλεν ὁ πατέρας του Γρηγόριος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ διαβάζωντας ἔτρεχε τὸ δάκρυον ἀκατάπαυστα.

Διὰ δὲ τὴν σιωπὴν τῶν χειλέων του εἶναι φανερόν εἰς ὅλους πῶς ὅποτεν ἤθελε τύχη νὰ ἔλθῃ τινὰς, τὸν ἀπαντοῦσεν ὡς ῥομφαία, καὶ ἤθελε νὰ τον ξεπροβοδήσῃ τὸ ὀγληγορώτερον, φυλάγωντας τοῦ λόγου ὡς τὴν ἄκρην ἀπὸ τὸν δαίμονα τῆς καταλαλιᾶς καὶ τοῦ ψεύδους.

Ἡ δὲ ἀκηδία καὶ ὀκνηρία δὲν εἶχε χώραν εἰς αὐτόν· διότι ἡ πολυλαῖς γονυκλισίαις καὶ μετάνοιαις καὶ ἡ συνεχῆς καὶ ἀκατάπαυστος ἀνάγνωσις δὲν τον ἄφινε νὰ ἀκηδιάσῃ, ἔξω νὰ ἦτον τίποτες πολλὰ ἄρρωστοι. Διὰ δὲ τὴν ἐγκράτειαν, ἠξεύρουσιν οἱ μαθηταὶ του καὶ ὅσοι εἶναι διδαγμένοι ἀπ' αὐτόν, πῶς ὅλη του ἡ ζωὴ ἦτον μονοφαιγία, καὶ αὐτὴ πολλὰ ὀλίγη. Διὰ δὲ τὴν ἀγνείαν καὶ σωφροσύνην καὶ καθαρότητα, λογιάζε διὰ χάριν μου πῶς νὰ ἦτον ἡ σωματικὴ του ζωὴ εἰς τὴν γῆν ἀγγελικὴ· διατί ὄχι μοναχὰ ἠλευθερώθηκεν ἀπὸ τὸ ἐμπαθὲς ἔργον, τοῦ βλέμματος λέγω καὶ τοῦ πιάσματος τῶν θηλυκῶν,

8. ἄλατος 17. χέρια 22. (καὶ κατωτέρω) ὀγληγορώτερον
26. ἀφηνῶ 30. νὰ προστεθειμένον διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠδῇ.
32. θηλικῶν

ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ψιλὴν ὀνομασίαν, διότι τὸ Γυναῖκα ὄνομα δὲν εὐγῆκε ποτὲ ἔξω ἀπὸ τὰ χεῖλη του. || Διὰ τοῦτο καὶ ἀνίσως ἤθελε λάχῃ τοῦτο τὸ ὄνομα Γυναῖκα εἰς καρμίαν ἐξήγησιν, τὸ ἔλεγε μετὰ ἀλληγορίαν, ἤγουν μετὰ ἄλλαις λέξεσι, καὶ τὸ ὠνόμαζεν ἡ σφενδόνα, ὡς ἂν ὅπου ρίχνει εἰς τὴν ψυχὴν τοὺς λίθους τῆς ἀμαρτίας, ἢ το ἔλεγε πάθος, ὡς ἂν ὅπου γίνεται ἐργαστήριον εἰς τοὺς ἐμπαθεῖς καὶ φιλοσάρκους.

Διὰ δὲ τὴν ἀκτημοσύνην, ἕως ὅπου ἦτον ἡ φροντίδα μοναχὰ διὰ λόγου του, ἦτον ἀπάνω ἀπ' αὐτὴν· ἀφ' οὗ δὲ ἐκατοίκησαν ἀδελφοὶ μετὰ τοῦ λόγου του, ἀνίσως καὶ ἤθελε παρακινήθῃ κανένας ἀφ' ἑαυτοῦ του νὰ του δώσῃ τίποτες, τὸ ἔπερνεν, ὄχι διὰ λόγου του, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀδελφούς, ὅπου εὐρίσκονταν εἰς τὴν ὑποταγὴν του, καὶ διὰ τοὺς ἄλλους πτωχοὺς.

Τὴν ἀγρυπνίαν του δὲ ὅπου ἔκαμνε κατὰ μόνας καὶ ξεχωριστὰ κανένας δὲν την ἠξεύρει, πᾶρεξ ἐκεῖνος ὅπου βλέπει τὰ πάντα. Ὅμως καὶ ἀπὸ ταῖς ἀγρυπνίαις ὅπου ἐγίνονταν εἰς τὴν συνοδίαν εἶναι καὶ αὐτὴ φανερὴ· διατί κανένας ποτὲ δὲν τον εἶδε νὰ νυστάξῃ, μήτε εἰς τὴν ψαλμωδίαν, μήτε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ ὅπως δι' ὅλου ἦτον ὡς ἂν ἕνας ἀνδριάντας ἢ στῦλος εἰς ταῖς ἀγρυπνίαις τῶν ἑσπερῶν· ἡ κενοδοξία δὲ πάλιν δὲν εἶχε χώραν εἰς αὐτόν· διότι πάντοτε ὠνόμαζε τοῦ λόγου του ἰδιώτην καὶ ἄγροικον.

Τὴν ἀκακίαν δὲ καὶ τὴν ἀοργησίαν εἰς μὲν τοὺς εὐπειθεῖς καὶ ὑπηκόους τὴν ἐφύλαγεν, εἰς δὲ τοὺς παρηκόους καὶ διεστραμμένους διὰ διόρθωσιν τοὺς ἐμάλλονεν ὀργιστικῶς· εἰ δὲ καὶ τοὺς ἔβλεπε νὰ ἀντιστέκονται καὶ νὰ ἀντιλέγουν, ἀφίνωντάς τους, ἐφρόντιζε διὰ λόγου του.

Τῆς ταπεινοφροσύνης του δὲ ὑπόδειγμα καὶ σημάδι εἶναι τοῦτο, ὅτι ἕστωντας καὶ νὰ ἦτον ἄξιος διὰ νὰ πάρῃ θρόνον μεγάλον ἀρχιερωσύνης, αὐτὸς παντελῶς οὐδὲ βαθμὸν ἱερωσύνης δὲν ἠθέλησε νὰ πιάσῃ. Ἀλλὰ ὅταν ἤθελε λάχῃ νὰ καθίσῃ εἰς τὴν τράπεζαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ δὲν ἐτύγχανεν ἱερέας, πάντοτε ἄλλον ἔλεγε παρακινήτικῶς νὰ κάμῃ στίχον.

3. εἰς ἐν τῇ ᾠδῇ ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ κειμένῳ μετὰ καμῖαν 4. λέξαις
24. ἐμάλωνεν 25. ἀφηνῶντας

Εἰς τὸν βαθμὸν δὲ τῆς διακρίσεως τόσον πολλὰ ἀνέβηκεν, ὡς ἂν ἓνας φ. 56^α ἄλλος δεύτερος ποιμὴν. ἥ Διὰ δὲ τὸ μέτρον τῆς ἡσυχίας του, (ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν τὴν ἐδοκίμασα), δὲν δύνομαι τί νὰ εἰπῶ. Ὁμῶς ἄκουσα ἀπὸ τὸν γέροντά μου, ὁ ὁποῖος εἶχε δοκιμάσῃ ἀκριβῶς τοὺς ἡσυχαστάς ὅπου 5 ἦτον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, καὶ μου ἔλεγεν, ὅτι εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ πατρὸς μετὰ βίας νὰ φθάσουν τοῦτοι οἱ δύο ἡσυχασταί, τοὺς ὁποίους τοὺς εἶδα καὶ ἐγὼ.

Διὰ δὲ τὴν προσευχὴν του καὶ τὴν πνευματικὴν του ἀλλοίωσιν, ὅσοι ἐστέκονταν μαζῇ μετὰ τοῦ λόγου του εἰς ταῖς ἀγρυπνίαις ἤξεύρουσι διὰ 10 τὰ ἰδικὰ του καὶ τα διηγοῦνται πῶς ἐγίνονταν ἀλλοιώτικος ἐκεῖ ὅπου ἐστέκετο, καὶ ἐκλονίζετο ἡ κεφαλὴ του παντοτεινὰ, εἰς τόσον ὅπου νὰ λογιάζῃ τινὰς πῶς νὰ εἶναι ἔξω φρενῶν· διὰ τὴν ἀκραν καὶ ὑπερβολικὴν του φιλοθείαν καὶ ἀγάπην ὅπου εἶχε πρὸς τὸν θεόν, ἀλησμονοῦσε τὸ στάσιμον ὅπου ἐγίνετο εἰς τὴν συνοδίαν, καὶ ἔκαμνε τὸ κορμί 15 τὴν συνηθισμένην ὑπηρεσίαν.

Περὶ δὲ πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, πίστιν μὲν εἶχεν ὀρθὴν κατὰ ταῖς παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων ἀπαραλλάκτως Ζῆλον δὲ ἐνθεον εἶχεν ὡς ἄλλος Ἡλίας, εἰς τόσον ὅπου καὶ μερικοί τινες τὸν ἔλεγαν Ἅγιον Ἡλίαν, ἀσυγκατάβατον. Ἐλπίδα δὲ τὴν 20 μεγάλην εἶχεν, ὅπου ἀπὸ τὰ παρόντα καὶ ἐνεστώτα νὰ σημαδεύῃ τὰ μέλλοντα καὶ αἰώνια καὶ νὰ λέγῃ· «Ἐπειδὴ ὁ θεὸς διὰ τὴν φιλοφροσύνην του δὲν με ὑστέρησε παντελῶς εἰς τούτην τὴν ζωὴν ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα πράγματα, ἐλπίζω πῶς θέλει με ἀξιῶσαι κατὰ χάριν καὶ τῶν μελλόντων αὐτοῦ ἀγαθῶν».

25 Εἰς τὰ τοιαῦτα λοιπὸν κατορθώματα ὅσον ἦτον τὸ δυνατόν του διαπρέπωντας καὶ λάμπωντας, δὲν ἀπόμεινεν ἄμοιρος οὐδὲ ἀπὸ θεϊκὰ χαρίσματα, ἀλλὰ ἠξιώθη καὶ προορατικοῦ καὶ προφητικοῦ χαρίσματος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ τούτα, ὅπου, ἀνίσως φαίνεται εὐλογον, θέλω τα ἀναφέρει εἰς τοῦ λόγου σας, τὰ ὁποῖα τὰ ἠξεύρουσιν ὅλοι.

30 Διὰ τὴν οὐ καίσαρ ἐκεῖνος ὅπου ὠνομάζετο Πραάλημπος, ὕστερα ἀφ' οὐ ἔβαλεν εἰς ὄρκον τοὺς Ἀλβανίτας, ἐρχόμενος πρὸς τὸν πατέρα, τὸ ἔδειχνε τοῦτο ὡς ἂν ἓνα καύχημα. Ὁ δὲ πατὴρ ὅπου κατὰ ἀλήθειαν

ἐλαλοῦσεν ἐνώπιον βασιλέων, καὶ δὲν ἐντρέπετο, εἶπεν· «Ἐσὺ μὲν ὡς ἂν ὅπου ἐπῆρες χορτάρια, μὴν καυχᾶσαι· διὰ τὴν ἔχεις νὰ πληρώσῃς τὸ ὀγληγορώτερον διὰ ταῦτα ἰδικὰ σου αἵματα». Τὸ ὁποῖον καὶ ἔγεινε· διὰ τὴν, ἐστῶντας καὶ νὰ κτυπηθῇ εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ νὰ του τρέξῃ 5 αἷμα, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον ἀπέθανε.

ἥ Μετὰ ταῦτα ἡ γυνὴ τούτου τοῦ καίσαρος Πραάλημπος, ἔχουσα φ. 56^β πόθον νὰ ἰδῇ τὸν πατέρα, ὅταν ἦλθεν εἰς τοὺς Σταγούς, αὐτὸς δὲν ἤθελε, μετὰ τὸ νὰ ἐφυλάγετο εἰς ἄκρον ἀπὸ τὴν θεωρίαν καὶ ὀμιλίαν τῶν γυναικῶν, καὶ μετὰ τὸ νὰ εἶναι τὰ κύκλω τοῦ Μετεώρου ἄβαστα καὶ ἀπεριπάτητα εἰς τὰς γυναῖκας. Ἐστῶντας δὲ καὶ νὰ τον ἐνοχλοῦσε 10 πολλὰ διὰ τοῦτο, συναπαντῶντάς τον ἀπὸ μακρόθεν τῆς εἶπεν· «Τί εἶναι εἰς τοῦ λόγου σου αὐτὰ τὰ φαντάσματα καὶ ἡ κενὴ δυναστεία καὶ ματαία δόξα; Ἡξευρε καλὰ πῶς δὲν θέλει περάσει πολὺς καιρὸς τὸ ἀναμεταξὺ, καὶ ἀποθνήσκουσα καὶ ἐσὺ θέλεις τα ἀφήσει· αὐτὰ στα- νικῶς εἰς ἄλλας». Ἡ ὁποία καὶ ἀπέθανε ὕστερα ἀφ' οὐ ἐπέρασεν τρεῖς 15 μῆνες.

ἓνας μοναχὸς ἦτον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὁ ὁποῖος ἦτον πρῶτα μετὰ τὸν πατέρα· λοιπὸν ἐρχόμενος πάλιν πρὸς αὐτὸν, εἶπε τοὺς ἀδελφοὺς ὁ πατέρας· «Βλέπετε τοῦτον τὸν ἀδελφόν; Διὰ ἰδικόν μου πειρα- σμὸν ἦλθεν εἰδῶ, καὶ ὄχι δι' ἄλλο τίποτε». Τὸ ὁποῖον καὶ ἔγεινε. 20

Ἐστῶντας καὶ νὰ κοιμηθῇ, καθὼς εἶπαμεν, ὁ κύριος Γρηγόριος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, αὐτὴν τὴν ὥραν φθάνωντας εἰς τὴν ἐκκλη- σίαν ὁ πατὴρ μετὰ σπουδῆν καὶ συναθροίζωντας τὴν ἀδελφότητα, εἶπεν· «Ἐλᾶτε, ἀδελφοί, νὰ κάμωμεν σύναξιν καὶ δέησιν διὰ τὸν κοινὸν πα- 25 τέρα· διότι λογιάζω τῶρα ὀλίγον ὑπάγει πρὸς Κύριον, διὰ νὰ παρα- καλέσῃ τὸν θεὸν καὶ αὐτὸς διὰ λόγου μας».

Τὴν δὲ ἐρήμωσιν τῆς Θεσσαλονίκης ὅπου ἔγεινε ἀπὸ τοὺς Γούρ- κους, τὴν εἶπεν ἀρχήτερα ἀπὸ τρεῖς χρόνους· διότι, εἶδα, λίγαι, ὅλαις ταῖς πόρταις τῆς κλεισμέναις, καὶ μοναχὰ ἡ πόρτα τοῦ αἰγιαλοῦ εἶχεν 30 ὀλίγον μέρὸς ἀνοικτόν.

Αὐτὰ μὲν ἀπὸ τὰ πολλὰ ὀλίγα ἐνθύμισα ἀπὸ μέρους τὴν ἀγάπην σας (τὰ ὁποῖα καὶ ὅλα τὰ ἠξεύρουσι καλλίτερα ἀπὸ λόγου μου) διὰ

10. Τὸ διηγοῦνται ἐν τῇ βφ ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ κειμένῳ φανερώουσι
17. παραδόσεις 18. ἡλίας 19. ἡλίαν 28. Μετὰ τὸ
τοῦτα ἔπεται τα διαγεγραμμένον. 31. αλβανίτας.

2. Τὸ ὅπου προσθεσθέν διὰ παρακομπῆς ἐν τῇ βφ. 11. συναπαν-
τῶντας 14. ἀφίσει 15. ὁποῖα 31. ἐνθύμισα

νά σπουδάξωμεν καὶ ἡμεῖς νά γενοῦμεν μιμηταὶ τοῦ εἰς τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς μας, καὶ ὄχι μοναχὰ νά δοξαζώμε-
σθην καὶ νά μεγαλοφρονοῦμεν εἰς τὰ προτερήματα καὶ καλὰ ἐκείνου·
διότι δὲν θέλει μας ὠφελῆσαι τοῦτο, τὸ νά θαρροῦμεν εἰς τὴν ἀρε-
5 τὴν τῶν προγόνων μας, ἀνίσως καὶ ἡμεῖς ζοῦμεν μὲ ἀμέλειαν. Ἄς
ἀκούσωμεν τὸν προφητικὸν λόγον ὅπου λέγει, ὅτι, ἀνίσως σταθῆ ὁ
Ἐνώχ καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Δανιήλ, δὲν θέλουν λυτρώσῃ τοὺς υἱοὺς
αὐτῶν. Καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε τοὺς Ἰουδαίους, ἀνίσως καὶ ἦσαν τέ-
φ. 17^a κνα τοῦ Ἀβραάμ, ἤθελετε κάμνη τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ. || Καὶ ἄλ-
10 λου ἀγίου λέγοντος, καὶ πῶς δένδρον καλὸν κλάδον σαθρὸν καὶ ἄκαρ-
πον ἐβλάστησε· μηδὲ πάλιν νά ἀπελπίζωμεν τελείως, νά πέφτωμεν
εἰς τοὺς πειρασμούς· διατί καὶ τοῦτο δὲν εἶναι καλόν· διότι ἔχο-
μεν πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Κύριον καὶ πρὸς τὴν ἄχραντον αὐτοῦ μη-
τέρα, τὸν κοινὸν ἡμῶν πατέρα, καὶ δὲν θέλομεν ἀφεθῆ νά πειραχθοῦ-
15 μεν ἔξω ἀπὸ τὴν δύναμιν μας.

Διοτι ἤξεύρετε πῶς ὕστερα ἀπὸ δύο χρόνους τῆς κοιμήσεως τοῦ πα-
τρὸς, ἔστρωντας καὶ νά ἀπελπίσωμεν καὶ νά βουληθοῦμεν νά φύγωμεν
διὰ ἐκεῖνα ὅπου ἐκαρτερούσαμεν νά μας συνέθουν, πῶς διὰ στήριγμόν
μας καὶ ἐλπίδα ἀνέβλυσεν καὶ εὐγῆκεν ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ ἡ ἄρρητος
20 ἐκείνη εὐωδία καὶ δὲν ἔπαυσεν ἕως ὅπου ἐσώθη ἡ ἀνοιξίς. Ἐτῆς λοι-
πὸν καὶ τώρα ἄς ἐπιρρίψωμεν ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν μας, καὶ αὐ-
τός μας θέλει διαθρέψει ἐν τῷ νῦν αἰῶνι σωματικῶς, καὶ ἐν τῷ μέλ-
λοντι θέλει μας ἀξιῶσαι κατὰ χάριν καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὡς μό-
νος ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶ-
25 νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μετεφράσθη ὁ παρὼν βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἀθανασίου θεοῦ βοη-
θεία καὶ τῆ αὐτοῦ πρεσβεία καὶ ἐξηγήθη κατὰ τὸ δυνατὸν ἀπὸ τὸ ἐλ-
ληνικὸν εἰς πεζὴν γλῶσσαν παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ὀλιγομαθοῦς
30 ναὶ μὴν καὶ πολυμαρτήτου Νεοφύτου ἱερομονάχου Χρυσοπούλου, τοῦ
ἐκ τῆς ἱερᾶς βασιλικῆς τε καὶ πατριαρχικῆς μεγάλης μονῆς τῶν Ἰβή-
ρων, τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμφῳ ὄρει τοῦ Ἀθωνος κειμένης, ὀρμωμένου δὲ
ἐκ τῆς ἀριζήλου κωμοπόλεως Τυρνάβου τῆς Λαρίσσης, διὰ συνδρομῆς

καὶ ἐξόδου καὶ μεγάλης σπουδῆς τοῦ πανοσιωτάτου καὶ αἰδουσιμωτά-
του προηγουμένου τῆς ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ Μετεώρου κυ-
ροῦ Καλλίστου διὰ μνημόσυον τοῦ αἰώνιον καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ.
Δέομαι οὖν τῆς ὑμῶν ἀγάπης, ὦ ἀδελφοί, ὅσοι λάβετε εἰς ἀνάγνωσιν
τὸν παρόντα βίον τοῦ ὄντως τρισμάκαρος καὶ τρισολβίου Ἀθανασίου 5
νά ἐνθυμᾶσθε καὶ ἐμένα τὸν ἐξηγήσαντα αὐτὸν εἰς τὰς προσευχάς σας·
καὶ ἂν εὑρετε κανένα σφάλμα εἰς αὐτὸν ἢ ὀρθογραφίας ἢ συντάξεως
ἢ νοήματος, νά με συμπαθήσετε, ὅτι τὸ ἀσφαλτον μόνος ὁ θεὸς τὸ
ἔχει· μάλιστα ὅπου καὶ τὸ πρωτότυπον ἢ ἦτον εἰς μερικὰ ἀπὸ τὴν ἀρ-
χὴν διεφθαρμένον καὶ κκοσύντακτον, ἢ ὅτι ἐκαλλιγραφήθη ἀπὸ ἀδελ- 10
φὸν ἄμουσον καὶ ἄγυστον τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, καθὼς ἡμπορεῖ
καθ' ἑνασ σπουδατος καὶ ὀλίγον προκομμένος νά το τοχασθῆ διαβά-
ζωντας ἐπιμελῶς τὸν ἐν ἐλληνικῇ φράσει βίον αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο
δὲν εἶναι ὅλον ἐδικόν μου τὸ σφάλμα καὶ ἡ ψέξις.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ βίος τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου καὶ τὰ ἐξ αὐ-
τοῦ διδάγματα περὶ τῆς μονῆς τῆς Μεταμορφώσεως τῆς ἰδίως
λεγομένης τοῦ Μετεώρου, ὄντα οὐκ ἀνάξια λόγου διὰ τὴν καθ'
ἄλλου ἱστορίαν τῶν ἐν τοῖς Μετέωροις μονῶν. Προσθέτω δ' ἐν-
ταῦθα καὶ τινὰ ἐμὰ σημειώματα περὶ αὐτῆς, ληφθέντα κατὰ τὴν
βραχεῖαν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὴν μονὴν ταύτην τὸν Σεπτέμβριον
τοῦ 1894, εἰς ἣν ἀνειλκύσθη διὰ τοῦ λεγομένου βρυζονίου.
Ἐχει δὲ τὸ σχοινίον τοῦ ἀναβάτου¹ τῆς μονῆς τούτου μῆκος 35
μέτρων· εἶνε ἄρα τὸ Μετέωρον χθαμαλότερον τῆς μονῆς Βαρ-
λαάμ, κειμένης εἰς ὕψος 40, καὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐχούσης
ὕψος 45 μέτρων.

¹ Ἐσωθεν τῆς θύρας τῆς ἐκ τῶν κατηχομένων ἀγούσης εἰς

12. προκομμένος

¹ Τὴν λέξιν ἀναβάτης περὶ τοῦ ἀνελευστῆρος εὐρίσκομεν ἤδη ἐν τῷ Βίῳ. Ἴδε
ἀνωτέρω σ. 72, 24. Οὕτω δὲ λύεται, νομίζω, διὰ τῆς εὐρέσεως τῆς ἀξιολόγου ταύτης
λέξεως καὶ τὸ πρό τιος χρόνου παρ' ἡμῖν ὑποκινήθην ζήτημα περὶ τῆς μεταφράσεως
τῆς λέξεως ascensus, συμφώνως πρὸς τὴν γνώμην ἣν ἐξήνεγκεν ὁ συνάδελφος κ.
Γεώργιος Χατζιδάκις.

τὸν καθολικὸν ναὸν, οὔσης ξυλογλύπτου μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ διακόσμου ὑπὸ ἡλῶν ἐμπεπαρμένων, ἀνέγνων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην τοῦ ἔτους 1545. Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνιστορήθη¹ ὁ πάνσεπτος καὶ θεῖος ναὸς οὗτος τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς Μεταμορφώσεως διὰ συνδρομῆς καὶ κόπου τῶν ἐδρισκομένων ἀδελφῶν, ἡγουμενεύοντος κυροῦ Συμεῶν ἱερομονάχου ἐπὶ ἔτους ^{αὐτῶν} ζξζ' ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ ἡ' Ἰνδικτιῶνος ιδης. Ἐκδίδω δὲ καὶ πάλιν τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, καίπερ ἤδη ἐκδομένην μετ' ἄλλων τινῶν τῆς αὐτῆς μονῆς ὑπὸ τοῦ Heuzey², καὶ ὅτι οὗτος κακῶς ἀνέγνω ἔτος ζξα καὶ Ἰνδικτιῶνα ια, οὐκ ὀρθῶς δ' ἄλλως τὸ ἔτος τοῦτο ἀνήγαγεν εἰς τὸ 1553 μ. Χ., διότι, καὶ ἂν ὀρθῶς εἶχεν ἀναγνώσει ὡς ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου τὸ ζξα', ἔδει νὰ φαιρῆσθαι 5509 καὶ οὐχὶ 5508, ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ μηνὸς Νοεμβρίου. Ὑπερθεν δὲ τῶν κατηχομένων βλέπομεν εἰκόνα φέρουσαν ἐπιγραφὴν Ὁ ὁσιος Ἰωάσαφ πατὴρ ἡμῶν ὁ κτήτωρ καὶ παριστάνουσαν μοναχὸν κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακτισθεῖσαν μονήν. Εἶνε δὲ οὗτος ὁ Ἰωάσαφ υἱὸς τοῦ δουκὸς Ἰωαννίνων Συμεῶν ἢ Σίμωνος Οὐρετι³, τοῦ υἱοῦ τοῦ κράλη τῆς Σερβίας Στεφάνου τοῦ νόθου καὶ Μαρίας τῆς Παλαιολογίνης, θυγατρὸς Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ υἱοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Α' καὶ ἀδελφοῦ Μιχαήλ Β', καὶ Βιρήνης τῆς θυγατρὸς Νικηφόρου τοῦ Χούμνου. Εἶχε δὲ ἀδελφὴν Ἀγγελίναν τὴν σύζυγον Θωμᾶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πρελούμπου καὶ δεσποῖναν τῶν Ἰωαννίνων⁴. Περὶ τούτου ἀναγινώσκομεν τὰ ἐξῆς ἐν τῷ περὶ τῶν Μετεώρων Συγγράμματι ἱστορικῷ.

¹ Ὁ Heuzey ἀνέγνω ἀνιστορήσθην.

² Heuzey - Daumet Mission de Macédoine σ. 448-9.

³ Ἴδε περὶ αὐτοῦ Καντακουζηνοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Γ' σ. 314, 14 κ. ἑ.

⁴ Ἴδε περὶ αὐτῆς Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου Ἱστορικὸν ἐν Μουστοξόδου Ἑλληνομνήμωνι σ. 508, 521, 549, 553. Ἱππειρωτικῶν ἐκδ. Βόννης σ. 216, 9. 222, 11. 232, 1. 235, 9. Λαονίκου Χαλκοκονδύλη ἐκδ. Βόννης σ. 212, 4 κ. ἑ. Ὁ μὲν Κο-

Ἐν ὑστέροις γοῦν ἦλθεν ὁ καλὸς Ἰωάσαφ (γρ. Ἰωάσαφ) ὁ Παλαιολόγος ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐκ τῆς ἐχυτοῦ φυγῆς καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, κυρᾶς Ἀγγελίνης¹ καὶ δεσποίνης τῶν Ἰωαννίνων βοήθειαν, καὶ αὔξησε τὸν ναὸν τοῦ Πλατέος Λίθου, ἡγοῦν τοῦ Μετεώρου, καθὼς ὑπάρχει καὶ φαίνεται. Καὶ ἄλλα τινὰ σκευὴ ἢ Ἀγγελίνα (γρ. Ἀγγελίνα) ἔδωρῆσατο αὐτῷ ἐκ τοῦ μοναστηρίου τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐκ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς Θωμᾶ (γρ. Θωμᾶ) τοῦ δεσπότη, οὐ μὴν ἀλλὰ δὴ καὶ πρόβατα καὶ βουβάλια. Κατὰ διαδοχὴν καὶ αὐτὸς πατὴρ Μετεώρου ἐπωνομάσθη καὶ οὐχὶ ἡγούμενος. Τούτου γοῦν τοῦ κῦρ Ἰωάσαφ (γρ. Ἰωάσαφ) αἰτησαμένου παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Σταγῶν καὶ τοῦ πρώτου τῆς σκήτεως τοῦ πύργου τῆς Δουπιάνης, ὃς ἐστὶν εἰς τὸν λίθον τοῦ Προδρόμου, ἐπεδόθη αὐτῷ διὰ κληροδοσίας (;) καὶ ἔσχον οἱ Μετεωρίται (γρ. Μετεωρίται) τὸ ἀχούριον αὐτῶν ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Λαρίσσης κῦρ Διονυσίου².

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ἔχομεν καὶ ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1386, ἐκδοθὲν ὑπὸ Μαρίας βασιλίσσης Ἀγγελίνης Δουκαίνης τῆς Παλαιολογίνης καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἰσαοῦ (Ἡσαο τοῦ Βουονδελμόντη)³ καὶ ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς κῦρ Ἰωάννην Δούκαν τὸν μοναχὸν τοῦ Μετεώρου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωάσαφ. Ὄρθως δὲ σημειοῦται περὶ ταύτης, τῆς Μαρίας Ἀγγελίνης Δουκαίνης ὅτι ἦτο θυγάτηρ τοῦ Συμεῶν⁴. Εἶνε δὲ αὕτη αὐτὴ ἢ Ἀγγελικὴ τοῦ Κόμνηνου καὶ Πρόκλου, ἣν ἔκ τε τοῦ Ἱστορικοῦ αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ Λαονίκου

μνημῆς καὶ ὁ Πρόκλος καλοῦσιν αὐτὴν Ἀγγελικὴν, παρὰ δὲ τῷ Χαλκοκονδύλῃ ἀναφέρεται ἀνωμόμως. Πρὸς Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία τῆς Ἡπέρου Τόμ. Α' σ. 148 κ. ἑ. - Ἰω. Ῥωμανοῦ Γρατιανῆς Ζιῶξης σ. 281. - Τοῦ αὐτοῦ Περὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπέρου σ. 155 κ. ἑ.

¹ Angolina καλεῖται καὶ παρὰ τῷ Duoange (Familiae Byzantinae ἐκδ. Παρισίων σ. 346).

² Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études Grecques. Ἔτ. Θ' (1875) σ. 242. - Mission de Macédoine σ. 444.

³ Ἴδε τὰ περὶ τούτου διὰ μακρῶν γραφέντα ὑπὸ τοῦ Μουστοξόδου ἐν Ἑλληνομνήμωνι σ. 536 κ. ἑ. σημ. 100 κ. ἑ.

⁴ Heuzey - Daumet Mission de Macédoine σ. 444, σημ. 2. - Mare Planines Corpus der griechischen Urkunden σ. 44 ἀρ. 9.

Χαλκοκονδύλη μανθάνομεν ἐπιβουλεύσασαν τῷ πρώτῳ συζύγῳ Πρελούμπῳ καὶ ἐλθοῦσαν εἰς δεύτερον γάμον μετὰ τοῦ Ἡσαῦ, τοῦ παρὰ Χαλκοκονδύλη Ἰζαούλου¹. ἀπέθανε δὲ κατὰ τὸν Κομνηνόν καὶ Πρόκλον τῷ 1395². Ῥητῶς δὲ ὁ Κομνηνὸς καὶ Πρόκλος τὴν μὲν Ἀγγελίναν καλοῦσι καὶ Δούκαιναν Παλαιολογίναν³ καὶ ἐπονομάζουσι βασιλίτισσαν⁴, μνημονεύουσι δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, τοῦ θειοτάτου βασιλέως Ἰωάσαφ⁵, δίδοντες ἤδη εἰς αὐτὸν προληπτικῶς τὸ ὄνομα, ὅπερ προσέλαβεν ἐνδυθεὶς τὸ βασιλικὸν σχῆμα, ἐν ᾧ πρότερον ὠνομάζετο Ἰωάννης⁶. Τὸ δὲ πλήρες κατὰ κόσμον ὄνομα ἦτο πάντως Ἰωάννης Δούκας Παλαιολόγος, καθ' ἃ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ ὠνομάζετο Δούκαινα Παλαιολογίνα⁷.

Κατὰ ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάσαφ Παλαιολόγου καὶ μόνου δύναται νὰ γείνη λόγος ἐν σχέσει πρὸς τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως· τούτου δὲ εἶνε καὶ ἡ ἐν τῷ Μετεώρῳ εἰκὼν, οὐχὶ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ. Καὶ ὠνομάσθη μὲν καὶ οὗτος, ὡς γνωστὸν, Ἰωάσαφ, ὅτε περιεβλήθη τὸ

¹ Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου Ἱστορικόν ἐν Μουστοξύδου Ἑλληνομνήμωνι σ. 547 κ. ε., 549. Ἡπειρωτικῶν ἐκδ. Βόννης σ. 230, 13, 232, 1.

² Ἐν Μουστοξύδου Ἑλληνομνήμωνι σ. 553. Ἡπειρωτικῶν ἐκδ. Βόννης σ. 235, 9.

³ Ἐνθ' ἄν.

⁴ Ἐνθ' ἄν. Πρὸβλ. καὶ Μουστοξύδου Ἑλληνομνήμωνι σ. 549. Ἡπειρωτικὰ ἐκδ. Βόννης σ. 232, 1. Προστεθῆτω δὲ καὶ αὕτη ἡ ἐπωνυμία βασιλίτισσας περὶ δεσποίνης εἰς τὰ γραφέντα μοι ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Α' σ. 39 κ. ε.

⁵ Ἐνθ' ἄν.

⁶ Ἰωάννης Οὐρέσης ὁ Παλαιολόγος ὁ διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος ὀνομασθεὶς Ἰωάσαφ μοναχὸς υπογράφεται ἐν τινι συνοδικῇ πράξει τῶν Μεγάλων Πυλῶν, μνημονευομένη παρὰ Heuzey - Daumet Mission de Macédoine σ. 444 σημ. 1. Ἰωάννην δὲ Οὐρέσιον αὐθιγνὴν τῆς Θεσσαλίας λέγει αὐτὸν ὁ Ἰω. Ρωμανὸς (Περὶ τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου σ. 161) καὶ καίσαρα Ἰωάσαφ τῷ 1390 (σ. 165). Ἦτο δὲ ὁ Ἰωάσαφ μοναχὸς ἤδη τῷ 1386, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρου μνημονευομένου ἐγγράφου τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ Ἡσαῦ. Ἴδε ἀνωτέρω σ. 89.

⁷ Ὁρθοτάτη εἶνε ἡ εἰκασία τοῦ Μουστοξύδου ἐν Ἑλληνομνήμωνι σ. 539 ἐν σημ. 101, ὅτι ὁ κατὰ τὸν Orbini (Il regno degli Slavi. Ἐν Πεσάρῳ. 1600 Τόμ. Β' σ. 270 κ. ε.) παρὰ τῷ Ducange (Familiae Byzantinae ἐκδ. Παρισίων σ. 346) μνημονευομένης ἀδελφῆς τῆς Ἀγγελίνας Δούκας εἶνε αὐτὸς ὁ Ἰωάννης, οὗ οὐδεμίαν γίνεται ἄλλως μνεία παρὰ τῷ Ducange.

μοναχικὸν σχῆμα, ἀλλ' οὐδεὶς γίνεται λόγος ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ συγγραφῇ περὶ μεταβάσεως εἰς τὰ Μετέωρα, ῥητῶς δὲ ἀναφέρει ὡς ἡσυχαστήριον αὐτοῦ τὴν μονὴν τῶν Μαγγάνων¹, ἐξ ἧς ἔπειτ' ἀνεχώρησεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅθεν μετέβη εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐν ἧ καὶ ἀπέθανε. Μόνον δ' ἔνεκα τῆς ὁμωνομίας ὑπῆρξε δυνατόν νὰ συγχυθῇ ὁ Ἰωάσαφ Παλαιολόγος πρὸς τὸν Ἰωάσαφ Καντακουζηνόν². Ἴσως δὲ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν πρέπει νὰναθεωρηθῶσι καὶ τὰ κοινῶς πιστευόμενα περὶ τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ὡς κτίστου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου³. Ἄλλως δὲ τὸν Ἰωάσαφ Παλαιολόγον πρέπει νὰναγνωρίσωμεν ἐν τῷ Ἰωάσαφ τῷ διαδεχθέντι τὸν δσιον Ἀθανάσιον⁴. Ὁ αὐτὸς δὲ εἶνε ὁ ἀναγραφόμενος μετὰ τοῦ Ἀθανασίου μὲν ἐν τινι ἐπιγραφῇ τοῦ Μετεώρου τοῦ ἔτους 1388⁵, μόνος δ' ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ τοῦ αὐτοῦ ἔτους⁶. Πράγματι δὲ βλέπομεν ἐν τῷ καθολικῷ τοῦ Μετεώρου ἐντὸς παλαιοῦ εἰκονοστασίου ξυλογλύπτου, χρυσοῦ καὶ ἐγχρώμου, εἰκόνα νεωτέραν παριστάνουσαν τὸν Ἰωάσαφ Παλαιολόγον κοινῇ μετ' Ἀθανασίου τοῦ κτίστου. Φέρει δ' εἰκὼν αὕτη διὰ μικρῶν γραμμάτων γεγραμμένην ἐπιγραφὴν ἀναγνωσθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ ὡδε· Δι' ἐξόδων ἐπισκόπου

¹ Καντακουζηνοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Γ' σ. 306, 10.

² Ὁ Rouqueville Voyage en Grèce. Ἐν Παρισίοις. 1826 ἐκδ. 6' Τόμ. Γ' σ. 335 λέγει καὶ τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου κατὰ προφορικὰς παραδόσεις τῶν μοναχῶν κτισθεῖσαν τῷ 1371 ὑπὸ Ἰωσαφάτ, ὅστις εἶνε βεβαίως αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος.

³ Τὰς μεγίστας τῶν διαστάσεων ἔλαβεν ἡ σύγχυσις αὕτη παρὰ τῷ Πολυκάρπῳ (Μετέωρα σ. 20), ὅστις καὶ ὀρθόκληρον βίον τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ἐγκατέμειξεν εἰς τὰς περὶ τῶν Μετεώρων ἀκρίτους αὐτοῦ διηγήσεις. Ἡ δὲ παρ' αὐτῷ ἐν σ. 27 μνημονευομένη μονὴ Λευκοσιάδος εἶνε πάντως ἡ τῆς Λυκουσιάδος, περὶ ἧς ἴδε τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἐν Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἰθυολογικῆς ἑταιρείας Τόμ. Α' σ. 116 κ. ε. ἐκδοθὲν χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου. Πρὸβλ. παρὰ τῷ Maro (Plan eines Corpus der griechischen Urkunden) σ. 42 τὴν μνείαν καὶ δύο ἄλλων ἐγγράφων εἰς τὴν αὐτὴν μονὴν ἀναφερομένων.

⁴ Ἴδε ἀνωτέρω ἐν τῷ Βίῳ τοῦ δσιου Ἀθανασίου σ. 76, 23 κ. ε., 79, 23.

⁵ Heuzey - Daumet Mission de Macédoine σ. 448, ἀρ. 233.

⁶ Αὐτόθι ἀρ. 232. Γινώσκομεν ἤδη, ὅτι ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἦτο μοναχὸς Ἰωάσαφ ἤδη τῷ 1386. Ἴδε ἀνωτέρω σ. 90 σημ. 6.

Βελλᾶς καὶ Κονίτζης Ἰωσήφ τοῦ ἐκ Νίξου καὶ διὰ χειρὸς Λαζάρου ἐξ Ἄνω Σουδερὰ, Ζαγόρι 1822 Ἀπριλλίου 1.

Ἐξώθεν δὲ τῆς κόγχης τοῦ ἀνατολικοῦ παραθύρου τοῦ καθολικοῦ ἀνέγνων τὰς δύο ἐνταῦθα πανομοιοτύπως ἐκδιδόμενας ἐπιγραφάς:

ΑΝΟΙΚΟ
ΑΟΗΗΘΗ
Ο ΠΑΝΣΕ
ΠΕΣΥΣΣ
ΝΑΣΤΥ
ΚΥ Η ΗΩ
ΙΥ ΧΥ ΑΙ
ΑΣΗΑΡΟΗ
ΣΤΙ ΗΙΣ
ΕΜΕΝ Χ
ΙΩΑΛΑΦ

Καὶ ἡ μὲν πρώτη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀναγνωστέα ὧδε: Ἐτει ρωης', ἤτοι 1388, ἡ δὲ δευτέρα: Ἀνοικοδομήθη ὁ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ σηδρομῆς τοῦ τιμιωτάτου ἐν μοναχοῖς Ἰωάσαφ. Αναφέρονται δ' ἀμφοτέραι εἰς τὴν ἐν ἔτει 1388 ὑπὸ τοῦ κτίστου Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἰωάσαφ Παλαιολόγου ἐκ βάρων ἀνέγερσιν, ἧς ποιεῖται μνεῖαν ἄλλη ἐπιγραφὴ ἐξωγραφημένη ἐν τῷ ἱερῷ, ἥδη πρότερον ὑπὸ τοῦ Heuzey ἐκδοθεῖσα καὶ ἔχουσα ὧδε: Ἀνηγέρθη ἐκ βάρων θεμελίων καὶ ἀνοικοδομήθη ὁ θεῖος καὶ πανσέβαστος ναὸς οὗτος τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ κόπου καὶ ἐξόδου τῶν ὀσιωτάτων πατέρ[ων] ἡμῶν Ἀθανασίου καὶ Ἰωασάφ (γρ. Ἰωίσαφ), ἐπὶ ἔτους ρωης' ὁ καὶ κτίτωρ ἀριστορίσθη διὰ συνδρομῆς καὶ κόπου τοῦ ἐλαχίστου ἀδελφοῦ ἐν ρωβ, ἰνδικτιῶνος β, μηνὸς νοεμβρίου κ . . .¹

Ἐκ δὲ τῶν χρόνων τῆς ἀνοικοδομήσεως ἐκείνης προέρχονται καὶ τὰ τρυβλία τὰ ὅμοια τοῖς συνήθως λεγομένοις ροδιακοῖς τὰ κατὰ τὸ γνωστὸν μεταγενέστερον βυζαντιακὸν ἔθος κοσμοῦντα

¹ Heuzey - Daumet Mission de Macédoine σ. 148 ἔρ. 233. Ἡ ἐπιγραφὴ γαίται ἀναθεωρησίως.

τὰς κόγχας ἄνωθεν τῆς ἀνατολικῆς εἰσόδου τοῦ καθολικοῦ καὶ τῶν γωνιολίθων. Πάντες δ' οἱ φεγγῖται τῆς ἐκκλησίας εἶνε πέρικοσμοι διὰ κρυστάλλων καὶ τινες ἔγχρωμοι. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γραπέζῃ (Refectorium) ἐν κόγχῃ τινὶ ὁρᾶται ἐξωγραφημένη ἡ Θεοτόκος μεταξὺ τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ἔργον τοῦ δεκάτου πέμπτου ἢ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἀξίων θεᾶς εἶνε θρόνος διηνηθισμένος διὰ μαργάρων (perle) καὶ παλαιὰ ράβδος ἡγουμενική. Τέλος δὲ σημειωθήτω, ὅτι πλὴν τοῦ καθολικοῦ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ μονῇ παρεκκλήσια τῆς Φανερωμένης, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς.

B'.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς μονῆς τοῦ Μετεώρου. Πρὸς δὲ τὴν ἀνάκτισιν τῆς μονῆς Βαρλαάμ συνδέονται τὰ κατὰ τοὺς ὀσίους αὐταδέλφους Νεκτάριον καὶ Θεοφάνην. Κατήγοντο δὲ οὗτοι ἐκ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις οἴκου τῶν Ἀψαράδων. Εὐρίσκομεν δὲ τοῦτον τὸ πρῶτον ἤδη τὸν δωδέκατον αἰῶνα. Πράγματι ἐν βεβαιωτικῷ γράμματι τοῦ γνωστοῦ ἐπισκόπου Κυθήρων Μαξίμου Μαργουνίου, γραφέντι ἐν Βενετίᾳ τῷ 1597 καὶ ἐπιγραφομένῳ Πίστις εἰς τὸ χρυσόβουλλον τοῦ Σταύρου Ἀψαρά, μαρτυρεῖται, ὅτι ὁ σύγχρονος τῷ ἐπισκόπῳ ἐκείνῳ Ἀψαράς ἦτο ἀπόγονος τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ἰωάννου Ἀψαρά, ὅστις διὰ τὴν καθαρὰν πίστιν τὴν αὐτοῦ καὶ φρόνησιν καὶ χρυσοβούλλου βασιλικῶς πάλαι ποτὲ ἠξιώθη παρὰ τοῦ δεσπότη Ἰωάννου Ἀγγέλου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Δούκα. Προσθέτει δὲ ὁ Μαργούνιος τάδε: Ἐπειδὴ ὁ παρὼν κύρ Σταῦρος ὁ Ἀψαράς ὁ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενος ἠξίωσε τὴν ἡμετέραν ταπεινότητα τοῦτ' αὐτὸ τὴν πρὸς τὸν πάλαι κύριον Ἰωάννην συγγένειαν συμμαρτυρῆσαι αὐτῷ δι' ἡμετέρου γράμματός, ἡμεῖς τὴν τούτου ἀξίωσιν ἄτε δὴ εὐλογον καὶ δικαίαν ὄσαν ἀποδεξάμενοι καὶ τοῦτο προσβεβαιωθέντες ἐκ τε τῶν βασιλικῶν αὐ-

τῶν χρυσοβούλλων καὶ ἄλλων, τῇ παρ' αὐτοῦ παρακλήσει ἀσμένως καθυπείξαμεν καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον γράμμα εἰς ἀσφάλειαν ἐνεχειρήσαμεν, ὃ δὴ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ σφραγιδι προσεβεβαιώσαμεν¹. Ἄλλ' ὃ ἐπὶ τοῦ δεσπότης τῆς Ἠπείρου Ἰωάννου (1232-1233) πρωτοβεστιάριος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀψαράδων δὲν εἶνε ὁ μόνος. Ὁ οἶκος ἐξηκολούθησε πρωτεύων ἐν Ἰωαννίνοις καὶ μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος τελευτῶντος, ἐξ ὧν χρόνων εἶνε γνωστὸς ὁ πρωτοβεστιάριος τοῦ δουκῶν Ἰωαννίνων Μιχαήλ² καὶ ὁ Θεόδωρος Ἀψαράς³. Εἰς τὸν αὐτὸν δ' ἐπιφανῆ ἐξ Ἰωαννίνων οἶκον πεντήκοντα περίπου ἔτη πρὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐδόθη εἰς τὸν Σταυρον Ἀψαράν ἢ πίστις τοῦ Μαργουνίου, λαβόντος ὑπ' ὄψιν τὰ διάφορ' αὐτοῦ οικογενειακά ἔγγραφα, ἀνήκουσι καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἱερομόναχοι Νεκτᾶριος καὶ Θεοφάνης οἱ Ἀψαράδες, οἱ κτίσται τῆς ἐν Μετεώροις μονῆς τοῦ Βαρλαάμ, κειμένης εἰς ἀπόστασιν πέντε λεπτῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μετεώρου.

Εἰς τοὺς δύο δὲ τούτους ἀδελφοὺς κτίστας τῆς μονῆς Βαρλαάμ ἀναφέρονται καὶ δύο ἐν αὐτῇ ἐπιγραφῇ, ἐκδεδομένα ἤδη ὑπὸ τοῦ Heuzey· α') Νεκτᾶριος καὶ Θεοφάνης ἱερομόναχοι καὶ κτίτορες ἐξ Ἰωαννίνων οἱ Ἀψαράδες ἔτους ζ' ν, ἰνδι-κτιῶνος ι[ε] (= 1542)· β') ἐπιγραφὴ ἐζωγραφημένη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ μεταγενεστέραν ἀνακαινίσιν αὐτῆς· Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνεκαινίσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν Ἀγίων Πάντων παρὰ τῶν ὀσιωτάτων ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἀνταδέλφω κυροῦ Νεκταρίου καὶ κυροῦ Θεοφάνους, ἔτει α φ μ η, ἀνεκαινίσθη α ψ π.⁴

Τὰ δὲ κατὰ τὸν πρότερον βίον τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ τὴν ὑπ'

¹ Ἄθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως Ἐπιστολαὶ λογίων ἀνδρῶν ἐν Περιοδικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως Τόμ. ΙΖ' (1882-3) σ. 69-70.

² Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου Ἱστορικὸν ἐν Μουστοξυδου Ἑλληνομνημόνιον σ. 514, 521, 526. Ἡπειρωτικῶν ἐκδ. Βόννης σ. 218, 41 κ. ε. 222, 9. 220, 3.

³ Κομνηνοῦ καὶ Πρόκλου Ἱστορικὸν αὐτόθι σ. 537. Ἡπειρωτικῶν ἐκδ. Βόννης σ. 230, 15.

⁴ Heuzey-Daumet Mission de Macédoine σ. 449.

αὐτῶν κτίσιν τῆς ἐν Μετεώροις μονῆς ἐπὶ τοῦ βράχου, ὅστις ἔφερε τὸ ὄνομα παλαιοῦ τινος ἀσκητοῦ Βαρλαάμ, ἐπ' αὐτοῦ ἄλλοτε μονάσαντος, διηγεῖται σωζομένη αὐτοβιογραφία τῶν κτιστῶν, ἐξ ἧς καὶ μόνης φαίνεται παραληφθὲν πᾶν ὃ τι ἀξιόπιστον μέχρι τοῦδε ἀναγινώσκειται περὶ αὐτῶν¹ παρ' ἄλλοις τε καὶ παρὰ τῷ κ. Σάθα². Ἀναγράφει δὲ οὗτος καὶ τὴν ἐπιγραφὴν Ἀκολουθίας εἰς αὐτοὺς ποιηθείσης ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μύρων Ματθαίου καὶ ἐκδοθείσης ἐν Βενετίᾳ παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ δαπάνῃ τοῦ ἐπισκόπου Σταγῶν Γαβριήλ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἄλλ' ἐπειδὴ τό τ' ἔτος καθ' ὃ ἐξεδόθη ἡ Ἀκολουθία αὕτη εἶνε τὸ ἔτος 1803 καὶ οὐχὶ τὸ 1815, καθ' ἃ λέγει ὁ κ. Σάθας, καὶ ἄλλα δὲ τινα σφάλματα ἔχει ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἀντιγραφεὶς τίτλος τῆς Ἀκολουθίας, συγκειμένης ἐκ σελίδων 39 εἰς 4^{ον}, ἀναγράφω αὐτὸν ἐνταῦθα ἀπαραλλάκτως ἐκ τοῦ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς (ΙΔ, 4) ἀποκειμένου ἀντιτύπου. Ἐχει δὲ ὧδε· Ἀκολουθία τῶν Ἀγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν καὶ ἀνταδέλφων Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους τῶν Κτιτόρων τῆς Σεβασμίας καὶ Βασιλικῆς Μονῆς τοῦ Βαρλαάμ τῇ ἐν τῷ Μετεώρῳ Τῶν ἐξ Ἰωαννίνων, τὸ ἔτος Ἀψαράδες. Νῦν πρῶτον Τύποις ἐκδοθεῖσα καὶ μετ' ἐπιμελείας διορθωθεῖσα Φιλοτίμῳ δαπάνῃ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἁγίου Σταγῶν Κυρίου Γαβριήλ Τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, ἐκ χωρίου Λοζέτζι, εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ ἵνα δωρεὰν τοῖς Εὐσεβέσι διανεμηται. αωγ. Ἐν Βενετίᾳ. 1803. Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Ἐπεταί δ' εἰς τὴν Ἀκολουθίαν, καταλαμβάνουσιν τὰς σελίδας 5-16 τοῦ τεύχους ἐν σ. 17-32 «Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄσκησις τῶν ὁσίων καὶ Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν καὶ ἀντα-

¹ Μόνον παρὰ τῷ Ἀραβαντινῷ (Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου Τόμ. Β' σ. 222) γίνεται λόγος, ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐκτίσαν τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς Λυκοτρίχιον, ἣν εἶδον, μὴ περιλαμβανομένην ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ, οὐκ οἶδα πόθεν παρέλαβεν ὁ συγγραφεὺς.

² Νεοελληνικὴ Φιλολογία σ. 169.

δέλφων Συγγραφείς ἐν βραχυλογίᾳ καὶ πεζῷ λόγῳ, διδάσκων τοὺς Ἱερομονάχους, καὶ Μοναχοὺς». Ἡ αὐτοβιογραφία αὕτη εἶνε συντεταγμένη ἐν πεζῷ λόγῳ, ἥτοι ἐν τῇ δημῳδί, καὶ ἄρχεται διὰ τῶν λέξεων Ἄνθρωπος εἰς τὰ μίταια καὶ φθαρτὰ πράγματα τοῦ Κόσμου τούτου, ὁμοιοῦται. Τελευτᾷ δὲ πράγματι ἐν σ. 27 εἰς τὰς λέξεις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ἀλλ' οὐχ ἦτον ἔπεται ἐν συνεχείᾳ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως ἄλλη πραγματεία, ἥτις ἄρχεται ὡδε: Τὰ πράγματα καὶ κτήματα τῆς μονῆς, καὶ ὅ,τι ἂν εὐρίσκειται εἰς αὐτὴν τὴν Μονήν. Τελευτᾷ δ' ἐν σ. 29 εἰς τὰς λέξεις καὶ τὰ φυλάσσεται εἰς τὴν σεβασμίαν Μονήν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτέθη, τῶν Ἀγίων Πάντων, ἣ ὁποία ὀνομάζεται τοῦ Βαρλαάμ, ἔτους ζν'. Ἐχομεν δ' ἐνταῦθα μόνον τὸ τέλος τοῦ διαθηκῆς γράμματος τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους, ὡς θέλει γείνει δῆλον ἐκ τῶν κατωτέρω λεγομένων. Ἐν συνεχείᾳ δ' ἔπειτ' ἀκολουθεῖ ἐν σ. 29-32 ἀντίγραφον πατριαρχικοῦ ἐν τῇ δημῳδί γλώσση γράμματος τοῦ πατριάρχου Νήφωνος, ὅπερ θέλω ἀναδημοσιεύσει κατωτέρω. Εἶτα δ' ἐν σ. 33-35 ἔπεται σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' τοῦ ἔτους ζυγ' (γρ. ζγ' = 1545), ὁμοίως μεταπεφρασμένον εἰς τὴν καθωμιλημένην¹.

Ἦτο δὲ λυπηρὸν, ὅτι τῶν ἀξίων λόγου τούτων πηγῶν τῆς ἱστορίας τῆς μονῆς τῶν Ἀγίων Πάντων τῆς ἐπιλεγόμενης τοῦ Βαρλαάμ δὲν εἶχομεν αὐτὸ τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἀδέσποτον μετάφρασιν ἄγνωστον ὑπὸ τίνος γενομένην φροντίδι ἴσως τοῦ Σταγῶν Γαβριήλ. Ἀλλ' εὐτυχῶς εὗρον τὰ λείποντα, μέχρι τοῦδε πρωτότυπα, ἅτινα καὶ ἐκδίδω κατωτέρω. Περιέ-

¹ Ἐἰς ταῦτα πάντ' ἀκολουθοῦσιν ἐν σ. 36-37 «Μεγαλυνάρια εἰς τοὺς Ὁσίους Πατέρας τοὺς Κτίτορας τῆς Ἱερᾶς τοῦ Βαρλαάμ τοῦ Μετεώρου Μονῆς» μετὰ στίχων ἐν τέλει τοῦ Γαβριήλ Σταγῶν, ἐν σ. 37 «Ἐπίγραμμα εἰς τὴν Θεοτόκον ὡς ἐκ μέρους τοῦ Ἀγίου Σταγῶν Κυρίου Γαβριήλ» φέρον ἀκροστιχίδα Ἄνατόλιος καὶ τέλος ἐν σ. 38-39 ἀναγραφή τῶν ἐν τῇ μονῇ ἁγίων λειψάνων.

χονται δὲ ταῦτα ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 172 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρειμονῆς τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος μετ' ἄλλων τινῶν ἀνεκδότων, ὁμοίως εἰς τὸν Νεκτάριον καὶ Θεοφάνην ἀναφερομένων. Εἶνε δὲ γεγραμμένα τὰ φύλλα ἐκεῖνα τοῦ κώδικος, ὅσα περιέχουσιν ὕλην σχετικὴν πρὸς τὴν μονὴν Βαρλαάμ, τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, καὶ δὴ ἐν ἔτει 1546, ἥτοι δύο μὲν ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφάνους, ἐξ δὲ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Νεκταρίου, ὧν τὰς χρονολογίας γινώσκομεν ἐκ τῶν παρασημειωμάτων τῶν ἐπομένων μετὰ τὴν ἔντυπον Ἀκολουθίαν εἰς τὴν Διαθήκην τῶν πατέρων αὐτῶν ἐκείνων, ἅτινα μετεκδίδω κατωτέρω ὑπὸ στοιχείου δ'.

α'

Καὶ πρῶτον μὲν ἐκδίδω ἀμέσως κατωτέρω τὸ πρωτότυπον κείμενον τῆς αὐτοβιογραφίας τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους, περιλαμβανομένης ἐν φ. 1^α - 16^α τοῦ εἰρημένου κώδικος, κατ' ἀντίγραφον γενομένον ἐπὶ παρουσίᾳ μου τῷ 1895 ὑπὸ δύο τῶν συνοδευόντων με μαθητῶν, ὑπὸ τοῦ νῦν διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας κ. Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου, μέρος δὲ ὑπὸ τοῦ νῦν διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ σχολάρχου κ. Βασιλείου Καραδούρη. Παραβαλλομένη δὲ ἡ ἔντυπος ἐν τῇ καθωμιλημένῃ μετάφρασι πρὸς τὸ ἐκδιδόμενον ἐνταῦθα πρωτότυπον ἀποδεικνύεται γενομένη συνήθως μὲν μετὰ πολλῆς πίστεως, σπανιώτερον δ' ἐλευθέρως. Ἀλλ' ἄξιον σημειώσεως εἶνε, ὅτι ἕνεκα τυπογραφικῆς διαταράξεως τῶν σελίδων¹ οὐ μικρὰ ἐπέρχεται σύγχυσις ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ ἐντύπου. Ἐπήνεγκον δ' εἰς τὸ ἐκδιδόμενον πρωτότυπον κείμενον τὰς ἀναγκαίας διορθώσεις, διότι, καίτοι ὁ κώδιξ εἶνε σχεδὸν σύγχρονος τῇ συντάξει τοῦ Βίου, δὲν ὑπολαμβάνω αὐτὸν ὄντ' αὐτόγραφον τοῦ Νεκταρίου, ζῶντος ἔτι τῷ 1546, ἀλλ' ἀντίγραφον γενομένον ὑπὸ τίνος τῶν περὶ τοὺς δύο ὁσίους μοναζόντων. Περιττὸν δὲ νὰ προσ-

¹ Ἡ ἀκολουθία τῶν σελίδων ἔχει ὡδε: σ. 17, 22, 23, 20, 21, 18, 19, 24-27.

θέσω, ὅτι δέν μοι ἐπιτρέπετο νά διορθώσω ἐν τε τούτῳ τῷ κει-
μένῳ καί τοῖς ἄλλοις ἐκδιδομένοις κατωτέρω τοὺς βαρβαρι-
σμούς καί σολοικισμούς αὐτῶν τῶν συγγραφέων, ἐν οἷς καί ἡ
χρήσις μετοχῶν ἀντὶ ῥημάτων καί ὀνομαστικῶν ἀπολύτων.

Βίος καί πολιτεία Νεκταρίου καί Θεοφάνους τῶν αὐταδέλφων καί
ὀσιωτάτων πατέρων, ῥηθεῖς δὲ καί συγγραφεῖς ἐν συνόψει ἀπὸ προς-
ώπου αὐτῶν· ἐν ᾧ καί ὡς γράμμα ἐμφέρεται τι διαθηκῶν, διατάσ-
σον τι τοῖς ὑποταχθεῖσιν ἀδελφοῖς, ἱερομονάχοις καί μοναχοῖς.

5 Ἄνθρωπος ματαιότητι ὠμοιώθη, φησὶν ὁ θεῖος Δαβὶδ· αἱ ἡμέραι
αὐτοῦ ὡσεὶ σκιά παράγουσι. Καί πάλιν ὁ αὐτὸς μὲν τοι γε· ἐν εἰκόνι
διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταράσσεται· θησαυρίζει καί οὐ
γινώσκει τίνι συνάξει αὐτά. Ταῦτα τοίνυν καί ἡμεῖς εἰδότες οἱ εὐτε-
λεῖς καί ἀκριβῶς πιστωθέντες οὐκ ἐξ αὐτοῦ μόνου τοῦ θεοῦ Δαβὶδ,
10 ἀλλ' ὑπὸ πάσης τῆς θεοπνευστοῦ Γραφῆς, ὅτι οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων
ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἐπιμόνον οὐδὲ διαρκές, ἀλλ' ἀψίκورا πάντα καί
τὴν ταχίστην μεταβαλλόμενα, ἐπὶ τὸν μοναστικὸν βίον προσεδράμο-
μεν, καί, πάντα τὰ ἡδέα τοῦ κόσμου ἀφέντες καί ὡς περ τι ἄχθος
ἀποθέμενοι, τὸ τῆς ἡσυχίας καλὸν ἐξ ἔτι πάνυ νέας τῆς ἡμῶν ἡλι-
15 κίας ἐξελεξάμεθα. Καί δὴ ζητούντων ἡμῶν τὸν εἰς τοῦτο ὁδηγήσοντα,
εὐρομέν τινὰ ὄσιον ἄνδρα, γηραιὸν συνέσει καί ἡλικίᾳ καί πάσῃ κε-
κοσμημένον ἀρετῇ, Σάββαν καλούμενον, συνώνυμον τῷ θεῷ Σάββα
καί μηδὲν τῆς ἐκείνου ἀρετῆς ἐλλιπῶς ἔχοντα, ἀλλ' ὅλον ὡς ἀληθῶς
ἡγιασμένον, ὡς περ δὴ καί τὰ πράγματα εἰδειξε μετὰ τὴν αὐτοῦ
20 ἐκδημίαν καί κοίμησιν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πρὸς θεὸν μεταστάσιν. Οὐ
γὰρ ἐστερήθη καί τῆς ἐνταῦθα δόξης, ὡς καί οἱ λοιποὶ τῶν εὐαρε-
στησάντων θεῷ· ἀλλ' ἐδόξασθη ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος οὐ μόνον ἐν
οὐρανοῖς, ἀλλὰ καί ἐπὶ γῆς διὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων αὐτοῦ, εὐω-
διασκάντων δῆλα δὴ εὐωδίαν ἀρρητον, ὃ καί μέχρι τῆς σήμερον ἐνερ-
25 γεῖται καί διαρρήδην βοᾷ οἷας τετύχηκε δόξης ἐν οὐρανοῖς ὁ ἀοίδι-
μος, ἅμα δὲ καί μαρτυρούντων τὴν αὐτοῦ χρηστότητα καί τὰ πρὸς
πάντας ἰλαρὸν καί ἐξαιρέτως τὴν πρὸς τοὺς πένητας εὐποιίαν καί

2. ὀσιωτάτων 11. ἀψίκورا 13. ὡς περ 14. ἐξέτι 16. εὐ-
ρομέν τινὰ 18. ἐλειπῶς 24 (καί κατωτέρω), δηλαδὴ 25. δια-
ρῆδην 27-28 (καί κατωτέρω), ἀοίδιμος

εὐνοίαν. Οὐ γὰρ ἐλογίζετό ποτε ἔχειν τι ἴδιον· ἀλλὰ πάντα τὰ
προσόντα αὐτῷ κοινὰ τοῖς πᾶσι παρείχε καί ἕκαστα κατ' εἶδος
δαψιλῶς τοῖς χρήζουσιν ἕκαστῷ ἐχορήγει, μηδὲν περὶ τῆς αὔριον
μεριμνῶν κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν καί θεῖον λόγιον, καί σχεδὸν τὴν
ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐτίθει ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐ- 5
αγγελίον. Καί τῷ μὲν δεξιμένῳ ἱματίου ἱμάτιον παρείχε· τῷ δὲ
δεξιμένῳ τροφῆς τὰ πρὸς τροφήν ἐχορήγει, καί, ἄλλῳ ἄλλο εἶδος,
ὡς εἶχε χρεῖας, διδούς, ἐπλήρου τὰ τῆς ἀγάπης κοινῶς ἔργῳ καί
λόγῳ πρὸς πάντας, ἧτις ἐστὶ κεφάλαιον πασῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ
Χριστοῦ καί πλήρωμα νόμου κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. Ταπεινώ- 10
σαι δὲ καί ἐπιεικεία καί πᾶσιν οἷς πρέπει ἀγίοις εἰς ἄκρον κεκόσμητο,
καί, εὐγενῆς ὢν τῶν κατὰ γῆν γονέων, εὐγενέστερος πολλῷ μᾶλλον
τὴν ψυχὴν ἀπεδείχθη, οὐκ εἰς γένος ἐπαιρόμενος τὸ σαρκικόν, ἀλλὰ
τὴν οὐράνιον εὐγένειαν ἐκζητῶν. Καί, καθολικῶς εἰπεῖν, πασῶν τῶν
τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν ἐκπληρωτῆς ἀνεφάνη, καί οὐδὲν αὐτῷ ἀπειλεί- 15
φθη ὅπερ οἱ πάλαι ἅγιοι κατήρωθωσαν, ὃ μὴ καί αὐτὸς πλουτῶν ἦν. φ. 2^α

Τούτῳ τοίνυν τῷ ἁγίῳ πατρὶ προσελθόντες ἡμεῖς καί τὸ ἱερὸν
σχῆμα παρ' αὐτοῦ τῶν μοναχῶν ἐνδυθέντες καί ἐν ὅλοις δέκα ἔτεσι
παρ' αὐτοῦ παιδοτριβηθέντες καί ὡς εὐάρεστον θεῷ ὁδηγήσας ἡμᾶς
καί πάντα τὰ πρέποντα μοναχοῖς ἐκδιδάξας, ἀπαίρει πρὸς τὴν ἀγῆ- 20
ρω καί μακαρίαν ζωὴν, χοροῖς ὀσίων καί δικαίων, μᾶλλον δὲ Χριστοῦ
συνῶν καί συνευφραϊνόμενος. Οὕτω δὲ μεινάντων ἡμῶν καί τοῦ κα-
λοῦ ἐκείνου πατρὸς ἀπορφανισθέντων ἔτι νέων ὄντων, οὐκ ᾤθημεν
δεῖν εἶναι τοῖς νέοις στοιχεῖν τῷ ἰδίῳ θελήματι, ἀλλ' ὡς εἶχομεν τά-
25 χους εἰς τὸ ἀγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἁθῶ ἀφίγμεθα πρὸς τὸν παναγιώ-
τατον ἡμῶν δεσπότην καί οἰκουμενικὸν πατριάρχην κύριον Νήφωνα
ὠφελείας χάριν καί διδαχῆς καί ὅπως πορεύεσθαι χρὴ μνηθῆναι ἡμᾶς.
Κάκεισε δὲ εὐρόντες αὐτὸν ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῆ τοῦ Διονυσίου· ἐκεῖ
γὰρ ἐξελέξατο κατοικεῖν ὁ ἀοίδιμος διὰ τὸ ὑπερέχειν τῶν ἄλλων τοῦ
Ἁθῶ κοινοδιακῶν μονῶν αὐτὴν ἐν πολιτείᾳ σεμνῇ καί μοναχικῇ 30
καταστάσει· ἀπηγγείλαμεν αὐτῷ τὰ τοῦ ἡμετέρου σκοποῦ καί οὐ χά-
ριν πρὸς αὐτὸν ἤλθομεν καί ὡς δεόμεθα λαβεῖν παρ' αὐτοῦ ὄρον καί

2. κατεῖδος 3. μηδὲν 5. αὐτοῦ 7. ἄλλον εἶδος 11. ἐπι-
εικία 18. ἔτεσιν 26. κύριον νήφωνα 30. κοινοδιακῶν
32. ὄρον

κανόνα μοναχικῆς καταστάσεως. Ὁ δὲ, ἦν γὰρ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐτοι-
 μως ἔχων μεταδιδόναι τῶν ἐν αὐτῷ ἀγαθῶν, καὶ ἐδεξιώσατο ἡμᾶς
 φ. 2^α καὶ περιησπάσατο || καὶ τὰ πρὸς ἐπιθυμίαν ἡμῶν ἐκπληρώσας ἐδίδα-
 ξε, καὶ τὰ δέοντα καὶ ἡμῖν συμφέροντα κατὰ ψυχὴν καλῶς ἐφοδίασεν,
 5 ἐπειπὼν Ἀπέλθετε ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸ κελλίον ὑμῶν καὶ ἠσυχάζετε.

Ὅρους οὖν καὶ ἐντολὰς λαβόντες ἡμεῖς παρ' αὐτοῦ καὶ ὑποσχε-
 θέντες μὴ παρεκκλίνειν ὄλως ἐξ ὧν ἡμῖν ἐπηγγείλατο, ἀπεστράφημεν
 ἐν τῇ τῶν Ἰωαννίνων νήσῳ, ἐν τῷ κελλίῳ ἡμῶν· ἐκείσε γὰρ ἦν ἡ ἡ-
 μετέρα οἰκησις ἐξ ἀρχῆς μετὰ τοῦ ἡμετέρου γέροντος. Καὶ ἐπειδὴ τὸ
 10 κελλίον ἡμῶν ἔχον κτίτορας τινὰς κοσμικοὺς, καὶ, ὡς ἰδιοποιούμενοι
 τοῦτο καὶ κτιτορικὰ τινὰ δικαιώματα ἐκζητοῦντες, οὐ μικρὰν τὴν
 σύγχυσιν ἡμῖν προεξένουν, συμφέρον εἶναι ὑπολογισάμενοι ἀναχωρή-
 σαι τοῦ τόπου, ἢ τοῦ τῆς ἡσυχίας ἐκπίπτειν καλοῦ καὶ δὴ σκεπτό-
 μενοι καθ' ἑαυτοὺς καὶ συμβουλευόμενοι, εὔρομέν τινα τόπον εἰς τὰ
 15 ἐνδότερα μέρη τῆς αὐτῆς νήσου, ἐπιτηδείως ἔχοντα πρὸς ἡσυχίαν, ὡς
 ἦν ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν, πλησίον ὄντα ἐτέρου τινός ἡσυχαστηρίου, ὅπερ
 ἐκαλεῖτο τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἰς σπήλαιον σχηματιζόμενον
 καὶ ἄνωθεν μὲν εἰς ὕψος ἐκτεινόμενον ὅτι πολὺ, τὴν λίμνην ἔχον ὑπο-
 κάτωθεν, κατὰ δὲ τὸ μέσον τὴν κοιλότητα, ἦτοι αὐτὸ τὸ σχῆμα τοῦ
 20 σπηλαίου, Γουῦθα τοσικῶς καλούμενον· ἐν ᾧ Ἀντώνιος τις μονάζων
 ὑπῆρχεν ἐν παλαιοῖς τοῖς χρόνοις, ἄκραν ἄσκησιν καὶ πολιτείαν ἀρί-
 φ. 3^α στην ἐνδειξάμενος· || ἐν ὅλοις γὰρ ἔτεσι δεκαοκτῶ, ὡς ἠκηκόαμεν, ἔγ-
 κλειστος ἐκείσε διεκαρτέρησεν, ὅθεν καὶ τοῦ προορατικοῦ ἠξιώθη χα-
 ρίσματος, ὡς περ ἐκείνοι οἱ περὶ τὸν συνώνυμον αὐτῷ θεῖον Ἀντώνιον
 25 καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν εὐαρεστησάντων θεῷ. Πλησίον γοῦν τοῦ αὐτοῦ
 σπηλαίου κτισμάτιόν τι σμικρότατον, παλαιὸν σχῆμα ναοῦ ἐμφαίνον,
 ἐφέρετο, μόνου τοῦ βήματος αὐτοῦ, καὶ τούτου κισσῷ περικαλυπτο-
 μένου, ἐνδεικνυμένου ὡς ἦν ἐκείσε ναὸς ποτε. Τοῦτον οὖν τον τόπον
 ὡς εὔρομεν ἀρέσκοντα ἡμῖν πρὸς τὸ οἰκοδομῆσαι κελλίον, λίαν ἰχά-

4. ἐφοδίασε 5. ἀπέλθατε κελλίον (οὕτω καὶ κατωτέρω ἐν ἀπάσαις
 ταῖς πτώσεσιν ὡς τὸ πλεῖστον δι' ἐνός λ.) ἡμῶν 7. παρεκλίνειν

10. Τὸ ἔχον (κωδ. ἔχων) δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μεταβληθῇ εἰς εἶχε πρὸς ἐπανόρ-
 θωσιν τῆς κακῶς ἐχούσης συντάξεως, διότι πάντως ἐγγράφη οὕτως ἐξ ἀρχῆς.

κτίτορας τινὰς 11. κτητορικά 12. Τὸ ὑπολογισάμενοι δὲν
 εἶνε ἀνάγκη νὰ μεταβληθῇ δι' ὅν οὐδὲ λόγον τὸ ἔχων ἀνωτέρω 18. ἔχων

ρημεν ἐκ ψυχῆς καὶ ἠγαλλιασάμεθα. Καὶ εὐθύς τῷ τοῦ τόπου ἀρ-
 χιερεῖ προσελθόντες καὶ τὰ περὶ τοῦ τόπου καὶ τῆς ἡμετέρας βουλῆς
 κοινολογησάμενοι, εὔρομεν καὶ αὐτὸν συνευδοκοῦντα εἰς τοῦτο· καὶ
 λαβόντες παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔθος συγχώρησιν καὶ δι' οἰκείων γραμ-
 μάτων στηρίξας καὶ βεβαιώσας ἡμᾶς μηδένα ἔχειν τὸν ἐμποδίζοντα 5
 εἰς τὸ θεάρεστον ἔργον, ἀπέστειλεν ἡμᾶς δι' εὐχῆς, τοῦ ἔργου ἀπάρ-
 ξασθαι. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγιώτατος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύρις
 Παχώμιος δι' ἱερῶν αὐτοῦ γραμμάτων πατριαρχικῶν ἐστήριξεν εἰς
 τοῦτο καὶ κατησφαλίσατο, εἰς τὸ μηδένα ἔχειν τὸν τολμήσαντα ἐμ-
 ποδίσαι ἢ ἐκκόψαι τοῦ θεοῦ ἔργου ἡμᾶς. Ὅς καὶ παραγενόμενος 10
 ὕστερον σωματικῶς ἐν ἐκείνῳ τῷ παρ' ἡμῶν οἰκοδομηθέντι κελ- φ. 3^β
 λίῳ καὶ τὰ οἰκοδομούμενα ἀρεσθεῖς, ταῖς εὐχαῖς αὐτοῦ ἡμᾶς ἐπὶ
 πλείον ἐστήριξεν. Ταύτην δὲ ἡμῶν λαβόντων παρά τε τοῦ προορηθέν-
 τος ἱεράρχου Ἰωαννίνων τὴν ἐνδοσιν καὶ παρά τοῦ ἀγιωτάτου πα-
 τριάρχου βεβαιωθέντων, ἠρξάμεθα εὐθύς σὺν θεῷ καὶ τοῦ ἔργου. Καὶ 15
 δὴ κοπιήσαντες οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐκκοπὴν τοῦ σπηλαίου ἐκείνου καὶ
 τῆς ὑπ' αὐτῷ λίμνης, πρὸς τὸ ἀναπληρῶσαι ὅλην αὐτὴν καὶ στερεὰν
 ποιῆσαι καὶ ἐπιτηδείαν πρὸς τὴν οἰκοδομὴν, ἀνεγείραμεν ἐν αὐτῷ
 ναὸν εἰς ὄνομα τοῦ ἐνδόξου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου· καὶ
 σὺν αὐτῷ τετελέκαμεν δι' ὀλίγου καιροῦ καὶ ἐτέρας κέλλας καὶ πᾶσαν 20
 ἀπλῶς τὴν αὐτοῦ περιοχὴν, καθ' ἅπερ ὁράται μέχρι τὴν σήμερον. Ἦν
 δὲ τότε τὸ ^{ον ον} ζ' εἰς ἔτος τρέχον, ὅτε ταῦτα ἐπράττετο παρ' ἡμῶν. Ἀλλὰ
 τῷ πονηρῷ οὐκ ἤρεσκεν ταῦτα γινόμενα, οὐδ' ἐπαύσατο κινῶν καθ' ἡμῶν
 τοὺς ἀλλογενεῖς καὶ ἐπηρεαστάς τῶν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν παραχω-
 ρῆσαι θεοῦ κρατούντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς. Ὅθεν καὶ πει- 25
 ρασμοὺς οὐκ ὀλίγους παρ' αὐτῶν ὑπομείναντες ἐνεκεν τῶν κτισμάτων
 ὧν ἀνηγείραμεν· θεοῦ δὲ χάριτι δι' ἐξόδων καὶ ἀναλωμάτων πολλῶν
 πεισιγήκαμεν αὐτοὺς, καὶ τὰ τοῦ ἔργου εἰς τέλος ἠγάγομεν πάντα δι'
 οἰ||κείων πόνων καὶ κόπων καὶ πατρικῶν κτημάτων πεποιηκότες. φ. 4^α
 Μετὰ τοῦτο καὶ τὸ πλησίον τοῦ χωρίου κελλίον ἐκτίσθη παρ' ἡμῶν, 30
 εἰς ὅπερ αἱ κατὰ σάρκα καὶ κατὰ πνεῦμα ἡμῶν ἀδελφαὶ κατῴκουν
 τὸν μονήρη βίον προελάμεναι· τρεῖς γὰρ ἦσαν αὐταί, καὶ σὺν αὐταῖς

7. κύρις

8. δ'

20. κέλας

21. καθάπερ

καὶ ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ ἡμῶν, τῷ ἱερῷ καὶ οὗτοι τῶν μοναχῶν σχήματι τελειωθέντες.

Μείναντες τοίνυν ἡμεῖς ἐν τῷ οἰκοδομηθέντι κελλίῳ τοῦ τιμίου Προδρόμου χρόνον μικρὸν, οὐκ ἦν ἀνεκτὸν τῷ πονηρῷ καὶ ἀνθρωποκτόνῳ διαβόλῳ ὄραν ἡμᾶς κατὰ θεὸν καὶ εἰρηνικῶς ζῶντας. Ἄλλ' ὡσπερ πρότερον ἐκκόψαι τὸ ἔργον τῆς οἰκοδομῆς ἐσπουδάκει, οὕτω καὶ μετὰ τὴν οἰκοδομὴν ἡμῶν καὶ κατάστασιν οὐχ ἡσύχαζεν ὁ παμμίαρος, ἀλλ' ἤγειρε καθ' ἡμῶν τοὺς ἀρχισρατεύοντας τότε καὶ ἄρχοντάς τινας τῶν ἐπισήμων τοῦ τόπου δι' αἰτίαις ἃς οὐ τοῦ παρόντος
10 χρεῖα καιροῦ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ δεῖξαι μόνον ἐκ μέρους τοὺς καθ' ἡμῶν ἐπελθόντας τοῦ ἐχθροῦ πειρασμούς, μᾶλλον δὲ τὴν αὐτοῦ κατὰ τῶν Χριστιανῶν κακίαν καὶ ὃν ἐξ ἀρχῆς ὁ φθορεὺς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς πασιν ὠδίνε καὶ ὠδίνει φθόνον. Ἡμεῖς δὲ ταῦτα ὀρώντες καὶ ὡς ἐπὶ πλέον
φ. 18 ἢ καθ' ἡμῶν τοῦ ἐχθροῦ κακία αὐξάνεται καὶ || ὁ πόλεμος, εἰς νοῦν
15 ἐλθόντες τῆς παραγγελίας ἐκείνης τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Νήφωνος· ἦν γὰρ εἰρηνικῶς ἡμῖν ὁ ὀσιώτατος πατήρ ἡμῶν οὕτως Ὅταν καταλάβῃ ὑμᾶς πειρασμός, μὴ ἀντιστήτε αὐτῷ, ἀλλὰ ἀναχωρήσατε ἐν μοναστηρίῳ καὶ εἰρηνεύσετε· τοῦτο οὖν ἐνθυμηθέντες, ἀπαίρομεν τῆς πατρίδος ἡμῶν, καὶ παραγενόμενοι ἐν τῷ θείῳ ναῷ
20 τοῦ Μετεώρου, τόπον ἡσυχίας καὶ αὐθις ἠτήσαμεν.

Ἐδόθη δὲ ἡμῖν τὸ ἡσυχαστήριον, ἦτοι ὁ στῦλος, τοῦ ἱεροῦ Προδρόμου παρὰ τῶν τότε πατέρων· ἐν ᾧ καὶ ἀναβάντες καὶ ἐπὶ ἐπτὰ ὄλοις ἔτεσιν οἱ δύο μόνοι ἐκείσε ἡσυχῶς διαπεράσαντες, πάλιν διεσκεψάμεθα καταθεῖν ἐκ τούτου καὶ ἄλλοθεν ποθεν οἰκῆσαι· ἐστενω-
25 μένος γὰρ ἦν πάνυ ὁ τοῦ ἱεροῦ Προδρόμου στῦλος καὶ ἄλλως διὰ τὴν ὑποκάτω τῶν παραβαλλόντων σύγχυσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ περιερχόμενοι ἄερες αὐτῷ, βλαπτικοὶ τε καὶ νοσώδεις ὄντες, οὐκ εἶων ἡμᾶς ἐκεῖσε διάγειν καὶ παροικεῖν. Διὸ καὶ εὐρόντες τὸν πλατὺν καὶ εὐάερον καὶ ἡσυχαστικὸν λίθον εὐρύχωρόν τε καὶ ἀρεστόν ἡμῖν πρὸς
30 παροίκησιν ὄντα, ὅστις καὶ Βαρλαάμ ἐκαλεῖτο, παρὰ τινος μοναχοῦ Βαρλαάμ, οἰκῆσαντος ἐν αὐτῷ πάλαι, τὴν ἐπωνυμίαν λαβόντα καὶ

ἄοικον τῇ πολυετίᾳ ὄντα καὶ ἔρημον παντελῶς ὡς οἰκόπεδον, || ἠρξά- φ. 5^a
μεθα κατὰ τὸ ζόνκσόν ἔτος ἀνανεοῦν καὶ οἰκοδομεῖν αὐτὸν πρὸς κατοικήσιν, μῆτε κλίμακα ἔχοντα τὸ πρότερον, μῆτε ἄλλην οἰκοδομίαν εἰμὴ μόνον σημειᾶ τινὰ κτισμάτων καὶ οἰκοδομῶν παλαιῶν καὶ μέρος τι ἐκ τοῦ βήματος τοῦ ναοῦ· οὐδὲ γὰρ ἦν τις ἐν τοῖς εὐρισκομέ- 5
νοῖς τῆς σκήτεως μοναχοῖς ἢ καὶ τοῖς πλησίον κοσμηκοῖς, ὅστις ἐνεθυμείτο ἐν τούτῳ τινὰ κατοικήσαντα. Καὶ δὴ κόπον καὶ πόνον βαλόντες μετὰ τῶν οἰκείων ἡμῶν ὑποτακτικῶν τῶν ἐξ ἀρχῆς συνόντων ἡμῖν, Βενεδίκτου καὶ Παχωμίου τῶν μοναχῶν, πάντα ἐξ οἰκείων κόπων καὶ ἀναλωμάτων ἡμῶν, καὶ πρῶτον θεοῦ συνάρσει ἀνεκαινίσα- 10
μεν ἐκ μέρους τὸν ναὸν τῶν μεγάλων τριῶν Ἱεραρχῶν· ἔπειτα κατὰ μικρὸν βοηθείᾳ καὶ συνεργίᾳ θεοῦ, βοηθήσαντες καὶ τὸ ἱερὸν μοναστήριον ἡμᾶς μικρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν διὰ τῶν ζώων αὐτῶν, ὡς ἔφημεν, καὶ τὰς παρούσας οἰκοδομὰς, καθ' ἃ ὀρώνται, τῆς κλίμακος, τοῦ πύργου καὶ τῶν κελλίων, καὶ σχεδὸν πάντα ὅσα ἄνωθεν καὶ κάτωθεν 15
ὑποδομῆται τε καὶ φαίνεται.

Καὶ παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν οἱ δύο μόνοι ὑποτακτικοί, ὡς εἴρηται, συσκοπιῶντες καὶ συμπονοῦντες ἦσαν ἡμῖν εἰς πάντα· οἵτινες καὶ τὴν αὐτὴν ἡμῖν ὁδὸν διαπερῶντες ὑπέμειναν ἕως τῆς αὐτῶν τελευτῆς πρὸς τε τροφήν καὶ διαίταν καὶ ἀκολουθίαν τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ 20
προσευχῶν. || Ἦν γὰρ ἡ ἡμετέρα τάξις καὶ πολιτεία ἐξ αὐτῆς τῆς φ. 5^b
πρώτης τοῦ σχήματος τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀμφιάσεως τοιαύτη. Καὶ μή τις τῶν μὴ εἰδόντων καλῶς κρίνειν τὰ κατὰ θεὸν γινόμενα ὑπολάβοι, ὡς ἔπαινον ἢ δόξαν ἀνθρωπίνην θηρεύοντες ταῦτα λέγομεν· οὐ γὰρ διὰ ταῦτα, μὴ γένοιτο· μάρτυς ὁ ἀλάθητος ὀφθαλμός· ἀλλ' ἐπειδὴ 25
ὡς παραγγελίαν ὑμῖν καὶ διαθήκην τοῖς ἡμετέροις ἀδελφοῖς τὰ γραφόμενα ταῦτα διατιθέμεθα, καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον (ἐστίν) ἡμῖν ἐνομίσαμεν πρὸς ὠφέλειαν καὶ ζῆλον πνευματικὸν τῶν κατὰ καιροὺς μελλόντων ἐνταῦθα εὐρίσκεισθαι.

Ἡ μὲν οὖν τῶν θείων ὕμνων καὶ προσευχῶν ἀκολουθία τὸ κατὰ 30

10. χρεῖα 14. αὐξάνεται 16. νήμφωνος 17. ἡμᾶς
21 (καὶ κατωτέρω). στῦλος 22. ἐνῷ 24. οἰκεῖσαι
29. εὐρίχωρον

4. σημεία τινὰ 5. τι 8-9. βαλλόντες 11. τῷ ναῷ
12. συνεργεία 12-13. Αἱ λέξεις βοηθήσαντες καὶ τὸ ἱερὸν μοναστήριον ἡμᾶς μικρὸν ὡς τὴν ἀρχὴν διὰ τῶν ζώων αὐτῶν ἐν τῇ ᾠᾳ ἐνευ παραπομπῆς ἀπέναντι τῶν λέξεων βοηθεία καὶ συνεργεία θεοῦ 14. καθῆ
17. παραμὲν

Κυριακὴν ἀγρυπνεῖν ἐν ὄλη νυκτί, ὅ καὶ κατὰ πᾶσαν ἑλλην ἑορτὴν δεσποτικὴν ἢ καὶ ἀγίου ἐπισήμου μνήμην ἀπαρασάλευτον ἐφυλάττετο, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος τὸ ἥμισυ τῆς νυκτός ἡμῖν ἐτέτακτο πρὸς δοξολογίαν θεοῦ. Τὰ δὲ ὑμνούμενα οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ συνήθη τοῦ Τυπικοῦ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ λεγομένου Θηκαρᾶ πᾶσα ἀκολουθία, ὡς ἡ περὶ αὐτὴν ἐρμηνεία διδάσκει, ἀκατάπαυστος παρ' ἡμῶν ἐτελεῖτο. Τροφή δὲ ἡμῖν τὸ ἀπαξ τῆς ἡμέρας ἐσθίειν, οὐ λιπαρὰν τινα τράπεζαν ἰστώντας, ἀλλ' ἄρτω καὶ ὕδατι || ἀρκουμένους· ἔστι δ' ὅτε καὶ κατὰ τὰς ἀγίας τέσσαρας Τεσσαρακοστὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ οὐδὲ τοῦ ἄρτου μεταλαμβάνομεν, ἀλλὰ μόναις ὀπώραις τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως ἐπαρμυθούμεθα. Τινὲς δὲ τῶν μεθ' ἡμῶν ἀδελφῶν μὴ δυνάμενοι τοῦτο ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ἄρτου μεταλαμβάνον, καὶ ἄλλοι αὐτῶν ἡμέραν παρ' ἡμέραν. Ἴνα δὲ συνελθὼν εἶπω, ὅλη ἡμῖν ἡ σπουδὴ αὕτη ἦν τοῦ σωθῆναι καὶ σώσαι καὶ ἄλλους τινὰς διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ἡμετέρας βιοτῆς. Καὶ ταῦτα ἐπήρκεσεν ἐν ἡμῖν τῆς τριακονταετίας πλείονας, ὡς τὸ ἀληθὲς ἔχει.

Ἐπεὶ δὲ θεοῦ συνεργίᾳ καὶ χάριτι καὶ πλείονες τῶν ἀδελφῶν ὑστερον συνεισῆλθον ἕως τριάκοντα καὶ εἰς αὐξήσιν τὰ τοῦ ἡσυχαστηρίου ἐφέρετο, δεῖν ᾤθημεν καὶ ναὸν ἀνοικοδομηῆσαι ἐπαρκοῦντα εὐτάκτως εἰς τὴν τῶν πλειόνων ἀδελφῶν ἀνάπαυσιν. Καὶ μετὰ σπουδῆς καὶ προθυμίας πάντες οἱ περὶ ἡμᾶς ἀδελφοὶ πλείστα κηκοπιακότες σὺν ἡμῖν ὀλοφύχως τὸν μέγαν τουτονὶ ναὸν πεποιήκαμεν, τιμηθέντα ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀπάντων. Ἐκτισται δὲ καὶ τετέλεσται κατὰ τὸ ζωννὸν ἔτος, διὰ ἡμερῶν εἴκοσι ὅσον τάχος ἐκ βάρων. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔτει κηκοίμηται καὶ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ ἐν μοναχοῖς Βενέδικτος ὁ || ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους ἄκραν ὑποταγὴν ἐνδειξάμενος εἰς ἡμᾶς, μᾶλλον δ' εἰς θεόν. Καὶ μετὰ μὲν τὴν συνάθροισιν τῶν πλειόνων ἀδελφῶν, ἐπεὶ χρεῖα ἦν καὶ πλείονος φροντίδος περὶ τῶν αὐτῶν ἀναγκαϊοτάτων χρεῶν, καὶ κτήματα ἡμῖν ἐγεγόνει πρὸς αὐτάρκειαν τῶν ἀδελφῶν, ἀμπελώνες δὴ καὶ ἀγροί. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐγένετο, καὶ κόπου χρεῖα ἦν τὸ πονεῖν τοὺς ἀδελφοὺς περὶ ταῦτα, ἀδύνατον ἦν, ἐλογισάμεθα, μετὰ τῆς προτέρας ἰστενωμένης διαγωγῆς καὶ τὰ τῶν

6. θηκαρᾶ
23. μέγα

10-11. μεταλαμβάνομεν

16. βιωτῆς

σωματικῶν κόπων συντηρεῖσθαι, μικρὰν ἀνεσιν τοῖς βουλομένοις δεδώκασιν, κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν δῆλον ὅτι καταλύειν εἰς ἔλαιον μόνον καὶ οἶνον, καὶ πλέον οὐδὲν, καὶ τοῦτο δὲ οὐ κοινόν, ἀλλὰ τοῖς βουλομένοις. [Τὰς] δὲ τέσσαρας Τεσσαρακοστὰς οἴνου καὶ ἐλαίου ἀγεύστους [πάντας] τοὺς ἀδελφοὺς διατελεῖν βου[λό]μεθα καὶ διατασσόμεθα. Καὶ μετὰ ταύτην γὰρ τὴν παρ' ἡμῶν δοθείσαν αὐτοῖς ἀνεσιν τινὲς τῶν ἐν ἡμῖν ἀδελφῶν τῆς προτέρας μεθ' ἡμῶν εἶχοντο διαγωγῆς.

Αὕτη ἡμῶν ἡ πολιτεία καὶ διαγωγή ἀπ' ἀρχῆς μέχρι γήρους, καὶ οὕτω παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, τοὺς εὐρισκομένους ἡμῶν ἀδελφοὺς καὶ δι' ὑμῶν τοὺς μέλλοντας μετέπειτα ἑσομένους, πρῶτον μὲν συντηρεῖτε τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην, ἥτις ἰστί κληρὸς καὶ πρῶτη ἐντολὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, τὸ ἐν φρονούντες, κοινοβιακῶς ζῶντες. || μία ψυχὴ ὄντες ἐν πλείστοις διηρημένῃ τοῖς σώμασιν· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τῆς τάξεως ἀπαρασάλευτα, ὡς ἡ δηλωθεῖσα παράδοσις, σπουδάσατε φυλάξαι. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο οὐ δυνήσονται τινες, ἀλλὰ τοὺς δυναμένους καὶ προαιρουμένους τὰ τῆς πρώτης διαγωγῆς τηρεῖν μηδεὶς κωλιέτω. Μηδέ τις φθόνος ἢ κακία περὶ τὸ ἀγαθὸν ἔστω, ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἀκολουθίας τῶν ἱερῶν προσευχῶν κοινῶς γενέσθω ἐπ' ἐκκλησίας, τὰ δὲ τῆς τροφῆς ὡς ἕκαστος δυνάμεως ἔχει καὶ προθυμίας πολιτευσέσθω, παρὰ μηδενὸς ἐμποδιζόμενος. Εἶτα καὶ τὰ παρ' ἡμῖν εὐρισκόμενα καὶ συναχθησόμενα, ἱερὰ σκεύη ἢ βιβλία, ἢ ἄλλο τι τῶν δυναμένων κινεῖσθαι, συντηρεῖν ὀφείλετε, ἀδελφοί, καὶ φυλάττειν ἐν προσοχῇ, ὡς ἀφιερωμένα θεῷ πάντα καὶ ἀπαρασάλευτα. Καὶ μή τις ἐχέτω ἐπ' ἀδείας, εἰ βουλευτὸν αὐτῷ ἐξελθεῖν τῆς πνευματικῆς συνοδίας, λαβεῖν τι τὸ σύνολον ὡς ἴδιον καὶ ἐξελθεῖν, ἵνα μὴ ὁ τοιοῦτος ὡς ἱερόσυλος κατακριθῆσεται· καὶ ἀφωρισμένος καὶ ἀσυγχώρητος ἔσται παρὰ θεοῦ καὶ ἡμῶν. Εἶτα καὶ τὰ ἀκίνητα ἔξωθεν κτήματα ὅση δύναμις πρὸς αὐξήσιν καὶ βελτίωσιν ἄγειν· καὶ ἀπλῶς πᾶσαν ἐνδεικνυσθε σπουδὴν ἐπὶ πᾶσι, εἴτε τοῖς ἔσω, εἴτε τοῖς ἔξω, καὶ εἰς ἔστω ὁ σκοπός, τὸ πάντα αὐξάνειν καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀγεσθαι. Ἐπεὶ δὲ γε καὶ τὸ τοῦ Προδρόμου ἡσυχαστήριον, τὸ ἐν τῇ

2. δηλονότι 4. Μετὰ τὴν λέξιν βουλομένοις σημεῖον παραπομπῆς ἔς τὸ ἀντίστοιχον ἐν τῇ ὡφ μετὰ τῆς οικείας προσθήκης λείπει συναποκεκομμένον τῇ ὡφ.

4-6. Αἰ λέξεις [τὰς] δὲ—διατασσόμεθα πρόσθετοι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ὡφ.

8. ἀπαρχῆς

13. διηρημένοι

19. δυνάμενος

25. τί

νήσω ὄν τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἔτι τὸ τοῦ μεγάλου πατρὸς Νικολάου τὸ ἐν τῷ Λεπενῷ καλούμενον, ἅπερ καὶ αὐτὰ ἐξ οἰκείων κόπων καὶ τοῦ ἡμετέρου κατὰ σάρκα πατρὸς ἐκ βάθρων ἀνηγέρθη, καὶ ἀναλωμασιν ἰδίους καὶ πόνῳ τε καὶ μόχθῳ καὶ τὰ δύο παρ' ἡμῶν ἐγεγόνει, 5 λέγομεν ἤδη καὶ περὶ αὐτῶν ὡς ἀνέκαθεν κύριοι κτίτορες, ἵνα μηδεὶς ἔχη ἐξουσίαν ἰδιοποιεῖσθαι τι τὸ σύνολον ἐκ τῶν μονιδρίων αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν εὐρισκομένων μοναχῶν κυριεύεσθαι πάντων. Καὶ μὴ ἐκ μέρους τις, εἴτε κοσμικὸς εἴτε μοναχός, ἰδιοποιῆται τι τῶν ἐν αὐτοῖς κινήτων τι ἢ ἀκίνητον πρᾶγμα, ὡς ἔχων τάχα εἰπεῖν κτιτορικόν 10 τι δικαίωμα· ἡμεῖς γάρ ἐσμεν οἱ αὐτῶν κτίτορες, καθὼς καὶ τὰ πατριαρχικὰ περὶ τούτων διαλαμβάνουσιν γράμματα. Ὅστις δὲ ἐν αὐτοῖς εὐρίσκεται καὶ βουλευθῆ ἔξελθεῖν, ἐξερχέσθω εὐλαβῶς καὶ μηδὲν 8^α λαμβάνων ἐκείθεν. Εἰ δὲ λάβῃ τι καὶ ἐξέλθῃ, ἔστω ἀφορισ||μένος καὶ ἀσυγχώρητος παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος καὶ παρὰ πάντων τῶν ἁγίων 15 πατέρων καὶ τῆς ἡμῶν οὐθενότητος ὡς ἱερόσυλος καὶ καταφρονητῆς καὶ πανοῦργος καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Καὶ ταῦτα δὲ οὐ περὶ ἐκείνων μόνον λέγομεν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὑμῶν τῶν ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ Βαρλαάμ εὐρισκομένων μονῆ οὐδὲ γὰρ ἄδεια ἦν ὅλως τινὶ εἰπεῖν ἐνταῦθα ἴδιον εἶναι τι. Τὰ δὲ ἡσυχαστήρια ἐκεῖνα καὶ τοῦ Θεοῦ Προ- 20 δρόμου καὶ τοῦ μεγάλου πατρὸς Νικολάου ἐχέτωσαν τὸ ἐν καὶ καθ' ἑαυτοῖς (;) ἐκεῖσε καὶ μετὰ τῶν ἐνταῦθα εὐρισκομένων ἀδελφῶν τῶν τῆς μονῆς τοῦ Βαρλαάμ, καὶ ἀχώριστα ἔστωσαν. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα κἀκεῖνα, εἴτε κτήσεις καὶ κτίσεις, εἴτε πρᾶγματα, εἴτε ἱερὰ σκεῦη καὶ βίβλοι, ἢ χωράφια, ἢ ἀμπελώνεις, καὶ σχεδὸν πάντα κινήτᾶ καὶ 25 ἀκίνητα, ἐξ οἰκείων πόνων τε καὶ ἀναλωμάτων συνῆκται, καὶ κτίτορες κυρίως ἐσμεν καὶ ταύτης τῆς θείας μονῆς κἀκεῖνων τῶν ἱερῶν σεμνείων.

Ταῦτα ὑμῖν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἐγράψαμεν ἐνταυθι ὡς περ τινὰ παραγγελίαν, καὶ ὡς ἐν μέρει διαθήκης, πῶς δεῖ ὑμᾶς ζῆν τε καὶ πο- 30 λιτεύεσθαι, τῆς κατὰ Θεὸν διαγωγῆς, καὶ || πῶς δεῖ τοῖς μοναχοῖς τὸ εὐάρεστον τοῦ Θεοῦ. Καὶ δεόμεθα ὑμῶν τῆς ἀγάπης, πάση δυνάμει 8^α τηρήσατε τὴν παραγγελίαν ταύτην ἡμῶν καὶ σπουδάσατε βεβαίαν

1. ὄντι 4 (καὶ 25). τὲ 6. μονιδρίων 8. τις ἰδιοποιεῖται 10. ἐσμεν 13. ἐκεῖθεν ἀφορισμένος 19. εἶναι τι 28. ὡσπερ τινὰ 32. ὑμῶν

ἡμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, εἰδότες, ὅτι εἰς τοῦτο κέκληκεν ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνταῦθα καὶ ἐξελέξατο ἐκ τοῦ κόσμου, ἵνα πάντως τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου μᾶλλον ἐκ καρδίας μισήσωμεν καὶ γενώμεθα κλήσεως 5 ἐπουρανίου μέτοχοι καὶ δοκιμοὶ στρατιῶται τῆς Χριστοῦ παρατάξεως. Μηδεὶς οὖν ἀμελείτω, μηδεὶς καταφρονεῖτω, μηδεὶς περὶ τὰ πνευματικὰ νωθρός· Χριστὸν ζητεῖτε, Χριστὸν μελετᾶτε, τὰ τοῦ Χριστοῦ τηρεῖτέ ἐν φόβῳ. Οὐδεὶς ἡμῶν κληρὸς εἰ μὴ Χριστὸς Ἰησοῦς, καὶ αὐτός ἐστι τὸ μόνιμον καὶ αἰώνιον ἀγαθόν. Αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώθειμεν ἐλεῖν αὐτοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια σὺν τῷ πατρὶ 10 καὶ τῷ παναγίῳ αὐτοῦ πνεύματι νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

6'

Τὸ δὲ πρωτότυπον τοῦ ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους μνημονευομένου Διαθηκῶου γράμματος αὐτῶν περιλαμβάνεται ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι 172 τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρειμονῆς τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, ἐν φ. 17^α - 22^β. Ἐχει δὲ τὸ ὅλον ὧδε κατὰ τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἀντιβληθὲν ἀπόγραφον τοῦ κ. Βασιλείου Καργαδούρη. Σημειωτέον δὲ, ὅτι τῆς διαθήκης ταύτης μόνον τὸ δεύτερον ἡμισυ, κατωτέρω ἐν σ. 111 στ. 14 ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν λέξεων *Τὰ δ' ἄνωθεν ῥηθέντα κτήματά τε καὶ πρᾶγματα*, περιλαμβάνεται ἐν τῇ μεταφράσει τῇ ἐπομένῃ εἰς τὴν Ἀκολουθίαν.

Ὁ τῶν ὄλων δεσπότης καὶ κηδεμὼν Κύριος, ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα, ὁ διυθύνων καὶ κυβερνῶν καὶ διεξάγων τὰ πάντα τῇ παναλλῆ καὶ παντοδυνάμῳ δεξιᾷ αὐτοῦ πρὸς ἐπαινον καὶ δόξαν τῆς τούτου ὑπερ- 5 τλοῦς καὶ ἀπείρου μεγαλειότητος, ὁ συνέχων τὰ πάντα δρακί καὶ διακρατῶν ταῦτα καὶ συντηρῶν τῷ παντεφόρῳ τούτου βλέμματί τε καὶ νεύματι, αὐτὸς καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους τῇ θείᾳ βουλήσει τούτου ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε, ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας καὶ

9. ἐστίν

ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος, τῆς κοσμικῆς δηλονότι συγχύσεως. ἐλυτρώσατο. καὶ, ττήσας ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας ἡμῶν, κατὰ τὸν ψαλμωδὸν καὶ θεῖον φάναι Δαυὶδ, τῆς ἀγγελολομῆτου καὶ θείας μοναδικῆς πολιτείας κρίμασιν οἷς αὐτὸς μόνος οἶδε καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ὄντως θεῖον ἀξίωμα ἔχαρίσατο· πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ χριστωνόμου λαοῦ αὐτοῦ πνευματικὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπίσκεψιν ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῶν μετασχόντων 5
17^β ἐκ τῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν χαρισμάτων, δοθεισῶν || τοῖς μαθηταῖς τοῦ Κυρίου ἐνεπιστεύσατο Τοιγὰρ τοι ὡς ἡμέραι τε καὶ ὡς ὥραι διεξάγων καὶ κυβερνῶν τὸ τῆς ψυχῆς σκάφος ἡμῶν οἷά τις πηδαλιούχος 10 ἄριστος, καὶ τῆς πατρίδος αὐτῆς μετανάστας πεποίηκε, τῆς τῶν Ἰωαννίνων, φημί, περιφανοῦς μητροπόλεως, καὶ ξένην καταλαβεῖν γῆν, τὴν πνευματικὴν γάλα καὶ μέλι ρέουσαν, τὸν τῆς παρούσης σκῆτεως χώρον δηλονότι, τὸν παντοίοις κομῶντα πνευματικοῖς χαρίσμασιν. Ὅθεν, τῆ τε τοῦτο που ἐρημικῶδη ζωῇ καὶ τῆ τῶν ἐνασκουμένων κἂν 15 τούτῳ ἐναρέτων καὶ θεῶν ἀνδρῶν θελχθέντες ἀγγελικῆ πολιτείας, μένειν ἐντὸς τῆς σκῆτεως ταύτης φήθημεν, ἰδιαζόντως λίθον τε λαβεῖν κἂν τούτῳ σεβάσιμον οἰκοδομησαί ναόν καὶ κέλλας καὶ τὰ λοιπὰ τοῖς μοναχοῖς ἀρμόδια. Ἐνθὲν τοι βουλῇ καὶ γνώμῃ τοῦ πανιερωτάτου Λαρίσης καὶ τοῦ τότε ὀσιωτάτου καθηγουμένου τῆς σεβασμίας καὶ 20 βασιλικῆς μονῆς τοῦ Μετεώρου τὸν τοῦ Βαρλαάμ λίθον ἔλαβον καὶ κατὰ δεσποτείαν ἔχειν τοῦτον συνεχωρήθημεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρότερον κἂν τούτῳ σεβάσιμος ναὸς ᾠκοδόμητο, ἐπὶ τῷ τῶν ἀγίων μεγάλων 18^α διδασκάλων καὶ ἱεραρχῶν Βασιλείου, Γρηγορίου καὶ Χρυσοστόμου || ὀνόματι τιμῶμενος, τῆ πολυετία δὲ φθικρὴς ἤδη καὶ τῆ τῶν ἀνθρώπων 25 ἐρημώσει τῷ παντελεῖ ἀφανισμῷ ἐκδοθεὶς, ὡς ἔχνος καὶ μόνον ἐκ τούτου σώζεσθαι, καὶ ἀνηγεύραμεν τοῦτον ἐκ βάλθρων καὶ ἀνεκτίσαμεν πρὸς τὸ βέλτιον· ἐβουλόμεθα δὲ ποιῆσαι καὶ εἰς κρεῖττον κἄλλος καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος, διὰ δὲ τὸν τῶν κρατούντων φόβον οὐκ ἐτολήμησαμεν τὸ παρ' ἅπαν ἀυξῆσαι τὸ σύνολον. Συνέβη γὰρ τότε ἐν ταῖς 30 καιροῖς ἐκείνοις ὀρισμὸς ἐξελεῖν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου, ἵνα τὰ καινούρια ὅλα χαλνοῦσιν ὅσα τε ἀνεκαινίσθησαν νεωστὶ ἐπὶ ταῖς τῶν Χριστιανῶν

8. ὡσημέραι 18. ἐνθὲν 27. κρεῖττονα 28. διαδὲ
29. παράπαν 30. εἶνε ἀνάγκη νὰ διορθώσωμεν ὀρισμὸν; 31. ὅλα ἀνεκαινίσθησαν

ἐκκλησίαις, καὶ διὰ τούτου τοῦ φόβου οὐκ ἐποιήσαμεν αὐτὸν καθ' ὡς-περ ἡ ἔφεσις καὶ ἡ βουλή ἡμῶν ἦτον, ἀλλὰ μικρὸν τι μονήτριον χάριν τοῦ ψάλλειν καὶ ἐκτελεῖν τὰς ἀκολουθίας ἡμῶν. Ἐν τούτῳ δὲ γῶρηθέντι ναῷ οὐκ ὀλίγῳ καιρῷ διατρίψαντες, εἶτα θεοῦ συνάρσει καὶ ἕτερον ἐκ βάλθρων ἐγερεῖν ἠβουλήθημεν· ὃν καὶ ἀνηγεύραμεν διὰ δύο 5 τρούλλων σταυροθόλιον ὠραῖον καὶ ποικιλώτατον, κόπους τε καὶ ἰδρώτας καὶ ἐξόδους ἐν τούτῳ οὐ τοὺς τυχόντας ἐνδείξαντες. Συναντιλαμβανομένου δὲ ἡμῖν καὶ τοῦ τὰ πάντα τελειοῦντος παντοδυνάμου θεοῦ, ἐν τούτῳ καὶ κέλλας ἐπήξαμεν πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ἐνασκουμένων || μοναχῶν καὶ τῶν ἄλλως πως παρατυγχανόντων, καὶ λοιπὰς φ. 18^β οἰκοδομὰς καὶ ἀνακτίσεις ἐβελτιώσαμεν ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ καὶ ἀνεκτί- 10 σαμεν. Ἐτι δὲ καὶ σκευὴ καὶ βιβλία καὶ ἱερά παντοῖα καὶ ἱερέων καὶ διακόνων ἀλλαγὰς κατεπλουτίσαμεν αὐτὴν εἰς αἶνον καὶ δόξαν θεοῦ. Πρὸς τοῖςδε καὶ κτήματα παντοῖα, ἀμπελῶνάς τε καὶ ἀγρούς, κήπους τε καὶ παραδείσους καὶ μετόχια καὶ μύλωνας καὶ ἐλαιῶνας 15 διαφόρους εἰς τὴν Ὀζδίνα καὶ ζεύγη βοῶν καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους καὶ ἕτερα διάφορα, ἐν αὐτῇ ἀφιερῶσαμεν, καὶ πάντα ὅσα ἦν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν δύναμιν ἐκτησάμεθα ἐν ταύτῃ τοῦ εἶναι ἀνελλιπῆ καὶ ἀδεῆ τῶν χρειωδῶν αὐτῇ, καὶ μοναχοὺς ἱκανοὺς συνηθροίσασαμεν, καὶ ἱερεῖς καὶ διακόνους ἐν αὐτῇ κατεστήσαμεν, ὅπως ὑμῶσι μὲν καὶ εὐλογῶ- 20 σιν ἐν αὐτῷ τὸν θεόν, μνημονεύωσι δὲ καὶ ἡμᾶς τοὺς κατὰ δύναμιν κοπιῆσαντας, ἐτι δὲ καὶ τοὺς μεθ' ἡμῶν συγκοπιῆσαντας ἢ κοπιῆσαντας. Εἶτα κατεστήσαμεν ταύτην κοινοβιον εἰλικρινές τε καὶ ἄδολον εἶναι τε ὁμοῦ καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ πράττειν τε καὶ φυλάττειν πάντα τὰ νόμιμα αὐτοῦ, καθ' ἃ διαταξάμεθα τὴν ἡμετέραν παράδο- 25 σιν καὶ ἐν τῷ παρόντι διαθη || κῶφ καὶ ἐν ἄλλοις γράμμασιν. Ἐχειν δὲ φ. 19^α τοὺς ἐνασκουμένους ἐν αὐτῇ κοινὰ πάντα κοινῇ ὡς τῇ τραπέζῃ· κοινῇ τοῖς ἐνδύμασί τε καὶ ὑποδήμασι· κοινῇ τῇ βουλῇ, κοινῇ τῇ οἰκήσει, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι κατὰ τὸν μίγαν Ἀπόστολον, μηδενὸς ἔχοντος ἰδίων τι ἢ ὀνομάζοντος ἐντὸς τῆς μονῆς ἢ ἐκτὸς οὔτε 30 μικρὸν οὔτε μέγα, ἀλλ' ἴστωσαν ἅπαντες συνημμένοι ἐν ἀγάπῃ τε καὶ

1-2. καθὼςπερ 2. ἦτων μονήτριον 6. τρούλλων
ποικιλώτατον 20-21. εὐλογῶσι 22. συγκοπιῆσαντας
23. εἰλικρινές 24. εἶναι τε 25. καθὰ 26. δια-
οηκῶν 27-28. κοινοί 30. ἴδιον τι

ἀληθεία, ὡς μία ψυχὴ ἐν πολλοῖς σώμασιν, ἀλλ' οὐ γνώμῃς, καλῶς
 τε καὶ θεοφιλῶς μετερχόμενοι πάντα καὶ μεταχειριζόμενοι, τὰ τῶν
 ἐτέρων δῆλον ὅτι καὶ τὰ τῆς μονῆς ἀρμόδια καὶ ὀνήσιμα. Ἄμιλλαν
 ἔχειν αὐτοῖς οὐ τὴν τυχοῦσαν πρὸς τὰ θεοφιλῆ ἔργα τε καὶ τὰς πρά-
 5 ξεις· αἱ νύκται ὧσιν αὐτοῖς ἀμειβόμενοι καὶ μᾶλλον τὰ τῶν ἡμερῶν
 ὑπεραμειβόμενοι. Τοῦ μείζονος ἐν ἀρετῇ διδάσκαλος τοῖς ἄλλοις ὁ
 τρόπος γινέσθω καὶ πραττέσθω. Καί, συνελθὼν φάναι, ἕκαστος αὐτῶν
 ἀνιμάσθω ἀρετὴν τε καὶ κοσμιότητα, μοναχικὴ ἀρμόζουσαν πολιτεία,
 φ. 19^β οἷα σπόγγος τὰ νάματα, ἵν' ἔχη τῷ μὴ ἔχοντι διδόναι τε καὶ περισ-
 10 σεύειν δι' ἔργων ἀποδείξεως· καὶ τοῦτο ποιῶν || μέγας κληθήσεται
 κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν. Πρὸς τούτοις εὐλάβειαν ἐνδείκνυσθαι τῷ
 κατὰ καιροῦς ἡγουμένῳ τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ
 Μετεώρου ἐντελλόμεθα, ὡς γε καὶ ἡμεῖς εἰρηνικῶς καὶ ἀσκανδάλιστως
 15 διήγομεν μετ' αὐτοῦ αἰεὶ καὶ διὰ παντός. Ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ὀσιώ-
 τατον καθηγούμενον πνευματικὴν στοργὴν πρὸς αὐτούς καὶ ἐπίσκεψιν
 καὶ ἀγάπην ἀνυπόκριτον καὶ οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ὁ δὲ γε τῶν ἀδελ-
 φῶν ποτε φωραθησόμενος ἰδιορρυθμίας ταττόμενος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν νο-
 σηλευόμενος καὶ ταύτην κακοῖς ἐπιτηδεύων τρόποις, τρέφων ἰὼν τῷ
 20 ἰδίῳ λογισμῷ, ὡς ὁ φθονερός δαίμων οἶδεν αὐτὸν διδάσκειν, ἱερωμένος
 ὢν ὁ τοιοῦτος ἢ καὶ ἀπλῶς μοναχός ἢ καὶ ὁ τὴν προστασίαν τῆς μο-
 νῆς κεκτημένος, ἐκκοπτέσθω τῆς μονῆς αὐτῆς καὶ διωκέσθω τῆς ἀδελ-
 φότητος ὡς μέλος ὄζον καὶ σεσηπός. Ἔτι δὲ καὶ τὸν κατὰ καιροῦς
 προστατεύοντα τῆς μονῆς παραγγέλλομεν, ἵνα μὴ νωθρῶς τε καὶ ἀμε-
 25 λῶς καὶ ἀνειμένως διακείσθαι πρὸς τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναχοῖς τε καὶ
 ὑπηκόοις· ἵνα μὴ, ἐτέρων τὰ μὴ ἀνήκοντα πραττόντων, αὐτὸς τὴν
 20^α ὑπὲρ ἐκείνων δώσει δίκην, ὡς ἀμειλίχης τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας·
 καθὼς καὶ τις τῶν θείων ἐγνωμάτευσε πατέρων καὶ φησὶν Ὁ παρασιω-
 πῶν τῶν ὑπηκόων τὰ πταίσματα, ὡς αὐτὸς πράξας κατακριθήσεται.
 Καὶ πειθέτω σε Ἡλεὶ τοῦ ἱερέως τὸ παράδειγμα, πῶς ἄμφω τῶν ὑπ'
 30 αὐτοῦ ἀνουθέτων υἱῶν δέδωκε τὴν τιμωρίαν. Χρὴ γὰρ αὐτὸν ἐγρη-
 γορέναι καὶ νῆφειν, ὡς οἷα ποιμένα πνευματικὸν καὶ διδάσκαλον τῆς
 μονῆς· ἐρευνᾶν δὲ καὶ καταμανθάνειν ἐνός ἑκάστου αὐτῶν τὴν πολι-

17. φωραθησόμενος ἰδιορρυθμία 21. διωκέσθω 23. παραγγέλλομεν 27. φησὶ

τεῖαν καὶ τὸ ἐπιτήδευμα καὶ διακόνημα, ὡς ἔχει τε καὶ ὡς πράττε-
 ται ὑπ' αὐτῶν. Καὶ τοὺς μὲν τὰ τῆς μονῆς καλῶς τε καὶ θεαρέστως
 μετερχομένους, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ αὐτῶν ἄλλως πῶς ψυχωφελῆ καὶ σω-
 τήρια καὶ ἐγρηγορότας αἰεὶ καὶ νῆφοντας πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρεῖς γίνε-
 σθαί τινι στηρίζειν καὶ ἔτι παρορμᾶν πατροπρεπῶς, τοὺς δὲ νωθρῶς 5
 καὶ ἀμελῶς διακειμένους ἐπιτιμᾶν καὶ ἐπιπλήττειν, λόγοις νοουθετικοῖς
 τε καὶ συνετοῖς πρὸς ἔργα σωτηρίας αὐτοὺς διεγείρων καὶ κόλασιν, καὶ
 τᾶλλα αὐτοῖς ἐπαπειλεῖν ἀπηνῶς τε καὶ ἐμβριθῶς, μᾶλλον δὲ νοουθετι-
 κῶς, ἵνα τούτους ἀξῆ πρὸς ἐργασίας τε πνευματικὰς καὶ κοινὰς καὶ
 δοκιμούς, ὡς οἷα θεοῦ || οἰκονόμος ἄριστος τοῖς λοιποῖς καταστήσει. φ. 20^α
 Τὸν δὲ ἐν καπηλείῳ ποτὲ φωραθέντα ἢ ἐν γάμῳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ κο- 11
 σμοπρεπεί εὐωχῆματι ἐσθιοντά τε καὶ πίνοντα ἐξοριζέτωσαν αὐτὸν
 τῆς μονῆς καὶ παιδεύετωσαν.

Τὰ δ' ἄνωθεν ρηθέντα κτήματά τε καὶ πράγματα τὰ ἀφιερωθέντα
 παρ' ἡμῶν ἢ καὶ παρ' ἄλλων θεοφιλῶν Χριστιανῶν ἀδιάσπαστα μέ- 15
 νειν ταῦτα καὶ ἀμεταποίητα βουλόμεθα. Παρακαλοῦμεν δὲ πρὸς
 τούτοις καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῷ Σταγῶν σὺν τῷ ὀσιω-
 τάτῳ καθηγούμενῳ τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ Μετεώ-
 ρου καὶ τοῖς λοιποῖς ἄλλοις πατράσιν τοῖς ἐν τῇ σκῆτῃ εὐρισκομένοις
 καὶ ἐνασκουμένοις, ἵνα δι' ἡμετέραν ἀγάπην, μᾶλλον δὲ τὴν τοῦ 20
 θεοῦ ἔχοιεν πρὸς τὴν μονὴν καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ διάγοντας ἀδελ-
 φούς πατρικὴν τινα στοργὴν καὶ ἀγάπην κατὰ θεὸν καὶ ἐρμηνεύειν
 καὶ νοουθετεῖν, τοῦ καιροῦ ἀπαιτοῦντος, πάντα τὰ ἀνήκοντα καὶ λυ-
 σιτελῆ. Τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἡμετέροις ἱερομονάχοις καὶ μοναχοῖς δια-
 κευόμεθα, ἵνα πρὸς τὸν θεοφιλέστατον τὸν Σταγῶν καὶ τὸν ὀσιώ- 25
 τατον καθηγούμενον τοῦ Μετεώρου, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὸν προστα-
 τεύοντα αὐτῶν, τοῦ ἔχειν παντοίαν ὑπακοὴν καὶ εὐ||πίθειαν κα- φ. 21^α
 θαρῶ συνειδότε καὶ ὑπακούειν αὐτοῦ τοὺς ἐφ' οἷς ἂν ἔχοιεν τούτοις
 λέγειν ψυχωφελῆς τε καὶ σωτηριώδεις καὶ εὐλικρινῆ ἀγάπην φυλάτ-
 τειν αὐτοὺς μετὰ τούτου κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ὅτι χωρὶς 30
 γὰρ ταύτης νεκρὰ πάντα καὶ ἀτελῆ εἰσὶ· ὁ γὰρ ἐν τῇ ἀγάπῃ μένων
 ἐν τῷ θεῷ φησὶ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ. Ἔτι δὲ οὐδένα τῶν ἡμε-

1. διακόνημα 8. τ' ἄλλα 10. οἷα 24. ἱερομονάχοις
 28. αὐτοὺς τοὺς 31. εἰσὶ. 32. φησὶ

τέρων συγγενῶν που τυχόν τὸ θεῖον περιβαλλόμενον σχῆμα καὶ ἐν τῇ
μονῇ κατωκισθέντα καὶ τῇ ἀδελφότητι συνταχθέντα ἐξῆν προτιμᾶ-
σθαι τῶν ἄλλων ἢ προκρίνειν καὶ ἐξουσιάζειν τὰ ἀπαρέσκοντα τῇ κοι-
νότητι, ἡμᾶς δὴθεν βοήθειαν προβαλλόμενον· ἀλλ' εἰς κάκεινος τῶν
5 λοιπῶν τῆς μονῆς λογιζέσθω, καὶ ὡς τῇ κοινότητι δόξει τὰ περὶ αὐ-
τοῦ, οὕτω καὶ γενήσεται. Ἔτι δὲ, εἴ τις τῶν ἐνασκουμένων ἐν τῇ
μονῇ ταύτῃ, ἱερεὺς ὢν ἢ ἰδιώτης, τῷ τῆς φιλαρχίας ἀλφῷ θεοστιγεί
πάθει, ὃ μὴ γένοιτό ποτέ τινι περιπεσεῖν, καὶ πρωτεῖον ζητήσῃ τῆς
μονῆς, ἢ καὶ ἰδιόν τι θέλει νοσφίσασθαι, πρᾶγμα τυχόν ἢ κτήμα, ὃ
10 τοιοῦτος τὰς ἀράς τῶν ἁγίων || πατέρων ἐπισπάσεται. Ὁμοίως δὲ ὅς-
τις ἂν φανείη ἀντιπράττων ἢ ἀντιθέτων ἢ ἀντιλέγων τὰ καλῶς τῇ
μονῇ τεθέντα ἢ πραχθέντα, φιλοιδιόρρυθμος ὢν ἢ φιλοδοξος καὶ ταῦτα
στήσαι βουλόμενος, τὸ ἴδιον οἴωνε ἐπικουρῶν πάθος καὶ τοῖς ἀπλου-
στέροις δι' αὐτοῦ συγγέων τὴν γνώμην, ὃ τοιοῦτος οἶος ἂν εἴη καὶ ἐξ
15 οἴου βαθμοῦ καὶ καταλόγου τύχη, εἰ μὲν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν
τοῦ πάθους, καὶ τὴν τοῦ προστατεύοντος ἐπιτίμησιν βάλῃ μετάνοιαν
ἐνώπιον πάντων καὶ δάκρυσι χέας καὶ συγχώρησιν αἰτήσας καὶ τὸ πά-
θος μεθ' ὑποσχέσεως τότε πολλῆς παραιτησάμενος τοῦ μὴ ἀντιπρά-
ξῃν, ἢ ἀντιθέσειν, ἢ ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἐμμένων καθ' ὅλου ἐν τοῖς τῇ
20 μονῇ ἐκτεθείσιν ὅροις, λήψεται καὶ τὴν θεραπείαν κανονικῶς παρὰ τοῦ
προστατεύοντος, καὶ μενέτω ἐν τῇ μονῇ σωφρονῶν ἑαυτὸν καὶ τοῖς
ἄλλοις εἰς τὸ ἐξῆς. Εἰ δὲ μένων ἀντιπράττει, ἀμεταστρεπτὴ ὁ τοι-
οῦτος, οἶος ἂν εἴη καὶ ἐξ οἴου βαθμοῦ, ἀφοριζέσθω τῶν ἀδελφῶν καὶ
τῆς μονῆς διωκέσθω τοῦ λοιποῦ τοῦ χοροῦ τῶν μοναχῶν, ὡς ὁ Ἰού-
25 δας τῶν Ἀποστόλων.

φ. 22^α || Ταῦτα δὲ τὰ παρ' ἡμῶν τῶν ἐλαχίστων καταστρωθέντα καὶ κατα-
γραφέντα ἐν τῷ παρόντι διαθηκῶν ἡμῶν γράμματι καὶ ταῖς ἡμετέ-
ραις ὑπογραφαῖς σημειωθέντα καὶ ἀκριβῶς δηλοποιηθέντα ἀπαρά-
θραυστα καὶ ἀμετάστρεπτα καὶ ἀμεταποίητα μένειν βουλόμεθα καὶ
ἀναφαίρετα καθάπαξ ἐκ τῆς ἡμετέρας μονῆς, τὰ ἀφιερωθέντα παρ'
ἡμῶν τῶν αὐταδέλφων καὶ παρ' ἄλλων Χριστιανῶν δηλονότι, μηδε-

4. προβαλλόμενος
8. ποτε τινι
19. ἐμμένων καθόλου
24. διωκέσθω
ἀμεταστρεπτὴ

11. ὃ ἂν
22. ἀντιπράττειν
φιλοιδιό-

νὸς ἔχοντας ἄδειαν διασεῖσαι τὸ οἰνοῦν ἐκ ταύτης σκεῦος τί κινητὸν
ἢ ἀκίνητον ἢ ἀφαιρεῖν καὶ ἀρπᾶσαι λαθραίως τῶν κατοικούντων ἐν
αὐτῇ ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν ἢ καὶ ξένων καὶ συγγενῶν ἡμετέρων.
Ὁ δὲ πειραθεὶς τοιοῦτόν τι τολμῆσαι σατανικῇ ἐνεργείᾳ καὶ συμβουλῇ
ἐχέτω τὰς ἀράς τῶν τ' ἰ' καὶ ἡ' θεοφόρων ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νι- 5
καίᾳ καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου εἴη Ἰούδα καὶ μετὰ τῶν
συσταυρωσάντων τὸν Κύριον, καὶ τὴν λέπραν ἐχέτω τοῦ Γιεζῆ καὶ
ὡς ὁ τῆς Χαλάνης πύργος διασκεδασθήτω τούτου τὸ ὄνομα. || Ὁ δὲ φ. 24^α
Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἡ αὐτοειρήνη καὶ ὁ ἰλασμός, ὁ τὴν
ἄψευστον καὶ ἀπειροδύναμον ἀφείσ φωνήν, τὴν καὶ πύλαι Ἄδου οὐ
κατισχύσουσιν αὐτῆς, ἀνεπηρέαστον καὶ ἀκαταμάχητον καὶ ἄθραυ- 10
στον τηρήσαιτο τὴν σεβασμίαν ταύτην μονὴν τὴν εἰς ὄνομα τιμωμέ-
νην τε καὶ δοξαζομένην τῶν αὐτοῦ Ἁγίων Πάντων, ὁμόνοιαν δὲ καὶ
ἰλασμόν καὶ εἰρήνην καὶ εὐθηνίαν παράσχοιτο ἂν τῶν ἐν αὐτῇ ἐνα-
σκουμένων μοναχῶν, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ κληρονομίαν ἐν τῇ τῶν οὐρα-
νῶν βασιλείᾳ χάρισαιτο εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τῆς αὐτοῦ κυριωνύμου 15
καὶ ὑπερευλογημένης μητρὸς, τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν
ἁγίων ἀμήν: † † † † †

+ Ἀσφαλείας δὲ χάριν ἐγγόνει παρ' ἡμῶν καὶ τὸ παρὸν βεβαι-
ωτικὸν τε καὶ διατακτικὸν γράμμα καὶ διαθήκης ἀναπληρωτικὸν καὶ
ἐν τῇ σεβασμίᾳ ἐτέθη μονῇ τῶν Ἁγίων Πάντων τῇ ἐπικλημένῃ τοῦ 20
Βαρλαάμ ἐπὶ ἔτους ζ'νω:

Ὁ ἀναγνώστης τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος διαθηκῶν γράμ-
ματος ἴσως ἐξεπλάγη, ἰδὼν, ὅτι ἀφῆκ' ἀδιορθώτους ἀνορθο-
γραφίας τινὰς, σολοικισμοὺς καὶ βαρβαρίσμοις, οἵτινες θὰ ἠδύ-
ναντο νὰ διορθωθῶσι, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν ἔχομεν
πρὸ ἡμῶν τὸ πρωτότυπον κείμενον. Ἀλλὰ, καίτοι λείπει πρᾶ-
γματι τὸ πρωτότυπον τῆς διαθήκης τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεο-
φάνους, ἔχομεν σωζόμενον τὸ πρωτότυπον ἄλλης διαθήκης,
τῆς τῶν κτιστῶν τῆς μονῆς τοῦ Ρουσάνου Ἰωάσαφ' καὶ Μα-
ξίμου, ἦτις, καθ' ἃ θέλει ἰδεῖ ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω ὑπὸ
στοιχείῳ Γ, εἶνε πλήν ἐλαχίστων διαφορῶν ἀντίγραφον τῆς

8. Εἰς τὴν λέξιν ὄνομα ἀνταποκρίνονται κάτω ἐν τῇ ᾠσ ὀκτώ σταυροί.

τῶν Ἀψαράδων. Ἐκ τοῦ πρωτοτύπου δὲ τούτου γίνεται δῆλον, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν βαρβαρισμῶν καὶ σολοικισμῶν τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ διαθηκῶν γράμματι Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους, οἷον σώζεται ἐν τῷ ἀγιορειτικῷ κώδικι τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὑπῆρχον καὶ ἐν τῷ ἀντιβολαίῳ ἐξ οὗ ἀντεγράφη ὁ τε ἀγιορειτικὸς κώδιξ καὶ τὸ πρωτότυπον τῆς διαθήκης τοῦ Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμου. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐτήρησ' αὐτοὺς ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἐκδόσει, καθ' ἃ καὶ κατωτέρῳ ἐν τῷ γράμματι τῶν κτιστῶν τῆς μονῆς τοῦ Ρουσάνου. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐθεώρησα περιττὸν νὰ μεταβάλω ἐν ἄλλοις τὸ ἀγιορειτικὸν κείμενον συμφώνως πρὸς τὸ πρωτότυπον τῆς διαθήκης τοῦ Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμου.

γ'

Τὸ δὲ πρωτότυπον τοῦ σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ ὁμοίως ἐκδομένου ἐν μεταφράσει νεοελληνικῇ ἐν τῷ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν βίβη κατὰ τὰ ἤδη εἰρημένα περιλαμβάνεται ἐν φ. 24^α - 25^β τοῦ αὐτοῦ κώδικος τῆς μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος. Ἔχει δὲ τὸ ἐν τῇ ῥα τοῦ κώδικος Πατριαρχικὸν ἐπιγραφόμενον γράμμα ὡδε κατ' ἀντίγραφον τοῦ κ. Καργαδούρη ἀντιβληθὲν ὑπ' ἐμοῦ.

+ Ἱερεμίας ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

+ Ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι κῦρις Νεκτᾶριος ὁ ἐκ τῶν Ἰωαννίνων, ὁ κατὰ κόσμον ἐπικεκλημένος Ἀψαράς, ἀναδραμὼν πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα, ἐπεδείξατο αὐτῇ τὴν γενομένην παρ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ τούτου κυροῦ Θεοφάνους ἱερομονάχου διαθηκῶν γραφὴν περὶ τῆς σεβασμίας μονῆς, ἧς πρόσθεν καὶ πρὸ ὀλίγου ἀνεκαίνισαν, τῆς κειμένης μὲν ἐν τῇ σκήτει τῇ πλησίον τοῦ Μειτώρου καὶ ἐπονομαζομένης τοῦ Βαρ-

1. ἐλαίω 2. οἰκουμενικὸς 4-5. ἀψαράς 7 (καὶ κατωτέρω).
διαθηκῶν 8. Τὸ ἧς διορθωτέον ἦν; 9. σκήτει τῆς

λαάμ, τῷ δὲ ὀνόματι τιμωμένης τῶν Ἁγίων Ἀπάντων, ζητῶν ὅπως λάβῃ ἐπικυρωτικὴν γραφὴν ἐξ ἡμῶν, ἐν ἧ ἔχη τὸ κῦρος καὶ τὸ βέβαιον αὕτη καὶ εἴη ἀμεταποίητος παρὰ τε τῶν ἐνασκουμένων ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν ἐν τῇ μονῇ αὐτῶν τῇ ῥηθείῃ, καὶ παρὰ παντός ἄλλου ἀρχιερατικοῦ προσώπου ἢ καὶ ἱερωμένου καὶ ἀπλῶς λαϊκοῦ καὶ οἰου- 5 δῆτινος ἑτέρου ξένου ἢ καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἰσχυρὸν καὶ πάγιον, κυρωθὲν τῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος πατριαρχικῇ γραφῇ, ἰσχυρότερον εἴωθε γίνεσθαι, τῇ εὐλόγῳ αἰτήσῃ τούτου πεισθεῖσα καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν τὴν παροῦσαν τῇ ῥηθείῃ μονῇ ἀπολύει ἐπικυρωτικὴν γραφὴν αὐτῆς ἕνεκεν ὧν ἀμφοτέροι οἱ ἀδελφοὶ 10 ἀφισρώσαντο κτημάτων τε καὶ πραγμάτων κινήτων ἢ ἀκινήτων, μένειν πάντων τούτων παρὰ τοῦ τυχόντος προσώπου ἀνεκποιήτων εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ἀδιασπάστων καὶ τὴν καλῶς γινομένην παρ' αὐτῶν διαθετικὴν καὶ διαθηκῶν γραφὴν εἶναι βεβαίαν καὶ ἰσχυράν δι' ἧς καὶ γράφουσα ἀποφαίνεται καὶ ἐν ἀγίῳ παρακελεύεται πνεύματι, ἵνα φ. 24^β μὴ τις τολμήσῃ ἐξ ἀποφάσεως ἀθετῆσαι αὐτὴν, ὡς παρὰ τῆς ἡμῶν 16 μετριότητος θεωρηθεῖσαν ἀκριβῶς καὶ νόμιμον εὐρεθεῖσαν, μήτε ὁ κατὰ καιρὸν θεοφιλέστατος Σταγῶν, μήτε μὴν ὁ καθηγουμενεύων τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς τοῦ Μειτώρου μονῆς δηλονότι, οὐδὲ τῶν λοιπῶν πατέρων τις τῶν προστατευόντων ἐν ταῖς μοναῖς ἐν τῇ 20 σκήτει, οὐδ' ἄλλος τις τῶν ἐν τῇ μονῇ αὐτῶν ἐνασκουμένων ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν, ἀλλὰ μένειν αὐτὴν παρὰ πάντων ἀσάλευτον καὶ τὰ καλῶς ἀφισρωθέντα παρὰ τούτων ἀμεταποίητα εἶναι καὶ ἀδιάσπαστα. Ἀπαξ γὰρ τὰ ἀφισρωθέντα θεῶ ἀνεκποιήτᾳ εἰσιν, ὡς ἡ θεία φάσκει Γραφή. Ὁ δὲ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Σταγῶν καὶ ὁ ὀσιώ- 25 τatos καθηγούμενος τοῦ Μειτώρου ἐπιμέλειαν ἔχειν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην κατὰ θεὸν καὶ ἐπίσκεψιν ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ μονῇ εὐρισκομένους πατέρας ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς ἕνεκα ἀγάπης καὶ ἐντολῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος. Καὶ ἀρκείσθαι ὁ θεοφιλέστατος Σταγῶν ἕνεκεν τῆς πρὸς αὐτὸν εὐπειθείας καὶ 30

β. Μετὰ τὸ ξένου ἔπονται ἐν τῷ κειμένῳ λέξεις τινὲς παντελῶς διεστραμμέναι καὶ ἀδιάγνωστοι νῦν. Ἐν τῇ μεταφράσει τῆς ἐντύπου Ἀκολουθίας τὸ χωρίον ἔχει ὡδε ἢ καὶ ὁποῖος ἠθέληεν ἦναι ξένος ἢ συγγενὴς αὐτῶν νὰ μὴν ἦναι τολμημένος νὰ παραβαλεῖται τίποτας. 17. θεωρηθεῖσαν
21. ἀλλός 26. ἐπιμελείας 30. εὐπειθείας

εὐλαβείας καὶ εἰς τὸ παρρησιῶδες καὶ διηνεκές τούτου μνημόσυνον.
 Εἰ δέ τις τολμήσῃ ὅπως δῆποτε ἀκυρώσαι τὴν ῥηθείσαν τῶν ὀσιωτά-
 των ἱερομονάχων καὶ πνευματικῶν διαθηκῶν γραφὴν καὶ ἀθετήσαι
 ταύτην βούληθῆ. θελήσας ἀφελίσθαι ἐκ τῆς μονῆς ταύτης τὸ οἰνοῦν
 5 σκεῦος ἢ πρᾶγμα κινητὸν ἢ ἀκίνητον, ὁ τοιοῦτος ἀφωρισμένος ἔσται
 φ. 27^α || καὶ ἀσυγχώρητος καὶ κατηραμένος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος ὡς ἱε-
 ρόσυλος καὶ πλεονέκτης καὶ ἀρπαξ, κἄν οἶου εἴη βαθμοῦ, ἱερομόνα-
 χος δηλονότι ἢ μοναχός ἢ ξένος ἢ τῶν συγγενῶν αὐτῶν τις, ἕως οὐ
 φρονηθῆ τὸν θεόν, ἐπιστρέψῃ τούτο καὶ τύχῃ συγχωρήσεως. Ὁφείλουσι
 τῶν οἱ ἀγγελικῶς βιοῦντες καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἀποταξάμενοι, τὸν
 10 σταυρὸν μόνον τοῦ Κυρίου ἐπ' ὤμων φέροντες καὶ αὐτῷ μόνῳ ζῶν-
 τες εὐαγγελικῶς φυλάττειν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ καὶ ἔχειν ἀγάπην
 πρὸς ἀλλήλους καὶ εἰρηνικῶς διακεῖσθαι τούτους καὶ ἀσκανδαλίτους.
 Τί γὰρ εἰρήνης μακαριώτερον, τί δὲ σκανδάλων καὶ ταραχῶν καὶ
 συγχύσεων ὀδυνηρότερον; Οἱ γὰρ εἰρηνοποιοὶ καὶ παρὰ τοῦ ἀψευ-
 15 δοῦ στόματος τοῦ Κυρίου μακαρισμοῦ κατηξιώνται, καὶ υἱοὺς τού-
 του κατὰ μεθεξὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ κληθῆναι ἐπηγγείλατο. Διὸ
 καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, νουβητικῶς τε καὶ πατρικῶς γράφουσα, παρα-
 κεύεται πᾶσι τοῖς ἐνασκουμένοις ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῆ τῶν Ἁγίων
 Ἀπάντων καὶ φυλάττειν τὴν τῶν γερόντων αὐτῶν διαθήκην καὶ
 20 ἔγγραφον παράδοσιν ἀμετάτρεπτον καὶ ἀμεταποίητον καὶ τηρεῖν καὶ
 ποιεῖν ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα καὶ σπουδάζειν πληροῦν αὐτὰ
 ὅση δύναμις. Οὕτω γὰρ καὶ τῆς οὐρανῶν βασιλείας ἀξιοθήσονται καὶ
 τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐπιτεύξονται. Ἀσφαλείας δὲ χάριν καὶ βεβαιώσεως
 φ. 27^β τῆς διαθήκης τῶν ῥηθέντων ἀνδρῶν καὶ πνευματικῶν τῶν αὐτά-
 25 δέλφων τοῦ τε κυροῦ Νεκταρίου καὶ κυροῦ Θεοφάνους, τῶν κατὰ
 κόσμον ἐπικεκλημένων Ἀψαράδων, ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα τῆς ἡμῶν
 μετριότητος πατριαρχικὴ ἐπικυρωτικὴ βεβαιωτήριος γραφὴ, καὶ ἐπι-
 δοθη τῇ διαληφθείσῃ σεβασμίᾳ μονῆ τῶν Ἁγίων Ἀπάντων, τῇ ἐπι-
 κεκλημένῃ τοῦ Βαρλαάμ, ἐν ἔτει ἐπτακισχιλιοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ
 30 + Τὸ παρὸν γράμμα ἀντεγράφη παρὰ τοῦ πατριαρχικοῦ γράμ-
 ματος, καὶ ἐτέθη ἐνταῦθα δεῦτερον πρόσωπον *.

4. οἰνοῦν 8. τις 14. ὀδυνηρότερον 27-28. ἐπεδώθη

* Παράβαλε τὰ τελευταῖα ταῦτα πρὸς τὰ ἐν σ. 32 τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀκολουθίας ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ παρρησιῶδες προστεθέντα κακῶς τὰδε: Τὸ παρὸν Γράμμα

δ'

Εἰς ταῦτα δὲ τὰ ἐν τῷ μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν βίῳ συνεκδε-
 δομένα ἐν μεταφράσει καὶ ὑπ' ἐμοῦ ἀνωτέρῳ ἐκδοθέντα ἐν πρω-
 τοτύπῳ συμπεριλαμβάνεται κατὰ τὰ ἤδη ἀνωτέρῳ λεχθέντα
 καὶ παρασημείωμα ἱστορικὸν ἄξια λόγου περιέχον περὶ τῶν κτι-
 στῶν τῆς μονῆς Βαρλαάμ. Πόθεν δὲ παρέλαβε ταῦτα ὁ ἐκδούς
 τὴν Ἀκολουθίαν παραμένει ἄγνωστον. Ἄλλ' εἶνε σαφές, ὅτι
 ἐγράφη ὑπό τινος τῶν μετὰ τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους συμ-
 μοναζόντων βραχὺν χρόνον μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν.

Σύγκειται δὲ τὸ παρασημείωμα τοῦτο ἐκ δύο μερῶν, ὧν τὸ
 μὲν πρῶτον περιέχει βραχεῖαν εἶδησιν περὶ τοῦ θανάτου τῶν
 δύο ὀσίων, τὸ δὲ δεῦτερον ἔκθεσιν περὶ τῆς συντελέσεως τοῦ
 ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βαρλαάμ καθολικοῦ καὶ τὴν λεπτομερῆ διή-
 γησιν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θεοφάνους.

Τὸ πρῶτον τῶν δύο τούτων μερῶν εὐρίσκομεν μετὰ μικρῶν
 λεκτικῶν παραλλαγῶν καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 172 κώδικι τῆς ἐν
 Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐν φ. 27^β ἀμέσως
 μετὰ τὴν κατωτέρω ὑπὸ στοιχείον ζ' ἐκδομένην Ἀκροστιχίδα
 εἰς τοὺς δύο ὀσίους. Ἐξέδωκα δὲ ἤδη αὐτὸ ἐν τῷ ἐμῷ Κατα-
 λόγῳ τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐλληνικῶν
 κωδίκων¹. Ἄλλ' ἐπανεκδίδω αὐτὸ ἐνταῦθα, παραθέτων ἀπ-
 ἐναντι τὸ καθ' ἃ εἴρηται ἀνωτέρῳ ἐντυπον κείμενον.

Κώδιξ 172.

Ἐντυπον κείμενον.

+ Ἐκοιμήθη ὁ ὀσιος Πατὴρ
 ἡμῶν κῦρ Θεοφάνης μοναχός καὶ
 κτήτωρ τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς τοῦ
 Βαρλαάμ ἐν τῷ ζυβῷ ἐν μηνί

Ἐκοιμήθη ὁ Πατὴρ ἡμῶν Κῦρ
 Θεοφάνης Ἱερομόναχος καὶ Κτί-|| σ. 30
 τωρ τῆς Μονῆς τοῦ Βαρλαάμ ἐτε'
 ζυβ' ἐν Μηνί Μαίῳ τῇ ιζ'. τῇ Κυ-

εἶναι ἴσον καὶ ὅμοιον καὶ ἀντιγραμμένον ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ
 Γράμματος, καὶ ἔχει τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον τῷ πρωτοτύπῳ. Ἴδε κατω-
 τέρω σ. 120, 31.

¹ Τόμ. Β' σ. 311.

Μαίω ιζ' ἡμερόνοντας Κυριακὴ ἑορτῇ τοῦ Τυφλοῦ.

+ Ἐκοιμήθη ὁ ὄσιος πατὴρ ἡμῶν κϋρ Νεκτάριος καὶ κτήτωρ τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς τοῦ Βαρλαάμ ἐν τῷ ζνη^α ἐν μηνί Ἀπριλλίω ζ' ἡμέρα 6^α τῆς διακαινησίμου.

ριακῇ τοῦ Τυφλοῦ πρὸς τὸ ἐξημέρωμα.

Ἐκοιμήθη καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν Νεκτάριος Ἱερομόναχος καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς τοῦ Βαρλαάμ ἐτει ζνη^α τῇ ζ'. Ἀπριλλίου, τῇ 6^α τῆς Διακαινησίμου.

Ἀμέσως δὲ κατωτέρω ἐπιτεταί ἐν τῇ ἐντύπῳ Ἀκολουθία (σ. 30-32) τὸ δεύτερον μέρος τοῦ παρασημειώματος, ὅπερ οὐδαμῶς ἀλλάξου εὐρῶν ἐπαναλαμβάνω ἐνταῦθα ἀπαραλλάκτως ἐκ τοῦ σπανιωτάτου ἐντύπου.

Ἐπὶ ἔτους ζνβ^α ἐν Μηνί Μαίω τῇ αὐτοῦ ιζ'. Σαββάτου λαχούσης τῆς ἡμέρας, ὥρα δὲ ἐνάτη, ἐτελειώθη ὁ πάνσεπτος καὶ περικαλλῆς Ναὸς σὺν τῷ Νάρθηκι ἐπάνω τῆς ἱερᾶς πέτρας τοῦ Βαρλαάμ, διὰ συνδρομῆς κόπων τε καὶ ἐξόδων τῶν πανοσιωτάτων καὶ αἰδεσιμωτάτων Πατέρων τῶν καὶ ἀνταδελφῶν Κϋρ Νεκταρίου, καὶ Κϋρ Θεοφάνους, τῶν Μακαρίων Ἀνδρῶν ἐν ᾧ δὲ καιρῷ ἠσθένησεν ὡσεὶ μῆνας δέκα ὁ Μακάριος Θεοφάνης, καὶ τοσοῦτον δαμασθεῖς ὑπὸ τῆς πολλῆς ἀσθενείας, ἔτι σχεδὸν ἐγγὺς ἕως τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου· ἀπὸ δὲ τοῦ πόθου, οὐ περ εἶχε πρὸς τὸν Ναὸν, ἐγερθεὶς προθύμως καὶ περιχαρῆς, οἷα καὶ ἦν ἀσθενῆς, στηριζόμενος ὑπὸ τῆς ράβδου αὐτοῦ, ἐνδον εἰσ-
 10 ελθὼν καὶ ἰδὼν τὴν τελείωσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ τὸ δόξα σοι ὁ Θεὸς ἐπειπὼν, τοὺς Ἁγίους Πάντας εὐχαρίστησεν ἐκ πόθου. Οὕτω γὰρ τῷ Ναῷ τῷ καινῷ οὗτος προσηγορεύσατο. Ὁμοίως οὖν εὐχόμενος καὶ εὐλογῶν, καὶ πάντας
 15 τοὺς ἀδελφοὺς λατόμους καὶ οἰκοδόμους, κτίστας τε καὶ λεπτουργοὺς ἐπίσης ἐδεξιῶσατο καὶ ὑπερευχήσατο ἡ ἡγιασμένη ψυχὴ· εἶτα πάλιν ἐστράφη τοῖς ἰδίους ποσὶ πορευόμενος ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, καὶ σχηματισάμενος ἑαυτὸν τῷ τύπῳ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, κατέθετο τὸ ἱερὸν Σκῆνος ἐπὶ τὴν στρωμνὴν αὐτοῦ, ὁρῶν πρὸς ἀνατολὰς, καὶ τοὺς τι-
 20 μίους αὐτοῦ πόδας ἐκτείναντος ἤρξατο ψυχορραγεῖν· ὥρα δ' ἦν ὡσεὶ δεκάτη, γλυκεῖ τῷ ὄμματι καὶ ἰλαρὸν βλέπων ἡμᾶς καὶ εὐμενῶς· οἱ

δὲ συμπαρεστώτες ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες καὶ ἅπαντες θρήνοις καὶ ὄδυρ-
 μοῖς συνεκόπτοντο, ἐκ σπλάγχχνων κλαίων ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν, καὶ οἱ φοιτηταὶ τὸν Διδάσκαλον, καὶ οἱ μονάζοντες τὸν μυσταγωγόν, καὶ ψάλλοντες ἐπάνω αὐτοῦ κατανυκτικὸν Κανόνα· καὶ ὧ τοῦ θαύματος ἰ-
 ἐν τῷ ψάλλειν ἀστὴρ διαυγέστατος καὶ λαμπρὸς ἐπάνω τοῦ οἰκήμα-
 5 τος κατέλαμπε, παμφαῶς γὰρ κατέλαμπε. Καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν, ἅμα καὶ οὗτος ὁ Ἥλιος ἐξεδήμει τῆς μοναδικῆς Πολιτείας καὶ καταστάσεως καὶ εἰσῆλθεν ἡ Ἁγία αὐτοῦ ψυχὴ ἐν ἀνακτόροις Οὐρα-
 νίοις καὶ ὑψηλοῖς, ἐνθα ὁ τῶν ἑορταζόντων ἦχος ὁ ἀκατάληπτος· τότε
 δὲ καὶ ὁ ἀστὴρ ἀπέσβη ἐν τῷ ἅμα. Τίς δὲ τῶν παρεστώτων ἀ|| δελ-
 σ. 31 φῶν εὐωδίαν τινὰ καὶ γλυκεῖαν καὶ θαυμαστὴν ἰστάμενος αἰσθάνετο, 11
 ὡς ἡμᾶς ὑπερον ὄρασις διεβεβαιώσατο. Ὑπῆρχεν οὖν καὶ ἡ ὄρασις
 τοῦ προσώπου αὐτοῦ λευκοτάτη ὡσεὶ χιῶν. Τῇ δὲ ἐπαύριον τῆς Κυ-
 ριακῆς λαμψάσης, παρεγένετο ὁ ὀσιώτατος Καθηγούμενος τῆς σιβα-
 σμίας Μονῆς τοῦ Μετεώρου σὺν τῇ Γερουσίᾳ αὐτοῦ πάση, καὶ μετὰ 15
 πάντων τῶν λογάδων τῆς Σκήτεως Ἱερομονάχων καὶ Μοναχῶν καὶ
 Πνευματικῶν Πατέρων καὶ ἀδελφῶν· καὶ θέσαντες τὸ ἱερὸν λείψανον
 μέσον τοῦ καινοῦ Ναοῦ, εὐλαβῶς καὶ τιμίως μετὰ σεμνότητος καὶ αἰ-
 δοῦς μεγάλης, εἶτα μετὰ τὴν πλήρωσιν τῆς θείας Λειτουργίας ἀποκα-
 20 τέστη πάλιν τὸ σῶμα τοῦ Μάκαρος ἐν τῷ παλαιῷ Ναῷ, εἰς ὃ περ εἶχεν 20
 ἀνέκαθεν τοὺς ἑαυτῶν τάφους λελατομημένους καλῶς, τοῦ μὲν ὄντος
 ἐκ δεξιῶν, τοῦ δὲ ἐξ εὐωνύμων. Καὶ γὰρ αἶε ὁ Ὁσιος τῇ τοῦ θανά-
 του μνήμῃ ἐκμελετῶν οὐκ ἐξέλειπεν, ἀλλὰ καθήμενος, καὶ ἀνιστάμε-
 νος, καθεύδων καὶ γρηγορῶν τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καὶ τὸν θάνα-
 τον αὐτοῦ οὐδέποτε λήθη δούς, καὶ τοῦτον τὸν ὄρον τῆς φιλοσοφίας 25
 τῆς ἀληθοῦς ἐμπορευόμενος ἦν. Οὕτως κομισθὲν τὸ λείψανον, τεθεί-
 κασι καὶ τὸ περιτραχήλιον ἐπάνω αὐτοῦ εὐπρεπῶς· καὶ ἦν ἰδεῖν θαυ-
 μάσιόν τι ἐκεῖσε καὶ μεστὸν οὐ λύπης, ἀλλὰ χαρᾶς. Τὸ γὰρ αἰδεσι-
 μώτατον αὐτοῦ πρόσωπον κατάλευκον ἔφαινε καὶ ροδόχρουν, οἷα τις
 λειμῶν εὐώδης καὶ παράδεισος ἐνδροσος τῇ τοῖς κρίνοις καὶ ἀνθεσι ποι- 30
 κιλίᾳ κάλλους ὠραιζόμενον, καὶ οὐχ ὡς νεκρὸς ἐνομιζέτο, ζῆ ὁ Θεός,
 ἀλλ' ὡς ἀπὸ τρυφῆς ὑπνώττων καὶ κοιμώμενος, ἰλαρῶς· οὕτως ἠῤυγα-
 ζεν ἡ πρόσωψις ἡ Ἁγία τοῦ Ὁσιωτάτου Ἀνδρός. Εἶτα τεθείκαμεν
 μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν ὡς δεῖ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ τὸ ἱερὸν
 σῶμα προσαναμένον τὴν ἐνδοξὸν δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν 35

Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀπαφθαρτισθῆναι καὶ ζῆσαι αἰωνίως τὴν ἀτε-
 λεύτητον ζωὴν μετὰ πάντων τῶν δικαίων καὶ συνασκητῶν αὐτοῦ.

Ἐγὼ δὲ ὁ τλήμων εἰμί ὁ βουλευθεὶς κατὰ τὸ ἐμὸν δυνατὸν συνοπτι-
 κώτερον γράψαι καὶ διασαφῆσαι τὰ ἐκ πολλῶν ὀλίγα, τὴν ἐνάρστον
 5 αὐτοῦ καὶ ἰσάγγελον πολιτείαν, ἣν ἐπολιτεύσατο ἐπὶ γῆς, καὶ εἰπεῖν
 πῶς οὗτος τὸ ἱερὸν τοῦ Μετεώρου Κοινόβιον πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπηύ-
 ξησε καὶ συνέστησε, καὶ πάσης τῆς Σκῆτεως πατήρ Πνευματικὸς καὶ
 Διδάσκαλος ἐχρημάτισεν. Ἀφ' οὗ δὲ τὰ τοῦ μονήρους βίου ἠμφιά-
 σατο, οὔτε ἔλαιον, οὔτε οἶνον, οὐκ ἰχθύας, οὐ τυρὸν, ἢ γάλακτι οὐ-
 10 δαμῶς ἐγεύσατο, μετὰ καὶ τοῦ συγκοινωνοῦ αὐτοῦ Νεκταρίου τοῦ Πα-
 τρός, ἀλλὰ μόνοις ὀσπρίοις καὶ λαχάνοις μετ' ὄξους, καὶ ὀπώραις
 σ. 32 τρεφόμενοι, καὶ διὰ τοὺς συνασκητὰς κατ' ἰδίαν ἐκαθέζοντο, || ἀλλ'
 οὐδὲ μετὰ φίλου ποτὲ μιᾶ τραπέζῃ συνέφαγον, οὔτε μετὰ ἰδίου, οὐδὲ
 μετὰ ξένου οὐπω· παραδεδομένον τοῦτο εἶχασι παρὰ τοῦ ἐν Πατρι-
 15 ἀρχαίς Ἀγιωτάτου Κύρ Νήφωνος. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἄλυσσον τῆ
 σαρκὶ αὐτοῦ δεσμούμενον βαστάσας γενναίως χρόνοις πολλοῖς ὁ Κύρ
 Θεοφάνης, καὶ πολλάκις τῆ πρώτῃ ἐβδομάδι τῆς Τεσσαρακοστῆς μό-
 νον τὸ σάββατον ἦσθιεν, τὸν δ' ὄλον καιρὸν αὐτοῦ ἡμέραν παρ' ἡμέ-
 ραν. μεθ' ὅλας δὲ τὰς ἀρετὰς τοῦτο μείζον ἐκέκτητο, τὸ διδακτικὸν
 20 φημί καὶ νοουθετικὸν σὺν τῷ εὐδιακρίτῳ, τῇ γλυκύτητι τῆς γλώσσης
 ψελλίζων παρὰ μικρὸν, καὶ πᾶσαν τε παλαιὰν καὶ νέαν Γραφὴν εὐ-
 φυῶς μιμησκόμενος τῷ τάχει τῆς διανοίας καὶ ἀναγγέλλων ἀεὶ. Ταῦτα
 δὲ παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀσθενοῦς γέροντος σημειωθέντα ἐνταῦθα, εἰ καὶ οὐχ
 Ἑλληνικῶς, ἀλλὰ ἰδιωτικῶς, τοῦ πεφιλημένου μου Ὁσίου τὰ προ-
 25 τρήματα, ἵνα μὴ λήθης βυθοῖς καὶ χρόνου παραδρομῆς καλυφθῆσον-
 ται, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους καὶ μετέπειτα χρόνους ἔσον-
 ται διηγούμενα καὶ ἀνευφημούμενα τὰ ὑπὲρ φύσιν αὐτοῦ ἀγγελικὰ
 ἀγωνίσματα, πρὸς μίμησιν ἀρετῆς τῶν μεταγενεστέρων, καὶ εἰς δόξαν
 καὶ αἶνον τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ ἡμῶν· νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
 30 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τὸ παρὸν Γράμμα εἶνε ἴσον καὶ ὁμοιον καὶ ἀντιγραμμένον ἀπὸ τοῦ
 Πατριαρχικοῦ Γράμματος, καὶ ἔχει τὸ ἴσον καὶ ὁμοιον τῷ πρωτο-
 τύπῳ¹.

¹ Ἡ τελευταία αὕτη παράγραφος βεβαίως ἐκ παραδρομῆς ἐτέθη ἐνταῦθα ἀντὶ τῆ

ε'

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ κώδικι 172 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἁγίου
 Παντελεήμονος εὐρίσκεται ἐν φ. 9^α-16^α τὸ ἐπόμενον ἀνέκδο-
 τον μέχρι τοῦδε ἐγκώμιον τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους. Ὁ δὲ
 μοναχὸς Δημήτριος, οὗ ποιεῖται μνείαν τὸ ἐν τέλει αὐτοῦ ση-
 μείωμα Τοῦ δούλου ὑμῶν τοῦ οἰκτροῦ καὶ κατὰ πνεῦμα υἱοῦ
 Δημητρίου τάλανος εἶνε μὲν ἄγνωστον ἂν εἶνε ὁ συγγραφεὺς ἢ
 ὁ βιβλιογράφος, ἀλλὰ πιθανώτερον ὅμως εἶνε αὐτὸς ὁ γράψας
 τὸ Ὑπόμνημα. Ἀντεγρᾶφη δὲ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ μαθητοῦ κ.
 Βασιλείου Καργαδούρη πλήν μικροῦ μέρους ἐν αὐτῇ, ἀντιγρα-
 φέντος ὑπὸ τοῦ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου· ἀντεβλήθη δὲ τὸ ὄλον ὑπ'
 ἐμοῦ.

Ὑπόμνημα ἐγκωμιαστικὸν ἐν ἀληθείᾳ τοῖς ἀγίοις πατράσιν ἡμῶν
 κύρ Νεκταρίῳ καὶ κύρ Θεοφανίῳ τοῖς ἐκλεκτοῖς ἀγαθέλοις, ὧν ἡ
 ἄσκησις καὶ διαγωγή ἐν Μετεώρῳ τῷ τοῦ Βαρλαάμ λίθῳ, τοῖς ἐξ
 Ἰωαννίνων.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ ἐκ μὴ ὄντων τὰ πάντα εἰς τὸ εἶναι ποιή-
 5 σας. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ τὸ παντοδύνα-
 μον ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ φύσει καὶ πάντα δυνάμενος ποιεῖν καὶ μετα-
 σκευάζειν, ὡς οἶδας αὐτός. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁ μόνος ὧν ἀναρχος καὶ
 ἀτελεύτητος βασιλεὺς, ὁ ζωῆς καὶ θανάτου ἔχων τὴν ἐξουσίαν, ὁ θα-
 νατῶν καὶ ζωογονῶν ἀμογητὴ τε καὶ ἀκαρεὶ παραδόξως καὶ θαυμα-
 10 στῶς. Ὅντως μέγας εἶ τῆ βουλῇ καὶ τοῖς κρίμασιν ἄρρητος, ἀνεῖκα-
 στὸς τε τῇ σοφίᾳ καὶ ἀκατάληπτος τῇ οὐσίᾳ, βασιλεῦ παντοκράτορ,
 Σὺ μόνος ἀληθινὸς καὶ ἀληθινὰ τὰ ἔργα σου, κατὰ τὸν σὸν προφήτην
 Μωσέα, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ σου κρίσεις. Σὺ τὰ πάντα γινώσκεις πρὶν
 γενέσεως αὐτῶν, καὶ τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα ἀκριβῶς ἐπιστάμενος.
 15 Σοὶ πρέπει ἡ δόξα εἰς ἀκαταλήκτους αἰῶνας ἀμήν.

τεθῆ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τῆς Ἀκολουθίας κατωτέρω ἐν σ. 35 μετὰ τὸ πέρας τῆς μετα-
 φράσεως τοῦ σιγγιλλίου τοῦ πατριαρχοῦ Ἰερεμίου. Παραβλήθητι τῶν δὲ πρὸς ταῦτα
 τάνωτέρω ἐν τέλει τοῦ γράμματος τοῦ Ἰερεμίου ἐν σ. 116, 30.

10. ἀκαρεὶ 14. ὁδοὶ

Ἐντεῦθεν τοίνυν καὶ σὲ, πάτερ πατέρων, αἰδεσιμώτατε κύριε Θεο-
φάνιε καὶ πνευματικοῖς ἀνδράσιν πρόκριτε, ὁ μόνος καρδιογνώστης καὶ
τρισοφαῆς θεός, προορῶν καὶ προγινώσκων σου τὸ τῆς ἀρετῆς ἀκα-
φ. 9^β τὰ ἄληκτον καὶ διηνεκές ἔργον καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν καθαριότητα καὶ
5 προκοπὴν καὶ ἀνάτασιν καὶ ὅτι ὅλος θεοειδῆς ἐγένου οἷα φίλος αὐτοῦ
πιστός καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἐδέξω τὰς φωτοβόλους ἀκτῖνας εἰσὼ ψυχῆς
ἐναργῶς καὶ σχεδὸν τετελειωμένος τῷ θελήματι αὐτοῦ ἀπακαταστάς,
ὡς ἔοικεν, μεταστῆσαι σε τῶν ὧδε ἡξίωσε. Καὶ οἶδα κάγω, πάτερ ἐρα-
σμιώτατε, ὅτι οὐ φιλητέα σοι ὡς πνευματικῷ ἀνδρὶ καὶ φίλῳ Ἰησοῦ
10 Χριστοῦ [ἡ] παροῦσα ζωὴ· πρόσκαιρος γάρ· ἀγαπητέα δέ σοι μᾶλλον
ἢ ἐν Χριστῷ μέλλουσα, ὅτι γλύκιος καὶ ἀθάνατος. Θάνατον ἀπλῶς
σώματος οὐ φοβητέον ἂν εἴη ἐφ' ὅσον ἂν δῆπουθεν ὁ θάνατος τῶν δι-
καίων οὐ μνησθῆναι ἐστι φθορὰ, ἀλλὰ μεταποίησις ἀπὸ θνητοῦ σώματος
καὶ παθητοῦ εἰς ἀφθαρτον σῶμα καὶ ἀπαθές, καὶ, ἐν' οὕτως εἶπω σα-
15 φέστερον, ἀπὸ ζωῆς πηλώδους εἰς ἡλιοειδῆ καὶ θαυμασίαν μετάθεσις
καὶ μετασκευή. Καὶ τοιαύτη ἐστὶν ἐφ' ἑσὶς ἐν ὑμῖν τοῖς δυσὶν ἐκλει-
γμένοις πρὸ καταβολῆς κόσμου συγγόνιοις ἡγιασμένοις φιλητάτοις, καὶ
ὑμᾶς δεῖ εὐφημεῖν καὶ μακαρίζειν διὰ παντός, ὑμᾶς τοὺς τὸν χωρι-
σμὸν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡσυχίαν πεφιληκότας. Μετὰ παντός τοῦ τῆς
20 ψυχῆς ὠρμηκότος ἑαυτοὺς ταῖς ἐρήμοις φέροντες ἐδώκατε, ἐν ὄρεσιν,
ἐν ὄπαϊς τῆς γῆς, ἐν ἐγκλειστραῖς, ἐν πάσῃ μονῶσει, καὶ ἐν παντί
φ. 10^α μακρυσμῷ ἢ τῶν ἀνθρώπων διὰ βίου ζωὴν ἡσυχον ἔλκοντες καὶ φι-
λοσοφοῦντες οὐδὲν ἢ νοερώς καὶ ὑπερκοσμῶς τὰ θεῖα καὶ νοητὰ καὶ
ὑπερκόσμια, ἀφ' ὧν ἐνωσις νοῦ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιτεταται, ὑμῶν δὴλα δὴ
25 ἔλλαμψις τε καὶ ἄρρητος φωτισμός καὶ ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία ὅσον
ἐν ἀρραβῶνι ἀπόλαυσις, ἀγγέλοις ἐφάμιλλος πολιτεία καὶ θεϊκῶν μυ-
στηρίων ἐπίπνοιά τε καὶ ὄρασις. Καὶ τί γὰρ ἕτερον ἢ πρὸς θεὸν συνά-
φεια τρόπον θεμιτὸν καὶ θέωσις; Τοιοῦτος ἦν Ἡλίας ὁ πρὶν καὶ Ἰω-
άννης ὁ βαπτιστής καὶ πρόδρομος Ἰησοῦ. Τοιοῦτοι γέ τοι οἱ περὶ Ἀν-
30 τώνιον τὸν εἰσὼ καινοῦ νόμου καὶ νέαν διαθήκην φιλοσοφήσαντες, οἱ

3. τρισσοφαῆς 5. οἷα 6. ἀκτῖνας 9. φιλητέα
12. ἐφύσον 13. οὐ μνησθῆναι ἐστὶ 16. δίδωμι 18-19. χο-
ρισμὸν 19. πεφιληκότας 20. ὄρεσι 23 τὰ θεῖα καὶ νοητὰ
(δὲ) 24 (καὶ κατωτέρω). δηλαδὴ 29 (καὶ κατωτέρω). τοιοῦτοι
30. Μετὰ τὴν λέξιν ἀντώνιον ἐν τῷ κειμένῳ σταυρός, ἐν δὲ τῇ φφ + Cn.

περὶ τὸν μέγαν Ἀρσένιον καὶ Μάρκον τὸν λόγῳ φίλῳ ὄρη κινουῦντα
τὰ ὑψηλὰ ὡς μυίας τινὰς καὶ κώνωπας. Τοιοῦτοι καὶ ὑμεῖς πατέρες
γλυκύτατοι ἀνεδείχθητε διὰ τὴν τῆς θείας ἀρχετυπίας εἰκονικὴν ὁμοί-
ωσιν καὶ τὴν τῆς υἱοθεσίας χάριν ὑπερφυᾶ τοῦ θεοῦ. Καὶ ἀπλῶς, ὅλως
ἐνθεοὶ γεγονότες, ἐν τῇ τοῦ θεοῦ θεωρίᾳ καὶ ἐν τῇ [τοῦ] προσώπου 5
αὐτοῦ δόξῃ εἰς αἰεὶ σχεδὸν ἦτε ἐνατενίζοντες καὶ ἀπολαύοντες τῶν ἀπὸ
τῶνδε χαρίτων, οἷα θεοειδεῖς καὶ γιγνομένης (;) φιλάνθρωποι, εὖ μάλα
καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν συμβουλευέτε, πρὸς τὸ ὅμοιον παρακαλοῦντες
ἔργον, σχολάζειν δὴλα δὴ τῷ θεῷ διὰ νοερᾶς ἐπιστάσεως, καὶ τῆς γε-
ἀπὸ τῶν ὄντων σοφίας καὶ θεωρίας, ἢ ἐξ ὧν φῶς οἶον νοερώς ἐλλάμ- φ. 10^β
πεται τῇ θεωρούσῃ ἀκολούθως ψυχῇ, δι' οὗ ἀνοίγεται ἡ τῆς θείας 11
ἀγάπης πύλη, πάντων οὕσα κορυφαϊότατον τῶν κατὰ θεὸν ἡμῖν εἰρ-
γασμένων πάθος ἐπαινετὸν εἰς τὰ μάλιστα καὶ μακάριον. Ὅπου γὰρ
θεοῦ ἔρωσ, τουτέστιν ὡς ἐν ἡμῖν, ἐκεῖ θεῖα προσεκήνησεν ἔλλαμψις·
ἔλλαμψις δὲ ἐμφροнос ἡσυχίας εὐρημα καὶ εἰρήνης ἀποκύημα. Ὅντως 15
γὰρ περὶ ἡμῶν ὁ Σωτὴρ ἀποφαίνεται, ὅτι Ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δῆλον ὅτι τῆς πνευματικῆς ζωῆς, καὶ προβιβά-
ζων πρὸς τοῦτο, ὅτι Ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, κάγω
ἐν ὑμῖν. Εἶτ' αὐθις Ἐγὼ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λα-
θεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ, ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ' ὑμῖν 20
μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἐστὶ. Καὶ ἔτι Πάτερ δικαίε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ
ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας, εἰ
καὶ τοῖς Ἀποστόλοις, ἀλλ' ἐν ὑμῖν ἔοικεν. Καὶ πάλιν· Καὶ ἐγνώρισα
αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω· ἵνα τί; ἵνα ἡ ἀγάπη ἦν ἡγάπη-
σάς με ἢ ἐν αὐτοῖς κάγω ἐν αὐτοῖς. Καὶ ἀλλαχοῦ ὑπισχνεῖται <ὅτι> 25
ἐνοικήσει ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατήσει. Ἐνθα γὰρ τὸ θεῖον ποιεῖται
ἐμφάνειαν, ἐκεῖ καὶ οἰκεῖν λέγεται. Τουντεῦθεν καὶ ὁ Δαυὶδ εἰς τὸν
αἰῶνα, φησὶν, ἀγαλλιάσονται, καὶ κατασκηνώσεις ἢ ἐν αὐτοῖς, καὶ φ. 11^α
καυχῆσονται ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου. Ἀγαπῶσι δὲ οὐκ οὐκ
οὐδένες τὸ τοῦ θεοῦ ὄνομα, εἰ μὴ ὑμεῖς, πατέρες, οἱ θεὸν θεωροῦντες· 30
ἐκ γὰρ τοι τοῦ ὄραν καὶ γινώσκειν ἡ ἀγάπη συνίστασθαι πέφυκεν, καὶ

1. μάρκον τῷ 2. μύας τινὰς ἡμεῖς 7. μάλα 9. νοε-
ρᾶς 12-13. ἡργασμένων 16. ζήσεσθαι 17. δηλονότι
19. ὁ ὁ 27. τουντεῦθεν 28. κατασκηνώσεις

αὕτη ἐστὶ τὸ γινώρισμα τῆς Ἰησοῦ μαθητείας, ἣν ὑμεῖς διὰ πίστεως ἐν θεωρίᾳ τῆς καλλονῆς κατὰ πνευματικὴν δωρεάν καὶ ἐνοίκησιν ἐγκολπωσάμενοι παντὸς ἐπιτυχεῖς ἐγεγόνατε τοῦ τῶν ἀρετῶν χοροῦ, καὶ εἰς τὸν τῶν ἀγαθῶν κολοφῶνα πεφθόκατε, καὶ τὰ ἀγαθὰ τούτου ἔβρατε. κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ. Ὡς ἀγάπη γὰρ εἶναι λέγεται ὁ Θεός, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεός ἐν αὐτῷ. Κεκτημένοι οὖν καὶ ὑμεῖς τὴν ἀγάπην, σπέρμα τοῦ Θεοῦ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ Θεὸς ἔρως κατέχει ὑμῶν τὰς ψυχὰς, καὶ ἀμαρτάνειν οὐ δύνασθε. Ἡ ἀγάπη γὰρ οὐ λογίζεται τὸ κακόν· τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ ποιεῖν· πάντα στέργει, πάντα ὑπομένει, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ ζηλοῖ, οὐ φυσιοῦται, οὐ περπερεύεται, οὐκ ἀσχημονεῖ· εἰ δ' οὐκ ἀσχημονεῖ. Δῆλα δὲ ἐκτός ἐστιν ἀμαρτίας. Καὶ ἔτι ἐμφανεστερον τίθησι λέγων· Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· ταύτης δὲ παρουσίας καὶ ἐνοικουσίας τὰς ὑμετέρας ἀγίαις ψυχαῖς, οὐ μόνον τὸ τῶν παθῶν σμῆνος ἅπαν ἀφαντοῦται καὶ φρουδὸν ἀποκαθίσταται, ἀλλὰ καὶ ταπεινοφροσύνη τε θεοφιλῆς ἀκμάζει, || εἰρήνη, χρηστότης καὶ μακροθυμία καὶ πολλῶν γε πρότερον πίστις, ἐλπίς, χαρὰ καὶ, ξυλλήθδην φάναι, οἱ καρποὶ τοῦ πνεύματος ἐπιβραβεύονται ἐν ἡμῖν. Καὶ αὐτῆς ἀγάπης καὶ τοιαύτης θρέμματα ὄντες. πατέρες αἰδεσιμώ- τατοι, τῆς τροφοῦ τῶν ἀγγέλων, τῆς πνευματικῆς παρακλήσεως τὸ κεφάλαιον, τῆς ὀποιωνοῦν παθῶν ἐκρίζωτριαι καὶ φυτευτρίαι τῶν παντοίων ἀρετῶν καὶ τελειωτικῆς τῶν ἐν ἀνθρώποις καθ' ἕκαστον ἀγαθῶν καὶ καλῶν.

Ὄντως μακάριοι ὑμεῖς καὶ τρισμακάριοι ἀληθῶς, φίλοι Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ στιλπνὰ καταγῶγια τοῦ ζωοποιῦ πνεύματος, οἱ τὸ βῆρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα ἐν ἀσκήσει καὶ ἐγκλείσει καὶ πάσῃ λοιπῇ κακῶσει σωματικῇ γενναίως σὺν ῥαστώνῃ ὑπηνέγκατε διὰ βίου, παιδοὶ τινες ὄντες καὶ χαίροντες, ὡς ἀν' ἀλωβήτων τινῶν πασχόντων ὑμῶν, μηδὲν δεινὸν σώμασι φέροντες, καίτοι γε, σφοδρῶς ἐκ δαιμόνων ἐπιβουλεύομενοι, ἐξ ἀνθρώπων διαβαλλόμενοι καὶ τοῦ διπλοῦ τῆς σφετέρως φύσεως πολλαχῶς καὶ ποικίλως πολεμούμενοι, καὶ μὲν γε

4. τ' ἀγαθὰ 10. στέργει 11-12. οὐκ ἀσχημονεῖ 18. ὑμῖν
19. τὸ ὄντες πιθανῶς ἀντὶ τοῦ ἐστὲν ἢ τε 21. ἐκρίζωτριαι
φυτευτρίαι 22. καθάπαξ 25. στιλπνὰ οἱ 26. ἐγκλείσει
27. ὑπηνέγκατε 28. διαβίου

διεγρηγορότερες σὺν τόνῳ καὶ νήφοντες ἐν στενώσει παντοδαπῇ, πείνη τε καὶ δίψει, ἀγρυπνία τε καὶ κόπῳ σώματος, τῇ τε κατὰ νοῦν εὐχῇ καὶ τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ, ἐν καρδιακῇ ταπεινώσει καὶ βοῇ πρὸς Κύριον διηνεκεῖ ἐκτενῶς εὐχαριστοῦντες, ὡς χρῆ, αὐτῷ. σὺν μελποσύνῃ καὶ εὐθυμοσύνῃ, ἕτε ἡξιωμένοι ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος τῆς ἀγαπῆς αὐτοῦ τὸ ἐπιβάλλον ὑμῖν ὑπομεμενηκέναι τῶν παθημάτων καὶ χάριν τούτων τὸ χρῆμα ἡγούμενοι, τοὺς τρεῖς ἰεροὺς τοὺς ἐν τῷ χαλδαϊκῷ βληθέντας πυρὶ παιδῶν οὐκ ἀπεικότως μιμούμενοι, αἰνοῦντας καὶ εὐλογοῦντας τὸν Θεὸν μέσον τοῦ καιομένου πυρός καὶ τῆς ἐπὶ τοσοῦτον αἰρομένης φλογώδους καμίνου. Ὡς ἡ πάντα δυναμένη πίστις τὸ φλογώδες εἰς δρόσον μετήνεγκεν ἀτεχνῶς καὶ ἀγγέλου παρουσίαν παρεῖχεν αὐτοῖς εὐμενῇ καὶ παστάδος ἀπάσης προσηνέστερον ἐγεγόναι τούτοις τὸ πάντας ἀποσοβοῦν καὶ κατακαῖον ἐκεῖνο πῦρ· καὶ φοβερόν ἦν τοῖς ἀπίστοις καὶ κολαστικόν, προσιτόν καὶ ξενοπρεπῶς ἐνδρόσον καὶ συνουσίας ἀγγελικῆς παρεκτικόν τοῖς διὰ τὴν εἰς Θεὸν πίστιν καὶ ἐλπίδα καὶ ἀγά- πην μετ' εὐψυχίας εἰσιούσι σὺν ζεούσῃ τῇ προθυμίᾳ. Ὡς δὴ πούθεν τὸ εὐέλπες κὰν τῇ πίστει ἀνδρείον ὑμεῖς ἅπαξ ἀπλῶς κεκτημένοι οἱ κατὰ Θεὸν πολιτευόμενοι, καὶ οὐδὲν ἐστὶν ὃ δεδύνηται ὑμῶν διακωλύειν τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας καθήκοντα κάματον, οὔτε μὴν ἀναχαιτίζειν τὸν ὑπὲρ τούτου δρόμον τῶν ὅσα μὲν σῶμα ἀποκτιννύειν, ψυχὴν δὲ οἶδε βελτίω ἀποκαθιστᾶν, καὶ μάλιστα ὅταν οὕτω καὶ μιμητὰς γεγενῆσθαι ὑμᾶς ποιῇ τῶν τοῦ Χριστοῦ προσκαίρων παθημάτων καὶ τῆς αἰδίου δόξης αὐτοῦ μεθ' ὅτι πλείστον χαρίτων ὡς εἰκὸς κοινωνοὺς || καλῶς πάνυ καὶ τῆς σφῶν ὑμῶν φρονήσεως ποιοῦντες ἀξίους.

Ὄντως γὰρ ὡς ἀληθῶς ὑμεῖς τῷ ὄντι ἐστὲ οἱ προτιθέντες εὐλόγως τὰ αἰώνια τῶν παρερχομένων, τὰ μόνιμα τῶν προσκαίρων, τὰ ἀστασίαστα καὶ καλῶς βεβηκότα τῶν τρεπτῶν καὶ ματαίων διακρίσει τῇ τοῦ καλοῦ· ὑμεῖς, πατέρες ἐρασιμώτατοι, ἔτι ἀπ' ἐντεῦθεν τοῖς ἀρρήτοις ἐκείνοις καὶ ἀφράστοις ἀγαθοῖς, οἱ ὁ Θεὸς προητοιμάσατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, διὰ τῆς πρὸς τὰ καλὰ νεύσεως καὶ ἐφέσεως κατα- τρυφᾶν καὶ μυστικῶς ἀπολαύειν κατηξιώθητε. Ἐὖγε τῆς ὑμετέρας εὐ-

1. διεγρηγορότερες 2. παντοδαπεῖ 3. μελποσύνη 4. εὐθυμοσύνη
5. εὐέλπες 6. ἐγγραφὴ πιθανώτατ' ἀρχῆθεν καὶ δὲν παρίσταται ἀνάγκη
νά διορθώσωμεν εἰς εὐέλπι 7. ἀναχαιτίζειν 8. παθημάτων
9. προσκαίρων 10. προητοιμάσατο

δαιμονίας, ἧς ἐπιτυχεῖς γεγονάτε, καὶ μακαριότητος, δεσπόται μου ὄσοι. Ὑμεῖς ἤδη τρυφᾶτε ἀρραβῶνας τῆς μελλούσης καὶ μενούσης μακαριότητος. Διὰ τοῦτο καὶ ἀσθενείας καὶ θλίψεις σωματικὰς διὰ Ἰησοῦν Χριστὸν οὐδαμῶς ἀπεστράφητε, καὶ οὐ μόνον τὰ τοιαυτὶ, 5 ἀλλὰ καὶ μαστίγων εἶδος, καιροῦ διδόντος εὐλόγως, ὡς οἶμαι, ὑφίστασθε χαίροντες, πρὸς μόνον τὰ ἄνω καὶ νοητὰ τοῦ θεοῦ τετρωμένοι δεινῶς καὶ τὰ ὄμματα ἀτενῶς ἔχοντες καὶ μετὰ Παύλου τοῦ μεγάλου βοᾶτε οὕτως παρησιαί· α' Ἐν Χριστῷ συμπάσχομεν καὶ συμβασιλεύσομεν, καί τις ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης ἧς ἔχομεν τοῦ θεοῦ, 10 θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λοιμὸς ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; ἢ φ. 13α Ἄλλ' οὐδὲν τούτων, οὐδὲν οὐδαμῶς ὑμᾶς χωρίσει. Τοιαύτη καὶ τηλικαύτη ἦν ἐν ὑμῖν ἡ σπουδὴ καὶ ὁ πόθος ἐρωτικός πρὸς τοὺς ἀγῶνας φημί τοὺς πνευματικούς καὶ τὸν τῆς ἀσκήσεως δρόμον καὶ κάματον, καθ' ἃ μάρτυρες ἐκλεκτοὶ καὶ συνετοὶ καὶ σοφοὶ παλαίοντες τὴν φύσιν 15 γενναίως καὶ ἀπριξ κατέχοντες τὸ μαρτύριον ἐκόντες καὶ ἄσμενοι ὅλη καρδιά τε καὶ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ προαιρέσει καὶ μετὰ πάσης σπουδῆς, οὐχ αἷμα δὲ χέοντες πορφυροῦν, ἀλλὰ δάκρυσι καθαροῖς θερμοτάτοις καρδιακοῖς. Καὶ, καθολικῶς εἰπεῖν, μαρτύριον οὐ τὸ τυχὸν ἀλλὰ καὶ πάμμεγα τὴν ὑμετέραν ἀσκησιν οἶδεν ὁ λόγος καλεῖν. Καὶ γὰρ οὐδεὶς 20 τῶν μαρτύρων ἐν τῇ γραφῇ φέρεται ἐν ὅλοις τεσσαράκοντά που καὶ πενήτηκοντα ἔτεσι, τὸν τοῦ μαρτυρίου δρόμον οὕτω στερρῶς διανῦσαι καὶ μεγαλοψύχως ὡς δεῖ νενικηκέναι τὴν φύσιν, ὡς ὑμεῖς νενικηκάτε, ἡγιασμένη δυάς· ὁ δὲ τὴν φύσιν νικήσας ὑπὲρ φύσιν γέγονεν καὶ ἔτι σάρκα φοροῦντες τοῖς ἐν οὐρανῷ ἀγγέλοις προσαμιλλώμενοι πέλοντες. 25 Εὐγε τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀξίας ἧς ὑμεῖς τετεύχατε, ἰατροὶ ψυχῶν καὶ σωτῆρες μετὰ τὸν θεὸν εὐστοχώτατοι. Ὑμεῖς τῷ ὄντι ἐστὲ οἱ τῷ νόμῳ καὶ τῇ ἐντολῇ τοῦ Κυρίου πεισθέντες Ἰησοῦ καὶ κατόπιν

5-6. ὑφίστασθαι
ρίσει
10. θλίψεις
8-9. συμβασιλεύσωμεν
9. χο-
11-18. Τὸ χωρίον Τοιαύτη καὶ τη-
λικαύτη - θερμοτάτοις καρδιακοῖς πρόσθετον ἐν τῇ φφ διὰ παραπομπῆς μετὰ
τὴν λέξιν χορίσει, ἐφ' ἧς α' ἐπὶ δὲ τῆς ἐπομένης εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον λέξεως
καθολικῶς φέρεται ὁ, νοσημένου ὡς γ τοῦ μεταξὺ τοῦ χορίσει καὶ τῶν λέξεων
καὶ καθολικῶς τεθησομένου ἐν τῇ φφ χωρίου.
12. σπουδῇ ἐρωτι-
κῶς
14. καθὰ
21. διανῦσαι
22. νενικηκότα
23-23. Αἱ λέξεις ὡς ὑμεῖς νενικάτε ἡγιασμένη δυάς πρόσθεται διὰ
παραπομπῆς ἐν τῇ φφ.
26. εὐστοχώτατοι

ἵνα Χριστοῦ πάνυ σοφῶς καὶ φρονίμως αἰρεῖσθαι μεθέντες κόσμον ὅλον μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ καλλονῆς κατὰ τὸ εἶκος, πλούτου τε καὶ δόξης κενῆς καὶ τρυφῆς τε καὶ ἡδονῆς. Καὶ ταπεινῷ σχήματι καὶ φρονήματι τὸν εὐαγγελικὸν πρότερον λόγον, ὡς ἂν τινες ἄρουραι προκαλ- 5 λιεργηθεῖσαι σπόρον, παραδειξάμεναι αἱ ἅγιοι ὑμῶν ψυχαί, τὴν ἐνά- 5 ρετον βιοτὴν εἰς ἑκατὸν τοὺς πόνους ἐκαρποφορήσατε μετὰ τοῦ κατὰ Χριστὸν δοκίμου παντός. Ἄλλὰ τί τᾶμετρ' ἀναμετρήσασθαι με δεῖ; Ἴνα δὲ συνελών εἶπω, τοσοῦτον πλεον τῆ ἀρετῇ καὶ ὁσιότητι ὑπερέ- 10 χετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἢ ὅσον ὑπερέχει ὁ οὐρανὸς τῆς γῆς, εἰ καὶ πᾶμπολυ ἄλλ' ὄροις διείληπται. Ἀγίων || δὲ πρὸς ἀτασθάλους ἢ διαφορὰ φ. 13β τῆς ὑπεροχῆς ἄπειρος. Καὶ οὕτως καὶ τοιοῦτοι γεγονότες ὑμεῖς, ἀλη- 11 θείας καὶ δικαιοσύνης ἐπειλημμένοι, κληρονόμοι κατέστητε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ οὐ τὸν οὐρανὸν ζύμπαντα, ἀλλὰ τὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς ποιητὴν οὐ μόνον κατέχειν ἔχετε καὶ τοῦτ' αἰωνίως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σφετέρας καρδίας συνέχετε ἐσώτατον, καὶ ὑπερκοσμῶς ζῆτε 15 καὶ κομιδῇ χαίρετε καὶ διὰ παντός γάνυσθε. Καὶ τίνας χάριν ἐρεῖς; Ἐκ τοῦ τὸν θεόν, ἀνθρωποὶ ὄντες, ἐνοικον καὶ ἐγκάρδιον ἐν ἑαυτοῖς κτησάμενοι, χρῆμα πόρρω καταλήψεως κείμενον, κτίσμα ἠργμένον, κτίστην ἀναρχον δεδεγμένον καὶ ἠνωμένον. Βαβαὶ τῆς δωρεᾶς ἢ ἐνεστιν· 20 ὦ τῆς δόξης τῆς ὑπὲρ νοῦν καὶ τοῦ τοσοῦτου ὅσου μεγαλείου τοῦ ὑπὲρ 20 διάνοιαν. Ὑμεῖς ἐστε, σεβασμῖα ξυνωρῖς, οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων γεγεννη- μένοι κατὰ τὸν γόνον βροντῆς Ἰωάννην τὸν μέγαν, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθητε, δῆλον δὲ ὅτι γέννησιν ἐτέραν παρὰ τὴν σάρκα· εἰ δὲ γέννησιν, ἄρα καὶ δίαταν, ἐξ 25 ἧς φιλεῖν ἐπειγέσθε τὸ πολίτευμα ἔχειν ἐν οὐρανοῖς, καὶ ὄντως τὰ ἄνω 25 φρονεῖτε κατὰ τὸ εἶκος καὶ ἐφ᾽ ἑσὶ ζητεῖτε πάση καὶ τὰ κατὰ θεόν καὶ θεῷ αἰεὶ φιλεῖτε καὶ ταῖς λαμπροτάταις αὐτοῦ ἐλλάμψεσιν ἐνοειδῶς ὑπὲρ νόησιν καὶ μονοειδῶς κατηυγάσθητε. Ἐκ τοῦ θιασιτάτου τούτου ἐναυγασμοῦ || καὶ ὁ σοφώτατος Σολομῶν ἠδυνθείς Ὑπὸ τὴν σκιάν αὐ· φ. 14α 30 τοῦ, φησὶν, ἐπιθύμησα καὶ ἐκάθησα, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ γλυκύς ἐν 30 τῷ λάρυγγί μου; σκιάν λέγων τὴν ὡς θέμις φαντασίαν τῆς θείας ἀπο-

6. βιωτὴν
7. ἀναμετρήσασθαι
10. ὄροις διείληπται
11. τοιοῦτοι
16. χαίρειτε
γάνυσθε
19. δωρεᾶς ἢ
21. ἐστὲ
24. ἄρα
25. ἐπειγέσθαι
28. Μετὰ τὴν λέξιν μο-
νοειδῶς ἔπεται ὑπεργνώσιν διαγεγραμμένον.

κρυφίότητος. Καὶ μάλα εἰκότως ταύτης τῆς θείας χάριτος καὶ ὑπερφουῶς ἐννοήσεως ἀξίως τετεύχατε, ὡς πανολβία δυὰς, διὰ τὴν πρὸς Θεὸν ὑμῶν προσπάθειαν καὶ ἀγάπην καὶ τὴν ὁποιοῦν ἀπάντων παρὰ τὰ θεῖα ἀποστροφήν, δόξαν γήινον ὡς ἂν τινα σαπρίαν φεύγοντες, ἀδοξία δὲ
5 μᾶλλον προσκείμενοι, πανταχοῦ τὸ πενιχρὸν καὶ εὐτελὲς ἀγαπῶντες, διὰ τοιούτων τελειωθέντες καὶ φωτισθέντες ἐν εἰδει ὡς περ πυρὸς τῷ πνεύματι, καθ' ἃπερ πάλαι ἀπόστολοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου καὶ φω-
στῆρες κόσμου τοῦ καθ' ἡμᾶς καὶ ἄλλας γεγονότες τῆς γῆς.

Εἶεν· ἀλλ' ἐρεῖ τις· Τοῦ χάριν ταυτί διελθεῖν μοι ἐπῆλθεν; Φαίην
10 πρὸς αὐτὸν οὕτω, ἔν' ὡς ἂν πάντως ἐντεῦθεν δύο τινὰ κάλλιστα οἰκο-
νομηθῶσιν ὡς δεῖ· καὶ τὸ μὲν ἐμὲ διὰ τούτων τῶν λεχθέντων ἡμετέ-
ρων ἀρετῶν καὶ χαρίτων τε τῶν στυλινῶν, ἐπιπλέον φιλήσω ὑπὲρ ὃ
φιλω ὑμᾶς, ὡς ἱεραὶ κεφαλαὶ, καὶ προσθήσω προσθήκην ἐπὶ τῷ φίλ-
τρῳ πολλὴν καὶ χαίρων ἔσομαι τὰ κατ' αὐτὰς γράφων καὶ διηγούμε-
15 νος, ἐπόμενος καὶ μακρόθεν τὰς ὑμέτερας ὁδοὺς τὰς ἀναμφιβόλως
φ. 14β φερούσας τῇ ἀκηράτῳ ζωῇ. || Τὸ δ' ὅπως καὶ τοῖς εὐτυχοῦσιν φιλαρέ-
τοις καὶ εὐσεβοῖς, εἰ καὶ ἀσύντακτον τὸ παρὸν ὑπομνηματικὸν σύγ-
γραμμα δόξαν, μετ' εὐχαριστίας προσενέγκωσιν ἐκ ψυχῆς τῷ πανα-
γάθῳ θεῷ τῷ πάντων τῶν καλῶν αἰτίῳ καὶ κηδεμόνι ἡμῶν, ὁ προ-
νοηθεὶς σπλάγχνοις πατρικοῖς φιλανθρώπως τῆς εὐτελείας καὶ ταπει-
20 νότητος ἡμῶν τοῖς ἀμαρτωλοῖς καὶ εὐεργετήσας ἡμᾶς φωστῆρας ἀπλα-
νεῖς τοιοῦτους καὶ τηλικούτους καὶ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ τῶν
θειῶν καὶ φωταυγῶν ἀκριβεστάτους καὶ νουνεχεῖς φύλακας θεοφόρους
καὶ ὁδηγοὺς λαμπροτάτους τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ ταῦτ' ἐν καιροῖς
ἐσχάτοις καὶ πλείστων ἀνιαρῶν ποικίλως συγκεχυμένοις. Ἀλλ', ὡς πα-
25 τέρες αἰδέσιμοι καὶ χρηστομίμητοι φράστορες, ἄγγελοι ἄλλοι θεοῦ ἐπι-
γῆς σαρκοφόροι, οἱ οὐρανοδόκοντες καὶ ὑψιπτεῖς ἀετοί, ῥήτορες οἱ
ἐμπειρότατοι τῶν Ἰησοῦ παραινέσεων οἱ ὄντως φιλοσοφώτατοι τῆς
πνεύματι θεοῦ σοφίας· ἐπεὶ καὶ Ἰωάννης ὁ μέγας, ὁ ἐν θεολογίᾳ
διαπρύσιος οὐκ ἤδη τοῦ κόσμου τούτου μεμωραμένην σοφίαν, ἀλλ'

1. μάλα 2. τετεύχεται 3. θεῖα 4. γήινον
7. καθάπερ 9. τίς 10. ἔν 11. τούτων 12. φιλήσω 13. Αἱ
λέξεις ὡς ἱεραὶ κεφαλαὶ προστεθειμέναι ἐν τῇ ᾠδῇ.
πάντως ἐξ ἀρχῆς ἀντὶ τοῦ εὐσεβείων 17. Τὸ εὐσεβοῦς ἐγράφη
δεμῶν 18. εὐχαριστίας 19. κη-
20-21. ἀπλανεῖς 23. ὁδηγοῖς

ἐφθέγγετο ῥήματα τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος, οἷς οὐδὲ μία προσβλέ-
ψαι δύναται σοφία οὐδέποτε· οἱ διδακτικοί, οἱ παραινετικοί, οἱ εὐ-
προσήγοροι, οἱ εὐμετάδοτοι, οἱ εὐδιάκριτοι καὶ μακρόθυμοι, οἱ φι-
λανθρωπότατοι καὶ ἐλεήμονες, οἱ εὐβουλοὶ καὶ παρήγοροι, οἱ φιλό-
πτωχοι καὶ φιλόξενοι καὶ φιλάδελφοι, || οἱ μελιχιοὶ καὶ προσηνέστα- φ. 15α
τοι, οἱ εὐκατάνυκτοι καὶ γλυκύτατοι, οἱ νουνεχεῖς τε καὶ συνετοί, οἱ 6
κεχαριτωμένοι ταῖς θείαις χάρισιν καὶ κεκοσμημένοι ταῖς ἀρεταῖς καὶ
ἡμφιεσμένοι κατὰ τὸν διπλοῦν τὰς Κυριακὰς ἐντολὰς, οἱ πτωχοὶ τῷ
πνεύματι καὶ πραεῖς, οἱ τῶν δωρεῶν ὠραϊσμένοι τοῦ παναγίου πνεύ-
ματος, οἱ πᾶσι τὰ πάντα πρὸς τὰ καλὰ σφραγῖς γεγονότες καὶ ὁδη- 10
γοί, ποῖος τόπος οὐκ ἔτυχεν τῶν παρ' ὑμῖν ἀγαθῶν; Ποία πόλις οὐ
κέκτηται τὰς νοθεσίαις ὑμῶν ἢ ποία χώρα οὐ πλουτεῖ τὰς παραινέ-
σεις καὶ διδασχάς; Τίς τῶν συγγενῶν καὶ ξένων ἢ τῶν ἐγγύς καὶ μα-
κρὰν οὐκ εὐμοίρησεν ταῖς ψυχωφελείαις καὶ σωτηριώδεσιν ὑμῶν παραγ-
γέλμασιν, οἱ μὲν τῶν διὰ στομάτων, οἱ δὲ τῶν διὰ μηνυμάτων, οἱ δ' 15
ἄλλοι διὰ γραμμάτων; Τοὺς πάντας καὶ πανταχοῦ τῶν χαρίτων ὑμῶν
ἐπλουτίσατε καὶ τοῖς πᾶσιν ἑκασταχοῦ ἱερωμένοις καὶ κοσμικοῖς καὶ
πᾶσαν ψυχὴν πιστοῦ τὴν γνωρίσασαν ὑμᾶς καὶ ἀκούσασαν πανσόφως
ἐσώσατε. Μακαρία ἡ κοιλία ἢ βαστάσασα ὑμᾶς καὶ ὁ σπείρας μακα-
ριώτερος. Καὶ τίς ὑμᾶς οὐκ αἰνέσει; καὶ τίς δὲ οὐκ ἐφημήσει, καὶ 20
τίς οὐκ εὐχαριστήσῃ νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τίς οὐκ ἐλθεῖν
θᾶττον καὶ συναποθανεῖν μεθ' ὑμῶν** ἢ τίς ὑμᾶς προσομιλήσας μικρὸν
ἐπιλήσμων γενήσεται; Ὅντως οὐδεὶς τοῦτο τῶν γνωστῶν ἀνέχεται
ἢ ἀνέξεται. Μακαρίζω μὲν τὴν || πόλιν τὴν ἐνεγκαμένην ὑμᾶς, ὑπερ- φ. 15β
ευχαριστῶ δὲ νῦν καὶ τὴν κατέχουσαν γῆν, τὸν τοῦ Βαρλαάμ, φημι, 25
λίθον, τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἀντίτυπον. Καὶ γὰρ εἰς ἐκείνου τύπον ὁ Μετέω-
ρος εἰκασταὶ καὶ οὗτος ἠγίασται τῇ διατριβῇ ὑμῶν· καὶ ὁ μὲν οὐρα-
νὸς τὰς ψυχὰς, ὁ δὲ λίθος τὰ σώματα οἷά τινος θησαυροῦς ἀφθάρτους
ἐκθήσατο. Ὅτου χάριν καὶ αὐτὸς ἔρωτι ὑμῶν, πατέρες ἅγιοι, τῷ
θεῷ κατασχεθεῖς καὶ ἀποσεισάμενος φόβῳ τῆς ἀδαίας παντί· ὁ γὰρ 30
πόθος τῇ φύσει τὸν φόβον οἶδε νικᾶν· καὶ γράψας ταύτας τὰς φράσεις

4. παρήγοροι 10-11. Αἱ λέξεις οἱ πᾶσι τὰ πάντα — ὁδηγοὶ προσ-
τεθειμέναι διὰ παραπομπῆς ἐν τῇ ᾠδῇ. 10. κακὰ 13. διδασχάς
17. ἐπλουτήσατε 21. τὲ 22. προσομιλήσας 24. τὴν
τὴν πόλιν μὲν 24-25. ὑπερευχαριστῶ 28. οἷά 30. ἀδαίας

δίχα θωπείας σκοποῦ καὶ κολακείας ἐκτός, ἀλλ' ἀπλουστέρᾳ διαθέσει καὶ πλήρεις φίλτρου παντός, μαρτυροῦντός μοι τῷ λόγῳ ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός. Καὶ κάμου δὲ οὐδέν· τὰ γὰρ παρ' ἄλλων πονηθέντα αὐτὸς εὐρών, συλλεξάμενος καὶ σχεδιάσας ἐνταῦθα ἰδιωτικῷ γράμματι, τῷ 5 πᾶσι μόνῳ στοιχῶν. Διὸ καὶ πρηνῆς προσπίπτω, ἀντιβολῶν ἐκτενῶς τοῖς θεοικέλοις ὑμῶν προσώποις ἐνώπιον νοητῶς τε ἢ αἰσθητῶς καὶ δάκρυσι βρέχων τοῦδαφος θερμοτάτοις καρδιακοῖς, ἔν' ὑψώσατε πρὸς θεὸν ἀγίας χερσὶν ὑμῶν ὑπὲρ τοῦ θηριαλώτου ἐμοῦ τοῦ διπλῶς θανόν- 10 τος, ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ πάρασχόντος ἑαυτὸν ὡς ἀνδράποδον τῆς πολυτα- ράχου αἰσθητῆς καὶ γεωχαροῦς καὶ βρωμώδους τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς, ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίως τὴν χοιρώδη ζωὴν καὶ τεληματώδη τῆς αἰωνίου προκρίναντος ἀλόγως παρὰ τὸν λόγον, ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀσώτου τοῦ 15 τὴν πατρικὴν || οὐσίαν κατὰ τὴν τῆς ἀθλίας χοιροβιοτίας ζωῆς ἀνα- λώσαντος καὶ τῆς κατ' εἰκόνα γούν καὶ θεοῦ χάριτος τὸ ἐπιβάλλον καταδαπανήσαντος ἀθέσμως διὰ τῆς τῶν προσκαίρων ἀγενοῦς προσ- 20 παθείας, καὶ ἀπαλλάξατέ μοι τοῦ βάρους τῶν δυσαριθμῆτων ἀτασθα- λιῶν, τὸν αὐτοκατήγορον καὶ αἰσχυντηλόν· οὐδεὶς γὰρ τὸ δέον ποιῶν αἰσχύνεται· ὅπως χάριν ἡγοῦμαι ὑμᾶς, πατέρες πανάριστοι, ὡς προ- νοητάς τε σοφοὺς τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

20 + Τοῦ δούλου ὑμῶν τοῦ οἰκτροῦ καὶ κατὰ πνεῦμα υἱοῦ Δημητρίου τάλανος. +

ς'

Πλὴν δὲ τῶν ἤδη ἀνωτέρω ἐκδοθέντων κειμένων ὁ αὐτὸς κῶδιξ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος περιλαμβάνει ἐν φ. 16^α πυκνότατα γεγραμμένα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν + Ἐνταῦθα ἐπιτάφιον ἄλλο τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους καὶ τὰ ἐξῆς, ἐκδιδόμενα ἐνταῦθα κατ' ἀντίγραφον τοῦ κ. Βασιλείου Καργαδούρη ὑπ' ἐμοῦ ἀντιβληθέν.

+ Ἐνταῦθα ἐπιτάφιον ἄλλο τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους.

1. θωπείας	κολακίας	4. εὐρών	5. πρηνῆς
13. χοιροβιοτίας	15. καταδαπανήσας		ἀγενοῦς
16. ἀπαλλάσσεται	16. Τὸ μοι πάντως ἐγράφη	ἐξ ἀρχῆς	ἀντὶ τοῦ με

+ Φέρει μὲν τινὰ παραμυθίαν ταῖς ὀδυνομέναις ψυχαῖς καὶ στε- 5 ναγμὸς πολλακίς ἐκ βάθους τῆς καρδίας ἀναπεμπόμενος, καὶ πού καὶ δάκρυον ἀποστάξαν τὸ πολὺ τῆς θλίψεως διεφόρησε. Ἡμῖν δὲ οὐχ ὅσον στεναγμὸς τε καὶ δάκρυον παραμυθίαν ἔχει τὸ ἐξεῖπειν καὶ διη- 5 γήσασθαι τὰ τοῦ μακαρίου Θεοφάνους καὶ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν τῆς ἀρετῆς ἐπαθλα, ἀλλὰ καὶ χαρὰ μεγάλη ταῖς ἡμετέραις καρδίαις ἐγ- γίνεσθαι πέφυκεν. Καὶ ἐπεὶ οὖν ἐγνωρίσαμεν μιμησκομένοι ἅπερ ἐφθέγ- 10 ξατο ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπασῶν σωτηρίας, οὐ τὸν σω- ματικὸν χαρακτῆρα ταῖς μνήμαις ἐντυπωσάμενοι, ἀλλὰ τὸ τῆς ψυ- χῆς αὐτοῦ κάλλος ποικιλίᾳ λόγων καταμαθόντες, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν 10 ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ, ἔδοξάσαμεν τὸν θεὸν καὶ εἰς αὐτὸν ἀλήκτως εὐχαριστήσωμεν τὸν καθ' ἑκάστην γενεάν ἐκλεγόμενον τοὺς εὐαρεστοῦντας αὐτόν. Καὶ ὡς πρότερον μὲν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν 15 προβάτων ἡγείρεν ἄρχοντα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τὸν Ἀμῶς ἐκ τοῦ αἰπολλίου ἐνδυναμώσας διὰ τοῦ πνεύματος ὑψώσεν εἰς προφήτην, οὕτω 15 καὶ νῦν ἄνδρα ἐκλεκτὸν καὶ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ἡγιασμένον, πό- λεως Ἰωαννίνων θρέμμα τε καὶ γέννημα, ἀρχὴν λαοῦ πολλοῦ καὶ σκήτεως ἀγίας ἐμπιστευμένον, ὑψηλὸν τῷ φρονήματι, γένους λαμπρό- τητι, περιφανείᾳ βίου, λόγων δυνάμει, ἔργοις τοῖς κατὰ τὸν περίβλε- 20 πτον βίον, εἴλκυσεν εἰς τὴν τῶν ποιμνίων τοῦ Χριστοῦ ἐπιμέλειαν. 20 "Ὅς πάντα βίψας τὰ τοῦ βίου πλεονεκτήματα καὶ ἡγησάμενος αὐτὰ ζημίαν ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ, καὶ καθ' ἡγάπησεν ἡγαπήθη ὑπὲρ ἀρι- 25 θμὸν, καὶ ἐδωρήθη αὐτῷ χάρις ὑπὲρ πάσας τὰς χάριτας τῶν ἀνθρώ- πων ὑπερέχουσα πανηγυρίζειν μὲν ὡς ὁ θεολόγος Γρηγόριος, λαμπρο- φωνεῖν δὲ ὡς ὁ μέγας Βασίλειος, ἐξηγεῖσθαι δὲ θελοῦς χρησμούς ὡς ὁ 25 Νυσσαεὺς Γρηγόριος. ἴστασθαι δὲ πρὸς τὸ συμβουλευτικὸν εἶδος καὶ ἀφηδύνειν τὸν λόγον ταῖς ἀπλαῖς καὶ ἀδιηγήτοις χάρισιν ὡς ὁ χρυ- σοῦς Ἰωάννης, ἡ λύρα τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' οὐ παρέμεινεν μεθ' ἡμῶν ἐπὶ πλείστον, βουλῇ δὲ καὶ θελήσει τοῦ ἐν σοφίᾳ τὰ ἡμέτερα διοι- 30 κοῦντος θεοῦ κατὰ τὰ ἀθεώρητα αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης κρίματα οἰ- 30 χεται ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀπίπτη ἀνὴρ τοιοῦτος καὶ τηλικούτος· φεῦ τῶν συμφορῶν τε καὶ οἰμωγῶν τῆς εὐτελείας ἡμῶν· ἔρεισμα πατρίδος, ἐκ-

1. φθέρει	ὀδυνομέναις	3. οὐχ'	6. τὰς ἡμετέρας
καρδίας	8. Τὸ ἀπασῶν ἐγράφη	πιθανώτατα οὕτως	ἐξ ἀρχῆς ἀντὶ τοῦ ἀπάν- των
14. ἀμῶς	22. ζημίαν	32. οἰμωγῶν:	

κλησιῶν κόσμος, στῦλος καὶ ἰδραίωμα τῆς ἀληθείας, στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, οἰκείους ἀσφάλεια, δυσμαχώτατος τοῖς ὑπεναντίοις. Σιωπᾶ μὲν γλῶσσα ἢ ποταμοῖς ἴσα τὰς ἀκοὰς ἐπικλύζουσα· συστέλλονται χεῖρες αἱ μετὰ στεναγμῶν καὶ δακρύων πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς δεσπότην αἰρόμεναι ὑπὲρ τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς· ἔδυσαν ὀφθαλμοὶ οἱ βλύζοντες τῆς φιλοπτωχίας καὶ συμπαθείας τὰ δάκρυα· ἐξέλειπεν ὁ ποιμαίνων μετ' ἐπιστήμης τὸ ποιμνιον τοῦ Κυρίου. Τίς γὰρ ὀξύτερος ἐκείνου προιδέσθαι τὸ μέλλον; Τίς ἐν οὕτω σταθερῷ καὶ παγίῳ ἤθει ἀστραπῆς τάχιον τοῖς πράγμασιν ἐπελθεῖν ἰκανός; Ὡ πολίτευται εὐσεβῶν λαῶν καὶ φάλαγγες ἀσκητῶν καὶ ἅπας σύλλογος μοναστῶν, ὑπ' οὐδενός γε μὴν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια τοῦ βίου ζημιωθέντες, νῦν ἀπήνθηκεν ὑμῖν κόσμος ὁ κάλλιστος· ἐκκλησαίαι μεμύκασιν καὶ σκυθρωπάζουσι πανηγύρεις, καὶ τὸ ἱερὸν συνέδριον τὸν κορυφαῖον ἐπιποθεῖ, λόγοι δὲ μυστικοὶ τὸν ἐξηγητὴν ἀναμένουσιν, οἱ παῖδες τὸν πατέρα, οἱ πρεσβῦται τὴν ἀνάπαυσιν, οἱ ἐν τέλει τὸν ἐξαρχον, ὁ δῆμος τὸν προστάτην, οἱ βίου δεόμενοι τὸν θησαυρὸν, οἱ πένητες τὸν τροφία, οἱ ἐν θλίψεσι τὴν παραμυθίαν, οἱ ἐν τοῖς τραύμασι τῶν ἀμαρτιῶν τὴν τῆς ψυχῆς ἴασιν καὶ θεραπείαν, οἱ πάντες ἐκ τῶν οἰκειοτάτων αὐτὸν ὀνομάτων ἀνακαλούμενοι. Ἐγὼ δ' ἐν τῷ ἀποτυχεῖν με τῆς σῆς, μάκαρ, ἐν τῷ τέλει ψυχωφελοῦς παραινέσεως καὶ τῷ χωρισμῷ ὑποστῆναι τῆς σῆς ἀγίας προσώψεως οὐδὲν ἄλλο, ὡς οἶμαι, ἢ αἰτία ἦν αὕτη ἢ τῶν ἐμῶν ἀμαρτημάτων τὸ ζοφερώτατον νέφος· Ἄλλ' ὡς ἠγωνίσω τὸν καλὸν ἀγῶνα οἷα Χριστοῦ μαθητῆς, διόρθωσον καὶ τὰ τῆς ἐμῆς ψυχῆς πάτερ, ἀρρωστήματα.

ζ'

Τέλος δ' ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι τῆς μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος περιέχεται ἐν φ. 26^α-27^β Ἀκροστιχίς εἰς τοὺς δύο ὁσίους φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν + Ἡ ἀκροστιχίς αὕτη + Νε-

1. στῦλος 3. ἴσα 6. ἐξέλειπεν 8. προιδέσθαι
11. ζημιωθέντες 18. οἰκειωτάτων 20. τῷ χωρισμῷ
ἐγράφη πάντως ἐξ ἀρχῆς, οὐδ' εἶνε ἀνάγκη νὰ διορθωθῇ τὸν χωρισμὸν
21. προσώψεως 22. ζοφερώτατον 23. οἷα

κταρίου καὶ Θεοφάνους, τῶν ὁσιοτάτων ἀνταδέλφων πατέρων.

Ἐχδίδω δ' αὐτὴν κατ' ἀπόγραφον τοῦ κ. Καργαδούρη ἀντιβληθὲν ὑπ' ἐμοῦ. Τὰ ἐν ἀρχῇ ἐκάστου στίχου ἐπαναλαμβανόμενα ἀρχικὰ γράμματα τὰ τὴν ἀκροστιχίδ' ἀποτελοῦντα εἶνε γεγραμμένα ἐν τῷ κώδικι ἐρυθρὰ.

+ Ἡ ἀκροστιχίς αὕτη

+ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους, τῶν ὁσιοτάτων ἀνταδέλφων πατέρων.

ν + Νέκταρ θεοῦ γλυκύτατον τὸ τῆς ἀθανασίας
ε ἐκτήσω, πάτερ, ἄξιον τῆς σῆς ὀνομασίας.
κ Κρήνη γὰρ ὡσπερ τῆς Ἐδέμ ζωῆς τὰ ρεῖθρα βρούεις,
τ τοῖς σοῖς πνευματικοῖς παισὶν ἐλέους δρόσφ χρίεις.
α Ἀπαντας τοὺς προστρέχοντας ἐπὶ σοὶ θεραπεύεις, 5
ρ ῥᾶον δαιμόνων μηχανὰς ἐξ αὐτῶν φυγαδεύεις.
ί Ἰάμα πέλεις εὐρωστον ψυχῶν καὶ τῶν σωματῶν,
ο ὄλος εἰ φῶς καὶ ὁδηγὸς τῶν ἰσωθεν ὀμμάτων.
υ Ὑπὸ τοῦ παρακλήτου γὰρ πνεύματος τοῦ ἀγίου
κ κρειττόνως τὰ ἀνήκοντα διδαχθεὶς τοῦ σοῦ βίου, 10
α ἀρίστως οἷα ἄγγελος ἐπὶ τῆς γῆς ἐφάνης·
ι Ἰδοὺ καὶ τὸν ἀγγελικὸν ἀξίως χῶρον φθάνεις.
θ Θεοφανείας δ' ἐνεκεν τῆς προσαγορευθείσης
ε ἔχει εἰπεῖν τί δύναται ἐμοῦ νοῦς ἢ φύσις.
ο Ὀλβιον καταγῶγιον ἀφράστως νηπιόθεν, 15
φ φωτὸς τοῦ ἀνεσπέρου τε γέγονας οὐρανόθεν·
|| α ἀγάπην, πίστιν εὐτυχῶς ἐκτήσω καὶ ἐλπίδα, p. 26^β
ν νῦν ἀπ' ἐντεῦθεν ἔλαβες ἐν οὐρανοῖς πατρίδα.
ο Ὅλη καρδίᾳ καὶ ψυχῇ ἠγάπησας τῷ κτίστη,
υ ὑπέκλινας αὐχένα σὸν τῇ τῶν μελλόντων πίστει. 20

Τὸ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὁσιοτάτων δὲν πρέπει νὰ μεταβληθῇ διότι ἀπὸ τοῦ γράμματος ο καὶ ὄχι ω ἄρχεται καὶ ὁ 28 στίχος. 4. ἐλαίους 7. εὐρωστον
8. ὁδηγός 11. οἷα 12. φθάνης 15. ὀλβιον
19. ψυχῇ 20. μελλόντων

ς Σταυρὸν ἐκ πόθ' ἀράμενος τοῦ Ἰησοῦ ἐπ' ὤμων
 τ τὸν ἐπὶ πόλου ἀφθαρτον κατεκληρώσω δόμον.
 ὦ ὦ μακαρίων δωρεῶν, ὦ χάριτος μεγίστης
 ν νῦν ἥσπερ σοι ἠτοιμάσται ἀξίως ἐν ὑψίστοις.
 25 ο Ὅλον βάρος καὶ καύσωνα τῆς ἡμέρας βαστάσας,
 σ σώματος μέλη ἅπαντα τήξας τε καὶ δαμάσας,
 ι ἵνα τὰ μήπω λήγοντα ἀγαθὰ ἐπιτεύξῃ·
 ο ὅλα γὰρ τὰ ἐπιγεια ἔκρινας τοῦ ἐκφεύξῃ.
 τ Τὰς γενικὰς οὖν ἀρετὰς, φρονήσει, σωφροσύνη,
 30 α ἀνδρείαν μεγαλόψυχον καὶ τῇ δικαιοσύνη,
 τ τόνψ ψυχῆς, οἶά περ δεῖ, προθύμως ἐνεδύθης,
 ω ὥσπερ καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ὁμοίως ἐνθυμήθης.
 φ. 27α || ν Νέμουσιν διὸ καὶ τὰ νῦν χάριτας ἐν προσθήκῃ,
 α ἀξίως σοι βραβεύουσιν οἱ μαθηταὶ τῇ νίκῃ.
 35 υ Ἵποσκελίζειν σ' ἠκιστα ἰσχύει ὁ πανώλης·
 τ τῶν Ἀποστόλων ἐκ βελῶν ἔσεται πνέων μόλις.
 α Ἄγιος εἶ καὶ δίκαιος, μυσταγωγὸς ὁσίων,
 δ δικαίως καὶ ἠξίως χάριτων ἐξαισίων.
 ε Εὐρῶν γὰρ τὴν καρδίαν σου Χριστὸς καθαρωτάτην
 40 λ λειμῶνας ἐστερμένην τε ἀρετῶν λαμπροτάτην,
 φ φῶς ὦν φύσει ἀνέσπερον, ἐν σοὶ κατασκηνώσας,
 ω ὥς ἀδρανὲς ζώφιον, τὸν ἐχθρὸν ταπεινώσας.
 ν Ναὸς ἐκστίλβων τοῦ Χριστοῦ, μακάριος ὑπάρχεις,
 π πάντων πατέρων πρῶτιστος, καὶ πρὸ πατέρων ἄρχεις.
 45 α Ἄλας τῆς γῆς πεφύκατε, θεϊότατοι πατέρες·
 τ τοῖς γὰρ ἑγγύς καὶ τοῖς μακρὰν ἀστράπτει ὡς ἀστέρες.
 ε Ἐγὼ δὲ ὁ πανβέβηλος καὶ κατερρυπωμένος,
 ρ ροῶδη καὶ φθαρτὰ φιλῶν, σκώληξ ἰλυσπωμένος,
 ω ὥσπερ ἀνδράποδον οἰκτρὸν, ἀποκαθάρατέ με,
 50 ν νεύσατε καὶ ἐκ τῶν ἐχθροῦ τεχνῶν ἐξάρατέ με.
 φ. 27β || + Ἔχετε τὸ φιλόανθρωπον ὡς μιμηταὶ Κυρίου,
 ῥύσασθαι σπεύσατε κακοὶ τοῦ νοητοῦ θηρίου.

31. οἶα 35. ἰσχύειν 39. καθαρωτάτην 44. προπατέρων
 49. ἀποκαθαράται 50. Μετὰ τὸ ἐρυθρὸν ν μόνον εὔσατε ἐξά-
 ραταί 52. Τὸ κακοὶ διορθωτέον εἰς κακῶς ;

ὥσπερ προστάτης κέκτημαι ὑμῶν, ὦ θεοφόροι,
 ἐλκύσατέ μ' ὡς ἄετοι, οἱ μετεωροπόροι. +
 + Γράμμασιν ἢ ἀκροστιχίς ἔχει πεντηκοντάκις,
 ἐπίσης καὶ οἱ στίχοι δὲ πενταπλῶς τὸ δεκάκις.
 Τὸ ἐν μέρος ἀκροστιχίς, τὸ ἕτερον ῥημάδα,
 μετὰ τοῦ λόγου ἐννοίαν ἔχοντες εὐφημάδα : +

η'

Πρὸς τὴν αὐτὴν δὲ μονὴν τοῦ Βαρλαάμ συνδέεται ὁ κατ'
 ἀντίγραφον τοῦ κ. Καργαδούρη ἀντίβληθὲν ὑπ' ἐμοῦ κατω-
 τέρω ἐκδιδόμενος ἀνεπίγραφος βίος Ἰωάννου νεομάρτυρος τοῦ
 ἐξ Ἰωαννίνων. Περιλαμβάνεται δὲ οὗτος εἰς Ἀκολουθίαν αὐ-
 τοῦ περιεχομένην ἐν φ. 122^α - 131^β τοῦ κώδικος 375 τῆς ἐν
 Ἀγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ καταλαμ-
 βάνει ἐν τέλει αὐτῆς τὰ φ. 127^α - 131^β. Εἶνε δὲ γεγραμμένος
 ὁ κώδιξ οὗτος ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1543 ὑπὸ τῆς αὐτῆς πιθανῶς
 χειρὸς τῆς γραφᾶς τῷ 1546 ἐν Μετεώρῳ τὰ εἰς τὴν μονὴν
 τοῦ Βαρλαάμ ἀναφερόμενα ἐν τῷ κώδικι 172 τῆς αὐτῆς μο-
 νῆς τὰ ἐκδοθέντ' ἀνωτέρω.

Ἐπιγράφεται δὲ ἡ Ἀκολουθία ὧδε· α' Ἀπριλλίου η'. Ἀκο-
 λουθία, εἰς τὸν ἀπὸ Ἰωαννίνων τὸν νέον μάρτυρα πονη-
 θεῖσα, τῷ Ἰουστίνῳ αἰτήσῃ φιλοχρίστων τε καὶ φιλομαρ-
 τύρων τινῶν συμπατριωτῶν τῷ μάρτυρι. Καὶ λείπει μὲν τὸ
 ὄνομα τοῦ νεομάρτυρος, ἀλλὰ γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ εἰς τὴν
 Ἀκολουθίαν ἐπομένου βίου. Ἐν δὲ φ. 135^α προσήρτηται μου-
 σικὸν τεμάχιον ἐπιγραφόμενον Τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου ἱερομο-
 νάχου τοῦ Ματζουκίδη· εἰς τὸν ἐξ Ἰωαννίνων νεομάρτυρα
 Ἰωάννην. Κατὰ ταῦτα τὴν μὲν Ἀκολουθίαν ἔγραψεν Ἰουστι-
 νός τις, ὅστις εἶνε ὁ Δεκάδουος. Καὶ πράγματι εὐρίσκομεν ταύ-
 την ἐκδεδομένην ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀνθολογίῳ¹. Ἄλλος

2. ἐλκύσαται

¹ Legrand Bibliographie Hellénique aux XVe et XVIe siècles σ. OVII.

δὲ εἶνε ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος Ματζουκίδης ὁ ποιήσας τὸ εἰς τὸν νεομάρτυρα μέλος, οὐδὲ πρέπει νὰ συγχύσῃ τὸν ἀναγνώστην αἰ τοῦ μελουργήματος προτασσόμεναι λέξεις τοῦ αὐτοῦ, καθ' ὅτι ἐξέπεσον, ὡς φαίνεται, πρὸ αὐτοῦ ἄλλα μέλη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συντεθέντα, εἰς ἃ ἀναφέρεται ὁ γράψας τὴν ἐπιγραφὴν ἐκείνην. Ἄλλον δὲ τέλος βίον τοῦ μάρτυρος συνέγραψεν ὁ πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου Νικόλαος ὁ Μαλαξός. Καὶ σώζεται μὲν οὗτος κατὰ τὰ μαρτυρούμενα ἐν τῷ Νέῳ Μαρτυρολογίῳ ἐν χειρογράφοις, ἀλλ' ἐγὼ τοῦλάχιστον οὐδὲν τοιοῦτον γινώσκω. Ὁμοίως δὲ πρὸ αὐτοῦ ἕτερον βίον λέγεται συγγράψας ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας Ἀντώνιος¹. Ὁ δ' ἐνταῦθα ἐκδιδόμενος ὑπ' ἐμοῦ βίος εἶνε βραχύτερος τοῦ ἐκδεδομένου ἐν τῷ Νέῳ Μαρτυρολογίῳ² καὶ διάφορος αὐτοῦ τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν γλῶσσαν, οὖσαν δημώδη ἐν ἐκείνῳ. Εἶνε δὲ ὁ ἐν τῷ Νέῳ Μαρτυρολογίῳ βίος πλουσιώτερος, ἰδίως ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν θαυμάτων τοῦ νεομάρτυρος, ὧν τινὰ συνδέονται πρὸς τὴν κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ἱστορίαν τῆς τουρκοκρατουμένης Ἑλλάδος.

Κατήγετο δ' ὁ νεομάρτυς Ἰωάννης ἐξ Ἰωαννίνων καὶ ἐμαρτύρησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1526. Καὶ οὐδετέρων μὲν τῶν βίων αἱ διηγήσεις ἀναφέρονται πως εἰς τὰ Μετέωρα, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης δὲν εἶνε ἄσχετος πρὸς αὐτὰ, καθ' ὅτι ῥητὴν ἔχομεν μαρτυρίαν, ὅτι ἡ κἀρα καὶ ἕτερα λείψαν' αὐτοῦ ἐναπόκεινται ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βαρλαάμ³. Σημειωθῆτω δ' ἐνταῦθα, ὅτι ἔχομεν καὶ νεομάρτυρα Νικόδημον ἐκ Μετεώρων, οὗ ἡ μνήμη τελεῖται τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ Αὐγούστου. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἀπλῆν μνησίαν

¹ Νέον Μαρτυρολόγιον. Ἐκδ. ἑ' δαπάνῃ Στεφάνου Κωνσταντίνου Σκαθάρου. Ἐν Ἀθήναις. 1856 σ. 36.

² Ἐνθ' ἀν. σ. 39-45.

³ Ἡ κἀρα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων καὶ κατωτέρω ἕτερον κοινὸν λείψανον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἐν σ. 38 τῆς ἐντύπου Ἀκολουθίας τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους. Πρὸς. Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου Τόμ. Β' σ. 223.

ἔχομεν ἐν τῷ Συναξαριστῇ τοῦ Νικοδήμου¹, παρ' ᾧ εὐρίσκομεν καὶ τοὺς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένους δύο στίχους

Τί καὶ σὺ Νικόδημε; εἰπέ σὸν πάθος.

Τεθανάτωμαι δι' ἀγάπην Κυρίου.

Καὶ ἀναφέρεται μὲν ὁ Συναξαριστὴς εἰς τὸ Νέον Μαρτυρολόγιον², ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ λείπει ὁ βίος τοῦ νεομάρτυρος, γίνεται δὲ μόνον μνησίαν τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐμαρτύρησε διὰ τῶνδε: Κατὰ τὴν ἀφρα'. Αὐγούστου 1551. Καὶ ἔνεκα μὲν τῆς ἀσυμφωνίας τῶν δύο ἀριθμῶν, τοῦ διὰ γραμμάτων ἑλληνικῶν καὶ τοῦ ἀραβικοῦ, ἀμφιβολία γεννᾶται, ἂν τὸ μαρτύριον συνέβη πράγματι τῷ 1551 ἢ τῷ 1591. Ἀλλ' ἡ κατάταξις τοῦ περὶ Νικοδήμου σημειώματος ἐν τῷ χρονολογικῇ ἔχοντι τὴν τάξιν Νέῳ Μαρτυρολογίῳ πρὸ τοῦ ἔτους 1559 ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ ἔτος τοῦ μαρτυρίου ὑπῆρξε τὸ 1551 καὶ ὅτι ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀριθμῷ ἀφρα' ἔχομεν τυπογραφικὸν λάθος ἀντὶ τοῦ ἀφρα'.

Τέλος ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι οἱ δύο εἰς τὰ Μετέωρα ἀναφερόμενοι κώδικες τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, οἱ ὑπ' ἀρ. 172 καὶ 375, ἐξ ὧν ἐλήφθησαν τὰ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενα ἀνέκδοτα, εἶνε ἀξιοσημείωτοι καὶ διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς δι' ἰδίων κρυπτογραφικῶν γραμμάτων γεγραμμένα σημειώματα τῶν βιβλιογράφων. Ταῦτα πανομοιότυπως ἐξέδωκα καὶ ἀνέλυσα ἐν τῷ ἐμῷ Καταλόγῳ τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων³. Δὲν εἶνε δὲ βεβαίως ἀπλῆ σύμπτωσης, ὅτι τὴν ἰδίαν ταύτην κρυπτογραφίαν, περὶ ἧς ἐπιφυλάσσομαι νὰ γράψω διὰ μακροτέρων ἐν ἰδίᾳ μονογραφίᾳ περὶ κρυπτογραφίας παρ' Ἑλλησι κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, εὐρίσκομεν ἐν δύο κώδιξι τῶν αὐτῶν χρόνων, ὧν ὁ μὲν ἐγγραφή ἐν Ἰωαννίνοις, ὁ δ' ἕτερος, καίπερ γεγραμμένος ἐν τοῖς Μετέωροις, περιέχει ὅλην

¹ Ἐκδ. Θ. Ν. Φιλαδελφείως Τόμ. Β' σ. 327.

² Νέον Μαρτυρολόγιον ἐνθ' ἀν. σ. 54.

³ Τόμ. Β' σ. 310 καὶ 368.

ἀναφερομένην εἰς τοὺς δύο ἐξ Ἰωαννίνων κτίστας τῆς μονῆς Βαρλαάμ, τοὺς δούλους Νεκτάριον καὶ Θεοφάνην.

Ἐχει δὲ τὸ κείμενον τοῦ ἀνεπιγράφου βίου τοῦ νεομάρτυρος Ἰωάννου ὡδε:

Οὗτος πατρίδα μὲν ἔσχε τὰ Ἰωάννινα· πόλις δὲ αὕτη τῆς παλαιᾶς Ἡπειροῦ προκαθημένη, βασιλεῖον οὕσα πάλαι μὲν Πύρρου ἐκείνου τοῦ Ἡπειρώτου, ὡς ἀπὸ τῶν ἱστοριῶν συνάγειν ἐστίν, ὕστερον δὲ τῶν ἐσχάτων ἐνδιαίτημα δεσποτῶν. Ὀνόμασται δὲ οὕτως ἀπὸ τινος Ἰωάννου τῶν αὐτῶν δεσποτῶν μεταδόντος τῇ πόλει τοῦνομα καὶ ἀφ' ἐαυτοῦ Ἰωάννινα οὕτως εἰς φιλοτιμίαν καλέσαντος, ὡς καὶ Κωνσταντίνος ὁ μέγας τὸ πρὶν Βυζάντιον, οὕτω κληθὲν ἀπὸ τοῦ οἰκήσαντος Βύζαντος, εἰς κάλλος τε καὶ μέγεθος ἀνεγείρας, ἀφ' ἐαυτοῦ καὶ αὐτὸς Κωνσταντινούπολιν μετωνόμασε, καὶ ἐν Ὀδρουοῖς Ἀδριανὸς ὁ Αἰ-
 10 λιος τὴν πρὶν Ὀρεσιτιάδα ἀπὸ Ὀρέστου τοῦ Ἀγαμέμνονος καλουμένην Ἀδριανούπολιν ἀφ' ἐαυτοῦ μετεκάλεσεν ὕστερον, καὶ ἄλλοι δὲ || τῶν βασιλέων πολλοὶ πολλάκις πολλὰς τῶν πόλεων ἐπὶ τοῖς ἑαυτῶν ὀνόμασιν ὀνομάσαντες. Γνώρισμα δὲ τῇ πόλει ἄνωθεν εὐσεβεία καὶ ὀρθοδοξία, καὶ φαραῖς ἀγαθῶν καὶ χρησίων ἀνδρῶν εὐθηνεῖται χριστιανικωτάτων ταῖς καταστάσεσιν. Ἦν τινα Μοναχόπολιν εἴ τις ἐπονυμᾶσαιεν οὐκ ἂν ἀμάρτοι τοῦ δέοντος· μοναχῶν γὰρ ἐμπέπλησται θεσπεσιῶν καὶ ἀγίων μοναζουσῶν, καὶ μυρίοις ἄλλοις εὐθηνεῖται τοῖς ἀγαθοῖς. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων ταύτην ἐκόσμησε καὶ κοσμεῖ ὡς ὁ ταύτης οὗτος πολίτης καὶ πολιοῦχος, Ἰωάννης λέγω ὁ μάρτυς Χριστοῦ, ὁ νέος
 20 μὲν τὴν ἡλικίαν, γέρων δὲ τοῖς διὰ Χριστὸν ἄθλοις γενόμενος καὶ μέγας τῷ ὄντι τοῖς κατὰ θεὸν ἀριστεύμασιν. Οὕτως εὐνομωτάτης ἔτυχε τῆς πατρίδος αὐτός, τοιοῦτῳ δὲ πολίτῃ ἔλαχεν ἐκείνη σεμνύεσθαι. Ἀλλὰ καὶ γονέων νῦμοίρησεν εὐσεβῶν, μετρίων μὲν πολιτῶν, ἀποχειροβιῶτων δὲ καὶ θεαρέστως πολιτευομένων καὶ εὐλάβως.

Ἀπορφανισθεὶς οὖν τοῦ πατρὸς ἐν πάνυ νέῳ τῇ ἡλικίᾳ καὶ γυναικὶ συζυγεῖς καὶ πέντε συζῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν παραγίνεται, ὅπου

5 (καὶ κατωτέρω). ἀφ' 8. κάλος 9. κωνσταντινούπολιν
 ὀδρουοῖς 13. εὐσεβεία 20. ἡλικίαν 21 (καὶ κατωτέρω).
 τῶν 23. γονέων 23-24. ἀποχειροβιῶτων 26 κωνσταντινούπολιν

τὴν ἑαυτοῦ εἰργάζετο τέχνην, δι' αὐτῆς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ποριζόμενος. Ἀλλ' ἐφθόνουν οἱ ἐκ γειτόνων τῶν ἄλλοφύλων ὁμότεχνοι καὶ ζηλοτύπως ἄγαν διέκειντο πρὸς αὐτόν· ἦν γὰρ παρρησία ἀνυποστόλῳ φύσει κεχρημένος ὁ νεανίας πρὸς ἅπαντας, καὶ τόλμαν τινὰ μετὰ τοῦ εὐθαρσοῦς || ἐνδεικνύμενος. Ὁ δὲ καὶ μάλλον ἀνῆπτε τὸν φθόνον ἐκείνοις. φ.128^α
 Διὸ καὶ καιροφυλακοῦντες ὡς λέοντες ἐνήδρευον ἄγριοι, εἴ πως, αἰτίας 6
 τινὸς εὐαφόρμου δραξάμενοι, διὰ συκοφαντίας δυνηθεῖεν κακοῖς τισὶ τὸν νεανίαν περιβαλεῖν· ὅπερ δὴ καὶ πεπράχασιν, ὡς παρακατιῶν ὁ λόγος δηλοποιήσει σαφέστερον. Ἐπεὶ γὰρ ἤσθετο φερομένων αὐτῶν κατ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἔγνω καλὸν εἶναι ὑπὲρ Χριστοῦ θανεῖν, εἰς ὃ 10
 κάκεινους αὐτὸν συνελαύνοντας ἔβλεπεν. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς πατέρα πνευματικὸν ἄπεισιν· ἡμέρα δ' ἦν ἡ μεγάλη Παρασκευὴ· τὰς αὐτὸς αὐτοῦ ἀμαρτίας ἐξαγορεύσων αὐτῷ. Ὁ μέγας πρωτοκαπᾶς οὗτος ἦν ὁ Καλόθετος ἐπωνύμιον. Ὡ καὶ περὶ τούτων, ὡς τὸ εἶδος, κοινολογηγησάμενος, εὔρε τοῦτον μὴ προπετῶς οὕτω παραινοῦντα πρὸς τὰ τοι- 15
 αὔτα ὄρμᾶν, φειδεσθαι δὲ καὶ προσέχειν, τὰς τοῦ διαβόλου ἐπιβολὰς ὑφορώμενον· ἐκεῖνος γὰρ τοιαύτας πολλοῖς πολλάκις ἐντίθησι τὰς ὀρμὰς, οὐχ ὅπως εἰς μαρτύριον παροτρύνῃ αὐτούς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἐν' ἐς ὕστερον ἀποφῆνῃ καταγελάστους, μὴ δυνηθέντας ἀντισχεῖν μέχρι τέλους. Ἐκεῖνος· «Ἐγὼ θαρρῶ ἐπὶ τῷ Χριστῷ μου, φησὶν, ὡς 20
 οὐκ ἐγκαταλείψει με παίγιον τοῦ ἐχθροῦ γενέσθαι, ὡς φῆς, ἀλλὰ καὶ συλλήψεται μοι τῆς πρὸς ἐκείνον πάλης, καὶ ἠττηθῆναι μὲν ποιήσει ἐκείνον, ἐμὲ δὲ τροπαιοῦχον ἀναδείξει καὶ νικητὴν.» Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Ἰωάννου, αὐθις πρὸς αὐτόν ὁ ἱερός ἐκεῖνος ἔφη ἀνὴρ «Πρόσχε, || ὦ τέκνον, ὅτι τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἢ φησι τὰ ἱερώτατα λόγια, φ.128^β
 ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων χρήζει προ- 26
 παρασκευῆς τινος καὶ ἐτοιμασίας σωματικῆς τε καὶ ψυχικῆς. Δεῖται συντόμου νηστείας, προσευχῆς ἐπιμόνου, αἷς χρησαμένῳ σοι καὶ αὐτῷ εἰς κάθαρσιν τοῦ νοός σου ἀποκαλυφθήσεται σοι τὸ πρακτικόν ἴσως παρὰ θεοῦ· φιλεῖ γὰρ τὰ τοιαῦτα ταῖς καθαραῖς ἐγγίνεσθαι διανοαῖς. 30
 Πρόσχε τοίνυν σαυτῷ, καὶ ἄπελθε ἐν εἰρήνῃ, τοῦ θεοῦ σε διατηροῦντος ἀνώτερον ἐχθρῶν ἀπάντων, ἀοράτων καὶ ὀρατῶν.»

1. τέχνην 4-5 εὐθαρσοῦς 5. ὁ ἀνῆπται 13. αὐτοῦ
 μέγα 17 (καὶ κατωτέρω). ἐκεῖνος 22 (καὶ 23). ἐκείνον
 23. ἀναδείξῃ 24. πρόσχε 27. ψυχικῆς

Καὶ οὗτος ἀπολύει τότε αὐτόν. Ὁ δ' ἐπανῆκε τὴν μετὰ ταῦτα, φαιδρῶ τῷ προσώπῳ λέγων αὐτῷ· «Γίνωσκε, τίμιε πάτερ, ὅτι πυρὸς μέσον χορεύοντα καθ' ὑπνοὺς ἐμαυτὸν εἶδον, ὡς οἱ ἐν Βαβυλῶνι παῖδες ποτὲ, καὶ εὐελπὶς ἐγενόμην ὡς ὁ σκοπὸς μου εὐοδωθήσεται τῇ συνάρσει 5 θεοῦ. Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς ταῖς εὐχαῖς σου καθόπισόν με, παρακαλῶ, μηδὲ εἰς πτοίαν καὶ δειλίαν ἐτι πλέον ἐμβάλης με». «Ὁ θεὸς ἐνισχύσαι σε, τέκνον, εἶπεν ἐκεῖνος· ὡς καὶ τὸν Λυαῖον νικῆσαι, τὸν ἀφανῆ, λέγω, δράκοντα καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρῆσαι». Καὶ εὐλογήσας ἀφῆκεν ὑπάγειν αὐτόν· εὐλαβήθη γὰρ τῆς τοιαύτης ἐκκόπτειν ἐπὶ πλέον ὀρυκῆς. 10

Ἐλθόντος οὖν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ, ὡς εἶδον ἐκεῖνοι, «Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τὸν θεὸν ἐν Τρίκῃ ἐξομοσάμενος; πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον φ. 129^a δῆθεν. Πῶς οὖν τὰ τοῦ Χριστοῦ φρονῶν πάλιν || καὶ ἔστι καὶ φαίνεται»; Ὁ δὲ, ἐμβλέψας αὐτοῖς «Περὶ ἐμοῦ ἢ ἄλλου τινὸς τὰ τοιαῦτα ἔφη, φατέ; «Περὶ σοῦ καὶ οὐκ ἄλλου, ἐκεῖνοι ἀντέφησαν, ἢ οὐκ ἀληθῆ 15 ἄπερ λέγομεν;» Καὶ ὅς «Μὴ μοι γένοιτο, ἀπεκρίνατο, τοσαύτη παρὰ θεοῦ ἐγκατάλειψις, ὡς ἐξομώσασθαι τὸν Χριστὸν, ἀλλ' οὐδ' ἐξομώσασθαι ἐγὼ γέ πάποτε οὐτ' ἐν Τρίκῃ οὐτ' ἀλλαχοῦ Μὴ μοι γένοιτο τοῦτο, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ μου καὶ ζῶ καὶ ζήσομαι, καὶ σὺν αὐτῷ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, εἰ δεήσει, εὐγνωμόνως τεθνήξομαι». Ταῦτα 20 ἐκεῖνοι ἀκούσαντες καὶ τὴν παρρησίαν μὴ ἐνεγκόντες διὰ τὸ μετὰ θάρσους οὕτως τοῦτον εἰπεῖν, ἀναστάντες τῶν ἐργαστηρίων εὐθὺς καὶ ἀλλήλοις ἐγκελευσάμενοι καὶ ὡσπερ συνωμοσίαν ἐπὶ τούτῳ, οἷα δὴ φιλοῦσιν ποιεῖν ἐκάστοτε, ποιησάμενοι· τέχνην γὰρ ὡσπερ τινὰ τοῦτο πεποίηται· ἔλκουσιν ἐπὶ βῆμα μετὰ βίας αὐτόν. Ὁ δὲ, εἰ δεῖ τάλη- 25 θὲς εἰπεῖν, εἶλκε μᾶλλον ἢ εἶλκετο· οὕτως ἔκοντι, οὕτω γενναίως, οὕτω στερεῶ φρονήματι καὶ ἀκαταπλήκτῳ, οὕτω φαιδρῶ τῷ προσώπῳ τοῖς ἔλκουσιν εἶπετο. Εἶπες ἂν ἰδὼν εἰς γάμους κεκλημένον βαδίζειν αὐτόν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τὰ ἐγκαλούμενα εἰς ἔλεγχον προὔφερὸν, αὐτοὶ ἐνάγοντες καὶ μάρτυρες καὶ κριταὶ κατὰ τὸ αὐτοῖς εἰωθὸς ὄντες 30 τε καὶ γινόμενοι. Μετὰ δὲ τοὺς ἐλέγχους μεταβληθῆναι δῆθεν εἰς τὸ φ. 129^b ἡμέρον ὑπεκρίνοντο, καὶ μετὰ πραότητος ὅτι || πολλῆς μεταθεῖναι

1. ὁ	3. χορεύοντα	4. εὐοδωθήσεται	6. μηδὲ
6 7. ἐνισχύσαι	9. ἐπιπλέον ἐκκόπτειν	10 (καὶ κατωτέρω).	ἐκεῖνοι
19. εὐγνωμόνως	23. ὡσπερ τινα	26. στερεῶ	
31. μεταθεῖναι			

τοῦτον ἐζήτουν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν ἐξομώσασθαι πίστιν ἀνέπειθον. Ὡς δ' ἐλέγχοντα εἶδον τὴν τούτων ἀπόνοιαν, καὶ, μηδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο, τὸ εἰς τὸν Χριστὸν ἀθετῆσαι ποτε δυσχυριζόμενον σέβας, ἤδη ἐχώρουν πρὸς ἀπειλὰς καὶ μετὰ τὰς ἀπειλὰς εἰς ὑβρεῖς καὶ προφηλα- 5 κισμοὺς ἀνυποίστους πολλοὺς, ἃ πάνθ' ὁ γενναῖος ἐκεῖνος εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο, καὶ τελευταῖον εἰς αἰκισμοὺς ἠκίσαντο γὰρ ἀπηνέστατα. Ὡς δ' οὐ μετέπειθον, πάντων ἀπογνόντες, ὅλοι τῆς ἀπηνείας ἑαυτῶν γίνονται. Ἄλλ' ὅμως χώραν σκέψεως αὐτῷ καὶ οὕτω δεδώκασιν ἑναπο- κλείσαντες τῇ εἰρηκτῇ.

Τὴν δὲ ἐξῆς ἐξαγαγόντες αὐτόν καὶ πυθόμενοι, ὡς εὕρισκον οὐδὲν 10 ἐνδόσιμον ἔχοντα, ῥάβδοις τραχέσιν αὐτῆς ἀμοιβαίαις, ταῖς παρ' αὐτοῖς διπλαῖς οὕτω λεγομέναις, μαστίξαι προστατοῦσιν οἱ ἀνηλεεῖς, ἐπιμόνως αὐτόν τιμωρούμενοι. Ὁ δὲ στερεὸς ἐκεῖνος ἀδάμας σιγῇ τὰς τύψεις ὑπέμενε, ὡς μηδὲ αὐτὸν εἶναι δοκεῖν τὸν τυπτόμενον· ἀλλ' ἐν γενναίῳ πάνυ καὶ ἀπτοῦτῳ φρονήματι νοουθετῶν ἦν ἑαυτῷ καὶ πρὸς 15 τὸν ὑπὲρ Χριστὸν ὑπαλείφῳ ἀγῶνα, εὐχόμενος ἡρέμα τοιαυτὴ καὶ καθ' ἑαυτόν, ὡς εἰκάζειν ἐνῆν· «Ἐνίσχυσόν με, μόνη δυνατέ· δός μοι δύναμιν· δός μοι κραταίωσιν, καὶ χεῖρα βοηθείας ἐξ ἀγίου σου κατοικητηρίου κατὰπεμψον». Καὶ ταῦτα μὲν ἔσως πρὸς τὸν θεόν· πρὸς δὲ τοὺς ἐναντίους τίς ἂν εἴποι ἀρκούντως τὰς μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ φ. 130^a παρρησίας ἀποκρίσεις αὐτοῦ, ἢ πῶς ἐπιστόμιζε τοὺς βλοσυροὺς ἐκεί- 21 νους ἔχθροὺς τὴν ὄφρυν καταπιεῖν βρενθουμένους αὐτόν, ἃ Ἐμὲ, πρὸς αὐτοὺς λέγων, οὐδὲν τῶν τοῦ κόσμου τούτου νομιζομένων καλῶν ἢ κακῶν τῆς προθέσεως μεταστῆσαι δυνήσεται, μηδὲ γένοιτό μοι ἐναντία φρονῆσαι ποτε ἢ ἃ φρονοῦσι. Χριστιανοί, μὴ ταῖς ὑμῶν ὑπεῖξαι θω- 25 πείαις, μὴ ὑρηθηῆναι ταῖς ἀπειλαῖς μηδ' ὑπαχθῆναι ταῖς ὑποσχέσεσιν. Ὁ ἂν ἢ βουλομένοις ὑμῖν ποιεῖν, τοῦτο δὴ καὶ ποιήσατε. Ἐν βραχεὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς με στερήσατε, ὡς ἂν θᾶττον τῇ αἰωνίῳ με παρπέμψητε. Τοῦ Χριστοῦ ἐγὼ δοῦλος· τοῦ Χριστοῦ ὁπαδός εἰμι· σὺν Χριστῷ καὶ θαναῶμαι καὶ ζήσομαι». Θυμοῦ πλησθέντες οἱ δικάζον- 30 τες ἐπὶ τούτοις μεταστῆσαι τοῦτον ἀφ' ἑαυτῶν διὰ ταχέων ἐκέλευσαν.

3. ἀθετῆσαι	διεχυριζόμενον	10 (καὶ κατωτέρω).	εὕρισκον
11. τὸ τραχέσιν ἱεράφῃ πάντως ἐξ ἀρχῆς ἀντὶ τοῦ τραχέαις	14 (καὶ κατωτέρω), μηδὲ	22. ὄφρυν	25. φρονῆσαι ποτὲ
28. στερήσατε	29. εἰμι		26. μηδ'

Οἱ δὲ δραξάμενοι μεθιστώσι, σύροντες τοῦτον, τῶν τριχῶν ἔλκοντες, κατὰ παρειῶν τύπτοντες, τί μὴ λέγοντες, τί μὴ ποιῶντες, καὶ πάλιν τῇ εἰρκτῇ ἐναποκλείουσιν, εἰς ἄλλο βῆμα τὴν ἐξέτασιν ταμιεύσοντες. Τῇ δ' ἐξῆς ἐκβάλλοντες, ὑπὲρ ὅτου τοσαύτην. ἠρώτων, ποιεῖται τὴν 5 ἐνστασιν. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οὕτω τοι στερρῶς ἀποκριθέντος αὐτοῖς φ.130^α καὶ τὰ αὐτὰ ὡς καὶ πρότερον λέγοντος, ἀνηλεῶς αὐθις || μαστίζειν ἐκέλευον, καὶ ὡσεὶ τινα κακοῦργον ῥιπτοῦσιν αὐτὸν κατὰ γῆς, τύπτουσιν ἀπηνῶς. Καὶ οἱ μὲν ἐμάστιζον καὶ ὅση γε ἰσχύς ἔτυπτον, ὁ δ' 10 δ', εἰς οὐρανὸν καὶ νοῦν ἀνατείνας καὶ ὄμμα, Χριστὸς ἀνέστη καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ᾠδῆς ὑπέψαλλε κείμενος. Καὶ ἦν ὄραν τὸ μὲν σῶμα ἐκείνου ταῖς μαστίξιν ὅλον καταξανθέν, κρουνοῦς δ' αἱμάτων προεκχεομένων τοῦ σώματος καὶ τοῦδαφος ὑπ' αὐτῶν φοινισσόμενον. Ὁ δὲ γενναῖος τῷ ὄντι νεανίας ἐκείνος, τὴν κεφαλὴν διαίρων συχνῶς «Μαστιζετε, μαστιζετε, ἔλεγε· τύπτετε ὡς ἰσχύς ὑμῶν· ἐμὲ γὰρ ὑποκλί- 15 ναι τοῖς ὑμῶν θελήμασιν οὐκ ἰσχύσετε». Ὁρῶντες οὖν τοῦτον οὕτω γενναίως, οὕτω στερρῶς φέροντα τὰς βασάνους, τὸ μὲν τὴν ἤτταν ὡς περ αἰσχυρόμενοι, τὸ δὲ τῆς σφῶν αὐτῶν θρησκείας ἀντιποιοῦμενοι, τὸ γε νῦν εἶναι φρουρᾶ καὶ τῆς φρουρᾶς τοῖς δεινοῖς παραπέμπουσι, κάμψαι τοῦτον οὕτω νομίσαντες καὶ τῷ ἑαυτῶν ὑπάξει θελήματι. 20 Ἐπεὶ δὲ ἡμέραι δύο πᾶρήλθοσαν, ἐξαγαγόντες καὶ πείραν αὐτοῦ ποιησάμενοι, ὡς εὗρισκον τὸν αὐτὸν ὄντα, κατ' αὐτοῦ ἐκθηριωθέντες, τὸν διὰ πυρὸς αὐτοῦ καταδικάζουσι θάνατον. Ἐνθεν τοι καὶ εἶλκον ὡς βόσκημα ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὡς ἀρνίον ἄκακον, εἰς τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ τυθῆναι ἀγόμενον. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὴν ἐπὶ θάνατον ἀγοντες ἀνοι- φ.131^α κτί ταῖς ὕβρυσιν || ἐπλυνον, ἔτυπτον, ἐκολάφιζον. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο 26 ὅπου δὴ τέλος δοῦναι προῦκειτο, πυρὰν ἀψαντες, τοῦτον ἐπιβησαν· μᾶλλον δ' αὐτομέλως αὐτὸς ἐπειθήθησε τῇ πυρᾷ, ἀγαλλομένῳ χορεύων ἐν μέσῳ ταύτης ποδῖ. Οἱ δὲ, φειδόμενοι καθ' ἄπειρ, ἐξήνεγκαν τῆς πυρᾶς, ταῖς αἰσπερ ἐδέδετο ἀλύσειν ἔλκοντες. Ἐκείνος δὲ δυσανασχετῶν 30 α Τί οὐκ ἰᾷτέ με ἐν τῇ πυρᾷ; ἔλεγεν· ἵνα τί οὐκ ἀφίετε ὀλοκαυτωθῆναι καὶ θυσία εὐπρόσδεκτος τῷ Χριστῷ μου γενέσθαι με; β Ἐκείνοι δὲ τὸν μὲν διὰ πυρὸς θάνατον, πικρὸν μὲν καὶ ἄλλως ὀδυνηρὸν ὄντα, ἤδεσαν, ἀλλ' ὡσανεὶ φειδόμενοι τοῦ πυρὸς, μήπως χριστιανικοῖς

4. ἐκβαλλόντες 5. οὕτω 8. ὁ 21. εὗρισκον 24. ἐπι- θάνατον 28. καθάπερ ἐξήνεγγαν 30. ὀλοκαυτοθῆναι

χρανθῆ μιχθὲν αἵμασι· πυρολατροῦσι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν· νεύσαν- τές τινι τῶν δημίων, μαχαίρα τοῦτον ἀποκεφαλίσαι ἐποίησαν. Τὸ σῶμα δὲ πεσὸν ὑπτίον ἐναπερρίφθη τε τῇ πυρᾷ καὶ ὀλοκαυτώθη, βρα- χυτάτων λειψάνων σὺν τῇ κεφαλῇ περιλειφθέντων, παρευρεθέντων τῇ σποδιᾷ καὶ ὑπὸ τινῶν φιλοχρίστων ἀγαληφθέντων μετὰ ταῦτα πανευ- 5 λαβῶς.

Καὶ οὕτω οἱ μὲν δικασταὶ τὰ κατὰ θυμὸν ἑαυτοῖς ἐπλησαν, ὁ δὲ οὕτω τῶν κατ' ἔφρυσιν ἔτυχεν. Ἐγὼ δὲ οἶμαι, καὶ ἀληθῶς πάντως οἶμαι, ὡς ἄγγελοι καὶ τὴν τούτου ψυχὴν, ὡς καὶ τὰς τῶν πρὸ αὐτοῦ μαρτύρων, || μετ' εὐφημίας ὁ ἴτι πολλῆς καὶ εὐφροσύνης παρέπεμψαν. φ.132^α Οἱ γὰρ χαίροντες ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ὡς ὁ Κύριος εἶρηκε, 11 πῶς οὐκ ἐχάρησαν ἐπὶ τῷ ὑπερθανόντι Χριστοῦ καὶ πρὸς τὸ τοῦ μαρτυρίου στάδιον γενναίως οὕτως καὶ ἐν πάνυ νέᾳ ἀποδυσαμένῳ τῇ ἡλικίᾳ; Ναι, ὄντως ἐχάρησαν· βεβαίως ἐκρότησαν καὶ τὸν ἐνισχύσαντα Χριστὸν αὐτὸν καὶ ὕμνησαν καὶ ἐδόξασαν. Πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τούτο 15 διισχυρίζομαι, ὅτι καὶ πολλοὺς συνάθλους δυνάμει οὗτος πεποίηκε, καὶ ποιήσει δὲ, καὶ μεγίστη τοῖς μετ' αὐτὸν πρὸς τὸ θαρρεῖν ὑπόθεσις γέγονε καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπὲρ τῶν πατρίων θνήσκειν παραινῆσε ζῆλον, καὶ παρακινήσει δὲ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ τῆς ἄνω βασιλείας κληρονόμους ἐργάζεται. Ἀνεχαιτίσθησαν γὰρ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐνεδυ- 20 ναμώθησαν, στερεωθέντες τούτου τῷ ὑποδείγματι τοῦ μὴ οὕτω ραδίως ἐξόμνησθαι τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θρησκείαν, ὡς πρότερον. Ἄλλ' ἡμεῖς εὐχαριστήσωμεν τῷ καὶ ἐφ' ἡμῶν τοιαῦτα διενεργήσαντι Χριστῷ τῷ θεῷ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ δι' οὐ ταῦτα εὐεργετήθημεν ἐν ἀνωμάλοις οὕτω καὶ ταῦτα καιροῖς, Ἰωάννη τῷ μάρτυρι· 25 οὐ ταῖς πρεσβείαις ὁ θεὸς ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς, ἀμήν.

Γ'

Εἰς δὲ τὴν κτίσιν τῆς ἐν τοῖς Μετεώροις μονῆς Ῥουσάνου ἀναφέρεται εἰλητάριον ἐπὶ περγαμηνῆς ἀποκείμενον ὑπ' ἀρ. 1465 ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Ἀθηνῶν. Οὐδ' εἶνε τοῦτο

1-2. νεύσαντες τινὶ 2. ἐνάπερρῖφθη ὀλοκαυτώθη 12. ὑπερθανόντι 13. γενναίως 26. ἐλεῆσαι

τὸ μόνον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ σωζόμενον ἔγγραφον περὶ τῶν Μετεώρων. Κέκτηται δὲ αὕτη πλὴν τούτου καὶ σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β' περὶ τοῦ ἐν Καπραίνῃ μετοχίου τῆς ἐν Μετεώροις μονῆς Παντοκράτορος ἐκδοθὲν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1576, ὅπερ ἀπέχω νὰ ἐκδώσω, ἅτε καθ' ὃν χρόνον ἐζήτησα τὴν ἀντιγραφὴν αὐτοῦ μαθῶν, ὅτι ὁ ἐπιμελητὴς τῶν χειρογράφων κ. Θεμ. Βολίδης εἶχεν ἤδη ἀντιγράψει χάριν προσεχοῦς ἐκδόσεως ἐν τῷ Ἱερῷ Συνδέσμῳ, καθ' ἃ μ' ἐβεβαίωσεν. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ ὁμοίως ἀχρόνιστον ἐπὶ περγαμηνῆς ἀφιερωτικὸν γράμμα τοῦ ἐν τῇ θέσει Πέτρα κελλίου εἰς τὴν μονὴν Μετεώρου, γενόμενον τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ὑπὸ τῶν μοναχῶν Ἰλαρίωνος, Ἰακώβου καὶ Γερβασίου, καὶ ἔγγραφον ἐπὶ περγαμηνῆς τοῦ μητροπολίτου Λαρίσης Νεοφύτου περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐν τοῖς Μετεώροις μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐκδοθὲν τῷ 1542¹. Ἀλλὰ τῶν δύο τελευταίων τούτων ἔγγράφων, ἐκδεδομένων ἤδη ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκη ἐν τῇ περὶ Μετεώρων συγγραφῇ², ἡ νέα ἐκδοσις θὰ ἦτο τό γε νῦν ἄσκοπος ἄνευ ἀντιβολῆς πρὸς τὴν γενομένην ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ, ὅπερ δὲν ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν Ἀθήναις.

Τὸ δ' ἐνταῦθα νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενον Διαθηκῶν γράμμα τῶν ἱερομονάχων Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμου τῶν αὐταδέλφων περὶ τῆς μονῆς τοῦ Ρουσάνου εἶνε πολλοῦ λόγου ἄξιον. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ σημασία αὐτοῦ ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν αὐτὸ τὸ πρωτότυπον καὶ αὐτόγραφον γράμμα. Ἐπειτα δ' ἔχει τοῦτο τὸ περίεργον, ὅτι εἶνε μετὰ μικροτάτων μεταβολῶν ἀπλοῦς ἀντίγραφον τοῦ ἀνωτέρω ἐκδοθέντος Διαθηκῶν γράμματος τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους³. Εἶνε δ' αἱ διαφοραὶ αὐταὶ τοῦτο μὲν μετάθεσις λέξεων, τοῦτο δὲ παραλείψεις τινές, τοῦτο δὲ ὀλίγαι προσθήκαι χωρίων ὄλων, οἷον οὐ μὴν δὲ -

¹ Σκελλίωνος Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, 1892. σ. 261.

² Ἰδε ἀνωτέρω σ. 50 σημ. 5.

³ Ἰδε ἀνωτέρω σ. 107 κ. ε.

ἀφιέρωνται τῷ θεῷ¹, παρὰ τε τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως—τιμὴν καὶ εὐλάβειαν², παρὰ τε τοῦ κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτου—ἢ καὶ ὡς ἴδιον ροσφιζόμενος³. Ὡς εἰκὸς δὲ, κυριωτάτη διαφορὰ τοῦ ὑπ' ὄψιν Διαθηκῶν γράμματος ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀφάρδων εἶνε ἡ μεταβολὴ τῶν χωρίων τῶν ἀναφερομένων ἐν τούτῳ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βαρλαάμ, ἅτινα ἐν τῷ 'π' ὄψιν γράμματι ἀναφέρονται εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ρουσάνου.

Μελετῶντες δὲ τὴν οὕτω μετερρυθμισμένην διαθήκην μαθαίνομεν ἐξ αὐτῆς, ὅτι καὶ τῆς μονῆς Ρουσάνου οἱ κτίσται ἦσαν Ἠπειρῶται ἐξ Ἰωαννίνων, καθ' ἃ καὶ οἱ Ἀφάρδες. Γίνονται δὲ δῆλοι καὶ αἱ σχέσεις τῆς νέας μονῆς πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Σταγῶν καὶ τὸν καθηγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Μετεώρου, ὅστις ἔχει ὑπεροχὴν τινα καὶ ἐπὶ τῆς μονῆς Ρουσάνου, καθ' ἃ ἐπὶ τῆς μονῆς τοῦ Βαρλαάμ. Ἀξία δὲ λόγου εἶνε ἰδίως ἡ εἰδήσις τῆς εἰς τὸν ἐπίσκοπον Σταγῶν ἔνεκεν ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας τῆς εἰς αὐτὸν παροχῆς μιᾶς λίτρας κηροῦ ὑπὸ τῆς μονῆς Ρουσάνου. Τέλος δὲ προσοχῆς ἄξια εἶνε ἡ παράλειψις τῶν ἐν τῷ Διαθηκῶν γράμματι τῶν Ἀφάρδων λεγομένων περὶ τοῦ ἐκ τῶν Τούρκων φόβου καὶ τῶν κωλυμάτων τῆς αὐξήσεως τῆς μονῆς Βαρλαάμ ἔνεκα τοῦ σουλτανικοῦ ὀρισμοῦ⁴. Ἀπορον δὲ εἶνε πῶς ὁ ἐκ τῶν κρατούντων φόβος δὲν μνημονεύεται ῥητῶς ἐπιδράσας καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς μονῆς Ρουσάνου.

Ἡ δὲ κατὰ τὰλλα ἐπανάληψις τῶν αὐτῶν ὀρισμῶν τῶν διαλαμβανομένων ἐν τῷ Διαθηκῶν γράμματι τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους καὶ ἀντιγραφὴ αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττη. Ἐξηγεῖται δὲ αὕτη τοῦτο μὲν ἐκ τῆς καθ' ὄλου σημασίας, ἣν ἔχει διὰ τὰ Μετέωρα ἢ ὑπὸ τῶν Ἀφάρδων κτίσις τῆς μονῆς τοῦ Βαρλαάμ, ἧς ὁ ὀργανισμὸς ἀπέβη ἐν μέρει οὕτως εἰπεῖν τυπικὸς καὶ δι' ἄλλους τῶν Μετεωριτῶν, τοῦτο δ' ἐκ τῆς κατα-

¹ Ἰδε ἀνωτέρω σ. 150,14.

² Ἰδε κατωτέρω σ. 150,20-27.

³ Ἰδε κατωτέρω σ. 151,25-152,4.

⁴ Ἰδε ἀνωτέρω σ. 108,27 κ. ε.

γωγῆς τοῦ Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμου ἐξ Ἰωαννίνων, ὅθεν ὠρμῶντο καὶ ὁ Νεκτάριος καὶ Θεοφάνης. Δὲν εἶνε λοιπὸν λογοκλοπία ἢ ἐπανάληψις καὶ ἀντιγραφή τοῦ Διαθηκῶου γράμματος ἐκεῖνων, ἀλλ' ἐνδειξις τιμῆς πρὸς τοὺς κτίστας τοῦ Βαρλαάμ, διατάξαντας οὕτω τὰ τῆς μονῆς ταύτης, ὥστε νὰ γείνωσιν ὑπογραμμοὺς καὶ ἄλλων μονῶν μετ' αὐτὴν κτιζομένων. Ὑπονοοῦνται δὲ ταῦτα καὶ ἐν τοῖς λεγομένοις ἐν τῷ Διαθηκῶου γράμματι τῶν κτιστῶν τοῦ Ρουσάνου ὡς ἐν τῷ Μετεώρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἄλλοις καθαροῖς καὶ ἀδόλοις κοινοβίοις τοῖς εὕρισκομένοις κύκλοθεν αὐτοῦ¹.

Τὸ δ' ἔτος τῆς κτίσεως τῆς μονῆς Ρουσάνου δὲν γίνεται δῆλον εὐθὺς ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ τοῦ Διαθηκῶου γράμματος τῶν κτιστῶν, διότι δυστυχῶς ἐν τέλει αὐτοῦ μεταξὺ τῶν γραμμάτων ἑπτακισχιλ. . . . καὶ τῶν κατόπιν σωζομένων ἠγὶ Φεβρουαρίῳ, Ἰνδικοῦτος γ^{ης} ἔχομεν ἐκ τῆς φθορᾶς χάσμα, ἐν ᾧ περιείχετο ἡ δεκάς καὶ ἡ μονὰς τοῦ ἔτους. Ἄλλ' ἡ ἀναπλήρωσις τῶν λειπόντων δὲν εἶνε δυσχερής. Νεωτέρα χεὶρ μετὰ τὴν φθορὰν τοῦ ὀλογράφου ἀριθμοῦ προσέθηκε κάτωθι τοῦ ἑπτακισχιλ. . . . τὴν χρονολογίαν ζηγ', γραφείσαν πάντως ἐν γνώσει τῶν πραγμάτων ἢ κατ' ἀσφαλῆ μνήμην τῶν ἐφαρμομένων. Πράγματι δὲ τὸ ἔτος 7053 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἦτοι τὸ 1545, καὶ καθ' ἑαυτὸ εἶνε πιθανὸν καὶ ἄλλως δὲ πιστοῦται ὀρθῶς ἔχον, καθ' ὅτι ἡ ἐπιφερομένη τρίτη Ἰνδικτιῶν συμπίπτει ἀκριβῶς πρὸς τὸ 7053. Κατὰ ταῦτα δὲ δυνάμεθα μὲν νὰ συμπληρώσωμεν τὸν ὄλον ἀριθμὸν διὰ τῶν λέξεων ἑπτακισχιλιοστῶ πεντηκοστῶ τρίτῳ, νὰποδεχθῶμεν δ' ἀδιστακτικῶς, ὅτι τὸ Διαθηκῶον γράμμα τοῦ Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμου ἐγράφη τῷ 1545, ἦτοι τρία ἔτη μετὰ τὸ τοῦ Νεκταρίου καὶ Θεοφάνους, ἐξ οὗ ἀντεγράφη.

Τὸ δὲ γεγονός τῆς τοιαύτης συμπτώσεως τῶν δύο Διαθηκῶων γραμμάτων εὐκολύνει ἡμᾶς συμφώνως πρὸς τὰ ἤδη ἀνω-

τέρῳ ἐν σ. 113 κ. ἐ. ῥηθέντα εἰς τε ἀποκατάστασιν τῆς διαθήκης τῶν Ἀφαράδων καὶ εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ γράμματος τῶν κτιστῶν τοῦ Ρουσάνου. Παρίσταται δ' ἀνάγκη τῶν τοιούτων συμπληρώσεων ἕνεκα τῆς κακῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ εὕρισκεται τὸ εἰλητάριον, φθαρὲν πολλαχοῦ, ἰδίως περὶ τὸ τέλος, περιέχον δὲ καὶ σχίσματα καὶ ἐξαλείψεις γραμμάτων καὶ λέξεων ἐν οἷς μέρεσι συνεπτύχθη ἢ περγαμηνῇ. Σημειωτέον δ' ἄλλως, ὅτι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ περγαμηνῇ ὅν ἦτο ἀρίστης ποιότητος, ἔχουσα ὁπᾶς τινας ἤδη καθ' ὃν χρόνον ἐγράφη ἐπ' αὐτῆς τὸ Διαθηκῶον γράμμα. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι αἱ ὁπαὶ διακόπτουσιν ἐνιαχοῦ τὰς γεγραμμένας λέξεις. Οὕτω τὸ ἐν σ. 150,20 θεοφιλεστίτου φέρεται κεχωρισμένον ὑπὸ μεσαζούσης ὁπῆς εἰς θεοφιλεστίτου. Ὁμοίον δὲ παράδειγμα ὑπερπηδῆσεως προϋφισταμένης ἤδη ἐν τῇ περγαμηνῇ ὁπῆς ἀνέγραψα καὶ ἐκ τοῦ Βιενναίου κώδικος Philol CCX¹.

Φαίνεται δὲ τὸ κείμενον γεγραμμένον ὑπὸ ἄλλης χειρὸς καὶ μόνον τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν ἔγραψαν πιθανῶς αὐτῇ χειρὶ ὁ Ἰωάσαφ καὶ Μαξίμος ἢ ὁ ἕτερος αὐτῶν δι' ἀμφοτέρους. Ὅπως δὲ ἔχοντες τὸ πρωτότυπον τοῦ ἐγγράφου ὀφείλομεν νὰ τηρήσωμεν τὰς ἐν αὐτῷ γραφὰς ἀπαραλλάκτως ὡς ἔχουσι. Τοιοῦτο δὲ καὶ ἐκδίδω αὐτὸ κατὰ τὸ ἀντίγραφον τὸ γενόμενον ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ μου κ. Παναγιώτου Ἀραβαντινοῦ, νῦν διδάκτορος τῆς νομικῆς, ἀσκουμένου τῷ 1899 ἐν τῷ ἐμῷ παλαιογραφικῷ φροντιστηρίῳ. Καὶ ἀντέβαλον μὲν ἐγὼ τὸ ἀντίγραφον τοῦτο πρὸς τὸ πρωτότυπον ἤδη τότε, νῆαν δ' ἀντιβολὴν ἐποίησα κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ κειμένου.

Ὁ τῶν ὄλων δεσπότης καὶ κριδερῶν Κύριος, ὁ ἐξ ἄγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου, ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα, ὁ διυθύνων καὶ κυβερνῶν καὶ διεξάγων τὰ πάντα τῇ παναλικῇ καὶ παντοδυνάμῳ δεξιᾷ αὐτοῦ πρὸς ἔπαινον καὶ δόξαν τῆς τούτου ὑπερτελοῦς καὶ ἀπείρου μεγαλειότητος, ὁ συνέχων τὰ πάντα δρακί καὶ δια-

¹ Ἰδὲ κατωτέρω σ. 149,19-20

¹ Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 242; Δύο κώδικες ἐν Βιέννῃ.

κρατῶν ταῦτα καὶ συντηρῶν τῷ θεῷ καὶ παντεφόρῳ τούτου βουλή-
 ματί τε καὶ γεύματι, αὐτὸς καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους τῇ θεῷ βουλήσει
 τούτου ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγῶν ἐκ λάκκου ταλαιπω-
 5 ρίας καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος, τῆς κοσμικῆς δηλονότι συγχύσεως, ἐλυτρώ-
 σατο, καὶ, στήσας ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας ἡμῶν, κατὰ τὸν ψαλμῶδὸν
 καὶ θεῖον φάσαι Δαυὶδ, τῆς ἀγγελολομίας καὶ θείας μοναδικῆς πολι-
 τείας κρίμασιν οἷς αὐτὸς μόνος οἶδε καὶ τὸ τῆς ἱεραισύνης [ὄντως θεῖον]
 ἀξίωμα ἐχαρίσατο, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ αὐτοῦ πνευ-
 ματικὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπίσκεψιν ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῶν μετασχόν-
 10 τῶν [ἐκ τῶν μ]ετὰ τὴν ἀνάπαυσιν χαρισμάτων δοθεισῶν τοῖς μαθηταῖς
 [τοῦ Κυρίου] θείας χάριτος ἐνεπιστ[εύσατο. Τοιγάρ]τοι ὡς ἡμέραι τε
 καὶ ὡς ὧραι διεξάγων καὶ κυβερνῶν τὸ τῆς ψυχῆς σκάφος ἡμῶν, οἷά τις
 πηδαλιούχος ἄριστος, καὶ τῆς πατρίδος αὐτῆς μετανάστας πεποίηκε, τῆς
 τῶν Ἰωαννίνων, φημί, περιφανοῦς μητροπόλεως καὶ ξένην καταλαβεῖν
 γῆν τὴν πνευματικὸν μέλλι καὶ γάλα ρέουσιν, τὸν τῆς παρουσίας σκή-
 15 τεως χῶρον δηλονότι, τὸν παντοίοις κομῶντα πνευματικοῖς χαρίσμα-
 σιν. Ὅθεν τῇ τε τοῦ τόπου ἐρημικῶδη ζωῇ καὶ τῇ τῶν ἐνασκουμέ-
 νων κἂν τούτῳ ἐναρέτων καὶ θεῶν ἀνδρῶν θελχθέντες ἀγγελικῇ πο-
 λιτείᾳ, μένειν ἐντὸς τῆς σκήτεως αὐτῆς ᾤθημεν, ἰδιαζόντως λίθον τε
 λαβεῖν κἂν τούτῳ σεβάσμιον οἰκοδομηῆσαι ναὸν καὶ κέλλας καὶ τὰ λοιπὰ
 20 τὰ μοναχοῖς ἀρμόδια. Τοῦ δὲ κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου
 Σταγῶν πρὸ χρόνων πολλῶν τὸ κοινὸν λειτουργήσαντος χρέος καὶ τῆς
 ἐπισκοπῆς αὐτῆς ὑστερημένης αὔσης πνευματικοῦ ποιμένος καὶ προ-
 στατου, ὁ τῆς Λαρισσαίων ἀρχιερατεύων τότε ἀγιωτάτης μητροπό-
 25 λεως, ὁ πανισρώτατος μητροπολίτης κϋρ Βησσαρίων, ταύτην δεσπο-
 τικῶς ἐκυβέρνει τε καὶ διευθε. Ἐνθὲν τοι καὶ γιῶμη αὐτοῦ, ἐκδόσει
 τε καὶ βουλή, καὶ τοῦ τότε ὀσιωτάτου καθηγουμένου τῆς σεβασμίας
 καὶ βασιλικῆς τοῦ Μετεώρου μονῆς, τὸν τοῦ Ῥουσάνου λίθον ἐλάβο-
 μεν, καὶ κατὰ δεσποτείαν ἔχειν τούτον συνεχωρηθημεν. Ἐπεὶ δὲ κἂν
 τούτῳ καὶ πρότερον σεβάσμιος ναὸς ᾠκοδομητῶ ἐπὶ τῷ τοῦ Κυρίου
 30 καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀνόματι τιμῶμενος, τῇ πολυετίᾳ
 δὲ φθαρὴς ἤδη καὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἐρημώσει τῷ παντελεῖ ἀφανισμῷ
 ἐκδοθεὶς, ὡς ἴχνος καὶ μόνον ἐκ τούτου σώζεσθαι, τούτον πάλιν ἐκ

βάθρων θεμελίων ἠγειράμεν τε καὶ ἀνεκτίσαμεν, κόπους καὶ ἰδρώτας
 οὐ τοὺς τυχόντας ἐν τούτῳ ἐνδείξαντες. Συναντιλαμβανομένου δὲ ἡμῖν
 καὶ τοῦ τὰ πάντα τελειοῦντος θεοῦ ἡμῶν, ἐν τούτῳ καὶ κέλλας ἐπήξα-
 μεν κύκλῳ διαφανεῖς καὶ πλείστας πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν ἐνασκουμένων
 μοναχῶν καὶ τῶν ἄλλων πως παρατυγχανόντων, καὶ λοιπὰς οἰκοδομὰς 5
 καὶ ἀνακτίσεις ἐβελτιώσαμεν αὐτὴν τὴν μονὴν καὶ ἠύξισαμεν. Ἐτι δὲ
 καὶ σκεύη καὶ βιβλία καὶ ἱερὰ παντοῖα καὶ ἱερέων καὶ διακόνων ἀλλαγὰς
 κατέπλουτήσαμεν αὐτὴν εἰς αἶνον καὶ δόξαν θεοῦ. Πρὸς τοῖςδε καὶ κτή-
 ματα παντοῖα, ἀμπελῶνας τε καὶ ἀγρούς, κήπους τε καὶ παραδείσους
 καὶ μετόχια καὶ μύλωνας καὶ ζεύγη βοῶν καὶ ἵππους καὶ ἡμίονους καὶ 10
 ἕτερα διάφορα ἐν αὐτῇ ἀφιερῶσαμεν, καὶ πάντα ὅσα ἦν ὑπὸ τὴν ἡμετέ-
 ραν δύναμιν ἐκτητάμεθα ἐν ταύτῃ τοῦ εἶναι ἀνελλιπῆ καὶ ἀδεᾶ τῶν χρεω-
 δῶν αὐτῇ, καὶ μοναχοὺς ἱκανοὺς συνηθοῖσαμεν, καὶ ἱερεῖς καὶ δια-
 κόνους ἐν αὐτῇ κατεστήσαμεν, ὅπως ὑμῶσι τε καὶ εὐλογῶσι μὲν τὸν
 θεόν, μνημονεύωσι δὲ καὶ ἡμᾶς τοὺς κατὰ δύναμιν κοπιήσαντας, ἔτι 15
 δὲ καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν καὶ μεθ' ἡμῶν κοπιήσαντας ἢ κοπιήσαντας.
 Εἶτα κατεστήσαμεν ταύτην κοινόβιον εἰλικρινῆς τε καὶ ἀδολοῦ εἶναι τε
 ὁμοῦ καὶ ὀνομάζεσθαι καὶ πράττεσθαι καὶ φυλάττεσθαι πάντα τὰ νόμιμα
 αὐτοῦ, ὡς ἐν τῷ Μετεώρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἄλλοις καθαρῶς καὶ ἀδό-
 20 λοις κοινοβίοις τοῖς εὐρισκομένοις κύκλῳθεν αὐτοῦ. Ἐχειν δὲ τοὺς ἐνα-
 σκουμένους ἐν αὐτῇ κοινῇ πάντα· κοινῇ ὡς τῇ τραπέζῃ· κοινῇ τοῖς ἐνδύ-
 μασι τε καὶ ὑποδήμασι· κοινῇ τῇ βουλή, κοινῇ τῇ οἰκίᾳ, τῇ τιμῇ
 ἀλλήλους προηγούμενοι κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον Παῦλον, τὸ σκεῦος
 τῆς ἐκλογῆς Κυρίου, μηδενὸς ἔχοντος ἴδιον τί ἢ ὀνομάζοντος ἐντὸς τῆς
 25 μονῆς ἢ ἐκτὸς οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα, ἀλλ' ἴστωσαν ἅπαντες συνημ-
 μένοι ἐν ἀγάπῃ τε καὶ ἀληθείᾳ, ὡς μία ψυχὴ ἐν πολλοῖς σώμασιν, ἀλλ'
 οὐ γνώμασι, καλῶς τε καὶ θεοφιλῶς μετερχόμενοι πάντα καὶ μεταχει-
 ριζόμενοι τὰ τῶν ἐτέρων δηλονότι καὶ τὰ τῆς μονῆς ἀρμόδια καὶ
 ὀνήσιμα. Ἀμιλλαν ἔχειν αὐτοὺς οὐ τὴν τυχοῦσαν πρὸς τὰ θεοφιλῆ ἔργα
 30 τε καὶ τὰς πράξεις· αἱ νύκται ὧσιν αὐτοῖς ἀμειβόμενοι καὶ μᾶλλον
 ὑπεραμειβόμενοι τὰ τῶν ἡμερῶν· τοῦ μείζονος ἐν ἀρετῇ διδάσκαλος
 τοῖς ἄλλοις ὁ τρόπος γινέσθω καὶ πραττέσθω. Καὶ, συνελὼν φάσαι,
 ἕκαστος αὐτῶν ἀνιμάσθω πᾶσαν ἀρετὴν τε καὶ κοσμιότητα, μοναχικῇ
 ἀρμόζουσαν πολιτείᾳ, οἷα σπόγγος τὰ νάματα, ἐν' ἔχῃ τῷ μὴ ἔχοντι
 35 διδόναι τε καὶ περισσεύειν δι' ἔργων ἀποδείξεως· καὶ τοῦτο ποιῶν κλη-

θήσεται μέγας κατὰ τὴν κυριακὴν φωνήν. Πρὸς τούτοις εὐλάβειαν ἐνδείκνυσθαι καὶ εὐπειθειαν τῷ κατὰ καιροῦς ἡγουμενεύοντι τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς τοῦ Μετεώρου μονῆς ἐντελλόμεθα. ὡς γε καὶ ἡμεῖς εἰρηνικῶς καὶ ἀσκανδαλίστως διήγομεν μετ' αὐτοῦ καὶ διὰ παντός.

5 Ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ὀσιώτατον καθηγούμενον πνευματικὴν στοργὴν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπιμέλειαν καὶ ἐπίσκεψιν καὶ ἀγάπην οὐ τὴν τυχοῦσαν, οὐ μὴν δὲ ἐξουσιαστικὴν χεῖρα ἢ ἀρχικὴν. Τὸ γὰρ περὶ λόγῳ καὶ ἀναιτίως ἀποσκορακίζειν αὐτοὺς, τοῦτο τρυφή καὶ μάχης αἴτιον ἀντικρὺς· τὸ δὲ καὶ ἰδιοποιεῖσθαι τὴν ἐκ ταύτης τῆς ἡμετέρας μονῆς

10 ὡς ἀρμοζόν αὐτοῦ τῇ μονῇ, ἱεροσυλία τοῦτο ἐστὶν ἀντικρὺς. ὑπὲρ ἧς καὶ νομος κεῖται κολάζων καὶ τοὺς τοιοῦτους τιμωρῶν ἐν αἰσχύρῳ. Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐνασκουμένοις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σεβασμίᾳ μονῇ τηρεῖσθαι βουλόμεθα ὀσιωτάτοις ἱερομονάχοις καὶ μοναχοῖς, καὶ μὴ τι ὡς ἴδιον αὐτοῖς εἶναι ἐξ ὧν ἀφιέρωνται τῷ θεῷ. Ὁ δὲ γε τούτων ποτὲ φωρη-

15 θητόμενος ἰδιοριθμίᾳ ταπτόμενος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν νοσηλευόμενος, καὶ ταύτην κακοῖς ἐπιτηδεύων τρόποις, τρέφων ἰὸν τῷ ἰδίῳ λογισμῷ, ὡς ὁ δαίμων οἶδεν αὐτὸν διδάσκειν, ἱερωμένος ὧν ὁ τοιοῦτος ἢ καὶ ἀπλῶς μοναχός ἢ καὶ ὁ τὴν προστασίαν τῆς μονῆς κεκτημένος ἐκκοπέσθω τῆς μονῆς αὐτῆς καὶ διωκέσθω τῆς ἀδελφότητος ὡς μέλος ὄζον καὶ

20 σεσηπὸς παρὰ τε τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σταγῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ καθηγούμενου τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς τοῦ Μετεώρου μονῆς, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν ταῖς σκήτεσι λοιπῶν μονῶν προστατευόντων [ὀσιωτά]των πατέρων, καθὼς γε καὶ τὰ συνοδικὰ γράμματα, ἀ κεκτήμεθα, ἀκριβῶς διορίζονται. Λαμβάνειν δὲ ἐκ

25 τῆς ἡμετέρας μονῆς καὶ τὸν ῥηθέντα θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Σταγῶν κηροῦ λίτραν μίαν ἐνεκεν ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας τῆς εἰς αὐτὸν καὶ ἔχειν τὸ παρρησιῶδες αὐτοῦ καὶ διηνεκὲς μνημόσυνον καὶ τὴν προσήκουσαν παρὰ τῶν μοναχῶν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν. Ἔτι δὲ ἐνδει-

30 τὸν κατὰ καιροῦς προστατεύοντα τῆς μονῆς μὴ νωθρῶς τε καὶ ἀμελῶς καὶ ἀ[νεμι]ένως διακείσθαι πρὸς τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναχοῖς τε καὶ

ὑπηκόοις, ἵνα μὴ, ἐτέρων τὰ μὴ ἀνήκοντα πραττόντων, οὕτως τὴν ὑπὲρ ἐκείνων δώπει δίκην, ὡς ἀμελήσας τῆς ἐτέρων σωτηρίας, καθὼς καὶ τις τῶν θείων ἐγνωμάτευσε πατέρων καὶ φησὶν Ὁ παρασιωπῶν τῶν ὑπηκόων τὰ πταίσματα ὡς αὐτὸς πράξας κατακριθήσεται. Καὶ πειθετω σε Ἡλεὶ τοῦ ἱερέως τὸ παράδειγμα, πῶς ἄμφω τῶν ὑπ' αὐτοῦ

5 ἀνουθέτων υἱῶν δέδωκε τὴν τιμωρίαν. Χρὴ γὰρ αὐτὸν ἐγρηγορέναι καὶ νήφειν, ὡς οἶα ποιμένα πνευματικόν καὶ διδάσκαλον τῆς μονῆς· ἐρευρᾶν δὲ καὶ καταμανθάνειν ἐνὸς ἐκῆστου αὐτῶν τὴν πολιτείαν καὶ τὸ ἐπιτήδειον καὶ διακόνημα, ὡς ἔχει τὲ καὶ ὡς πράττεται ὑπ' αὐτῶν. Καὶ τοὺς μὲν τὰ τῆς μονῆς καλῶς τε καὶ θεαρέστως μετερχομένους,

10 ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ αὐτῶν ἄλλως πως ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια καὶ ἐγρηγορότας αἰεὶ καὶ νήφοντας πρὸς τὸ μὴ ἐπιβᾶρει, γίνεσθαι τινὶ στηρίζειν τὲ καὶ ἔτι παρ' ὀρμᾶν πατροπρεπῶς, τοὺς δὲ νωθρῶς καὶ ἀμελῶς διακειμένους ἐπιτιμᾶν καὶ ἐπιπλήττειν λόγοις ῥαθυμοπρεπέσι καὶ ἀμελοπρεσι, πρὸς ἔργα διεγείρων σωτηρίας καὶ κόλασιν, καὶ τ' ἄλλα αὐτοῖς

15 ἐπαπειλεῖν ἀπηνῶς τε καὶ ἐμβριθῶς, μᾶλλον [δὲ] νοουθετικῶς, ἢ ὡς τὸ πρόσωπον ἐπιτήδειον ὄν, καὶ πρὸς ἐτέρων ἀποβλέπων σωτηρίαν, ἵνα τούτους ἄξῃ πρὸς ἐργασίας τε πνευματικὰς καὶ κοινὰς καὶ δοκίμους, ὡς οἶα θεοῦ οἰκονόμος ἄριστος τοῖς λοιποῖς καταστήσειε. Τὸν δὲ ἐν καπηλείῳ ποτὲ φω[ρα]θέντα ἢ ἐν γάμφῳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ κοσμο-

20 πρεπεί εὐωχῆματι ἐσθιοντά τε καὶ πίνοντα ἐξοριζέτωσαν αὐτὸν τῆς μονῆς καὶ παιδευέτωσαν.

Τὰ δ' ἄνωθεν ῥηθέντα κτήματά τε καὶ πράγματα τὰ ἀφιερωθέντα παρ' ἡμῶν ἢ καὶ παρ' ἄλλων θεοφιλῶν [Χρισ]τιανῶν πρὸς τῆς Τριάδος αὐτῆς ἀδιάσπαστα μένειν ταῦτα καὶ ἀμεταποίητα βουλόμεθα παρὰ τε

25 τοῦ κατὰ καιρὸν θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σταγῶν καὶ τοῦ ὀσιωτάτου καθηγούμενου τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς τοῦ Μετεώρου μονῆς [καὶ] τῶν λοιπῶν τῶν ἐν ταύτῃ ἐνασκουμένων ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐτέρων πατέρων τῶν ἐν τῇ σκῆτι προστατευόντων καὶ παντὸς οἰουδήποτε ἀξιωματικοῦ προσώπου, ἱερωμένου τυχόν

30 ἢ κοσμικοῦ. Εἰ γὰρ καὶ τὴν πνευματικὴν [πρ]οστασίαν καὶ ἐπιμέ-

1. Τὸ εἰρηνικῶς κατὰ διόρθωσιν τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος εἰρηνικῶς

20. σεσηπὸς

30. τοὺς. . . . μοναχοὺς ὑπηκόους

11-12. ἐγρηγορώτας

29. λοιπῶν

λειαν τῷ ῥηθέντι ὀσιωτάτῳ καθηγουμένῳ τεθαρήκαμεν, οὐ μὴν τούτῳ
καὶ ἄδειαν ἐκδεδώκαμεν τοῦ ἐξουσιάζειν αὐτὴν καὶ ἀφαιρεῖν ἐκ ταύ-
της τὸ τυχόν πρᾶγμα· κινήτῳ ἢ ἀκίνητῳ, ἰδιοποιούμενος τοῦτο ἢ
καὶ ὡς ἴδιον νοσφιζόμενος. Τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἡμετέροις ὀσιωτάτοις
5 ἱερομονάχοις καὶ μοναχοῖς πνευματικῶς τε καὶ πατρικῶς τηρεῖν διακε-
λευόμεθα, ἔχειν δὲ πρὸς τὸν προστατεύοντα αὐτῶν ὑποταγὴν καὶ εὐ-
πειθειαν καὶ ὑπακούειν αὐτοῦ ἐφ' οἷς ἂν ἔχοι τούτοις λέγειν ψυχωφε-
λέσι τε καὶ σωτηριώδεσι, καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην φυλάττειν αὐτοὺς
μετὰ τούτου κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· χωρὶς γὰρ ταύτης νεκρὰ
10 πάντα καὶ ἀτελλῆ εἰσι· ὁ γὰρ ἐν τῇ ἀγάπῃ μένων ἐν τῷ θεῷ φησι μέ-
νει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ. [Ἔτι] δὲ οὐδένα τῶν ἡμετέρων συγγενῶν που
τυχόν τὸ θεῖον περιβαλλόμενον σχῆμα καὶ ἐν τῇ μονῇ κατωκισθέντα
καὶ τῇ ἀδελφότητι συνταχθέντα ἐξῆν προτιμάσθαι τῶν ἄλλων ἢ προ-
κρίνειν καὶ ἐξουσιάζειν τὰ ἀπαρέσκοντα [τῇ κοινότητι, ἡμᾶς προ-
15 βαλλόμενος βοήθημα, ἀλλ' εἰς κάκεινος τῶν λοιπῶν τῆς μονῆς λογι-
ζέσθω, καὶ ὡς τῇ κοινότητι δόξῃ τὰ περὶ αὐτοῦ, οὕτω καὶ γενήσε-
ται. Ἔτι δὲ, εἰ τις τῶν ἐνασκουμένων ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἢ ἱερεὺς
ᾧ ἢ ἰδιώτης [ἀλλ' τῷ τῆς] ἰδιορυθμίας θεοστυγεῖ πάθει, ὃ μὴ γέ-
νοι]τό ποτε, Χριστέ μου, τινὶ περιπεσεῖν, καὶ πρωτεῖον ζητήσῃ
20 τῆς μονῆς, ἢ καὶ ἴδιόν τι θελήσῃ νοσφίσασθαι πρᾶγμα τυχόν ἢ
κτῆμα, τὰς ἀρὰς τῶν πατέρων ἐπισπάσῃται καὶ αἰωνίως [...
'Ο]μοίως δὲ ὅστις ἂν φανοῖται ἀντιπράττων ἢ ἀντιθέτων ἢ ἀντιλί-
γων τὰ καλῶς τῇ μονῇ τεθέντα ἢ πραχθέντα, φιλοῖδιόρυθμος ᾧ
ἢ φιλόδοξος καὶ ταῦτα στῆσαι βουλόμενος, τὸ ἴδιον οἶωνε ἐπικου-
25 ρῶν [πάθος καὶ τοῖς ἀπλουτέροις δι'] αὐτοῦ συγχῆων τὴν γνώ-
μην, ὁ τοιοῦτος οἷος ἂν εἴη καὶ ἐξ οἴου βαθμοῦ καὶ καταλλόγου
τύχῃ, εἰ μὲν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ πάθους καὶ τὴν τοῦ
προστατεύοντος ἐπιτίμησιν βάλῃ μετάνοιαν [ἐνώπιον πάντων καὶ
συγχώρησιν αἰτήσας καὶ τὸ πάθος [μεθ' ὑποσχέσεως τότε πολλῆς]
30 παραιτησάμενος τοῦ μὴ ἀντιπράξειν ἢ ἀντιθέσειν ἢ ἀντιλίξειν, ἀλλ'
ἐμμένων καθόλου ἐν τοῖς τῇ μονῇ ἐκτεθείσιν ὅροις [λήψεται καὶ τὴν]
θεραπείαν κανονικῶς παρὰ τοῦ προστατεύοντος καὶ μενέτω ἐν τῇ
μονῇ [σωφρονῶν ἑαυτὸν] καὶ τοῖς ἄλλοις εἰς τὸ ἐξῆς. Εἰ δὲ μένων

ἀντιπράττει. ἀμεταστρεπτὸς ὁ τῆς οἴου βα-
θμοῦ, ἀφορίζεσθω [τῶν ἀδελφῶν] καὶ τῆς μονῆς διωκίεσθω καὶ χωρίζε-
σθω τοῦ λοιποῦ τοῦ χοροῦ τῶν μοναχῶν, ὡς ὁ Ἰουδας τῶν Ἀποστόλων.

Ταῦτα δὲ τὰ παρ' ἡμῶν τῶν ἐλαχίστων καταστρωθέντα καὶ κατα-
γραφέντα ἐν τῷ παρόντι διαθηκῶ [γρά]μματι καὶ ταῖς ἡμετέραις 5
ὑπογραφαῖς σημειωθέντα καὶ ἀκριβῶς δηλωποιηθέντα, ἀπαράθραυστα
καὶ ἀμετάστρεπτα καὶ ἀμεταποίητα μένειν βουλόμεθα καὶ ἀναφαίρετα
ἐκ τῆς ἡμετέρας μονῆς [τὰ ἀ]φιερωθέντα παρ' ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν
καὶ παρ' ἄλλων Χριστιανῶν δηλονότι, μηδενὸς ἔχοντος ἄδειαν δια-
σεῖσαι τὸ αἰονοῦν ἐκ ταύτης σκευῆς τί κινήτῳ ἢ ἀκίνητῳ ἢ ἀφαιρεῖν 11
καὶ ἀρπᾶσαι λαθραίως τῶν [κατοικοῦ]ντων ἐν αὐτῇ ἱερομονάχων ἢ
μοναχῶν ἢ καὶ ξένων καὶ συγγενῶν ἡμετέρων. Ὁ δὲ πειραθεὶς τοι-
οῦτόν τι τολμῆσαι σατανικῆ ἐνεργείας καὶ συμβουλῆς ἐχέτω τὰς ἀρὰς
τῶν τριακοσίων δέκα καὶ [ὀκτώ θεο]φόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ
καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου εἴη Ἰουδα καὶ μετὰ τῶν συ- 15
σταυρωσάντων τὸν Κύριον καὶ τὴν λέπραν ἐχέτω τοῦ Γιεζῆ καὶ ὡς
ὁ τῆς Χαλάνης πύργος διασκεδασθήτω [τούτου τὸ ὄνομα. Ὁ] δὲ κύ-
ριος ἡμῶν [Ἰησοῦς Χριστός.] ἢ αὐτοειρήνη καὶ ἰλασμός, ὁ τὴν ἄψαυ-
στον καὶ ἀπειροδύναμον ἀφελὲς φωνὴν, τὴν καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατι-
σχύσουσιν αὐτῆς, ἀνεπηρέαστον καὶ ἀκαταμάχητον καὶ ἀθραυστον 20
τη[ρή]σαιτο τὴν σεβασμίαν ταύτην μονὴν] τὴν εἰς ὄνομα τιμωμένην
τούτου τε καὶ δοξαζομένην, ὁμόνοιαν δὲ καὶ ἰλασμόν καὶ εἰρήνην καὶ εὐ-
θηνίαν παράσχοιτο ἂν τῶν ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένων μοναχῶν, σὺν αὐτοῖς
δὲ καὶ κληρονομίαν ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ χάρι]σαιτο πρεσβείαις
τῆς αὐτοῦ κυ[ριωνύμου καὶ ὑπερευλογημένης μητρὸς], τῶν θε[οει]δῶν 25
αὐτοῦ ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἀμήν. Ἀσφαλείας δὲ χάριν
ἐγγόνει παρ' ἡ[μῶν καὶ τὸ παρὸν βεβαιωτι]κόν τε καὶ διατακτικόν
γράμμα καὶ διαθήκης ἀναπληρωτικόν καὶ ἰτέθη ἐν τῇ ῥηθείᾳ σεβα-
σμίας μονῆ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ ἐπικεκλημένη τοῦ
Ρουσάνου ἐν ἔτει ἐπτακισχιλ[ιστοῦ πεντηκοστοῦ τρίτῳ μ]ηνί Φεβ- 30
ρουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος γ'.

+ Ἰωάσαφ καὶ Μάξιμος τῶν ἱερομονάχων ἐλάχιστοι οἱ αὐτὰδελφοί.

Δ'

Τέλος ἐνταῦθα παραθέτω πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐμῶν συμβολῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Μετεώροις μονῶν σποραδικὰς τινὰς εἰδήσεις ἐκ τῶν ἐμῶν σημειωμάτων ληφθείσας.

1. Το Μετέωρον, ἤτοι ἡ μονὴ τοῦ Μετεώρου, εἶχεν ἐν Οὐγγροβλαχίᾳ μετόχιον καλούμενον Γόλγοθα καὶ κείμενον πλησίον τοῦ Τυργοβύπτου. Δύο ἀγιορειτικοὶ κώδικες, ὁ τῆς μονῆς Σιμοπέτρας, ἧς ἡ βιβλιοθήκη ἔγεινε παρανάλωμα πυρκαϊᾶς τῷ 1891, ὑπ' ἀριθ. 166, περιέχων τὰς τρεῖς λειτουργίας, καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 565 τῆς μονῆς Ἰθήρων, περιέχων τὸ Κυριακοδρόμιον Μαξίμου τοῦ Πελοποννησίου, ἐγράφησαν ἐν τῷ μετοχίῳ τούτῳ, ἐκεῖνος μὲν τῷ 1643, οὗτος δὲ τῷ 1648, ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ζαχαρίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων ἐκ κώμης Λοζέτζη, ὅστις καὶ ἡγουμενεύοντα τοῦ μετοχίου λέγει ἑαυτὸν τῷ 1648¹. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε τὸ ἐντεθῆεν γινωσκόμενον γεγονός, ἔτι καὶ μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος μεσοπυρκαϊᾶς βλέπομεν Ἰωαννίτας μονάζοντας ἐν ταῖς μοναῖς τῶν Μετεώρων, ὧν ἡ ἱστορία συνδέεται ἀναποσπᾶστως πρὸς τοὺς ἐξ Ἰωαννίνων κτίστας τῶν μονῶν Βαρλαάμ καὶ Ρουσάνου.

2. Ἄξιον προσοχῆς εἶνε ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 843 Μηναιῖ τῷ Ἰουλίῳ τῷ ἀποκειμένῳ ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν σημείωμα ἐν τῷ φ. 400^α ἔχον ὡδε: Ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον διὰ Παρθενίου ἱερομονάχου ἐν τῷ στύλῳ τῆς μονῆς τῆς καλουμένης τοῦ Ρουσιάνου ἐν τῷ θέματι τοῦ Μετεώρου, ἐν ἔτει ζοδ' ἰνδ. θης (=1566)². Τὸ θέμα δὲ τοῦτο, ὑφ' ὃ βλέπομεν τασσόμενα τὰ Μετέωρα, ἀνάγεται πάντως εἰς τοὺς χρόνους τῆς βυζαντιακῆς βασιλείας καὶ πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τὰ

¹ Σπυρ. Π. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Τόμ. Α' σ. 128. Τόμ. Β' σ. 171.

² Ἐσφαλμένως ὁ Σακελλίων (Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος σ. 153), ἐκδοὺς τὸ σημείωμα τοῦτο, ἀντέγραψεν ἄλλα τε κακῶς καὶ Ρουσιάνου, ὡς ἐπέσθην ἀντιθαλῶν αὐτὸ ἐκ τοῦ κώδικος, καθ' ὃν ἐξέδωκ' ἀνωτέρω,

μικρὰ ἐκεῖνα θέματα, περὶ ὧν ἐποιησάμην λόγον ἐν τοῖς ἐμοῖς Βυζαντιακοῖς παραλειπομένοις, μέλλων νὰ συμπληρώσω προσεχῶς τὸν κατάλογον αὐτῶν διὰ πολλῶν προσθηκῶν¹.

3. Προχείρως σημειῶνω δύο κώδικας εὕρισκομένους ποτὲ ἐν μοναῖς τῶν Μετεώρων. Εἶνε δὲ τὰ χειρόγραφα ταῦτα τὸ ὑπ' ἀρ. 397 ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Λυχνικὸν τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, γραφὲν μὲν τῷ 1760 ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καλλιγράφου Λάμπρου τοῦ Τυρναβίτου, ἀφιερῶθῃ δ' εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βαρλαάμ², καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 369. (φ. 67) ἐπὶ περγαμηνῆς τετραευάγγελον τῆς Βασιλικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου, ὅπερ κατὰ τι σημείωμα ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης προερχόμενον aus dem Kloster Meteora, οὕτω γενικῶς καὶ ἀορίστως, λέγεται περιελθὼν εἰς τι γειτονικὸν τζαμίον καὶ ἐκεῖθεν μετενεχθὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἡγοράσθη χάριν τῆς ἐν Βερολίῳ βιβλιοθήκης τῷ 1881³.

Ἄλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα χειρόγραφα τῶν Μετεώρων διεσπάρησαν. Ἦδη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων ὁ λατινόφρων Ἀθανάσιος ὁ Κύπριος διήρπασε πολλοὺς κώδικας ἐκ τε ἄλλων ἑλληνικῶν μονῶν καὶ ἐκ τῶν Μετεώρων. Περὶ τῆς διαρπαγῆς ταύτης αὐτὸς ὁ ἀείμνηστος πατριάρχης λέγει τάδε: Ἀθανάσιος τις Κύπριος, παπιστῆς ὅμως καθ' Ἑλληνας ἡμψιεσμένος καὶ ὑποκρινόμενος τὸν ὀρθόδοξον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος καὶ εἰς ἄλλα μοναστήρια Θράκης, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας καὶ ἐκλεξόμενος πολλὰ βιβλία τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῆς ἔξω σοφίας, ἠγόρασεν αὐτὰ ὀλίγου τιμήματος, τοὺς δὲ ἐν τῇ μονῇ τῶν λεγομένων Μετεώρων πατέρας τοσοῦτον ἠπάτησεν, ὥστε καὶ τρυτάνη,

¹ Sp. Lampros Byzantinische Desiderata ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Α' (1892) σ. 199. Ἡ πραγματεία αὕτη θλίβει ἀνατοπωθῆ ἑλληνιστὶ ἐν ταῖς ἐμαῖς Μικταῖς σελίδι.

² Σπυρ. Π. Λάμπρου Κατάλογος κτλ. Τόμ. Β' σ. 370.

³ De Boor Verzeichniss der griechischen Handschriften der königlichen Bibliothek zu Berlin. Ἐν Βερολίῳ. 1897. Μερ. Β' σ. 216.

ὅπερ λέγεται κοινῶς στατήριον, ἠγόραζε τὰ τῆς μονῆς αὐτῶν βιβλία ἐν ἐκάστῳ τριλίτρῳ, ἦτοι ὀκάδι, δοὺς αὐτοῖς τὴν συμφωνηθεῖσαν ποσότητα τῶν ἀργυρίων¹. Κατὰ ταῦτα τὰ μετὰ τὴν προάρτησιν τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἑθνικὴν βιβλιοθήκην ἐκ τῶν Μετεώρων περιελθόντα χειρόγραφα ἀποτελοῦσι μικρὸν μόνον μέρος τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχῆθεν εὕρισκομένων. Ἀξία δὲ ἐρεύνης εἶνε ἡ ἐξεύρεσις τῶν ἀπανταχοῦ διεσπαρμένων κωδίκων ὅσοι ποτὲ ἀνῆκον εἰς τὰς μονὰς τῶν Μετεώρων. Τοιαύτη δ' ἀναγραφή οὐ μόνον θὰ ἦτο ἐξαιρετος συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς μοναῖς βιβλιοθηκῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἱστορικὰς τύχας τῶν ἐν τοῖς Μετεώροις μονῶν θὰ ἠδύνατο ἴσως ἐν τισιν ἐμμέσως νὰ διαφωτίσῃ.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΩΝ

Ἐν σ. 15 τοῦ ἀνά χειρας τεύχους τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος παρελείφθη τὸ τέλος τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 45 Ἡροδοτείου ἀπανθίσματος ἐν φ. 23⁶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 90 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὀρει μονῆς Διονυσίου καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ 46, ἐν φ. 24⁶.

Ἐγένετο δ' ἡ παράλειψις αὕτη, διότι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τέλος καὶ ἡ ἀρχὴ ἔλειπον ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐν σ. 4 μνημονευομένου ἀντιγράφου τῶν ἀρχοτελειῶν τοῦ γενομένου ὑπὸ τοῦ κ. Φ. Γεωργαντᾶ. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ηὐτύχησα νὰ εὕρω τὸ πλήρες ἀντίγραφον τοῦ βλου τῶν ἀπανθισμάτων τὸ χάριν ἐμοῦ γεόμενον τῷ 1895 ὑπὸ τοῦ κ. Σωκράτους Κουγέα, ὅπερ δυστυχῶς παραπεσὸν δὲν εἶχον ὑπ' ὄψιν γραφῶν τὰ περὶ τῶν Ἡροδοτείων ἀπανθισμάτων.

Καὶ ἄλλοτε μὲν ποτ' ἐπιφυλάσσομαι νὰ ἐκδώσω τὸ βλον τῶν ἀπανθισμάτων τούτων. Νῦν δὲ θεωρῶ καθήκόν μου νὰ συμπληρώσω τὸ ἀνωτέρω κενά, τοῦ μὲν 45 παραθέτων τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος, τὸ δὲ 46 ἐκδίδων βλον, ἅτε ὄν βραχὺ, καὶ παρέχων ἀπέναντι τὰ οἰκεῖα χωρία τοῦ κειμένου τοῦ Ἡροδότου.

45 (φ. 23⁶). Ἄρχ. Ἀποκτείνουσι δὲ τοῖσιν Πελαγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερον οὔτε γυναῖά τε ποιμαίνει ὁμοίως¹ ἔτικτον καὶ προτοῦ.

VI, 139. Ἀποκτείνουσι δὲ τοῖσιν Πελαγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε οὔτε γυναῖκὲς τε καὶ ποιμαίνει ὁμοίως ἔτικτον καὶ προτοῦ.

1. Ἡ λέξις ὁμοίως παρελείφθη ἀνωτέρω ἐν σ. 15 ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους.

Τέλ. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπειθοντο· Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερρόνησον ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο· ἐς καὶ οὗτοι παρέστησαν.

46 (φ. 24β). Βασιλεῦ· μὴ λεχθισέων γινώμεων ἀντιέων ἀλλήλησιν, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι· ἀλλὰ δὴ τῆ εἰρημένη χρῆσθαι· λεχθισέων δὲ ἔστιν ὡς περ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν· ἐπεὶ δὲ παρατρίψωμεν ἄλλω χρυσῷ διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω· ἔστω δὲ ὢν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν· ἀλλὰ ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλεῖ γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν τσσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην ἐπέπαυτο.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω παραθέσεως γίνεται δῆλον, ὅτι ὁ ἀπανθιστῆς ἐν τῷ 46 ἀπανθισματι εἰς τὰ τοῦ Ἀρταβάνου προσεκόλλησε πρωθυστερώς τὸ τέλος τῆς παρ' Ἡροδότῃ προηγουμένης διηγήσεως περὶ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου.

VI, 140. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπειθοντο. Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερρόνησον Ἀττικὴν ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν. Οὕτω δὴ τὴν Λῆνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

VII, 10. Σιωπεόντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολμεόντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίτην τῇ προκειμένῃ, Ἀρταβάνος ὁ Ὑστάσπεος πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυρος ἐὼν ἔλεγε τάδε· ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθισέων μὲν γινώμεων ἀντιέων ἀλλήλησι οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῆ εἰρημένη χρῆσθαι, λεχθισέων δὲ ἔστι, ὡς περ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὶ δὲ παρατρίψωμεν ἄλλω χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. (VII, 9, 3 - 10). Ἐστω δὲ ὢν μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλὰ ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλεῖ γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν τσσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην ἐπέπαυτο.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἀκροπολίτης, ὄνομα παραγινωρισθέν.—Ἐν τοῖς Πατρίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Γεωργίου Κομδινού (ἐκδ. Βόννης σ. 23) φέρεται τὸ χωρίον τοῦδε· ἔστι δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ Τουδάκης (γρ. Τουδάκη) καὶ τοῦ Ὀβηοίτζη, ὃν περ ἔχει ὁ ἀκροπολίτης. Ἐν δὲ τῇ παρατρεμένη λατινικῇ μεταφράσει τοῦ Λαυβέκιου ἡ τελευταία λέξις ἀποδίδεται λατινιστὶ διὰ τῶν λέξεων praefectus urbis. Ἀλλ' ἡ παρανόησις εἶνε προφανής. Τὸ ἀκροπολίτης πρέπει νὰ μεγαλογραφηθῇ. Τὸ δὲ οὕτω γραπτὸν Ἀκροπολίτης εἶνε ὄνομα γνωστοτάτου οἴκου τοῦ Βυζαντίου.

Κατακατσίβελλος.—Ὁ κ. Ἀστ. Ἀλεξάνδρος ἐπέστειλέ μοι τῇ 25 Ἰανουαρίου ἐ. ἔ. ἐξ Ἀλμυροῦ τάδε·

«Ἀναφορικῶς πρὸς ὅσα ἐν τῷ δ' τεύχει τοῦ Α' τόμου (σ. 439) τοῦ περισπουδάστου «Ἑλληνομνήμωνος» ἐγράψατε περὶ Μαυροκατσίβελλου, ἀνακοινῶ ὑμῖν, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο—κατὰ τινὰ ὁμῶς διαφορὸν τύπον—ὑπάρχει καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν γνωστόν.

Τὰ παιδιά περισυλλέγοντα κατὰ τὰς ἑαρινὰς ἡμέρας ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀνθη καὶ εὐρίσκοντα παπαρούνας μὴ ἀνοιγμένας, προτιθέμενα δὲ ν' ἀποσπάσωσι τὸ πέταλον αὐτῶν προτείνουσιν εἰς τοὺς συμπαίκτας τὸ ἐξῆς δίστιχον

Τούρκος (εἶσαι) ἢ Ῥωμιός
ἢ Κατακατσίβελλος;

Ὁ δ' ἐρωτώμενος ἀπαντᾷ ἐν τῶν τριῶν ὀνομάτων·

Καὶ Τούρκος μὲν εἶναι, ὅταν τὸ χρῶμα τῆς ἀνοιχθείσης παπαρούνας εἶναι βαθέως πορφυροῦν· εὐρίσκονται δὲ τότε εἰς τὴν περίοδον τοῦ μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας ἀνοιγμάτων των.

Ῥωμιός δὲ, ὅταν τὸ ἄνθος ἔχῃ τὴν μέσην ἡλικίαν, μὴ ὠριμασμένον ἔτι πρὸς ἀνοιγμα, καὶ ἔχει χρῶμα ἐρυθρωπὸν ὑποκύανον.

Κατακατσίβελλος δὲ τέλος, ὅταν εἶναι ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀναπτύξεώς του καὶ ἔχει τελείως χρῶμα λευκόν.

σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡμεῖς παίζοντες ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ οὐδόλως ἐνοοῦμεν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης. ὑποδηλούσης τὸν Γύφτον, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον ἐψελλίζομεν τὸ ὄνομα αὐτό».

Τὸ ἔτυμον τῆς μελυτζάνας. — Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς μελυτζάνας ἔλαβον τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τοῦ συναδέλφου κ. Π. Καρολίδου:

« Ἀναφορικῶς πρὸς ὅσα ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος (Τόμ. Α' σ. 437 κ. ἐ.) ἐγράφατε περὶ μελυτζάνας λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ προσθήσω τάδε: Ἡ ἐκ τῆς Ἀραβικῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως μελυτζάνα εἶνε ὅλως ἀπίθανος. Οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς λεξικοῖς σημειουμένων ὀνομάτων τῆς μελυτζάνας (anebun, χάδακουν, μάγαδουν) δύναται νὰ ἔχη συγγένειαν πρὸς τὴν μελυτζάνα. Παραδόξως δὲ ἀναγινώσκει τις ἐν τῷ τοῦ Littre Ἀκαδημαϊκῷ λεξικῷ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὅτι τὸ melongena ἢ merangena (οὐ ὁ Ἰταλικὸς τύπος κατὰ Littre εἶνε melongala ὁ δὲ Ἰσπανικὸς berangena), προῆλθε κατὰ Marcel Devic ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ badirdjan. Ἄν ἐν τῇ Ἀραβικῇ ὑπαρχῇ λέξις badirdjan=μελυτζάνα, αὕτη ἀναμφισβόλως εἶναι τὸ badlidjan, οὐ χυδαιότερος τύπος τὸ baldidjan. Ἄλλ' ἡ Τουρκικὴ αὕτη λέξις προῆλθεν ἐκ τῆς Περσικῆς badinkhan ἢ badinkghian =μελυτζάνα, ἥτις κατὰ Vullers προέρχεται ἐκ τῆς Σανσκριτικῆς λέξεως bhandāki, ἥτις ἐν τῷ μεγάλῳ Σανσκριτικῷ λεξικῷ τοῦ Böthlingk καὶ Ross μεθερμηνεύεται solanum melongena (πρὸς βλ. bhandūka = Colosanthos Indica). Ὡστε ἂν τὸ Εὐρωπαϊκὸν melongena, ἰδίως ὁ Ἰσπανικὸς τύπος berangena, ἔχει προέλθει ἀληθῶς ἐκ τοῦ δῆθεν Ἀραβικοῦ badirdjan διὰ τοῦ μεσάζοντος Ἰσπανικοῦ τύπου berangena, τὸ ἔτυμον τῶν λέξεων melongena καὶ berangena, μεθ' ὧν πάντως συγγενεῦσι τὸ μελυτζάνα, ζητητέον ἐν τῷ Περσικῷ badindjan καὶ τῷ Σανσκριτικῷ bhanādkī. Ὁ ἐτυμολογικὸς οὗτος συνδυασμὸς δὲν μοι φαίνεται λίαν πιθανός· οὐχ ἥττον οἱ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι ἀναφερόμενοι τύποι μαζιζώνη, μανζιζάνιον, ματιτάνιον, ματζάνα, ματζιτζάνα, μανζιζάνη δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ἴσως μέχρι τινὸς ὡς τύποι μεσάζοντες μεταξὺ τῶν Ἰνδοπερσικῶν bhandāki, badindjan καὶ τῶν melongena, μελυτζάνα. Ἐννοεῖται ὅτι ἐτυμολογίαι τοιαῦται, οἷαι ἢ ἐκ τοῦ malum insanum (Ducange) ἢ melanzana (mela Indiana) (Ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν Larousse) οὐδαμῶς εἶνε ἄξια προσοχῆς».